

משנה מסכת יבמות (מ)

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#) • [פרק יא](#) • [פרק יב](#) • [פרק יג](#) • [פרק יד](#) • [פרק טו](#) • [פרק טז](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק י

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט

פרק יא

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז

פרק יב

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק יג

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט משנה י משנה יא משנה יב משנה יג

פרק יד

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד

פרק טו

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט משנה י

פרק טז

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז

פרק א - משנה א

חמש עשרה **א** נשים פוטרות **ב** צרותיהן **ג** וצרות צרותיהן מן החליצה **ה** ומן היבום **ו** עד סוף העולם. ואלו הן, בתו, ובת בתו, ובת בנו, בת אשתו, ובת בנה, ובת בתה, חמותו **ח** ואם חמותו, ואם חמיו, אחותו מאמו, ואחות אמו, ואחות אשתו, ואשת אחיו מאמו, ואשת אחיו שלא היה בעולמו, וכלתו, הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם. וכך אם מתו, או מאנו, או נתגרשו, או שנמצאו אילוניות, צרותיהן מתרות. ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו:

ר"ע מברטנורה **חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן**. שאם הייתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו שתי נשים ומת בלא בנים, שתייהן פטורות, שנאמר (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה, שאין תלמוד לומר עליה, אלא ללמד ששאלו יבמתו שנאמר בה (דברים כה) יבמה יבא עליה, אם היא אשה אל אחותה, לא תקח. והוא הדין לשאר עריות **ד** שיש בהן פרת. ואין לי אלא היא, צרתה מנין, תלמוד לומר לצור. צרת צרתה מנין, תלמוד לומר לצרר. דמשמע לא תקח לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה: **בתו ובת בתו וכו'**. בבתו מאנוסתו, וכן בת בתו ובת בנו, דאלו בתו מאשתו הינו בת אשתו. דכיון דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה, לא שנא הימנו ולא שנא מאיש אחר. אבל בתו מאנוסתו לא נפיק מהאי קרא, דאשה על ידי קדושין משמע, אלא נפקא מערות בת בנה או בת בתה **ז** (שם): **חמותו ואם חמותו ואם חמיו**. כל

אלו אסורות לו משום ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה, ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו: **אחותו מאמו**. שנשאת לאחיו מאביו ומת. וכן אחות אמו. שאין ביום אלא באחיו מן האב, דילפינן אחוה אחוה מבני יעקב **(ט)**, מה להלן מן האב אף על פי שאין מן האם, הכא נמי לא שנא: **ואשת אחיו מאמו**. שמת ונשאה אחיו מאביו, שהיתה נכרית אצלו, ומת בלא בנים ונפלה לפניו ליבום. ואסורה לו לפי שהיתה תחלה אשת אחיו מאמו ואסורה לו עולמית, דכתיב (שם) ערות אשת אחיד, ודרשינן אחיד בין מן האב בין מן האם: **ואשת אחיו שלא היה בעולמו**. כגון ראובן שמת בלא בנים, ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי **(י)**, ויבם שמעון את אשתו ולו אשה אחרת, ומת בלא בנים, ונפלו שתייהן לפני לוי, שתייהן פטורות, לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי בכרת, לפי שמעטה הכתוב מיבום לוי, שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו, שהיתה להם ישיבה אחת בעולם **(יא)**. הלכך כשמת ראובן, נאסרה על לוי אסור עולם כאשת אח שיש לו בנים. ואף על פי שעתה נפלה מכח נשואי שמעון שהיה בעולמו, אסורה לו מחמת ראובן. וכשם שהיא אסורה, כך צרתה אסורה: **וכלתו**. שמת בנו, ונשאה אחיו. וכלתו אסורה עליו אסור עולם ואפלו אחר שמת בנו: **וכלן אם מתו**. כגון שמתה בתו קדם מיתת אחיו או שמאנה בו. ואף על פי שאין מאון אלא ביתומה קטנה שהשיאוה אמה ואחיה, משפחת לה שמאנה בחיי אביה, כגון שהשיאה אביה לאחר ונתגרשה בעודה קטנה, ששוב אין לאביה רשות בה, ונשאת לאחי אביה בעודה קטנה, אז יוצאה במאון, דקרינן לה לקמן יתומה בחיי האב. ואם מאנה באחיו או נתגרשה ממנו, או נמצאה אילונית שמקחה מקח טעות וכאלו לא היתה אשת אחיו מעולם **(יב)**, צרתה מתלבמת: **אילונית**. לשון איל, הזכר מן הצאן. וסימניה מפרשים, שאין לה שדים כנשים, ואין לה סימנים, וקולה עבה כאיש, ואין לה שפולי מעים כנשים, כלומר שאותו מקום אינו בולט מגופה כערות שאר הנשים: **ואי אתה יכול לומר וכו'**. שכבר ילדו מאחר קדם שנשאו לאחיו, הלכך לאו אילוניות ניהו. ומאון נמי ליכא, שהרי גדולות הן, ואין ממאנת אלא קטנה. ותנא דידן דלא חשיב אמו בכלל הנשים שפוטרות צרותיהן, סבר לה כמאן דאמר שאין אדם נושא אנוסת אביו ומפתת אביו. אבל לדברי האומר נושא אדם אנוסת אביו ומפתת אביו, והיא הלכה, אפשר שתנשא אמו לאחיו מאביו, וכשימות בלא בנים נמצאת אמו נופלת לפני בנה ליבום, ונמצאו שש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, ואמו אחת מהן. וכן הלכה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(א)** **חמש עשרה כו'**. מנינא דהכא וכן דסיפא הרי אלו כו', למעוטי צרת אילונית שהכיר בה, או צרת קטנה ממאנת ביבם, גזרה משום צרת בתו ממאנת או צרת מחזיר גרושתו. גמרא: **(ב)** **פוטרות**. לא תני אוסרות, אף על גב דודאי אסורא איכא ליבם, ולחלץ נמי שיך למיסר, שאם אתה אומר חולצת אתי למימר דתתיבם, אלא משום שפיון דבמקום מצוה היא דאסורה ושללא במקום מצוה כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת

ומת מתרת אשתו לחמיו כדתנן במשנה ג', משום הכי תני פוטרות, דאי תני
 אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו לקח, והוא הדין שלא במקום מצוה.
 גמרא: **ג** פוטרות צרותיהן. דאלו הן עצמן דפטרות מלתא דפשיטא היא
 ולא איצטריך למתני, דנדאי דלא אתי עשה דיבום ודוחה לא תעשה שיש בו
 פרת. והא דכתיב עליה כדמפרש הר"ב משום דרשא דלצור דאיצטריך ליה.
 גמרא: **ד** דאמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה,
 הקשו כל העריות כן להדדי. גמרא: **ה** מן החליצה. שניאמר ועלתה יבמתו
 השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו, כל העולה ליבום עולה לחליצה, וכל
 שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא תפטר: **ו** ומן היבום. להכי לא
 סגי ליה למתני מן החליצה לחדיה, לאשמעינן דמצנות חליצה קודמת.
 גמרא: **ז** בקל וחמר כו'. ואף דאין עונשין מן הדין, הכא גלוי מלתא היא.
 אי נמי אתיא הנה הנה ואתיא זמה זמה, וטעם הסדר דלא כפתיב עין
 בגמרא: **ח** חמותו. שמת בעלה ונשא אחריו ומת בלא בנים. רש"י: **ט**
 דכתיב הכא פי ישבו אחים, והתם כתיב שנים עשר עבדיך אחים. ולא ילפינן
 מלוט דכתיב פי אנשים אחים אנחנו, דלהכי כתיב יחדו (המיחדים בנחלה). ואי
 כתיב יחדו לחוד הוה אמינא עד דמיחדי באבא ובאמא. גמרא: **י** ולא
 נקטה בדיוקא, אלא דבעי לפרושי לדברי הכל. מיהו אליבא דהלכתא קימא
 לו כרבנן דפרק ב' משנה ב' דאסורה עליו בין שנולד ואחר כך יבם ובין שיבם
 ואחר כך נולד. נמוקי יוסף: **יא** מישבו ילפינן, דיחדו הא איצטריך לעיל.
 ואין להקשות דלמה איצטריך דרשא דישבו, הא גבי בני יעקב לא מצינו
 אחים אלא כשהיו בעולם כאחד, דפשיטא דאפלו הכי אחין מקרו. תוספות:
יב משום דלישנא דנמצאו הכי דיק, וכך מפרש רב אסי בגמרא דף י"ב.
 אבל רבא פסק הלכתא אפלו הכי רבא אחיו וקימה והויא אשתו לא מתסרא
 צרתה משום צרת הבת. ופרש רש"י דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום
 מצוה הוא דאסרה, והא כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא
 ליבום כדתנן במשנה ה' פרק ח', הויא צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה.
 ואלא הא דקתני שנמצאו, תני שהיו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן כו': אקדים
 עקרים לזאת המסכתא ומיד אתחיל בפירוש ואומר כי העקרים אשר צריך
 שתדעם קודם העיון בכלל הבבות והדינין הבאים בזאת המסכתא ד' עקרים
 אחד מהם כשימות אח האדם מאביו ועכ"פ שימות בלא זרע והניח נשים
 רבות אין לו שיחלוץ או לייבם חוץ מאחת מהן שנאמר אשר לא יבנה את
 בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים וכשחלץ לאחת מהם או
 ייבם הותרו השאר בלא חליצה ובלא יבום וכמו כן אם הניח המת אחים
 רבים ואשה אחת או נשים רבות אחד מן האחים לבד ייבם או יחלוץ לאחת
 מהן מן הטעם שזכרנו. והעיקר השני כשמת האח והניח אשה והיתה זאת
 האשה אסורה על האחים או על אחד מן האחים הזוקקים לחליצה או
 לייבום כגון שתהיה אשת המת בת זה האח החי או אחות אשת זה האח
 שהיא אסורה עליו משום ערוה לא ייבם אותה שנא' ואשה אל אחותה לא
 תקח לצרור לגלות ערותה עליה ואמר יבמה יבא עליה והוא כאילו אמר
 באמת יבמה יבא עליה אם תהיה אחות אשתו לא תקח לצרור ולמדנו שאר
 עריות מאחות אשה. והעיקר הג' כשמת האח והניח נשים רבות ואחת מהן
 ערוה על האח החי בענין שאינו יכול ליבם זאת האסורה כמו כן לא ייבם

לשאר הצרות שנאמר אשר לא יבנה בית אחיו ובא בקבלה בית שהוא בונה את כולו בונה מקצתו ומי שאינו בונה את כולו אינו בונה את מקצתו. והעיקר הדי' שכל מי שיכולה להתייבם מה"ת היא כמו כן זקוקה לחליצה וכל מי שאינה יכולה להתייבם מן התורה כגון שתהיה ערוה כמו שזכרנו גם כן היא אינה צריכה חליצה שנאמר ועלתה יבמתו השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו ובא בקבלה כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינה עולה לייבום אינה עולה לחליצה אלא תפטר. ואחר ידיעת אלו העקרים אתחיל בפירוש. ידוע ומבואר שאפשר להיות באלו ט"ו נשים כולם המנויות שתהיה כל אחת מהן אשת אחיו שלא בעבירה. ואילונית דוכרניתא המיוחסת לאיל והוא זכר הצאן והיא לא תלד מצד המזג שלה וסימניה שאין לה שדים כמו שדי הנשים ולא יצמח השער בשטח גופה כנשים וקולה עבה עד שאין הפרש בין קולה וקול האנשים ואותו מקום אינו בולט מגופה על שטח הגוף כמו שאר הנשים וע"ז הענין פירשו באמרו אין לה שיפולי מעים כנשים ומצינו מי שטעה בזה וחשב בו מה שאינו מסימני האילונית אבל הוא דבר נמצא ברוב הנשים וקשה עליה תשמיש האדם ולא תמצא בזה תוהא וכשתהיה האשה קטנה והשיאווה קרוביה ורצתה היא בנשואי עצמה הרשות בידה שתצא מזה הבעל כל זמן שלא הביאה שתי שערות שהם סימני הנערות בלא גט לפי שהנשואים אינם גמורין למיעוט שנותיה ויציאתה בלא גט נקראת מיאון לפי שאינה רוצה להשאר עמו ואם תפסו הקדושין רוצה לומר שקיבל אביה קדושיה אפילו היתה בת יום אחד הרי היא א"א ואינה יכולה למאן אבל תתגרש בגט עכ"פ. ולמיאון דינים וחלוקים הרבה נבארים במקומם בזאת המסכתא ואמנם זכרנו מן המיאון כאן שיעור מה שיובן הענין אשר נופל עליו זה השם ולכך יש להקשות איך אפשר שתמאן בתו והרי אביה קיים שהרי הוא לא הוציא מכלל ט"ו נשים זולת חמותו ואם חמותו ואם חמיו שיש להם בנים ולכך א"א שימאנו לפי שבנים כסימנין ואמנם בתו אפשר שתמאן לפי הנראה מזה המאמר והענין כך הוא כי מחלקי המיאון שהאדם כשהשיא בתו והיא קטנה ונתגרשה בגט ועדיין היא קטנה נעשית יתומה בחיי האב וכשנשאת פעם שנית בחיי אביה והיא קטנה הרי היא יכולה למאן כל זמן שלא תביא שתי שערות ועל פי התנאים אשר נתבארו במקומם לפי שאין דינה מסור באביה כל זמן שהיא נערה אלא כל זמן שלא נשאת אבל כשהשיאה פעם שנית כבר נסתלק דינו כמו שיתבאר ודע שהאדם כשאנס אשה או פתה אותה זאת האשה הרי היא מותרת שתנשא עם בן האונס אותה לפי סברת חכמים ועל זה אפשר שתהיה אמו אשת אחיו ותהיה אמו ג"כ פוטרת צרתה ומפני כן לא מנה אמו בכאן בזאת המשנה לפי שהיא אליבא דרבי יהודה וסברתו שאדם אסור באנוסת אביו ומפותת אביו והיא במדרגת אשת אב ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

כִּיצַד פּוֹטְרוֹת צְרוּתֵיהֶן. הִיָּתָה בָּתּוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת הָאֵלוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וּמֵת, כְּשֵׁם שֶׁבָּתּוֹ פְּטוּרָה, כִּדְ צָרְתָה פְּטוּרָה. הִלְכָה צַרַת בָּתּוֹ וְנִשְׂאָת לְאָחִיו הַשֵּׁנִי, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וּמֵת, כְּשֵׁם שֶׁצָּרַת בָּתּוֹ פְּטוּרָה, כִּדְ צָרַת צָרְתָה פְּטוּרָה, אֶפְלוּ הֵן מֵאָה. כִּיצַד אִם מֵתוּ צְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת, הִיָּתָה בָּתּוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת הָאֵלוֹ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, מֵתָה בָּתּוֹ **{ג}** אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, וְאַחַר כִּדְ מֵת אָחִיו, צָרְתָה מִתְּרַת. וְכָל הַיְכוּלָה לְמֵאֵן וְלֹא מֵאֵנָה, צָרְתָה חוֹלְצַת **{ד}** וְלֹא מִתִּיבָמַת :

ר"ע מברטנורה כשם שבתו פטורה. שהרי אסורה לו, ואין שם אח אלא הוא, כד צרתה פטורה: **הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני.** היכא דיש אח אחר ששתייהן מתרות לו, ואינן פטורות, שהרי יש כאן מצות יבום, ומתיבמת האחת והשנייה פטורה, דכתביב (דברים כה) את בית אחיו, בית אחד הוא בונה ואין בונה שתי בתיים. ואם יבם אחיו השני את צרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: **כשם שצרת בתו פטורה.** שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון, כד צרת צרתה, אשת אחיו השני האחרת, פטורה, שזו פטרתה, שצרת ערוה פוטרת צרתה: **ואפלו הם מאה.** אחים, והלכה צרת צרתה של בתו ונתבמה לאחיו השלישי, ולו אשה אחרת ומת בלא בנים, שתייהן אסורות על זה. וכן לעולם: **צרתה מתרת.** להתבם. שהרי בשעת זקת יבום אינה צרתה: **וכל היכולה למאן.** שהיא קטנה הערוה, ויכולה למאן ולא מאנה, ומת אחיו, הואיל וקדושיה אינן אלא מדרבנן וזקה שלה אינה אלא מדרבנן, אינה פוטרת צרתה מן החליצה. ולהתבם אסורה, שגראית כצרת ערוה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} מתה כו'.¹ הא דלא נקט מאנה או שנמצאת אילונית, משום דמתניתין אתיא לאשמעינן אפלו כנס ולבסוף גרש, ובמאנה ואילונית אין שום חדוש, דבטלי להו קדושי קמאי כו'. אי נמי משום דקאי אאחת מכל העריות האלו, ומאנה ואילונית לא שיך בכל העריות האלו. תוספות: **{ד}**

חולצת כוי'. ובְּרִישׁ פֶּרֶק י"ג תִּנּוּן בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים מִמְּאֲנֶת בֵּיבֶם, וְשֵׁם מְשֻׁנָּה ז' אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִלְּמַדֵּינִי שֶׁתִּמְאֵן, וְכֹן פֶּסֶק הָר"ב שֶׁס. וְלִכְלִי עֲלָמָא אִם מְאָנָה מְאָנָה, אֶפְלוּ הֵכִי תִנּוּן הֵכֵא דְלַעוֹלָם צָרְתָה חוֹלְצַת וְלֹא מִתְנַבְּמַת, וְאִין לָהּ תִקְנָה בְּמֵאוֹן כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא, מְשׁוּם דְּמִשְׁעַת נְפִילָה נְרָאִית כְּצָרְתָּ בְּתוֹ, וְהַלְכָּד גְּזָרוּ שְׁלֹא תִמְאֵן לִיבּוּמֵי צָרְתָה, דְּלֹא לְזִלְזוּלֵי בְּצָרְתָּ עֲרוּהּ דְלָמָא אֲתֵי לְמִשְׁרֵי : (עִיקָר תוֹי"ט).

רמב"ם כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת כוי' : וכל היכולה למאן ר"ל כגון שימות אחיו והניח שתי נשים אחת מהן ערוה על זה היבם והיא קטנה שיכולה למאן אבל לא מיאנה קודם מיתת בעלה לכך צרתה חולצת ולא מתייבמת לפי שזאת הערוה אילו היתה גדולה והיו נשואיה גמורין היתה צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום כמו שבארנו ואילו גם כן מיאנה היתה צרתה ראויה לחליצה או ליבום ואם אפשר שתמאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת : (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

שֵׁשׁ עָרִיּוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵלוּ, מִפְּנֵי שְׁנִשׁוּאוֹת לְאַחֲרִים, צָרוֹתֵיהֶן מִתְרוֹת. אִמּוֹ, וְאִשְׁתֵּי אָבִיו, וְאִחוֹת אָבִיו, אִחוֹתוֹ מֵאָבִיו, וְאִשְׁתֵּי אָחֵי אָבִיו, וְאִשְׁתֵּי אָחֵי מֵאָבִיו :

ר"ע מברטנורה שֵׁשׁ עָרִיּוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵלוּ. וּמָה הִיא חֲמָרָא שְׁלָהּן, שְׁנִשׁוּאוֹת לְאַחֲרִים, וְאִינֵן יְכוּלוֹת לְהַנְשֵׂא לְאָחִיו שֶׁל זֶה מֵאָבִיו, וְאִם מִתּוֹ בְּעִלְיָהּן שְׁהוּ נְכָרִים אֶצֶל זֶה, צָרוֹתֵיהֶן מִתְרוֹת לְנִשְׂא לְזֶה, שְׁאִין צָרְתָּ עֲרוּהָ אֶסוּרָה אֶלָּא בְּנוֹפֶלֶת לְפָנָיו לִיבּוּם מֵאָחִיו [טו]. וְרַבֵּנוּ מִשָּׁה בַר מִימּוֹן פֶּרֶשׁ, אִם נִשְׂאוּ בְּעִבְרָה לְאָחִיו, וּמִתּ בְּלֹא בָנִים וְנִפְלוּ לִיבּוּם לְפָנָיו, צָרוֹתֵיהֶן מִתְרוֹת, שְׁאִין אֵלוּ צָרוֹת עֲרוּהָ, הוֹאִיל וְלֹא הָיוּ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין לְאָחִיו בְּאוֹתָן עָרִיּוֹת : אִמּוֹ. אֵינָהּ יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו, שְׁהָרִי הִיא לוֹ אִשְׁתֵּי הָאָב, לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר שְׁאֵנוּסֶת אָבִיו אֶסוּרָה. וְלַעִיל פֶּרֶשְׁתֵּי שְׁאִין כֹּן הִלְכָה, אֶלָּא אִמּוֹ פּוֹטְרַת צָרְתָּהּ, שְׁהִיא יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו : אִשְׁתֵּי אָבִיו, אִשְׁתֵּי אָחִיו מֵאָבִיו. [שְׁהִיָּהּ לוֹ בָּנִים] וְאִחוֹת אָבִיו, כְּלָן

אָסוּרוֹת לְאַחֵיו כְּמוֹ שְׁאָסוּרוֹת עָלָיו, וְאֵין בָּהֶם צַד יְבוּס עַל זֶה לְעוֹלָם. וְאִם נִשְׂאוּם אַחֲרִים וְלָהֶם נָשִׁים אַחֲרוֹת וַיְמַתּוּ, צְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת לְנִשְׂאָ לָזֶה. וְכֵן אִם נִשְׂאָ אוֹתָהּ אַחֵיו בְּעֵבֶרָה וַיְמַת בְּלֹא בָנִים, צְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} וְהֵנִי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה דְלַעִיל נִמְי כְּשֶׁנִּשְׂאוּ לְאַחֲרִים צְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת, וְאֵלוֹ חֲמוּרוֹת דְאָסוּרוֹת וְצְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שש עריות חמורות מאלו מפני שנואות לאחרים כו': אמרו חמורות מאלו ר"ל מחמש עשרה נשים הנזכרות לפי שאלו ט"ו אפשר שישא אותם אחיו מאביו ואמנם אלו הששה עריות א"א שישא אותם אחיו מאביו לפי שהן עריות על אחיו ואין קידושין תופסין בעריות ואמנם יש להן קדושין על אחריים כמו שאמר מפני שהן נשואות לאחרים ולפיכך אם עבר אחיו ונשא אחת משש עריות צרתה או חולצת או מתיבמת לפי שעל דרך האמת היא אינה צרתה לפי שאין אלו נשואין אבל הוא זנות ועבירה וכ"ש אם היתה אחת מהן נשואה לאיש אחר בנשואין גמורין כפי הראוי ויש לה צרות הנה אלו הצרות מותרות לפי שהעיקר אצלנו אין צרה אלא מאח וכבר בארנו במה שקדם מן האפשר הוא שתהיה אמו נשואה לאחיו מאביו שלא בעבירה לפי סברת חכמים והוא האמת: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

בֵּית שְׂמַאי מְתִירִין הַצְּרוֹת לְאַחִים, וּבֵית הֵלֵל אוֹסְרִים. חֲלָצוּ, בֵּית שְׂמַאי פּוֹסְלִין מִן הַכְּהֻנָּה, וּבֵית הֵלֵל מִכְּשִׁירִים {יט}. נְתִיבָמוּ {יז}, בֵּית שְׂמַאי מִכְּשִׁירִים, וּבֵית הֵלֵל פּוֹסְלִין. אֶף עַל פִּי שְׂאֵלוֹ אוֹסְרִין וְאֵלוֹ מְתִירִין, אֵלוֹ פּוֹסְלִין וְאֵלוֹ מִכְּשִׁירִין, לֹא נִמְנְעוּ {יח} בֵּית שְׂמַאי מִלְשֹׂא נָשִׁים מִבֵּית הֵלֵל, וְלֹא בֵּית הֵלֵל מִבֵּית שְׂמַאי. כָּל {יט} הַטְּהוֹרוֹת וְהַטְּמְאוֹת שֶׁהֵיוּ אֵלוֹ מְטֵהֲרִין

וְאֵלוּ מְטַמְּאִין, לֹא נִמְנְעוּ עוֹשֵׂין **[כ]** טְהָרוֹת אֵלוּ עַל גְּבֵי אֵלוּ:

ר"ע מברטנורה **בית שמאי מתירין**. צרת ערוה להתגיבם לאחיו. דלית להו
הך דרשה דלצרר: **חלצו**. הצרות מן האחין: **בית שמאי פוסלין**. הצרות
מן הכהנה, שחליצתן חליצה: **ובית הלל מכשירין**. שחליצתן שלא
לצרר היתה, והרי היא כחולצת מן נכרי: **נתיבמו**. לאחין: **בית שמאי
מכשירין**. אותן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהם: **ובית הלל פוסלים**.
שנבעלו לאסור להם, והנבעלת לאסור לה עשאה זונה, וזונה אסורה
לכהן: **לא נמנעו**. ואף על פי שבני הצרות שנתבמו כדברי בית שמאי
ממזרים הם לבית הלל, שהרי באסור אשת אח הם עליהם ואשת אח
בכרת, ובני חבי פרישות ממזרים הם, אף על פי כן לא נמנעו בית הלל
מלשא נשים מבית שמאי, לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן
הצרות ופורשין מהן: **אלו על גבי אלו**. משאילים פליהם אלו לאלו.
ובגמרא פריך אהא דתנן בית שמאי מתירין את הצרות לאחים ובית
הלל אוסרים, קרי פאן לא תתגודדו, לא תעשו אגודות אגודות **[כא]**.
ומשני, כגון בית דין אחד בעיר אחת, פלג מורים כבית שמאי ופלג
מורים כבית הלל. אבל שני בתי דינים בעיר אחת, וכל שכן שני בתי
דינים בשתי עירות, לית לן בה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[טז]** **ובית הלל מכשירים**. פשיטא. לאפוקי דרבי יוחנן בן נורי
דאמר באו ונתקן להם לצרות שיהיו חולצות ולא מתבמות, קא משמע לן
דבית הלל מכשירין, דאפלו תקנתא דרבנן לית להו בצרות דלחלצו. גמרא:
[יז] **נתיבמו וכי**. הא תו למה לי, אידי דתני חלצו תני נמי נתיבמו. גמרא:
[יח] **לא נמנעו בית שמאי כו'**. לא נצרכה אלא לצרה עצמה, דלדידהו אסורה
לשוק בלא תהיה וגו', דאלו בני הצרות לא שיך לאמנועי, דבני חבי לאוין
נינהו וכשרים: **[יט]** **פל כו'**. מהכא שמענא דמודיעי להו, דאי מרישא איכא
למימר דלא מודיעי, והא דלא נמנעו דצרה קלא אית לה והוי ידעי. גמרא:
[כ] **עושין כו'**. לבית הלל נמי דאיצטריך, דאשכחן נמי דמחמרי בטמאה
כדתנן במסכת עדיות. תוספות יום טוב: **[כא]** לאו אפלוגתיהו פרכינן, דעד
פאן לא נשנית פלגתא, ואמאי לא פרכת עליה. אלא כי פריך על לא נמנעו וכי
דאלו עשו כדבריהם. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ב"ש מתירין הצרות לאחים וב"ה אוסרין כו': אם חלץ לצרת ערוה
תהיה זאת הצרה פסולה לכהונה לפי דעת ב"ש מפני שהיא חלוצה וב"ה
מכשירין לפי שאינה אצלם בת חליצה ואם יבא אדם ויגרש אשה שאינה
אשתו בגט אינה נקראת גרושה לפי שאמרו ואשה גרושה מאישה ולא מאיש
שאינו אישה וכמו כן זאת היא חלוצה ממי שאין לו עליה זיקה ואם יבם
צרת ערוה ב"ה פוסלין זאת הצרה לכהונה לפי שהיא זונה אחר שנבעלה
בעילת זנות ומה שחייב שלא נמנעו אחת מהכתות אלו העניינים הנזכרים
לפי שלא היו חושדין אלו מאלו שיכניסו עליהן חשש בשום דבר שסברתו

ב

פרק

פרק ב - משנה א

כִּיצַד אֵשֶׁת אָחִיו שְׁלֵא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. שְׁנֵי
אָחִים, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְנוֹלַד לָהֶן אָח, וְאַחַר
כֵּן יָבֵם הַשְּׁנַיִם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, וּמֵת, הָרֵאשׁוֹנָה
יוֹצֵאת מִשׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שְׁלֵא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ,
וְהַשְּׁנִיָּה מִשׁוּם צָרְתָּהּ. עֲשֵׂה בָּהּ מְאֹמֶר **[א]** וּמֵת,
הַשְּׁנִיָּה חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבֶמֶת:

ר"ע מברטנורה **כיצד אשת אחיו וכו'.** פוטרת צרתה: ונולד להן אח.
ומצאה זקוקה ליבם, ועליו אסורה משום אשת אחיו שלא היה
בעולמו: ואחר כך יבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת: ומת.
בלא בנים: הראשונה. היא אשת הראשון, שנפלה לפניו כבר פעם אחת,
יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו: עשה בה. זה שמת: מאמר.
פרוש שקדשה בכסף **[ב]**. וביבמה קדושין של כסף אינם קדושין גמורים
אלא מדברי סופרים, שאין היבמה נקנית ליבם להיות כאשת איש
גמורה עד שיקבא עליה, וזה לא הספיק לכנסה עד שמת: שנייה חולצת.
ולא מפטרה משום צרת ערוה, דלאו צרתה ממש היא: ולא מתיבמת.

משום דמאמר קונה מקצת והויא לה צרת ערוה במקצת. וכל מקום שאין שם קדושין גמורים חולצת ולא מתקבצת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] מאמר כו'. למאי דפסקינן פ' רבי יהודה בן בתירא דמשנה ט' פ'ק די דיש זקה, כלומר דמשעה שמת בעלה נעשית שומרת יבם וזקוקה לו וחשובה פארוסתו, מפרש הכי בגמרא הוא הדין אף על גב דלא עביד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מיבמה, והא דקתני מאמר לאפוקי מדבית שפאי דמשנה ה' פ'ק ג' דמאמר קונה קנין גמור ותפטר אף בלא חליצה, קא משמע לן דאינו אלא מדרבנן: **[ב]** ונקרא מאמר לפי שאין קדושין אלא באמירה ולא בשתיקה כו', אבל יבום אפלו בשוגג דקסבר אשה אחרת היא קניא, והא דנקט בכסף הוא הדין בשטר. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו כו': למדנו איסור אשת אחיו שלא היה בעולמו ממה שנאמר כי ישבו אחים יחדיו פרט לאשת אחי שלא היה בעולמו ומאמר הוא הקדושין ודין הקדושין באלו המקומות וכיוצא בהן במדרגת קדושין שאינן גמורין וצריך לדון בהן להחמיר ואני אפרש בכאן זה הענין על דרך משל להקיש עליו שאר הדינין אשר ימצא בהן זה הענין ונאמר על דרך משל ראובן היתה לו אשה ושמה לאה ואח"כ מת שמעון אחיו והניח אשה ואחר מיתת שמעון נולד לוי ואחר שנולד לוי קדש ראובן רחל שהיא יבמתו ומת הדין נותן שיחלוץ לוי ללאה ולא ייבם אותה וזה מפני שאם ראובן לא קדש רחל היה לו ללוי שיבם ללאה אם ירצה או יחלוץ ועוד אילו ראובן כנס רחל היתה לאה פטורה מן החליצה ומן הייבום מפני שהיא צרת ערוה לפי שרחל ערוה על לוי ומפני שקידשה והיו שם קצת קדושין (א"י) דנין על לאה שלא תתייבם וגם כן אינה מותרת בלא חליצה וזה חומרא משני צדדין ואפילו היו הקדושין גמורין אין הפסד בחליצה לפי שנחשוב אותה כאילו לא היתה ואם אלו הקדושין לא גמרו הנשואין הרי חלץ לאה וכן תבין לעולם כל זמן שתראה בדברי זאת המסכתא חולצת ולא מתייבמת בבעלת מאמר או גבי צרתה ולא נצטרך להחזיר לך זה הענין תדיר: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

שני אחים ומת אחד מהן, ויבם השני את

אֶשֶׁת אָחִיו, וְאַחַר כֵּן נֹלַד {ג} לָהֶן אָח, וְמֵת,
הָרֵאשׁוֹנָה יוֹצֵאת מְשׁוּם אֶשֶׁת אָחִיו שְׁלֹא הָיָה
בְּעוֹלָמוֹ, וְהַשְּׁנִיָּה מְשׁוּם צָרְתָּהּ. עָשָׂה {ד} בָּהּ
מֵאֵמֶר, וְמֵת, הַשְּׁנִיָּה חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמָת.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מִיֵּבֶם לְאִיזוֹ מֵהֶן שְׂיִרְצָה,
אוֹ חוֹלֵץ {ו} לְאִיזוֹ מֵהֶן שְׂיִרְצָה:

ר"ע מברטנורה ומת. המיבם: מיבם לאיזו שירצה. ופוטרת חברתה.
ולאו אעשה בה מאמר קאי, אלא ארישא קאי דקתני הראשונה אסורה
וכו', וקאמר רבי שמעון פיון שפשונוולד כבר נתבמה, ולא היתה על זה
בזיקת נשואי אחיו הראשון מעולם, מתרת לו {ה}. ואין הלכה כרבי
שמעון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} ואחר כך כו'. אפלו הכי קרא קאמר ויבמה, עדין יבומי
הראשונים עליה: {ד} עשה כו'. לא איצטריך, דמרישא שמעינן לה, אלא
דאידי דמתני לה ברישא מתני לה נמי בסיפא. תוספות: {ה} וברישא לא
פליג. ולא קשיא אם כן רישא לא איצטריך דמסיפא שמעת לה, דכל שכן
הוא, דלא זו אף זו קתני. גמרא: {ו} חולץ. לפי שהיבם מסייע בחליצה שצריך
שיתפון לחלץ, תני שפיר חולץ בכלה מכילתין לבד ממשנה ד' פרק י"ב, ועין
שם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שני אחין ומת אי מהן וייבם השני את אשת אחיו כו': מה שאמר
ר"ש חוזר על שני המאמרים לפי סברתו כשייבם ואח"כ נולד להם אח אינה
אשת אחיו שלא היה בעולמו לפי שהוא מצאה ברשות אחיו השני ונשואי
הראשון כאילו לא היו ואין הלכה כר' שמעון: (רמב"ם)

פ ר ק - ב - ג משנה

כָּלֵל אָמְרוּ בִּיבָמָה. כָּל שֶׁהִיא אֲסוּר עֲרוּהָ, לֹא
חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמָת. אֲסוּרָה אֲסוּר מְצוּהָ,

וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבֶמֶת. אַחוּתָהּ שֶׁהִיא יִבְמֶתָהּ, חוֹלְצַת אוֹ מְתִיבֶמֶת:

ר"ע מברטנורה לא חולצת ולא מתיבמת. צרתה, וכל שפן היא. וכן אילונית **{ז}**, דכתיב (דברים כה) אשר תלד, פרט לאילונית. וכן אשת סריס חמה ואנדרוגינוס, לא חולצת ולא מתיבמת, שנאמר (שם) ובן אין לו, פרט לאלו שאין ראוי להיות להם בנים. ואשת גר ואשת עבד משחרר, לא חולצות ולא מתיבמות, שאין אחוה לגרים ולא לעבדים. אבל עקרה וזקנה, או חולצות או מתיבמות: **אחותה**. של ערוה: **כשהיא יבמתה**. כגון שנפלו לו שתי אחיות משני אחיו, והאחת אסורה עליו משום ערוה, כגון שהיא חמותו או בלתו **{ח}**: **חולצת או מתיבמת**. דהשתא לא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה לאו זקוקתו היא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** נראה לי לפרש דאחיה קאי ולא אצרתה. ועין תוספות יום טוב: **{ח}** ואף בבתו מאנוסתו משפחת לה אלא דבנשואין קמירי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה כו': איסור ערוה הן וצרותיהן וצרות צרותיהן וכן אילונית לא חולצת ולא מתיבמת שנאמר והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת וכן אשת סריס חמה וכן אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת שנאמר ומת אחד מהן ובן אין לו מי שראוי להיות לו בן פרט לאלו שאינן ראויים להיות להם בן וכך אשת גר ואשת עבד משוחרר לפי שאין אחוה לעובד כוכבים ולא לעבדים. איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתיבמת אבל עקרה וזקנה או חולצת או מתיבמת אע"פ שאינן ראויות לילד וכל אשה מתיבמת ולא חולצת או חולצת ולא מתיבמת או חולצת ומתיבמת חוץ מצרת ערוה וצרות צרותיהן שלא תחלוץ ולא תתיבם כמו שבארנו. ואמרם אחותה שהיא יבמתה בארנו בפרק הסמוך לזה (הלכה ג): (רמב"ם)

פ ר ק ב - מ ש נ ה ד

אִסּוּר מְצוּה, שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. אִסּוּר

קִדְשָׁה {יז}, אֶלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה {יח}
וְחִלוּצָה {יט} לְכֹהֵן הַדְּיוּט, מִמְּזֻרַת וּנְתִינָה
לְיִשְׂרָאֵל, וּבֵת יִשְׂרָאֵל לְנִתְיָן וּמִמְזֹר:

ר"ע מברטנורה שְׁנִיּוֹת. לְעַרְיוֹת. שֶׁגִּזְרוּ סוֹפְרִים עֲלֵיהֶם. וְנִקְרְאוּ אֲסוּר
מִצְוָה, שֶׁמִּצְוָה לְשִׁמְעַ דְּבַרֵי חֲכָמִים. וְאֵלוֹ הֵן, אִם אִמּוֹ וְאִין לָהּ הַפֶּסֶק
{ט}, וְאִם אָבִי אִמּוֹ בְּלֶבֶד, וְאִם אָבִיו וְאִין לָהּ הַפֶּסֶק {י}, [וְאִם אָבִי אָבִיו],
וְאִשְׁתְּ אָבִי אָבִיו וְאִין לָהּ הַפֶּסֶק {יא}, וְאִשְׁתְּ אָבִי אִמּוֹ בְּלֶבֶד {יב}, וְאִשְׁתְּ
אָחִי הָאֵב מִן הָאֵם, וְאִשְׁתְּ אָחִי הָאֵם בֵּין מִן הָאֵם בֵּין מִן הָאֵב {יג}, וְכִלְת
בְּנוֹ {יד} וְאִין לָהּ הַפֶּסֶק, וְכִלְתְּ בִתּוֹ {טו}, וּבֵת בֵּת בְּנוֹ, וּבֵת בֵּת בִּתּוֹ, וּבֵת
בֶּן בְּנוֹ, וּבֵת בֶּן בִּתּוֹ, וּבֵת בֵּת בֶּן אִשְׁתּוֹ {טז}, וּבֵת בֵּת בֵּת אִשְׁתּוֹ, וְאִם אִם
אָבִי אִשְׁתּוֹ, וְאִם אִם אִשְׁתּוֹ, וְאִם אֵב אִם אִשְׁתּוֹ, וְאִם אֵב אָבִי
אִשְׁתּוֹ: **אֶלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל.** שְׁמֵת אָחִיו הַהַדְּיוּט וְנִפְלָה אִשְׁתּוֹ לְפָנָיו:
גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט. כְּגוֹן שֶׁעָבַר אָחִיו הַמֵּת וְנִשְׂא גְרוּשָׁה
וְחִלוּצָה, וְכִשְׁמֵת צְרִיכָה חֲלִיצָה, שֶׁהָרִי תִפְסוּ לוֹ בֵּה קְדוּשֵׁין מְשוּם
דְּקְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּיָן. אָבֵל יְבוּמִי לֹא, שֶׁהָרִי הִיא אֲסוּרָה לוֹ.
וְלִפְטָרָה בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשָׁר, דְּלֹא אֱלִים לָאו לְמִפְטָרָה, דִּילְפִינָן לָהּ
מֵאַחוֹת אִשָּׁה שֶׁהִיא בְּכֻרַת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} גִּמְרָא. מְשוּם דְּשִׁיכָא בְּדוֹרוֹתֶיהָ עָרוּהָ דְּאוֹרִיתָא שֶׁהִיא אִמּוֹ:
{י} טַעְמָא דְּגִזְרוּ מְשוּם אִם אִמּוֹ כּוֹי מְשוּם דְּתַרְוִיָּהוּ אִמָּא רַבְתָּא קָרִי לָהּ:
{יא} מְשוּם דִּישׁ בְּדוֹרוֹתֶיהָ עָרוּהָ דְּאוֹרִיתָא דְּהִינּוּ אִשְׁתְּ אָב: {יב} דְּלֹא חִישִׁינָן
דְּמַחְלָפָה בְּאִשְׁתְּ אָבִי הָאֵב, דְּאָדָם רְגִיל וְשֹׁכֵיחַ דְּאִזִּיל לְמִשְׁפַּחַת אָבִיו וְיִוֹדַע
שִׁישׁ שֶׁם קָרְבָּה יוֹתֵר מֵאִמּוֹ, הַלְּכָךְ לֹא מַחְלָפִי: {יג} כָּלֶם בְּלֶבֶד מִשְׁמַע: {יד}
הוֹאִיל וְשִׁיכֵי בְּדוֹרוֹתֶיהָ אֲסוּר כְּלָה דְּאוֹרִיתָא שֶׁהִיא אִשְׁתְּ בְּנוֹ: {טו} הִינּוּ
בְּלֶבֶד, דְּאִין דוֹרוֹתֶיהָ אֲסוּר דְּאוֹרִיתָא: {טז} נִרְאָה שֶׁסוּבֵר גַּם בְּזָה דִּישׁ לָהֶם
הַפֶּסֶק (וְכֹן בְּכֻלְהוּ עַד סוֹפָן), וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם. וְרַבִּים חוֹלְקִים: {יז} **קִדְשָׁה כּוֹי.**
וְקָרִי לָהּ אֲסוּר קִדְשָׁה דְּכֻתִּיב קְדָשִׁים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם. גִּמְרָא. וּבְאֶלְמָנָה
לְכֹהֵן גָּדוֹל כְּתִיב כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ. וְהוֹאִיל וְאִין אֶלָּא אֲסוּרִי לְאוּיָן, כְּלִיל
לְגַבִּיָּהוּ מִמְּזֻרַת וּנְתִינָה שֶׁאִין גַּם כֹּן אֶלָּא בְּלֹאוֹ, וְאִין עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּהֶם
קִדְשָׁה: {יח} **אֶלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל וְגְרוּשָׁה כּוֹי.** דְּאִין עַל גַּב דְּאִתִּי עֲשֵׂה וְדַחִי לֹא
תַעֲשֵׂה, דְּמִצְוֹת יְבוּס גְּדוּלָּה מִחֲלִיצָה, גְּזָרָה בִּיאָה רֵאשׁוּנָה אֲטוּ בִּיאָה שְׁנִיָּה,
דְּכָבֵר קִים הָעֲשֵׂה. גִּמְרָא. וְכֻתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹאוּ דְּוִקָא נְקֻט, דְּהֵא אֶפְלוּ גִמְר
בִּיאָה רֵאשׁוּנָה אֲסוּר, דִּיבְמָה נְקִינִית בְּהַעֲרָאָה, וְהוּוּ לִיָּה לְמִימֵר אֲטוּ גִמְר
בִּיאָה. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים: {יט} **וְחִלוּצָה.** פִּרְשׁ הַר"ב בְּמִשְׁנֵה ג' פֶּרֶק ט' דְּמִדְּבָרֵי
סוֹפְרִים הִיא, וְהֵא דְּשִׁנְאוּהָ בְּכֻמָּה מְקוֹמוֹת עִם הַגְּרוּשָׁה בְּדְבָרִים שֶׁהֵן
מִהַתּוֹרָה לָאו בְּדוּקָא, אֶלָּא אֲשַׁגְרַת לִישְׁנָא הִיא. תּוֹסְפוֹת, וְכֹן כְּתַב בֵּית
יוֹסֵף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִיסוּר מִצְוָה שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים כּוֹי: אִיסוּר מִצְוָה מִצְוָה לְשִׁמּוֹעַ
דְּבָרֵי חֲכָמִים וְאִיסוּר קְדוּשָׁה שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרֵי חֲכָמִים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם. וְהַשְׁנִיּוֹת

עשרים ואלו הן אם אמו ואין לה הפסק ואם אבי אמו בלבד ואם אביו ואין להן הפסק [ואם אבי אביו בלבד] ואשת אבי אביו ואין לה הפסק ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם בין מן האם בין מן האב וכלת בנו ואין לה הפסק ר"ל כלת בן בנו עד סוף כל הדורות וכלת בתו ובת בת בנו ובת בת בנו ובת בן בתו ובת בן אשתו ובת בת אשתו ואם [אם] אשתו ואם אב אב אשתו ואם אב אבי אשתו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

מי שיש לו אח מכל מקום, זוקק את אשת אחיו ליבום, ואחיו לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. מי שיש לו בן מכל מקום, פוטר **[כד]** אשת אביו מן היבום, וחייב על מכתו **[כה]** ועל קללתו, ובנו הוא לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית:

ר"ע מברטנורה **אח מכל מקום**. ואפלו ממזר **[כ]**: אחיו לכל דבר. ליוורשו ולהטמא לו **[כא]**: שפחה ונכרית. ולדה בתרה אזיל, דכתוב בשפחה (שמות כא) האשה וילדיה תהיה לאדניה. ובנכרית כתיב (דברים ז) כי יסיר **[כב]** את בנה מאחרי, ומדלא כתיב כי תסיר, שמע מנה הכי קאמר, בתה לא תתן לבנו, כי יסיר בעל בתה את בנה שתלד לו בתה מאחרי, אבל אבתו לא תקח לבנה לא מהדר, שאין הבן הבא מן הנכרית קרוי בנה אלא בנה **[כג]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] דממתניתין דלעיל בבת ישראל לנתין ולממזר דחולצת לא שמענו, דהנה אמינא כששניהם ממזרים, אבל כשאחיו המת פשר אין אחיו ממזר זוקק את אשתו, קא משמע לו. תוספות. וטעמא מאי, הואיל והוא בנו לפוטרו מן היבום כדלקמן, הלכך מזקק נמי זקיק: **[כא]** גמרא. וקאמרינן דסלקא דעתך הואיל ואינו מטמא לאשתו פסולה הכי נמי לא לטמא לאח פסול, קא משמע לו, דשאני התם דלאפוקי קימא, הכא אחיו

הוא: **{כב}** ופריד בגמרא האי בשבעה אמות כתיב, ומשני כי יסיר לרבות כל המסירים מאחרי ה', דלגופיה לא איצטריך טעמא. ועין תוספות יום טוב: **{כג}** והלכך בנה ליכא ביה משום הסרה, וכל האסור משעה ראשונה נעשה, שהוא מוציא זרעו מכנפי השכינה, אבל אחר שנולד אין הסרתו כלום, דעובד פוכבים גמור הוא. הר"ן. וצריכין תרי קראי, חד לשפחה וחד לעובד פוכבים, דאי משפחה הוה אמינא דאין לה חיס כלל ואלו עובד פוכבים יש לו חיס דכתיב בלאדון בן בלאדון כו', ואי מעובד פוכבים הוה אמינא משום דלא שיכא במצות אבל שפחה אתקיש לאשה. גמרא: **{כד}** פוטר כו'. דאמר קרא וכן אין לו, עין עליו. דהוי מצי למכתב אן בלא יו"ד, כמו מאן יבמי, מאן בלעם. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **{כה}** מפתו כו'. אם הפה או קלל את אביו חייב מיתה. רש"י. בגמרא מוקי לה כשעשה תשובה, דאם לא כן הא כתיב ונשיא בעמד לא תאר. ואף דהוי מעות לא יוכל לתקן (עין פרק קמא דחגיגה משנה ו'), הינו דעונו נזכר הואיל והממזר קים, אבל עושה מעשה עמד מקרי כיון ששבו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו כו': אמר אח מ"מ ואפילו ממזר שהוא פסול ואמרו לכל דבר לירשו ולהטמא לו ואפילו היה אח פסול וכן הבן אפילו היה ממזר. ואשר חייב שלא נחשב בן שפחה ועובדת כוכבים מיוחס אל האב שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה וכבר נתבאר שכן שפחה אחר אמו נמשך והוא כמותה ואמר ג"כ כי יסיר את בנך מאחרי ונתבאר שהוא יסור מאחרי ה' וימשך עם אמו וכן בא בקבלה האמיתית בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן בת עובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה שנאמר כי יסיר את בנך מאחרי: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

מי שקדש אחת משתי אחיות **{כו}** ואינו יודע **{כז}** איזו מהן קדש, נותן גט לזו וגט לזו. מת, ולו אח אחד, חולץ לשתייהן. היו לו שנים, אחד חולץ ואחד מינם. קדמו וכנסו **{כט}**, אין מוציאין מידם:

ר"ע מברטנורה וְאִינוּ יוֹדַע אֵיזוֹ קִדְשׁ. וְאִסוּר בְּשִׁתְיָהוּ, מְשׁוּם דְּכָל חֲדָא וְחֲדָא אִיכָא לְמִימַר זֵו אַחוּת אִשָּׁה: **חולץ לשתייהו**. דְּלֹא יוֹדַע אֵיזוֹ הִיא יְבָמְתוֹ. וּמְחַלֵּץ לְחֲדָא וּלְיְבוּמֵי לְאִידָד, לֹא אֶפְשָׁר, דְּאַחוּת חְלוּצָתוֹ הִיא, וְאִסוּרָה לֹו מְדַרְבְּנָן בְּחִיָּה. וְיְבוּמֵי בְּרִישָׁא נְמִי לֹא, דְּדַלְמָא לֹא זֵו הִיא יְבָמְתוֹ וְקִפְגַע בְּאַחוּת זְקוּקְתוֹ דְּהוּיָא כְּאַשְׁתּוֹ: **היו לו שנים, אחד חולץ**. תְּחַלָּה לְאַחַת, וְהַשְּׁנִי אִם רָצָה לְיִבְם לְשִׁנְיָה מִיְבָם, שְׂאָם זֵו יְבָמְתוֹ שְׁפִיר, וְאִם אַחוּתָהּ הִיא, לֹא פִגַע בְּאַחוּת זְקוּקְתוֹ, מְשׁוּם דְּחַלְיָצָה דְּהַדְּ אֶפְקַעְתָּא לְזָקָה: **קדמו וכןסו**. קִדְם שְׁנַמְלָכוּ בְּבֵית דִּין **[כח]**: **אין מוציאין אותן מידם**. מְשׁוּם דְּכָל חַד וְחַד אָמַר, אָנָּא שְׁפִיר נְסָבִי. וְאִי נְמִי הוּי אִיכָא, שְׁהֲרַאשׁוּן שְׂכַנְס לְיְבוּם כְּנַס אַחוּת זְקוּקְתוֹ, הֵהִיא שְׁעָתָא הוּא דְּעַבַד אִסוּרָא, וּמְשַׁבָּא אַחֵיו וְיִבְם אֶת הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא יְבָמְתוֹ, פִּקְעָא זְקָתָה לְמַפְרַע מֵאִידָד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כו]** **משתי אחיות**. וְהוּא הַדִּין בְּשִׁתִּים אַחֲרוֹת שְׂאֲחַת עֲרוּהָ עִם הָאֲחֵרָת, אֶלָּא דְּהַסְפֵּק שְׂכִיחַ יוֹתֵר בְּשִׁתֵּי אַחֲיוֹת, שְׂבָקַל אֵינָן נְכָרוֹת, מַה שְּׂאִין כֵּן אִשָּׁה וּבִתָּה וְכָל שְׂכָן בֵּת בִּתָּה וְכוּ', מְשׁוּם הִכִּי נִקְט אַחֲיוֹת: **[כז]** **ואינו יודע כו'**. אֶפְלוּ לֹא הִכְרוּ בְּשַׁעַת הַקְּדוּשִׁין, שְׁנַמְצָא שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׂיָבֵא עַל אַחַת מֵהוּן, אֶפְלוּ הִכִּי שְׁתִּיָּהוּ צְרִיכוֹת גִּט כְּמַפְרָשׁ בְּמַשְׁנָה ז' פָּרָק ב' דְּקְדוּשִׁין, דְּאֵינוּ יוֹדַע מְשֻׁמַע נְמִי אֵינוּ יוֹדַע כְּמוֹ שְׂכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת: **[כח]** שְׂאָם נְמַלְכוּ בְּבֵית דִּין וְעִבְרוּ יוֹצִיאוּ, כִּיּוֹן שְׂעִבְרוּ עַל דְּבְרֵי בֵּית דִּין. הֲרֵא"ש: **[כט]** **קדמו וכןסו**. אֶפְלוּ בְּקְדוּשִׁין, דְּזָקָה דְּרַבְּנָן הִיא וְתַפְסִי קְדוּשִׁין בְּאַחוּתָהּ, אֶלָּא שְׂאוּמְרִים לֹו הִמְתָּן עַד שְׁיַעֲשֶׂה אַחִיד הַגְּדוֹל מַעֲשֶׂה כְּדַתְנָן בְּמַשְׁנָה ט' פָּרָק ד'. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מִי שִׁקִּידֵשׁ אַחַת מִשְׁתֵּי אַחֲיוֹת כּו': מִן הָעִקְרִים שֶׁצְרִיכִים שְׂמִירָה זְקוּקָה לְיִבְם אֵינוּ מוֹתֵר לְיִבְמָה לִישָׂא אַחַת מִקְרוּבוֹתֶיהָ כְּגוֹן אִמָּה וְאֲחוּתָהּ וּבִתָּה וּלְפִיכֵךְ אִם הִנִּיחַ שְׁנֵי אַחִים אַחַד חוֹלֵץ בְּתַחֲלִילָה וְאַחַר כֵּךְ יִיבְם הַשְּׁנִי אַחוּתָהּ לְפִי שֶׁהִיא מוֹתֵרָת לֹו עַל אֵי זֶה צַד שִׁיְהִיָּה אִם הִיתָה אִשְׁתּוֹ אַחֵיו הָרִי יִיבְם אוֹתָהּ וְאִם הִיא אַחוּת מִקּוֹדֶשֶׁת אַחֵיו הִיא מוֹתֵרָת לֹו לְפִי שֶׁאִשְׁתּוֹ אַחֵיו כָּבֵר נַחֲלָצָה אֲבָל לְיִיבְם אַחַת תְּחַלָּה לֹא שְׂמָא זֹאת שְׂיִיבְם הִיא אַחוּת מִקּוֹדֶשֶׁת אַחֵיו וּפְגַע בְּאַחוּת זְקוּקְתוֹ: (רמב"ם)

שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אַחֵיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדְּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדְּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין, וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין. מִתּוֹ, לָזֶה אַח, וְלָזֶה אַח, זֶה חוֹלֵץ לְשִׁתְּיָהּ, וְזֶה חוֹלֵץ לְשִׁתְּיָהּ. לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שְׁנַיִם, הַיְחִיד חוֹלֵץ לְשִׁתְּיָהּ, וְהַשְּׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מֵיָבֵם **{ל}**, קִדְּמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאֵין **{לא}** מִיָּדָם. לָזֶה שְׁנַיִם **{לב}** וְלָזֶה שְׁנַיִם, אַחֵיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, וְאַחֵיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, אַחֵיו שֶׁל זֶה מֵיָבֵם חֲלוּצָתוֹ שֶׁל זֶה. קִדְּמוּ שְׁנַיִם וְחִלְצוּ, לֹא יִיבְמוּ הַשְּׁנַיִם, אֲלֵא אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מֵיָבֵם. קִדְּמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדָם :

ר"ע מברטנורה שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אַחֵיוֹת. וְהֵם נִכְרִים : זֶה חוֹלֵץ לְשִׁתְּיָהּ כּוּ'. מִשּׁוּם דְּכָל חֵד מְנִיחוּ אֶסוּר לְיְבוּמִי, דְּדִלְמָא כָּל חֵד וְחֵד פָּגַע בְּאַחוֹת זְקוּקָתוֹ : הַיְחִיד חוֹלֵץ לְשִׁתְּיָהּ. שְׂאֵי אִפְשָׁר לוֹ לְיָבֵם, לֹא קִדְּם חֲלִיצָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם מִשּׁוּם אַחוֹת זְקוּקָה, וְלֹא לְאַחַר חֲלִיצָה מִשּׁוּם אַחוֹת חֲלוּצָה. לְפִיכָךְ הוֹאִיל וְאֶסוּר לְיָבֵם יִחַלֵּץ תַּחֲלָה לְשִׁתְּיָהּ, כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבָמְתוֹ מֵאֶסוּר יְבָמָה לְשׁוּק : וְהַשְּׁנַיִם אֶחָד חוֹלֵץ. לְאַפְקוּעֵי זְקָה מֵאַחֵיו אִם זֶה יְבָמְתוֹ, וְתַשְׁתְּרֵי אַחוֹתָהּ לְשְׁנֵי מִמֶּה נִפְשָׁד, אִי יְבָמְתוֹ הִיא, שְׁפִיר, וְאִי אַחוֹתָהּ הִיא, הֵא פִקְעָה זְקָת הַיְבָמָה מְנִיחָה בְּחֲלִיצַת אַחֵיו : אַחֵיו שֶׁל זֶה מֵיָבֵם חֲלוּצָתוֹ שֶׁל זֶה. מִמֶּה נִפְשָׁד, אִם זֶה יְבָמְתוֹ שְׁפִיר נְסִיב, שְׁהָרִי אַחֵיו לֹא חִלַּץ לָזֶה אֲלֵא לְאַחוֹתָהּ שֶׁלֹּא הִיְתָה יְבָמְתוֹ וְאִינָה כְּלוּם. וְאִי לֹא יְבָמְתוֹ הִיא שְׁפִיר נְסִיב, נִכְרִיָּה הִיא, דְּאִי מִשּׁוּם אַחוֹת זְקוּקָה לִיכָא, שְׁהָרִי חִלַּץ אַחֵיו אֶת אַחוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבָמְתוֹ וּפְקַעָה זְקָה. וְאִי מִשּׁוּם יְבָמָה לְשׁוּק, הָרִי חִלַּץ זֶה מֵאַחֵי בְּעֵלָה : קִדְּמוּ שְׁנֵי אַחֵיו. שֶׁל אֶחָד וְחִלְצוּ לְשִׁתְּיָהּ מִשּׁוּם דְּלֹא יִדְעֵי אֵיזוֹ הִיא יְבָמְתוֹ : לֹא יִיבְמוּ. שְׁנֵי אַחִים הָאֲחֵרִים זֶה אֶת זֶה וְזֶה אֶת זֶה, מִשּׁוּם דְּקָמָא דְנִסְיב אֵית לֵיהּ לְמִימַר זֶה הִיא אַחוֹת זְקוּקָתוֹ : אֲלֵא אֶחָד חוֹלֵץ. תַּחֲלָה, לְאַחַת : וְאֶחָד מֵיָבֵם. לְשְׁנֵיהֶם, מִמֶּה נִפְשָׁד, אִי יְבָמְתוֹ הִיא שְׁפִיר, וְאִי לֹא, בְּאַחוֹת זְקוּקָה לֹא פָּגַע, שְׁהָרִי חִלַּץ אַחֵיו לְיְבוּמָתוֹ. וְיְבָמָה לְשׁוּק לֹא הוּי, שְׁהָרִי חִלַּץ מֵאַחֵי בְּעֵלָה : וְאִם קִדְּמוּ. אֵלוֹ שְׁנַיִם אַחֲרוֹנִים וְכָנְסוּ אַחַר חֲלִיצַת שְׁנַיִם הָאֲחֵרִים וְלֹא בָּאוּ לְמַלְךְ בְּבֵית דִּין, אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ, כְּדִפְרִישִׁית,

שְׁהָרִי אֵין כָּאן אֶלֶּא סִפְּק אֶסוּר אַחוּת זְקוּקָה בְּנִשְׁוֹאֵי רֵאשׁוּנָה, וְאִיכָּא לְמִימַר קָמָא דְנָסִיב יְבִמְתּוֹ הִיא וְשְׁפִיר נָסִיב, וּבִתְרָא נְמִי שְׁפִיר נָסִיב נְכָרְיָה, וְאִי נְמִי הָוִי אֵינְסִיבָא אִיפְכָּא וְקָמָא פִּגְע בְּאַחוּת זְקוּקָה, כִּינּוּן שְׂבָא שְׁנֵי וַיִּבֶם פְּקָעָה זְקָתָהּ מֵאַחֵיו וְהִתְרָה לוֹ אֶשְׁתּוֹ, וְאֶסוּרָא דְעֵבֵד עֵבֵד : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ל] וְאֶחָד מֵיִבֶם. צְרִיכָא, דְמַהוּ דְתִימָא לְגִזְר דְהִנֵּי תְרִי לֹא יִיבֶם חַד מְנִיְהוּ אֶטוּ אַח יְחִידִי, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְדוּקָא מַחְלָץ וְהִדְר יְבוּמִי, אָבֵל יְבוּמִי בְרִישָׁא לֹא, דְהָא פִּגְע בִּיבְמָה לְשׁוּק. גְּמָרָא : [לֹא] אֵין מוֹצִיאֵין. אֶפְלוּ הֵם כְּהֻנִּים, דְהָא סְתָמָא וְדָאִי קִתְנִי, וְטַעְמָא דְחִלּוּצָה לְכַהֵן דְרַבְּנָן הִיא וְסִפְּק לֹא גִזְרוּ. גְּמָרָא : [לֹב] שְׁנֵים. צְרִיכָא, דְמַהוּ דְתִימָא כִּינּוּן דְלִבְסוּף תְּרוּוֹיְהוּ מְתִיבְמִין, הִדְ לְהָאִי בֵיתָא וְהִדְ לְהָאִי בֵיתָא, אֶתּוֹ לְמִימַר מַה לָּנוּ וְלְחִלּוּצָה, וְדִלְמָא מֵיבְמוּ בְלֹא חִלּוּצָה, קָא מְשַׁמַּע לָן. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע אי זו קידש כו' זה כולו מבואר כשתבין מה שקדם ואתה כבר הסכמתה שהאחד קידש אחת משתיהן ואין ידוע איזו מהם קידש וכמו כן תסכים לשני כך שהוא קידש אחת משתיהן ואין ידוע אי זו מהן קידש כמו שבארנו והחליצה לעולם קודמת ליבום בכל הדומה לאלו הענינים מן הצד שזכרנו ואמר קדמו שנים וחלצו ר"ל אפילו אחי אחד מן המתים שנפל בהם מן הספק ואמרו ולא ייבמו שנים מבואר שמא יהיה הראשון מהם פוגע באחות זקוקתו כמו שבארנו אלא אחד חולץ ברישא והדר מייבם השני ממה נפשך אם המקודשת לאחיו היא אותה שנחלץ תחלה לכך מותר לו לישא אחותה ואם המקודשת לאחיו היא אותה שייבם הרי ייבם אותה : (רמב"ם)

פ ר ק ב - מ ש נ ה ח

מְצוּה בְּגִדוֹל לֵיבֶם. וְאִם קָדַם הַקָּטָן, זָכָה. הַנְּטָעוֹן עַל הַשְּׂפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרָרָה, אוֹ עַל הַנְּכָרִית וְנִתְגַּיְרָה, הָרִי זֶה לֹא יִכְנוּס. וְאִם כָּנֵס [לָהּ] אֵין מוֹצִיאֵין [לוֹ] מִיָּדוֹ. הַנְּטָעוֹן עַל אֶשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ מִתַּחַת יָדוֹ, אֶף עַל פִּי שְׂכָנִס, יוֹצִיא :

ר"ע מברטנורה מצוה בגדול ליבם. דְּדַרְשִׁינָן וּלְקַחְהָ לּוּ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה וְהָיָה הַבְּכוֹר, הַמֵּיבֵם יְהֵא בְכוֹר **[לג]**. אֲשֶׁר תֵּלֵד, וְאוֹתָהּ יִבְמָה תִּהְיֶה רְאוּיָה לֵילֵד, פָּרֵט לְאֵילוּנִית. יְקוּם הַבְּכוֹר **[לד]** הַיָּבֵם עַל שֵׁם אָחִיו לְנַחֵל אוֹתוֹ, וְלֹא יַחְלְקוּ אָחִיו עִמּוֹ: **הַנִּטְעָן עַל אִשָּׁת אִישׁ.** הַחֲשׂוֹד עַל אִשָּׁת אִישׁ **[לז]**: **וְהוֹצִיאוּהָ.** בֵּית דִּין מִתַּחַת בְּעֵלָה, בְּשִׁבִיל זֶה שְׁאַסְרָה עָלָיו, וְהֵלֵךְ זֶה וּנְשָׂאָהּ: **יוֹצִיא.** דְּמִדְּאוּרֵיתָא אֲסוּרָה נִמְי לּוּ כְּמוֹ שְׁאַסְרָה לְבַעַל, כְּדִרְשִׁינָן מִנִּטְמָאָה נִטְמָאָה שְׁתֵּי פְעָמִים, אֶחָד לְבַעַל וְאֶחָד לְבוּעַל. וְדוֹקָא הַנִּטְעָן עַל אִשָּׁת אִישׁ, אֲבָל נִטְעָן עַל הַפְּנוּיָה, נִרְאָה דְּמִצְוָה לְכַנֵּס, כְּדִאֲשַׁכְּחוּ גַבֵּי אוֹנֵס (דְּבָרִים כב) וְלוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [לג] וַיִּלְפִּינָן בְּגִמְרָא מִדְּכֹתִיב כִּי יֵשְׁבוּ אָחִים יַחְדָּו, הוֹקְשָׁה יְשִׁיבַת אָחִים זֶה לְזֶה לְעִנְיָן יְבוּס, וְאִם קָדַם הַקָּטָן זָכָה. וּמְשׁוּם הֵכִי בְכוֹר נִמְי לָאו דוֹקָא, וְאִם אִין שֵׁם בְּכוֹר הַגְּדוֹל שְׁבָאֲחִין כּוּי, וְהִינּוּ דְתִנּוּן מִצְוָה בְּגִדוֹל וְלֹא תִנּוּן מִצְוָה בְּבְכוֹר וְקָרִי לִיָּה בְכוֹר שְׁאִינוּ נוֹטֵל בְּרְאוּיָה כְּבְכוֹר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לד]** מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא מְגִזְרָה שְׁוָה דְּנִאָמַר כָּאִן יְקוּם עַל שֵׁם אָחִיו וְנִאָמַר לְהֵלֵן עַל שֵׁם אָחִיהֶם יְקָרְאוּ בְּנַחֲלָתָם, אִף עַל גַּב דְּבִכְל הַתּוֹרָה אִין מְקָרָא יוֹצֵא מִיַּד פְּשׁוּטוֹ הֵכָא אֲתֵי גְזָרָה שְׁוָה וְאִפְקִיתִיה לְגַמְרִי, דְּאִין צָרִיד לְקָרוֹת לְבָנוּ בְּשֵׁם אָחִיו כְּלָל. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לה]** **וְאִם כְּנֵס.** דַּעַת הַרְשָׁבִי"א שְׁאַפְלוּ לֹא כְּנֵס בְּנִשְׁוֹאִין אֶלְאָ שְׁקַדֵּשׁ אִין מוֹצִיאִין מִתַּחַת יָדוֹ, שְׁכַל הַצְּרִיכָה גִט מוֹצִיאִין קָרִינָן בֵּיהּ, וְאִין מוֹצִיאִין בְּדִיעֵבַד. וַיֵּשׁ חוֹלְקִין: **[לו]** **אִין מוֹצִיאִין.** דְּבִרְנָה לֹא מְפָקִי אִשָּׁה מִתּוֹתֵי בְּעֵלָה דְּכֹתִיב דְּרִכְיָה דְּרִכְיָ נַעֵם כּוּי, וְלָאוּ דוֹקָא רְנָה אֶלְאָ אֶפְלוּ בָּא עַל הַשְּׁפָחָה וְעַל הַנְּכָרִית בְּוֹדָאִי. וּבִתּוֹסְפוֹתָא קִתְּנִי לָהּ בְּהַדְיָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[לז]** כְּלוּמַר שְׁטוּעִינָן עָלָיו דְּבָרֵי לַעֲזָ. רַשִׁי"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מצוה בגדול ליבם ואם קדם הקטן זכה כו': הנטען על השפחה ונשתחררה כו': זה לפי שנאמר והיה הבכור אשר תלד ר"ל אשר תלד אם המת ותלד במקום ילדה ובא העתיד במקום עבר. ונטען הוא החשוד ודין נטען על א"א כמו שאומר וזה אם הוא נטען עליה שהעידו עדים בדבר קרוב להיות כמו שראו אדם יוצא מביתה והיא חוגרת אזורה או שראו אדם שפירש מן המקום והיא עומדת מעל המטה וכל כיוצא בזה מן הדברים שנקראים דבר מכוער ה"ז לא ישאנה האדם ואם כנס לא יוציא ואם יצא קול בעיר כשאירע הדבר מכוער ורננו אנשי המדינה על זה יום וחצי דינו שיוציא אלא אם יהיו לו בנים ממנה שלא יוציא אע"פ שמרננין אנשי המדינה כדי שלא יוציא לעז על בניו ואם העידו עדים שראו דבר ערוה ראה ברורה אם כנס יוציא אפילו יהיו לו בנים ממנה לפי שהעיקר אצלנו טמאה לבעל טמאה לבעל: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ט

הַמְּבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתָּב
וּבְפָנַי נֶחְתָּם, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. מִתּוֹ, הֲרֵגְתִּיו,
הֲרֵגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, הֲרֵגְתִּיו, לֹא תִנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. הֲרֵגְנוּהוּ,
תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ :

ר"ע מברטנורה **הַמְּבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם.** צָרִיךְ שְׂיֹאמַר בְּפָנַי נִכְתָּב וּבְפָנַי
נֶחְתָּם. וְטַעַמָּא מְפָרֵשׁ בְּגִטּוֹ, לְמַר מְשׁוּם שְׂאִין בְּקִיָּאִין לְשִׁמָּה, וְלִמַּר
שְׂאִין עֵדִים מְצוּיִין לְקִיָּמוֹ: **לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ.** מְשׁוּם דְּאִדְבוּרִיָּה
סְמַכִּינָן **{לח}**: **מִתּוֹ הֲרֵגְתִּיו וְכוּ'.** הוֹאִיל וְעַל עֲדוּתוֹ נִשְׂאָת, אִיכָּא לְזוּת
שְׂפָתַיִם, שְׂמָא עֵינָיו נָתַן בָּהּ וְהַעִיד עֲדוּת שְׂקָר עֲלֶיהָ. אֲבָל תִּנָּשֵׂא לְאַחַר,
דְּאִשָּׁה נִשְׂאָת בְּעַד אֶחָד **{לט}**: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֲרֵגְתִּיו לֹא תִנָּשֵׂא**
אִשְׁתּוֹ. בְּעֲדוּתוֹ אֶפְלוּ לְאַחַר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָשָׁע, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה אַל תִּשֶׂת
רָשָׁע עַד. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּקִיָּמָא לֹן אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רָשָׁע,
דְּאָדָם קָרוּב אֶצְל עֲצָמוֹ. וּמְהִימְנִינָן לִיהּ שְׁנַהֲרַג, אֲבָל לֹא מְהִימְנִינָן לִיהּ
בְּמֵאֵי דְּאָמַר שֶׁהוּא הֲרֵגוֹ. וְהַלְפָד אֶפְלוּ כִּי אָמַר הֲרֵגְתִּיו תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ:
הֲרֵגְנוּהוּ תִנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא, בְּאוֹמַר אֲנִי הֵייתִי עִם הוֹרְגִיו **{מ}**
אֲבָל אֲנִי לֹא הֲרֵגְתִּיו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לח}** וְאִם תִּאמַר מֵאֵי שְׂנָא מֵאוֹתָן נְשִׁים שְׂאִין נְאֻמָּנוֹת לֹמַר מִתּוֹ
בְּעֵלָה וְאָף עַל פִּי כֹן נְאֻמָּנוֹת לְהַבִּיא אֶת גִּטָּה כּוּי מְשׁוּם דְּאִיכָּא כְּתָבָא, יֵשׁ
לֹמַר דְּהֵתָם כִּינּוֹן דְּמְשׁוּם אֵיבָה בְּלַחֲוֹד הוּא דְּחִישִׁינָן לֹא מְעִילָא נְפֻשָׁה
לְשִׁקוּרִי, כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר דְּאִתִּי בְּעֵלָה וּמְכַחִישׁ לָהּ חִישָׁה וּמְרַתְתָּה, אֲבָל הֵכָּא
דְּחִישִׁינָן שְׂמָא יִצְרוּ תְּקִפּוּ מְשִׁקֵּר וְדֵאִי כִּינּוֹן דְּעֵלִיָּה סְמַכִּינָן. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **{לט}**
לְקַמּוֹ בְּרִישׁ פְּרָק י', וְשֵׁם מְפָרֵשׁ טַעַמָּא: **{מ}** דְּאָף עַל גַּב דְּאָמַר הֲרֵגְנוּהוּ נְעֻשָׁה
כְּאוֹמַר אֲנִי הֵייתִי עִם הוֹרְגִיו. תּוֹסְפּוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **הַמְּבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם כּוּי:** הַעִיקַר אֲצִלְנוּ אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ
רָשָׁע לְפִיכְךָ אִם אָמַר הֲרֵגְתִּיו תִּנָּשֵׂא **{אשתו}** לְאַחַר אֲבָל הוּא לֹא יִשְׂאָנָה גִזְרָה
שְׂכַל מִי שִׁיחְשׁוּק אִ"א יִהְרֹג בְּעֵלָה וּיִשְׂאָנָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אָדָם מְשִׁים
עֲצָמוֹ רָשָׁע לְפִיכְךָ אִם אָמַר הֲרֵגְתִּיו לֹא תִנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ וְאָמְרוּ הֲרֵגְנוּהוּ אִינוּ
ר"ל אֲנִי הֵייתִי אֶחָד מֵהַרוֹצְחִים דְּהֵיִינוּ הֲרֵגְנוּהוּ הֵיִינוּ הֲרֵגְתִּיו אֲבָל ר"ל אֲנִי
הֵייתִי עִם הוֹרְגִיו וְאִין הִלְכָה כְּר"י: (רמב"ם)

פרק ב - משנה י

הַחֶכֶם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה בְּנֹדָר עַל בְּעֻלָּהּ, הָרִי
זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה. מֵאֲנָה, אוֹ שֶׁחִלְצָה בְּפָנָיו,
יִשְׁאַנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין. וְכֵלֶן שֶׁהָיוּ **{מב}**
לָהֶם נָשִׁים, וְמֵתוּ **{מג}**, מִתְּרוֹת לְנִשְׂאָה לָהֶם. וְכֵלֶן
שֶׁנִּשְׂאוּ לְאַחֲרִים וְנִתְגַּרְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּתְאַלְּמוּ,
מִתְּרוֹת לְנִשְׂאָה לָהֶן. וְכֵלֶן מִתְּרוֹת לְבָנֵיהֶם **{מה}**
אוֹ לְאַחֵיהֶן :

ר"ע מברטנורה **בְּנֹדָר**. שֶׁנִּדְרָה הַנָּאָה מִבְּעֻלָּה וְלֹא הִפְרָ לָהּ, וּבֵאת לְחֶכֶם
לְהַתִּיר לָהּ וְלֹא מִצָּא פֶתַח לְחֻרְטָה : לֹא יִשְׁאַנָּה. מִשּׁוּם חֲשָׁד : שֶׁהוּא בֵּית
דִּין. כְּלוּמַר, מֵאוּן אוֹ חִלְצָה לֹא עָשָׂה חֶכֶם זֶה בִּיחִידִי, מִשּׁוּם דְּקִימָא לֶן
חִלְצָה וּמְאוּנִים בְּשִׁנִּים וְשִׁלְשָׁה **{מא}** לֹא חֲשִׁידִי. אֲבָל הֵתֵר נְדָרִים בְּיָחִיד
מִמַּחֲה : וְכֵלֶן. הַחֶכֶם וְהַמְּבִיא גִט וְהַמְּעִיד עַל הָאִשָּׁה לְהַשִּׂיאָהּ, דִּתְנֵן בְּהוּ
לֹא יִכְנַס, אִם הָיוּ לָהֶן נָשִׁים בְּשַׁעַת מַעֲשָׂהּ, וְמֵתוּ אַחַר כָּד, מִתְּרוֹת
לְהַנְשֵׂא לָהֶם דִּהֲשִׁתָּא לִיכָא חֲשָׁד : וְכֵלֶן. הַנְּשִׂים הַלְלוּ : שֶׁנִּשְׂאוּ לְאַחֲרִים.
כְּשֶׁאָסְרָה הַחֶכֶם אוֹ כְּשֶׁהֶעִיד הָעֵד שְׁמַת בְּעֻלָּה, וּמֵתוּ הַבְּעֻלִּים הַשְּׁנֵינִים :
מִתְּרוֹת לְנִשְׂאָה. לְחֶכֶם וְלָעֵד **{מד}** וְלַמְּבִיא גִט : וְכֵלֶן מִתְּרוֹת לְבָנֵיהֶם
וְלְאַחֵיהֶן. שֶׁל אֵלוּ הַמְּתִירִים אוֹתָן. וְאֵינֶן אֲסוּרוֹת אֶלָּא לָהֶם לְבָדָם,
דְּאִין אָדָם חוּטָא בְּשִׁבִיל בְּנוֹ אוֹ בְּשִׁבִיל אַחִיו. וְכֵל הֵנִי דְאֶמְרִינֵן לֹא יִכְנַס,
אִם כְּנִס אֵינוֹ מוֹצִיא **{מו}**, חוּץ מִהַנְּטָעֵן עַל אִשָּׁת אִישׁ, שֶׁאִם הוֹצִיאָהּ
בֵּית דִּין מִתַּחַת בְּעֻלָּה בְּעֵדִים וּרְאִיָּה בְּרוּרָה **{מז}**, אֶפְלוּ אִם כְּנִס יוֹצִיא.
וְאִם בָּאוּ עֲדֵי דְבַר מְכַעַר בְּלָבָד, כְּגוֹן שֶׁרָאוּ אָדָם יוֹצֵא וְהִיא חוֹגֶרֶת בְּסִנֵּר
אוֹ אָדָם יוֹצֵא וְהִיא עוֹמֶדֶת מֵעַל הַמַּטָּה וְכִיּוֹצֵא בָּזָה, אִם כְּנִס לֹא יוֹצִיא.
וְאִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ עֲדֵי דְבַר מְכַעַר יוֹצֵא קָלָא וְלֹא פְּסִיק, שֶׁעֲמַד הַקּוֹל יוֹם
וְחָצִי, אִם כְּנִס יוֹצִיא, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּה **{מח}**, שֶׁאִז אֵינוֹ
מוֹצִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעַז עַל בְּנָיו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {מא} בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ דְּהָא דְקִתְנֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין, לֹא דִתְלַתָּא
מִהֵימְנֵי הָא תְּרֵי לֹא, דִּתְרֵי נְמִי מִהֵימְנֵי, אֶלָּא אֲשַׁמְעִינֵן דְּאִין מֵאוּן פְּחוֹת
מִשְׁלֵשָׁה, לְאַפּוֹקִי מִמֵּאן דְּאֶמַר בְּפֶרֶק קָמָא דְּסִנְהֶדְרִין מֵאוּן בְּשִׁנִּים. וּלְפִי זֶה

צָרִיד לומר בהר"ב דְקִימָא לֶן כּוֹי בְשִׁלְשָׁה. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[מב]** שְׁהִיו כּוֹי. דְּלֹא לִשָּׂא אֶת זֶה נְתַכְנֹן. רַש"י: **[מג]** וּמֵתוּ. דְּאֵלוּ נְתַגְרְשׁוּ וְהַבְּעֵלִים גְּרָמוּ הַגְּרוּשִׁין אֲסוּרוֹת כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא: **[מד]** מְפָרֵשׁ בְּש"ס דְּלַעֲד הַמַּעֲיֵד עַל בְּעֵלָה שְׁמֵת לֹא תִנְשָׂא אֶלָּא כְּשֶׁנִּתְגַּרְשָׁה, אֲבָל כִּי נִתְאַלְמְנָה קִימָא לֶן דְּהוּיָא קְטֹלָנִית וְאֲסוּרָה לְנִשָּׂא: **[מה]** לְבָנֵיהֶם. כָּל שֶׁכֶּן לְאַבְיָהוֹן דְּמִתְרִים, דְּלֹא חִישִׁינֵן שְׁמָא יִזְנָה מִתִּיר זֶה עֲמָה מְשׁוּם שְׁהֵבֵן בּוֹשׁ מֵאַבּוֹ: **[מו]** וּבְעַד אֶחָד שְׁאַמֵּר מֵת צָרִיד לומר בְּהִיתָה אוּמְרַת בְּרִי לִי שְׁמֵת. דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי הִיא קִימַת בְּאַשְׁם תְּלוּי שְׁהָרִי סָפֵק הוּא לָהּ. גְּמָרָא כְּתִבּוֹת דְּף כ"ב וּלְקַמֹּן פְּרָק ט"ו מְשֻׁנָּה ה': **[מז]** דְּאִזְ נְאֻסְרָה עַל הַבּוֹעֵל מִדְּאוּרִיתָא, מַה שְׁאִין כֹּן בְּכֻלְהוּ, וְהִינוּ טַעְמָא דְּאִם בָּאוּ עַדִי כְּעוֹר בְּלִבְד שְׁאִם כְּנִס לֹא יוֹצִיא, שְׁלֹא נְאֻסְרָה לְבוֹעֵל, וְאַפְלוּ בְּהַדִּי קֵלָא דְּלֹא פְּסִיק: **[מח]** נְרִאִין דְּבָרֵינוּ כְּדְבָרֵי הָרִי"ף וְהַרְמְב"ם דְּבִנְטְעֹן קְאָמְרִי, וְלֹא כְּפָרוּשׁ רַש"י דְּמִפְרֵשׁ שְׁיֵשׁ לָהּ בְּנִים מִבְּעֵלָה הָרִאשׁוֹן: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם החכם שאסר את האשה בנדר כו': וכולם שהיו להם נשים כו': אדם שהוא מומחה יכול להפר נדרים לבדו ויאסור לבדו ואמרו וכולם ר"ל כל אלו האנשים אשר נאמר בהן לא ישאנה מותר לאחיו או לאביו או לשאר קרוביו שישאנה שהעיקר אצלנו אין אדם חוטא ולא לו וכלם אם כנס לא יוציא חוץ מא"א על הצד שזכרנו במה שקדם: (רמב"ם)

פרק ג

פרק ג - משנה א

אַרְבַּעָה אַחִין **[א]**, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אַחִיוֹת **[ב]**, וּמֵתוּ הַנְּשׂוּאִים אֶת הָאֶחָיוֹת, הָרִי

אלו חולצות ולא מתיבמות. ואם קדמו וכנסו,
יוציאו. רבי אליעזר אומר, בית שמאי
אומרים יקימו, ובית הלל אומרים יוציאו:

ר"ע מברטנורה ארבעה אחין. חולצות ולא מתיבמות. דכיון דתרוניהו
זקוקין להאי ולהאי, קמא דמיבם פגע באחות זקוקתו דהויא פאשתו
[ג]: בית שמאי אומרים יקימו ובית הלל אומרים יוציאו. בגמרא
מפכינן לה, בית שמאי אומרים יוציאו ובית הלל אומרים יקימו. דבכל
מקום בית שמאי לחמרא ובית הלל לקלא חוץ מהמקומות הידועים
מקלי בית שמאי ומחמרי בית הלל. והכי אמרינן בעלמא, בית שמאי
במקום בית הלל אינה משנה, כלומר, כל היכא דאשכחן במשנה בית
שמאי מקילין, ובית הלל הוא שדרךן להקל ונמצאו עתה בית שמאי
עומדים במקום בית הלל, אינה משנה ומשבשבתא היא וצריך להפכה,
אלא אם כן היא מהמשניות הידועות שהם מקלי בית שמאי ומחמרי
בית הלל. ובמסכת עדיות מני לה בשם רבי אליעזר מקלי בית שמאי
ומחמרי בית הלל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ארבעה אחין. לא מבעיא שלשה אחין שנים מהן נשואים
שתי אחיות ומתו, דתרוניהו עליה רמיא וזקתו חמורה כו', אלא אפלו ארבע
דנפלי קמי תרי אחי, דלא אלימא זיקתא דקמא דמיבם, דמצינו למימר
האיך היא דרמיא עליה ואחותה על אחיו, אפלו הכי אסיירי. רש"י: **[ב] שתי**
אחיות. או אשה ובתה או אשה ובת בתה וכיוצא בו. ענין הדברים שהם שתי
נשים שהאחת מהן ערוה עם האחרת ואי אפשר לשא שתייהן משום ערוה.
הרמב"ם. ונקט אחיות משום דמניהו ילפינן (עין ריש פרק קמא בהר"ב): **[ג] וליכא**
למימר דכי חליץ חד לחדא דליבם אידך לאידך, דכל יבמה שנאסרה שעה
אחת על יבמה הרי היא פאשת אח שיש לו בנים ואסורה לעולם. ולא דמי
למשנה ז' פרק ב', דהתם לאו יבמה היא. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ארבעה אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות כו': מן העקרים גם כן
שנמשכין אחריהן בבות זאת המסכתא שכל זמן שנפלו שתי עריות לפני
אחים הראויות להם הרי אלו חולצות ולא מתיבמות לפי שזיקת כל אח
ואח נפלה על שתיהן והן כמו צרות ולפיכך אינן מתיבמות לפי שכל אחת
מהן ראויה לאחד מן האחים ואמרו כאן יקיימו לדברי ב"ש אמנם אין זה
דעת ב"ה והעיקר אצלנו ב"ש במקום ב"ה אינה משנה רצונו לומר כל זמן
שתמצא ב"ש מקילין וב"ה מחמירין וזה הפך המפורסם מסברתם לפיכך
תדע שהמשנה מוטעת ושהדבר מיוחס לבית שמאי אמנם הוא חוץ מן
המקומות המנויין שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ולפיכך פסק
ההלכה בכאן יקיימו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

הִיְתָה אַחַת {ד} מֵהֶן אֲסוּרָה עַל הָאֶחָד אֲסוּר עֲרוּהָ, אֲסוּר בָּהּ וּמִתֵּר בְּאַחֹתָהּ, וְהִשְׁנִי אֲסוּר בְּשִׁתִּיהֶן {ה} אֲסוּר מִצָּוָה {ו} וְאֲסוּר קִדְשָׁה, חוֹלְצַת וְלֹא מִתִּיבַמַּת :

ר"ע מברטנורה אֲסוּר עֲרוּהָ. כְּגוֹן חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמוּתוֹ : וּמִתֵּר בְּאַחֹתָהּ. דְּלֹא אַחֹת זְקוּקָתוֹ הִיא, דְּעֲרוּהָ לֹא רְמִיָּא קַמִּיהָ לְיְבוּמִי : אֲסוּר מִצָּוָה. רְמִיָּא קַמִּיהָ מִדְּאוּרִיתָא, הִלְכָּךְ אֲסוּר בְּאַחֹתָהּ, דְּאַחֹת זְקוּקָתוֹ הִיא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} אַחַת כּו'. בְּגִמְרָא, הָא תַּנִּי חֲדָא זְמַנָּא בְּמִשְׁנָה ג' פְּרָק ב' אַחֹתָהּ שֶׁהִיא יְבֻמְתָּה כּו', וּמִשְׁנֵי צְרִיכָא, דְּאִי מִהֲתֵם מְשׁוּם דְּלִיכָא לְמַגְזֵר מְשׁוּם שְׁנִי, דְּהִתֵּם לִיכָא אֶלָּא חֵד אַחָא, אַבְל הִכָּא דְּאִיכָא לְמַגְזֵר דְּלִמָּא שְׁנִי אֲתִי לְיְבוּמִי כְּאֲחִיו אִימָא לְגִזֵּר, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְאִי מִהֲכָא, מְשׁוּם דְּאִיכָא שְׁנִי וְלֹא מִינְבָם קָא מוּכַח דְּאַחֹת זְקוּקָתוֹ אֲסוּרָה וְלֹא אֲתִי לְמִשְׁרֵי בְּעֵלְמָא, אֶלָּא יִדְעִינָן מִדְּהֵאִי מִינְבָם וְהֵאִי לֹא מִינְבָם דְּטַעֲמָא מְשׁוּם דְּעֲרוּהָ לֹא רְמִיָּא קַמִּיהָ, אַבְל הִיכָא דְּלִיכָא אֶלָּא חֵד אַחָא אִימָא לְגִזֵּר דְּלִמָּא אֲתִי לְמִשְׁרֵי אַחֹת זְקוּקָתוֹ בְּעֵלְמָא, צְרִיכָא : {ה} אֲסוּר בְּשִׁתִּיהֶן. מוּקִי בְּגִמְרָא כְּגוֹן דְּנִפְלָה הֵד דְּאִינָה חֲמוּת בְּרִישָׁא, דְּכִי נִפְלָה הַחֲמוּת בְּרִישָׁא וְאֶזֶל חֲתוּן וְיִבָּם הֵד דְּאִינָה חֲמוּת, הוּנְיָא חֲמוּת לְגַבֵּי אִידָד יְבֻמָּה שֶׁהִתְרָה וְנִאֲסְרָה וְחִזְרָה וְהִתְרָה, דְּתַחֲזֹר לְהִתְרָה הָרֵאשׁוֹן. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : {ו} אֲסוּר מִצָּוָה. בְּגִמְרָא הָא תַּנִּינָא חֲדָא זְמַנָּא בְּמִשְׁנָה ג' פְּרָק ב' אֲסוּר מִצָּוָה כּו'. וּמִשְׁנֵי הִתֵּם אֲסוּר מִצָּוָה לְחוּדָא, הִכָּא אֲסוּר מִצָּוָה וְאַחֹתָהּ, סְלִקָא דְּעֵתָד אֲמִינָא מְשׁוּם מִצָּוָה עֲבוּד רַבְּנָן שְׁתֵּתְקִים מִצָּוַת יְבוּם וְלֹא הֶעֱמִידוּ אֲסוּר זְקָה דְּמִדְּבְרִיהֶם לְאַסֵּר אֶת אַחֹתָהּ הִיכָא דְּהוּנְיָא עֲלִיו אֲסוּר מִצָּוָה, קָא מְשַׁמַּע לָן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עַל הָאֶחָד אֲסוּר עֲרוּהָ כּו' : זֶה כּוֹלוּ מִבּוֹאֵר לְפִי שְׁכַשְׁאֲחַת מֵהֶן עֲרוּהָ אִין זִיקָה נּוֹפֶלֶת עַל הָעֲרוּהָ וְאִינָה רְאוּיָה לוֹ וּלְפִיכֵךְ יִיבָם אַחֹתָהּ : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

הִיְתָה אַחַת {ז} מֵהֶן אֲסוּרָה עַל זֶה אֲסוּר עֲרוּהָ, וְהִשְׁנִיָּה אֲסוּרָה עַל זֶה אֲסוּר עֲרוּהָ, הָאֲסוּרָה לְזֶה מִתְּרַת לְזֶה, וְהָאֲסוּרָה לְזֶה מִתְּרַת לְזֶה. וְזוֹ {ח} הִיא שְׁאֵמְרוּ, אַחוּתָה כְּשֶׁהִיא יְבַמְתָּה, אוֹ חוֹלְצַת אוֹ מִתִּיבַמַּת :

ר"ע מברטנורה אַחוּתָה כְּשֶׁהִיא יְבַמְתָּה. אַחוּתָה שֶׁל עֲרוּהָ כְּשֶׁהִיא יְבַמְתָּה אֵשֶׁת אַחִי בַעֲלָהּ, כְּשֶׁנוֹפֶלֶת עִמָּה לִיְבוּם : אוֹ חוֹלְצַת אוֹ מִתִּיבַמַּת. דָּלְאוּ אַחוּת זְקוּקָתוֹ הִיא, דְּעֲרוּהָ לֹא רִמְיָא קַמִּיהּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} אַחַת. בְּגִמְרָא הָא תּוֹ לְמָה לִי הִינּוּ הֵךְ מַה לִּי לְחַד מַה לִּי לְתַרִּי. צְרִיכָא. דְּאִי אֲשִׁמוּעִינָן הֵתָם מְשׁוּם דְּאִיכָא שְׁנֵי דְמוּכָח, אֲבָל הִכָּא דְּלִיכָא שְׁנֵי דְקִמוּכָח שְׁהֵרִי שְׁתִּיחֵן מִתִּיבַמּוֹת וְאִתּוּ לְמִשְׁרֵי אַחוּת זְקוּקָה, וְאִיכָא לֹא לִיבְמוֹן, קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְאִי אֲשִׁמוּעִינָן הִכָּא אֲדַרְבָּא תְּרוּיָהוּ מוּכָחִי אֲהַדְּדִי שְׁזָה לֹא יוּכַל לְשָׂא אֶת הָאֲחֵרֶת, וְכֵן זֶה, מוּכָח מִלְתָּא שְׁזוֹ אֲסוּרָה עַל זֶה וְזוֹ עַל זֶה, לְפִיכֵךְ לִיכָא אַחוּת זְקוּקָה, אֲבָל אִידָךְ לֹא, צְרִיכָא : {ח} וְזוֹ כּוּי. גְּמָרָא זוֹ לְמַעוּטֵי אֲסוּר מְצוּהָ לְזֶה וְאֲסוּר מְצוּהָ לְזֶה. וְצְרִיכָא, דְּמַהוּ דְּתִימָא כִּי לֹא אֲמַרִינָן אוּקִי אֲסוּר מְצוּהָ בְּמִקּוּם אֲסוּר עֲרוּהָ לְהִתִּיבַם אַחוּתָה הִיכָּא דְּאִין אֲסוּר מְצוּהָ אֲלָא בְּאַחַת וְלִשְׁנֵי שְׁתִּיחֵן זְקוּקוֹת, דְּאִיכָא לְמַגְזֵר מְשׁוּם שְׁנֵי, אֲבָל הִיכָּא דְּלִיכָא לְמַגְזֵר מְשׁוּם שְׁנֵי אִימָא לְהֵאִי אוּקִימְנָא אֲסוּר מְצוּהָ בְּמִקּוּם אֲסוּר עֲרוּהָ, וְכֵן לְהֵאִי וְלִיבְמוֹ, קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְאִתִּי נְמִי שְׁפִיר דְּלֹא תְּנִי וְזוֹ כּוּי בְּמִתְּנִיתִין דְּלַעִיל, דְּאִם כֵּן לֹא אִתִּי לְמַעוּטֵי מִיַּדִּי דְּאֲסוּר מְצוּהָ בְּהַדְּיָא קִתְּנִי לָהּ הֵתָם. תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עַל זֶה אֲסוּר עֲרוּהָ כּוּי : זֹאת הִיא הַמְּשַׁנָּה אֲשֶׁר רִמְזָה אֵלֶיהָ בַּפֶּרֶק הַקּוּדֵם לְזֶה (הַלְכָה ג) : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אַחִיות, או אִשָּׁה וּבִתָּה {ט}, או אִשָּׁה וּבִת בִּתְּהָ, או אִשָּׁה וּבִת בְּנָה, הֵרִי {י} אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתִיבָמוֹת. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. הֵיְתָה אַחַת {יב} מֵהֶן אֲסוּרָה עָלָיו אֲסוּר עֲרוּהָ, אֲסוּר בָּהּ וּמִתָּר בְּאַחֹתָהּ. אֲסוּר מְצוּהָ אוֹ אֲסוּר קִדְּשָׁהּ, חוֹלְצוֹת {יג} וְלֹא מְתִיבָמוֹת :

ר"ע מברטנורה ורבי שמעון פוטר. טעמא דרבי שמעון, דכתביב (ניקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרר, בשעה שנעשו צרות זו לזו {יא}, כגון הקא ששתיהן זקוקות לו ליבום, לא יחא לך לקוחין לא בזו ולא בזו. ואין הלכה כרבי שמעון : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} אשה ובתה. דהני שכיח טפי שיהיו נשואות לשני אחין מבתו ובת בתו השנויות בתחלה בריש מכילתין, להכי נקטינהו, והוא הדין לכל העריות. והא דפריש להו תנא הקא נראה לי דמשום רבי שמעון נקטיה, דלא תימא דוקא באשה אל אחותה פליג דמינה יליף ובשאר עריות מודה, דכלה מתניתין משום דרבי שמעון נקטה : {י} הרי כו'. דסבירא ליה יש זקה, לפיכך חולצות מדאורייתא ולא מתבבמות מדרבנן. נמוקי יוסף : {יא} הינו כשנפלו לפני אח אחד, דנעשו צרות, דכשנפלו לפני שני יבמין לא פליג, והינו טעמא דלא פליג בארבעה אחין לעיל. תוספות והרמב"ם : {יב} אחת כו'. מפרש בגמרא דמשום רבי שמעון קתני לה דמהו דתימא הואיל וסבירא ליה דזקה דאורייתא לגזר באחת מהן ערוה משום אחיות דעלמא ולא ליבם לאחותה של הערוה, קא משמע לן : {יג} חולצות. פריד בגמרא הא אמר רבי שמעון דזקה דאורייתא ולפטר בלא חליצה כו', ומשני גזרה משום דהאי אסור מצוה דעלמא שאינה אחות ערוה, דאתו לפטר נמי בלא חליצה, שיאמרו דאסור מצוה הוי כערוה ויוצאת בלא חליצה, ובאחותה דאסור מצוה נמי גזרו לחלץ. ואף על גב דבערוה לא גזרו משום אחותה, שאני ערוה דכלי עלמא גמירי לה וידעו דלא רמיא קמיה, ואחותה לאו אחות זקוקתו היא ולא אתי למשרי בעלמא, אבל ערוה דנעשות צרות לרבי שמעון לאו פלי עלמא גמירי לה ואי אתיא ומפקא בלא חליצה אתי נמי למיפק אחותה

שְׁהוּא אִסוּר מִצְוָה בְּלֹא חֲלִיצָה וְנִפְיֵק מִיָּנָה חוֹרְבָא לְאִסוּר מִצְוָה דְעֵלְמָא :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר' שמעון פוטר מן החליצה ומן היבום אחר שנפלו לפני אחד אחר
נעשו צרות זו לזו ואין הלכה כר' שמעון. (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אַחִיּוֹת,
וְאֶחָד מִפְּנֵה, מִתְּ אֶחָד מִבְּעָלֵי אַחִיּוֹת, וְעָשָׂה
בָּהּ מִפְּנֵה מֵאָמֵר, וְאַחַר כֵּן מִתְּ אַחִיו הַשֵּׁנִי,
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֲשֶׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהִלָּה תֵצֵא
מִשׁוּם אַחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוֹצִיא
אֶת אֲשֶׁתּוֹ בְּגִט וּבְחִלְצָה, וְאִשְׁתְּ אַחִיו
בְּחִלְצָה. זֶה הִיא **[יז]** שְׁאֵמְרוּ, אוֹי לוֹ **[יח]** עַל
אֲשֶׁתּוֹ וְאוֹי לוֹ עַל אִשְׁתְּ אַחִיו :

ר"ע מברטנורה וְאֶחָד מִפְּנֵה. בְּלֹא אִשָּׁה **[יד]** : אֲשֶׁתּוֹ עִמּוֹ. דְקִסְבְּרֵי בֵּית
שְׁמַאי בְּעֵלְת מֵאָמֵר הִיא חֲשׂוּבָה כְּכִנּוּסָה **[טו]**, וְכִשְׁנִפְלָה אַחוֹתָהּ לְאַחַר
כֵּן לֹא מִתְּסַרְהָ מִשׁוּם אַחוֹת זְקוּקָה : וְהִלָּה תֵצֵא **[טז]**,
מִשׁוּם אַחוֹת אִשָּׁה : מוֹצִיא אֲשֶׁתּוֹ בְּגִט. דְלֹא אֵלִים מֵאָמֵר לְשׂוּיָה
כְּכִנּוּסָה, וְזוֹ אוֹסְרֵתָהּ מִשׁוּם אַחוֹת זְקוּקָה. וְצָרִיכָה גִט מִפְּנֵי הַמֵּאָמֵר
דְּהוּי קְדוּשִׁין בְּמִקְצַת וְלֹא פְקַעֵי קְדוּשִׁין בְּלֹא גִט, וְצָרִיכָה חֲלִיצָה
דְּהוּאִיל וְלֹא הוּי מֵאָמֵר קְדוּשִׁין גְּמוּרִין עֲדִין זְקוּקָתוֹ הִיא וְצָרִיכָה
חֲלִיצָה לְזִקְתָּהּ. וּבְרִישָׁא יְהִיב לָהּ גִטָּא, וְהִדְר חֲלִיץ לָהּ. וְכֵן הִלָּכָה : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** והוא הדין בנשוי נכרית, אלא לאשמועינן דסגי ליה נמי
במפנה, דאלו במתניתין אחרין לא סגי ליה במפנה. נמוקי יוסף : **[טו]**
ולשון רש"י ככנוסה דמ"א. וכתבו התוספות דלבית שמאי אפלו

מדאוריתא: [זט] לפי שהמאמר דוחה לאחותה דחיה גמורה. והני מילי ביבמה דחזיא לכלהו מילי דיבמה, להתניבם ולחלץ, כי הכא, הלכך חזיא למקצתיהו למאמר לדחות אחותה דחיה גמורה, אבל בריש פרקין דקדם שיעשה מאמר כבר נפלו שתייהו ולא חזון לכלהו מילי דיבמה, דהא לא מצי ליבומי, הלכך למקצתה למאמר נמי לא חזיא שתדחה את אחותה דחיה גמורה, ומשום הכי תנן התם בית שמאי אומרים יקימו דוקא בדיעבד, אבל לכתחלה לא מצי חד לעשות מאמר ותדחה אחותה והלה יכניסנה, משום דלא חזיא לכלהו לא חזיא למקצתה, כמפרש בגמרא: [יז] זו היא כו'. למעט הך דרבי יהושע דבמשנה ז' פרק י"ג דקאמר נמי אוי לו כו', אלא אי כרבן גמליאל אי כרבי מאיר דפליגי התם. גמרא: [יח] אוי לו כו'. פלומר ראווי לו להצטרע שהפסיד אשתו בלא פשיעתו, ומשום הכי בשאר דוכתי בפרק ד' ובפרק י"ד דתני נמי תצא אשתו כו' לא קתני אוי לו, משום דבהנהו איהו דאפסיד אנפשיה דפשע שהכניס עצמו בספק. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה אחים שנים נשואין שתי אחיות ואחד כו': מופנה הוא מי שאין לו אשה וב"ה אומרים אין הקדושין אצלה גמורים עד שישאנה ותדחה אחותה משום אחות אשה ומה שחייב שיחלוץ ויתן גט לפי שהיבמה אינה מותרת לשאר בני אדם אלא בגט ובחליצה והחליצה לא תתיר קשר הקדושין ואמנם יתיר הגט קשר הקדושין ולפיכך נותן גט וחולץ והנכון יותר שיתן גט תחלה ואח"כ יחלוץ לפי שאמר בגט ובחליצה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

שלשה אחין, שנים מהן נשואים שתי אחיות, ואחד נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות, וכנס נשוי נכרית את אשתו, ומת, הראשונה [יט] יוצאה משום אחות אשה, ושניה משום צרתה. עשה בה מאמר, ומת, נכרית חולצת ולא מתיבמת. שלשה אחים, שנים מהם נשואים שתי אחיות, ואחד נשוי נכרית, מת

הַנְּשׂוּי נְכָרִית, וְכַנְס אֶחָד מִבְּעָלֵי אֲחִיּוֹת אֶת
אִשְׁתּוֹ, וְמֵת, הֲרֵאשׁוֹנָה **[כא]** יוֹצֵאָה מְשׁוּם
אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנֵי מְשׁוּם צָרְתָּהּ. עֲשֵׂה בָּהּ
מֵאֲמָר, וְמֵת, נְכָרִית חוֹלְצָת וְלֹא מִתִּיבָמַת :

ר"ע מברטנורה נכרית. שְׂאִינָה קְרוּבָה לֹא לְזוֹ וְלֹא לְזוֹ : נְכָרִית חוֹלְצָת וְלֹא
מִתִּיבָמַת. הוּא הַדִּין אֲף עַל גַּב דְּלֹא עֲשֵׂה בָּהּ מֵאֲמָר, וְמֵת, נְכָרִית מְחַלְצָה
חֲלִיצָה בְּיָמֵי לֹא מִיבָמָה, דְּהוּיָא לָהּ צָרְתָּ אֲחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה. וְהֵאֵי דְקִתְּנֵי
מֵאֲמָר, לְאַפּוֹקֵי מִדְּבִית שְׂמַאי דְאֲמַרֵי מֵאֲמָר קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר וְאַפְלוּ
חֲלִיצָה נְמִי לֹא תִבְעֵי, קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּצָרִיכָה חֲלִיצָה **[כ]** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יט} הֲרֵאשׁוֹנָה. לְנִפְיָלָה. רְש"י : **[כ]** וְתִמְהוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּהָרִי כְּבָר
תְּנִי לְאַפּוֹקֵי מִבֵּית שְׂמַאי, וַיֵּשׁ לֹמַר דְּאֵי לָאו מְשַׁנָּה יְתָרָה הָוָה דְּיִקְיָן
מִתְּנִיתִין כְּפִשְׁטָא דְּמְשַׁמַּע דְּוָקָא עֲשֵׂה בָּהּ מֵאֲמָר : **[כא]** הֲרֵאשׁוֹנָה. לְנִשְׂוֹאֵין.
רְש"י. וְהַתּוֹסְפוֹת גְּרָסוּ הַשְּׁנֵי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת
אחד מבעלי אחיות כו' : זה מבואר היטב ואמנם הביא זאת המשנה ואף על
פי שהיא מבוארת לפי שהיא מוקדמת במשא ומתן ואחרונה בחבור ור"ל
באמרו נכרית בכל אלו המשניות הבאות בזה הענין נכרית שאין לה קורבה
עם האחרות : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

שְׁלֹשָׁה אֲחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחִיּוֹת,
וְאֶחָד נְשׂוּי נְכָרִית, מֵת אֶחָד מִבְּעָלֵי אֲחִיּוֹת,
וְכַנְס נְשׂוּי נְכָרִית אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵתָהּ אִשְׁתּוֹ שֶׁל
שְׁנֵי, וְאַחַר כֵּן מֵת נְשׂוּי נְכָרִית, הָרִי זֶה אֲסוּרָה
עָלָיו עוֹלָמִית, הוּאֵיל וְנִאֲסָרָה עָלָיו שְׁעָה אַחַת.

שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אַחֵיות, וְאֶחָד נְשׂוּי נְכָרִית, גֵּרֶשׁ אֶחָד מִבְּעָלֵי אַחֵיות אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת {כג} נְשׂוּי נְכָרִית, וּכְנָסָה הַמְּגֵרֶשׁ, וּמֵת, זֶה הִיא שְׂאֵמְרוֹ, וְכֵלֶן שְׂמֵתוֹ אוֹ נִתְּגַרְשׁוּ, צְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת :

ר"ע מברטנורה שְׁעָה אַחַת. בְּנִפְלָה רֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁנִּפְלָה מֵאָחִיו הָרֵאשׁוֹן, שְׂאֵז הִיָּתָה אִשְׁתּוֹ קִיָּמָת וְהִיָּתָה זֹאת אִסוּרָה עָלָיו כְּאִשְׁתּוֹ אֶחָ שְׁנַיִם לוֹ בְּנִים. וְצָרְתָה הַנְּכָרִית לֹא אֶתְפָּרֶשׁ דִּינָהּ, וּמִסְתַּבְּרָא דְחוֹלְצָת וְלֹא מִתְּנַבְּמָת {כב} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} וּמִהֲרַמְבֵּ"ם לְמַד כּוֹן, שְׂפָתַב לְפִי שְׂאֵנִי מִסְפֵּק אִם אִסוּרָה מִשׁוּם עֲרוּהָ וְתִהְיֶה צְרָתָה פְטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה כּוֹי אוֹ אִסוּרָה עָלָיו מִדְּרַבְּנָן כּוֹי וְהִיא כְּמוֹ שְׁנִיָּה וְצָרַת שְׁנִיָּה אוֹ חוֹלְצָת אוֹ מִתְּנַבְּמָת, וּלְפִיכֵךְ תִּחְלַץ לְהַחְמִיר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וּבְחַבּוּרוֹ חֲזַר בּוֹ וּפְסַק בְּפִשְׁטוֹת דִּהִיא וְצָרְתָה פְטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה כּוֹי, וְהוּא מְבַאֵר בְּגִמְרָא דְכָל יְבָמָה שְׂאֵנִי קוֹרָא בֵּהּ בְּשַׁעַת נְפִילָה כּוֹי הָרִי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ אֶחָ שְׁנַיִם לֵהּ בְּנִים, וְכֵן כְּתִבּוּ כָּל הַפּוֹסְקִים לְהַלְכָה מְרוּחַת. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים : {כג} גֵּרֶשׁ כּוֹי וּמֵת כּוֹי. וְקָשָׁה, דְּבָרִישׁ פֶּרֶק א' תִּנּוּ וְכֵלֶן שְׂגֵרְשׁוֹ מִתְרִין, וְאֵלוֹ הֵכָא טַעְמָא שְׂגֵרֶשׁ וְאַחַר כֵּךְ מֵת נְשׂוּי נְכָרִית, אֲבָל מֵת וְאַחַר כֵּךְ גֵּרֶשׁ לֹא הִתְרָה לְפִי שְׂקָדָם שְׂגֵרְשָׁה הִיָּתָה זְקוּקָה לְשִׁנֵּי אָחִיו נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אַחֵיות וְהוּא לִיָּה צָרַת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה וְהַלְכָּד אִסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית. וְתַרְצֵי הָרִי"ף דִּהֲתִם גְּבִי עֲרוּהָ כְּגוֹן דְּגֵרְשָׁה מִקְמִי דְנִפְלָה לֵהּ קְמִי יְבָמָה מִהֲנִי בֵּהּ גְרוּשִׁין, דְּכִי נִפְלָה צָרָה קְמִי יָבָם בְּהִתְרָא נִפְלָה קְמִיָּה, אֲבָל הֵכָא גְבִי נְכָרִית כִּיּוֹן דְּבִשְׁעַת נְפִילָה בְּאִסוּר זְקָה נִפְלָה קְמִיָּה לֹא מִהֲנִי בֵּהּ גְרוּשִׁין וְלֹא מִיָּדִי. וְכְתִבּוּ הַתּוֹסְפוֹת וְאִם תֵּאמַר וְהֵאִידֵךְ כְּנָסָה הַמְּגֵרֶשׁ, וְהֵא הוּא לִיָּה צָרַת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה, וְיֵישׁ לּוֹמַר דְּלֹא חֲשַׁב צָרַת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה אֶלָּא כְּשִׁמְת אָחִיו וְנִפְלוּ שְׂתֵּיהֶן לְפָנָיו, אֲבָל כְּשִׁחִי לֹא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֵבִיא דְּעוֹת הַפּוֹסְקִים אִי בְּעֵינֵינוּ כְּנָסָה דּוֹקָא אוֹ אֶפְלוּ לֹא כְּנָסָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת הנשוי נכרית כו' : זה מבואר גם כן :

שלשה אחים שנים מהם נשואין ב' אחיות כו' : הטעם מפני שהיתה אחות אשתו ונפלה לפניו ליבום ואשתו קיימת וכבר נתבאר שהיא אסורה עולמית אבל צרתה ר"ל נכרית לא מצינו בה דין בגמי' ולא דבר לאחד מן הגאונים והדין אצלי בה שהיא חולצת ולא מתייבמת לפי שאני מסופק אם אסורה משום ערוה ותהיה צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום או אסורה עליו

מדרבנן שאמרו הואיל ונאסרה עליו שעה אחת נאסרה עליו עולמית והיא כמו שנייה וצרת שנייה או חולצת או מתייבמת ולפיכך תחלוץ להחמיר :

שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גרש אחד מבעלי אחיות כו' : אמרו זו היא שאמרו ר"ל שזאת המשנה ג"כ נכללת בזה העיקר : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

וְכֵלֵן שֶׁהָיוּ בָּהֶן קְדוּשָׁיִם או גְּרוּשָׁיִם בְּסִפְּקָא, הָרִי אֵלּוּ צָרוֹת, חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתִיבָמוֹת. פִּיּוּד סִפְּקָא קְדוּשָׁיִם, זָרַק לָהּ קְדוּשָׁיִם, סִפְּקָא קָרוֹב לוֹ סִפְּקָא קָרוֹב לָהּ, זֶהוּ סִפְּקָא קְדוּשָׁיִם **[כה]**. סִפְּקָא גְּרוּשָׁיִם **[כו]**, כָּתַב בְּכַתֵּב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאִין בּוֹ זָמֵן, יֵשׁ בּוֹ זָמֵן וְאִין בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד, זֶהוּ סִפְּקָא גְּרוּשָׁיִם :

ר"ע מברטנורה וְכֵלֵן. חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲרִיֹוֹת, שֶׁהָיוּ בָּהֶן לְאֶחָיו קְדוּשָׁיִם סִפְּקָא או גְּרוּשָׁיִם סִפְּקָא, דְּהוּיָא סִפְּקָא צָרַת עֲרוּהָ : חוֹלְצוֹת. וְלֹא מְפַטְרָה בְּלֹא כְּלוּם, דְּדַלְמָא לָאו צָרַת עֲרוּהָ הִיא : סִפְּקָא קָרוֹב לוֹ. שֶׁהָיוּ שְׂמֹנֶה אֲמוֹת מִצְמָצְמוֹת בִּינֵיהֶן בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים **[כד]**, וְאַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ שָׁם, וְזָרְקוּ סִפְּקָא בְּאַרְבַּע אֲמוֹתָיו סִפְּקָא בְּאַרְבַּע אֲמוֹתֶיהָ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כד]** לְמֵאִי דְּפִרְשׁ הַר"ב בְּמִשְׁנֵה ד' פְּרָקֵי א' דְּבִבְא מְצִיעָא דְּאַרְבַּע אֲמוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים (וְעִין פְּרָק ד' דְּפָאָה מִשְׁנֵה ג' בְּהַר"ב) לֹא תִקְיֵנוּ הָא דְּקָאֵמַר הַכָּא בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים לָאו דְּוָקָא אֶלָּא בְּסִמְטָא או בְּצִדֵי רִשׁוֹת הַרְבִּים וְקָרוֹ לִיהָ רִשׁוֹת הַרְבִּים לְפִי שְׂאִינוּ רִשׁוֹת הַיְחִיד. הַר"ן : **[כה]** זֶהוּ כו'. לְמַעוּטֵי זָמֵן, דְּלִיכָא בְּקְדוּשָׁיִם כְּמַבְאָר בְּגִמְרָא. וּמִסְפָּקָא לְר"י כָּתַב בְּכַתֵּב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים אִי מְהִינֵי בְּקְדוּשָׁיִם או לֹא, דְּכִינּוֹן דְּאִין צָרִיד זָמֵן מַה לָּנוּ אִם אִין עָלָיו עֵדִים. תוֹסְפוֹת : **[כו]** גְּרוּשָׁיִם כו'. הִנֵּי גִטִּין פְּסוּלִים הֵם, וְאִם נִשְׂאת הַוָּלָד כְּשֶׁר

כַּדְתַּנּוּ בַּמִּשְׁנָה ד' פָּרָק ט' דְּגִטּוֹן, וְהִינּוּ טַעֲמָא דְּחוֹלְצַת צָרְתָּהּ, כִּיּוֹן דְּגִטָּא הוּא, דְּאִם נִשְׂאֵת הַנֶּלֶד כְּשֶׁר וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת כִּיּוֹן דְּלֹא גִטָּא מְעַלְיָא הוּא, הַלְכָּךְ אִי שְׂרִית לִיה אֲמַרִי אֵינְשֵׁי צָרַת עֲרֹה מִתְיַבֶּמֶת. וְסַפֵּק גְּרוּשִׁין דְּקִתְנִי לָאו דְּוָקָא, דִּהָא וְדָאִי כְּשֶׁר מִדְּאוּרֵיתָא וּפְסוּל וְדָאִי מִדְּרַבְּנָן. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְזֶהוּ דְּגְרוּשִׁין לָאו דְּוָקָא דְּלֹא אֲתִי לְמַעוּטֵי מִיַּדִּי דְּכָל שְׂיֵשׁ בְּקִדּוּשִׁין יֵשׁ בְּגְרוּשִׁין, אֲלֵא אֲגַב קִדּוּשִׁין נָקִט. גְּמָרָא : (עֵיקָר תוֹי"ט).

רמב"ם וכולן שהיו בהן קדושין או גירושין בספק כו' : אמרו וכולם ר"ל כל העריות שהיו להן קדושין או גירושין בספק צרות חולצות ולא מתייבמות וכל זמן שקדש אחיו אשה בספק ומת מתייבמת ממה נפשך ואם גירש אחיו אשה בספק ומת היא כמו כן חולצת ולא מתייבמת ומכללי ספק גירושין שיזרוק לה גט ספק קרוב לה ספק קרוב לו והוא שיהיו שניהם בחצר שאינה שלהן כמו שנבאר : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ט

שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין **[כז]** שְׁלֹשׁ נְכָרִיּוֹת, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, וְעָשָׂה בָּהּ הַשְּׂנִי מְאָמֵר, וּמֵת, הָרִי אֵלָיו חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים כה), וּמֵת אֶחָד מֵהֶם יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ, שְׁעָלֶיהָ זָקַת יָבָם אֶחָד, וְלֹא שְׁעָלֶיהָ זָקַת שְׂנִי יְבָמִין. רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר, מִיָּבָם לְאִיזוֹ שְׂיָרְצָה, וְחוֹלֵץ לְשִׁנְיָהּ. שְׂנִי אַחִין נְשׂוּאִין לְשִׁתִּי אַחִיוֹת, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, וְאַחַר כֵּן מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל שְׂנִי, הָרִי זֶה אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית, הוֹאִיל וְנֶאֱסָרָה עָלָיו שְׁעָה אַחַת :

ר"ע מברטנורה זקת שני יבמין. דכל זמן שלא כנסה זה עדין זקת ראשון עליו, ונתוספה עליו זקת שני בשביל המאמר, וכשמת נותרו עליה זקת

שְׁנֵי יְבָמִין : רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר וְכוּ'. דְּקִסְבַּר מְסַפֵּקא לָן אִי מְאָמַר קוֹנָה לְגַמְרֵי אוּ לֹא קִנִּי כָּלֵל, לְכַד מְנַיִם לְאִיזוּ שְׂרִיזָה, דְּאִי מְאָמַר קִנִּי לֹא הוּי עֲלָה אֶלָּא זְקַת שְׁנֵי, וְאִי מְאָמַר לֹא קִנִּי לֹא הוּי עֲלָה אֶלָּא זְקַת הָרֵאשׁוֹן : וְחֹלֶץ לְשָׁנִיהָ. דְּחֻדָּא לֹא מְפַטְרָה בְּבִיאַת אֵידִד, דְּדִלְמָא מְאָמַר לֹא קִנִּי וְהוּוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִשְׁנֵי בְּתִים. וְיְבוּמֵי תְרוּוְיָהוּ לֹא, דְּדִלְמָא מְאָמַר קִנִּי וְהוּוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְאִף עַל גַּב דְּאִמְרִינָן בְּמִתְנִיתִין דְּזִיקַת שְׁנֵי יְבָמִין דְּאוֹרִיתָא מְקַרָּא דִּיבְמָה יְבֵא עֲלֵיהָ, בְּגַמְרָא מוּכַח דְּזִיקַת שְׁנֵי יְבָמִין דְּרַבְּנָן הִיא, גְּזֵרָה שְׁמָא יֹאמְרוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד מִתְיַבְמוֹת {כח} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כז} נשואין. הוּוּ מְצִי לְמִנְקֻט וְאֶחָד מִפְּנֵה. תּוֹסְפוֹת : {כח} דְּתַנְן בְּמִשְׁנֵה י"ח פֶּרֶק ד' דְּאֶחָת פּוֹטְרַת כָּלָן, וְאִי שְׂרִית לִיהָ הָהּ אֶמְיָנָא לְחֻלְץ לְבַעֲלַת זְקַת שְׁנֵי יְבָמִין וְלִיבָם לְאֵידִד, חִישִׁינָן דְּלִמָּא בְּשְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד אֶתִּי נְמִי לְחֻלְץ בְּרִישָׁא וְהָדַר לְיְבוּמֵי, וְהָא קָאִי עֲלָה בְּלֹא יְבָנָה, כִּיּוֹן שְׁלֹא בְּנָה שׁוּב לֹא יְבָנָה. גְּמַרָּא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה אחין נשואין שלש נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת כו' : טעם זה אינו ממה שנאמר יבמה יבא עליה עד שיהא איסור דאורייתא אבל הוא מדרבנן גזרה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות ואילו ייבם לשתייהן או חלץ לאחת מהן וייבם השניה יאמרו שזה ג"כ מותר בשתי יבמות הבאות מבית אחד. ואין הלכה כר"ש :

שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן כו' : דין זאת המשנה נקדם אצל בעלי המשנה קודם הלכה השביעית מזה הפרק ואיחרה בחבור אע"פ שלא היה צריך אליה אחר כן : (רמב"ם)

פרק ג - משנה י

שְׁנַיִם שְׂקָדְשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבְשַׁעַת כְּנִיסַתָּן לְחַפָּה הֶחְלִיפוּ {כט} אֶת שָׁל זֶה לְזֶה, וְאֶת שָׁל זֶה לְזֶה, הָרִי אֵלוּ חִיבִים מְשׁוּם אִשְׁתַּי אִישׁ. הָיוּ

אָחיוּן, מְשׁוּם אִשְׁתְּ אָח. וְאִם הָיוּ אָחיוּת, מְשׁוּם אִשָּׁה אֶל אַחוֹתָהּ. וְאִם הָיוּ נְדוּת, מְשׁוּם נְדָה. וּמִפְּרִישֵׁיךָ אוֹתָךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, שְׁמָא מְעַבְרוֹת הֵן. וְאִם הָיוּ קְטַנּוֹת שְׁאִינָן רְאוּיוֹת לֵילֵד, מִחֲזִירֵיךָ אוֹתָךְ מִיָּד. וְאִם הָיוּ כְהֵנוֹת, נִפְסְלוּ מִן הַתְּרוּמָה :

ר"ע מברטנורה **היו אחיו**. אף משום אשת אח וכו'. אף על גב דקימא לן אין אסור חל על אסור, אית ליה להאי תנא דבאסור כולל ואסור מוסיף ואסור בת אחת כי הקא (ט), אסור חל על אסור, וחיב להביא קרבן על כל אסור ואסור: **ומפרישין אותן**. שלא לחזור לבעליהן: **שמא מעברות הן**. והולדות ממזרים, ובעינן הבחנה בין זרע כשר לזרע פסול, שלא יתלו העברים בבעליהן: **ואם היו כהנות**. בנות כהנים (לא): **נפסלו מתרומה**. מלאכל בתרומת בית אביה אפלו אחר מיתת בעלה, ואף על פי שפאנסה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (כט) **החליפו**. בגמרא תני החלפו. דאי לא תימא הכי, הא דתנן שְׁמָא מְעַבְרוֹת הֵן, הא לאו הכי שרין, ואי במזיד מי שרין: (ט) לשון רש"י, כשקדש ראובן את רחל תחלה נאסרה על שמעון משום אשת אח ואשת איש, הינו בת אחת. חזר שמעון וקדש לאה, מגו דאסרו ליה הנד קדושין בכלהו שאר אחותא משום אחות אשה, אסרי ליה נמי באשת אחיו משום אחות אשה, ואף על גב דאסורה עליה וקימא, הינו אסור כולל, ועדין רחל זו מתרת לראובן בעלה. פרסה נדה, מגו דאתוסף אסור עליה לגבי בעלה משום נדה, אתוסף בה נמי אסור לגבי שמעון, והרי אסור מוסיף. עד כאן. וכן נאסרה לאה על ראובן כשקדשה שמעון, באסור אשת אח ואשת איש, אף על גב דאסורה עליה וקימא משום אחות אשה, מגו דאתוסף בה אסור אשת איש לכלי עלמא ואסור אשת אח לגבי שאר אחים, אתוסף בה נמי לגבי ראובן: (לא) כלומר ונשואות לישראל, דהשתא לא מהני זנות דאנס לאוסרה על בעלה, אפלו הכי נפסלו מן התרומה לאחר מיתת בעלה, וכן לנשא לכהן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שנים שקידשו שתי נשים כו': טעם היותו כולל יחד אלו האסורין לפי שהן שוגגין ולפיכך יביאו קרבן על כל אחת מאלו העריות אע"פ שהעיקר אצלנו אין איסור חל על איסור סברתנו שיתחייב באיסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת ובאלו השלשה עקרים יתחייב קרבנות הרבה ועוד נבאר אלו העקרים כולם בפ"ג (הלכה ה) מכריתות וטעם היותם פסולות מן הכהונה לפי שנבעלו בעילת זנות (ולפי) [אפילו] שהן שוגגין נפסלו מן הכהונה אפילו היו ישראליות לפי שהעיקר אצלנו אשת ישראל שנאנסה אע"פ שהיא מותרת לבעלה פסולה מן הכהונה ואמרו בכאן אם היו כהנות נפסלו מן התרומה בארוהו אם היו כהנות נשואות לישראל נפסלו מן

התרומה ר"ל שזאת הכהנת לא תאכל בתרומה לעולם ואפילו גרשה זה
הישראלי לפי שהיא זונה : (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

החולץ ליבמתו, ונמצאת **[א]** מעברת וילדה,
בזמן שהולד של קימא, הוא מתר
בקרובותיה, והיא מתרת בקרוביו, ולא פסלה
מן הכהנה. אין הולד של קימא, הוא אסור **[ב]**
בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו, ופסלה
מן הכהנה :

ר"ע מברטנורה **החולץ ליבמתו**. הוא מתר בקרובותיה. דלאו חליצה
היא, דהא לא בעיא חליצה. וקרובות וקרובים דמתניתין הינו הנד
דנאסרות על האיש מחמת אשתו וקרובים הנאסרים על אשה מחמת
בעלה : **אם אין הולד של קימא**. שהוא נפל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ונמצאת. לא בעי למימר החולץ ליבמתו מעברת, משום
דלאו ארח ארעא, וכל שכן בסיפא דהכונס שהוא רשע אי מכניס לאשת
אחיו מעברת, דרבן יולדות ולד של קימא. נמוקי יוסף : **[ב] אסור**. אף על גב
דתנו לקמן משנה י' דלא תחלץ עד שיהא לה שלשה חדשים, והכא בתוך

שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים בֵּינוֹן שְׁנֵמֻצָּאת מְעַבְרַת קִתְּנִי, מִכָּל מְקוֹם בְּדִיעֵבֵד הוּי חֲלִיצָה.
תּוֹסְפוֹת : (עִיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת כו' : זה מבואר לפי שאם יהיה הולד של קיימא איגלאי מילתא שזאת החליצה אינה צריכה והיא כאילו לא היתה כלל : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

הכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, וְנִמְצָאת מְעַבְרַת וְיִלְדָה,
בְּזִמּוֹ שֶׁהוֹלֵד שֶׁל קֵימָא, יוֹצִיא וְחִיבִין בְּקִרְבּוֹ.
וְאִם אֵין הוֹלֵד שֶׁל קֵימָא, יִקַּים. סָפֵק בּוֹ
תְּשַׁעָה לְרֵאשׁוֹן, סָפֵק בּוֹ שְׁבַעָה לְאַחֲרוֹן, יוֹצִיא
וְהוֹלֵד כָּשֵׁר, וְחִיבִין בְּאִשָּׁם תְּלוּי {ג} :

ר"ע מברטנורה וְחִיבִין בְּקִרְבּוֹ. שְׁבַעָה אֶשֶׁת אַח שְׁלֹא בְּמְקוֹם מְצוּהָ. וְהוֹלֵד
כָּשֵׁר מִמָּה נִפְשָׁד : וְחִיבִין אִשָּׁם תְּלוּי. שְׁכָל דְּבָר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כִּרְת
וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת, חִיבִין עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אִשָּׁם תְּלוּי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} וְחִיבִין כו'. אף על גב דלא אקבע אסורא ואפשר שאין כאן
אסור כלל אבל בפרק ד' דכריתות מפרש הר"ב דבעינן דוקא דאקבע
אסורא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ וְנִמְצָאת מְעַבְרַת כו' : העיקר אצלנו כל שחייבין
על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי אבל
לדמיון הספק שיתחייב עליו אשם תלוי מחלוקת יתבאר בכריתות (פ"ד הלכה
א) ואחר ידיעת אותם העקרים יתבאר שפסק הלכה הוא שאינו חייב כאן
אשם תלוי וכל כיוצא בזה הספק : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת, ונותנת, וקיים. מתה, מה יעשו בכתבתה ובנכסים הנכנסים ויוצאין עמה, בית שמאי אומרים, יחלקו יורשי [\(ז\)](#) הבעל עם יורשי האב [\(ח\)](#). ובית הלל אומרים, נכסים בחזקתו, כתבה בחזקת יורשי הבעל, נכסים הנכנסים ויוצאים עמה בחזקת יורשי האב:

ר"ע מברטנורה [שומרת יבם](#). שהיא ממתנת ומצפה [\(ד\)](#) ליבם: שנפלו לה נכסים. מבית אביה: מה יעשו בכתבתה. מנה ומאתים ותוספת ונדונגא שהכניסה לו וקבל עליו אחריות [\(ה\)](#): ובנכסים הנכנסים ויוצאים. נכסי מלוג, שכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשיוצאת מבעלה יוצאין עמה: בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא [\(ו\)](#), וזוכה היבם בחצי ירשתה מספק, שהבעל יורש את אשתו, וזה שספק נשואה היא אצלו זוכה בפלגא: נכסים בחזקתו. נכסי צאן ברזל, בחזקתו. ולא פרושו בית הלל אי בחזקת יורשי האשה שהיו הנכסים שלה, אי בחזקת יורשי הבעל שאחריותם עליו [\(ט\)](#). ולענין דינא יחלקו אפלו לדברי בית הלל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [\(ד\)](#) כמו ואביו שמר את הדבר: [\(ה\)](#) והן נכסי צאן ברזל, ונקראין כתבה מפני שהן כתובין בה. נמוקי יוסף: [\(ו\)](#) מוקי בגמרא דסיפא מירי בעשה בה מאמר, ולא אמרי בית שמאי במשנה ה' לעיל אשתו עמו כו' אלא משום דסברי דמאמר עושה ודאי ארוסה לדחות בצרה, ומיהו לא פודאי נשואה משוי לה למקני יבם ירשה אלא כספק נשואה, ויחלקו. ודוקא מתה, אבל מחיים לא, אף על גב דעבוד בה מאמר, משום דמחיים איהו ודאי ואינהו ספק. ומכל מקום רישא לא מוקי בעביד מאמר, דלא אלים ודאי שלה למכר לכתחלה. תוספות. ומכל מקום לבית הלל לא נפקא מנה מידי בין עבד מאמר או לא עבד: [\(ז\)](#) יורשי כו'. דיקינן בגמרא דלא אמרו בית שמאי יחלקו אלא בנכסים הנכנסים ויוצאים עמה, מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני להפד, והכי קאמר מה יעשו בכתבתה, ושבקה עד

שְׁפִירֵשׁ דִּינָא בְּדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְהוּא הִדִּין לְבֵית שְׁמַאי דְלֹא פְּלִיגֵי בֵּית שְׁמַאי
וּבֵית הַלֵּל בְּנִכְסֵי מְלוּג בְּלִבְד: {ה} יוֹרְשֵׁי הָאֵב. שְׁמַאבִּיהָ בָּאוּ לָהּ. וְהָא דְלֹא
קִתְּנֵי יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה כְּדִקְתְּנֵי בְּפָרֶק מִי שְׁמַת, מְשׁוּם דְּהִכָּא אִין יְדוּעַ אִם הֵיבָם
יוֹרְשָׁה אוֹ בְּנֵי מְשַׁפְּחָתָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: {ט} וְלֹא קִשְׂיָא אִם כֵּן לִיתְנֵי לְהוּ בְּהִדִּי
נִכְסֵי מְלוּג דְלֹא שְׁוּוּ לְהוּ מִמֶּשׁ, דְּנִכְסֵי צֹאן בְּרִזְל אַחֲרֵי־וֹתָן עַל הַבְּעַל, מַה שְׁאִין
כֵּן נִכְסֵי מְלוּג, וּמְשׁוּם הִכִּי נִמְי לֹא יְדַעֵי אִי בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבְּעַל קָאָמַר. וְלֹא
קִשְׂיָא דָּאִם כֵּן לִתְנֵי בְּהִדְיָא כְּתִבָּה, דְלֹא הִשְׁוּוּ לְכְתִבָּה, דְּנִכְסֵי צֹאן בְּרִזְל הִיא
הִבִּיאָתָם מִבֵּיתָהּ, אֲבָל מְנָה וּמְאִתָּים הוּא נוֹתֵן. תּוֹסְפּוֹת: (עִיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם שומרת יבם שנפלו לה נכסים כו': מה שאמרו ב"ה נכסים בחזקתם
כונתם בנכסי צאן ברזל וכתובה היא מנה מאתים עם התוספת שהוסיף
הבעל ונכסים הנכנסים ויוצאים הם נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל הם הנכסים
שהכניסה לבעלה בנדוניא ומקבלם עליו בחוב כמו שיתבאר אחר כן ונכסי
מלוג הפחת והתוספת שלה. ומה שאמרו ב"ה בנכסי צאן ברזל בחזקתם לא
ביארו בחזקת מי אם בחזקת הבעל או בחזקת האשה. ופסק ההלכה בנכסי
צאן ברזל שיחלוקו ואפילו לדעת בית הלל: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

כְּנָסָה {י}, הִרִי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וּבְלִבְד {יא}
שִׁתָּהּ אֶתְבַּתָּהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרֵאשׁוֹן:

ר"ע מברטנורה כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר. שְׁמַגְרָשָׁה בְּגִט וְלֹא בַּעֲנָא חֲלִיצָה,
וּמְחִזְיָרָה כְּשִׁיחְרָצָה וְלֹא מִתְסַרָּא עֲלֶיהָ: **על נכסי בעלה הראשון.** שִׁיחִיּוֹ
קִרְקָעוֹת שֶׁל בַּעְלָהּ הָרֵאשׁוֹן אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין עַל כְּתִבָּתָהּ. וְאִי לִית לָהּ
כְּתִבָּה מִבַּעְלָהּ הָרֵאשׁוֹן כּוֹתֵב לָהּ הֵיבָם כְּתִבָּה עַל נִכְסָיו, וְהִיא מְנָה בְּלִבְד
{יב}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} כְּנָסָה. שְׁבָא עֲלֶיהָ כְּדִכְתִּיב יְבָמָה יְבֵא עֲלֶיהָ. נְמוּקֵי יוֹסֵף:
{יא} **ובלבד כו'.** כְּלוּמַר וּבְלִבְד לְעֵנֵן הִזָּה אֵינָה כְּאִשְׁתּוֹ, שְׁאִין כְּתִבָּתָה עַל
נִכְסָיו אֶלָּא עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרֵאשׁוֹן. וּבְגַמְרָא. מֵאִי טַעְמָא, אִשָּׁה הִקְנוּ לוֹ מִן
הַשְּׂמַיִם: {יב} וְכֵן כְּתִבוּ הַטּוֹר וְהַרְמַב"ם. וּבִזְזָה נִסְתַּלַּק מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפּוֹת
מִה מְרוּיַח הֵיבָם בְּכֶךְ כִּיּוֹן דָּאִי לִית לָהּ מִרְאשׁוֹן תְּקִינּוּ לָהּ מְשִׁנֵּי. וּלְפָרוּשׁם
לֹא קִשְׂיָא, דְּמִתְנִיתִין סִתְמָא קִתְּנֵי, וּמִן הַסֵּתָם הִיא אֶלְמָנָה מִן הַנְּשׂוּאִין. אֲבָל

וְדַאי הֵיכָא דְהוּה שׁוּמְרֵת יָבֵם מִן הָאֲרוּסִין וְדַאי דְאִית לָהּ מְאֵתִים כְּדִתְנִן מְשֻׁנָּה בִּי פֶּרֶק א' דְּכֻתְבֵיבּוּת. וְעֵינָן תּוֹסְפֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר כו' : אמרו כאשתו לכל דבר ר"ל שיכול לגרשה ולהחזירה תדיר כאשתו. ואמרו כתובתה על נכסי בעלה הראשון ענינו שיהיה קרקע בעלה עומד תחת שיעבוד כתובתה ואם אין לה כתובה מראשון יכתוב לה היבם כתובה על כל פנים והוא מנה בלבד : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

מְצוּה בְּגָדוֹל לַיָּבֵם. לֹא רָצָה {יג}, מְהֻלְכִין עַל כָּל הָאֲחִין. לֹא רָצוּ, חוֹזְרִין אֶצֶל גָּדוֹל וְאוֹמְרִים לוֹ, עֲלִידָ מְצוּה, אוֹ חֻלְץ אוֹ יָבֵם :

ר"ע מברטנורה מְצוּה בְּגָדוֹל לַיָּבֵם. כְּדִלְפִינָן מוֹהֲרֵה הַפְּכוֹר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} לֹא רָצָה. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא לֹא רָצָה לַיָּבֵם אֶלָּא לְחֻלְץ, הוֹלְכִים עַל כָּל הָאֲחִין כּו', דְּנוּחַ לָנוּ בְּיָבוּם שֶׁל הַקָּטָן מִחֲלִיצַת הַגָּדוֹל. וְקָטָן הֵינּוּ קָטָן שְׂבָאֲחִים, וְאֵינּוּ פְּחוּת מְשֻׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. נְמוּקֵי יוֹסֵף : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין פירוש (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

תָּלָה בַּקָּטָן עַד שְׂיִגְדִיל **{יד}**, אוּ בַגְדוֹל עַד שְׂיבָא
מִמְדִינַת הַיָּם, אוּ בַחֲרֹשׁ, אוּ בַשּׁוֹטָה, אֵין
שׁוּמְעִין לוֹ, אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ, עָלֶיךָ מִצְוָה, אוּ
חֲלָץ אוּ יָבֵם :

ר"ע מברטנורה ובגדול. שְׂהֵיָה גְדוֹל הָאֲחִים בְּמִדְיַנַת הַיָּם, וְתָלָה גְדוֹל
הָאֲחִין שְׂלִפְנֵינוּ בּוֹ לומר הַמְתִּינוּ לוֹ, שְׂהוּא גְדוֹל מִמְּנִי : **ובחרש ובשוטה.**
עַד שְׂיִבְרִיאוּ. אֵין שׁוּמְעִין לוֹ : **עָלֶיךָ מִצְוָה.** אַף עַל פִּי שְׂאֲחֶיךָ שְׂבַמְדִינַת
הַיָּם הוּא גְדוֹל מִמֶּךָ, כִּינּוֹן שְׂאֲתָה גְדוֹל הָאֲחִין שְׂלִפְנֵינוּ עָלֶיךָ מִצְוָה,
דְּשִׁהוּיֵי מִצְוָה לֹא מְשִׁהִינּוּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} תלה כו'. וְנִמְלֵךְ בּוֹ וְאִם לֹא יִרְצָה אֲנִי אֲנִיבֵם אוּ אֲחֻלֵּץ.
הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר"ל באמרו בחרש ובשוטה שמא יאמר המתינו לזה החרש או לזה
השוטה עד שיבראו אין שומעין לו : (רמב"ם)

פּרָק ד - מִשְׁנָה ז

הַחוּלְץ לִיבְמֵתוֹ, הֵרִי הוּא כְּאֶחָד מִן הָאֲחִין
לִנְחֻלָּה. וְאִם יֵשׁ שָׁם אָב **{טו}**, נְכָסִים שָׁל אָב.
הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, זָכָה בְּנְכָסִים שָׁל אָחִיו. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִם יֵשׁ שָׁם אָב,
נְכָסִים שָׁל אָב. הַחוּלְץ לִיבְמֵתוֹ, הוּא אָסוּר
בְּקְרוּבוֹתֶיהָ, וְהִיא אָסוּרָה בְּקְרוּבָיו. הוּא
אָסוּר בְּאִמָּה, וּבְאִם אִמָּה, וּבְאִם אָבִיהָ,
וּבְבִתָּהּ, וּבְבֵת בִּתָּהּ, וּבְבֵת בְּנָהּ, וּבְאֲחוֹתָהּ

בְּזִמּוֹן שֶׁהִיא קִיּוּמָת. וְהָאֲחִין מִתְרִין. וְהִיא
אֲסוּרָה בְּאָבִיו, וּבְאָבִי אָבִיו {טו}, וּבְבָנוּ, וּבְבֶן
בָּנוּ, בְּאֲחִיו, וּבְבֶן אֲחִיו. מִתֵּר אָדָם בְּקְרוּבַת
צָרַת חִלּוּצָתוֹ, וְאָסוּר בְּצָרַת קְרוּבַת חִלּוּצָתוֹ :

ר"ע מברטנורה הרי הוא כאחד מן האחין. ולא הפסיד חלקו בשביל
שחלץ. דסלקא דעתך דאמינא לקנסיה הואיל והפסידה מיבום, שפסלה
על האחים: זכה בנכסי אחיו. ואפלו גרשה למחר, דיקום על שם אחיו
אמר רחמנא, והרי קם: נכסים של אב. דכתיב והיה הבכור, מה בכור
אין לו בחיי האב, אף יבם אין לו בחיי האב. ואין פן הלכה, אלא הפונס
את יבמתו זכה בנכסי אחיו ואפלו במקום אב: אסור בקרובותיה. כאלו
היא אשתו, וכל קרובות הנאסרות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן
בחלוצה: בזמן שהיא קיימת. באחותה קאי ולא אשאר עריות: מתר
אדם בקרובת צרת חלוצתו. ולא אמרינן צרה בחלוצה שיהא אסור
באחות צרת חלוצתו כמו שהוא אסור באחות חלוצתו: ואסור בצרת
קרובת חלוצתו. ראובן חלץ ללאה, ורחל נשואה לנכרי {יז} ולה צרה,
ומת הנכרי, אסורה אותה צרה לראובן. וטעמא הוי, שבזמן שלא
חולצת, מוליכה רחל אחותה עמה לבית דין, וכלי עלמא לא ידעי להי
מניהו חליץ, ואיכא דסברי דלרחל חליץ, וכי נסיב צרת רחל דהינו צרת
קרובת חלוצתו אמרי צרת חלוצתו נסיב, דאינהו סברי שרחל וצרתה
נשי אחיו היו, שהרי חלץ לרחל. אבל אין היבמה מוליכה צרתה עמה
בזמן שחולצת, הלכך כי נסיב אחות הצרה לא אמרי אחות חלוצה
נסיב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} אב. דאמר מר והאב קודם לכל יוצאי ירכו. גמרא: {טז}
ובאבי אביו. משום פלת בנו, אף על גב דבאשתו גמורה אינו אלא מדברי
סופרים, דהא פלת בנו מהשניות דרבנן היא, אפלו הכי גזרוה רבנן נמי
בחליצה, והינו למסקנא דגמרא דגזרו שניות בחליצה. וכתבו התוספות,
והא דלא תני במתניתין אבי אמו וכן בתו, משום דתנא ושיר: {יז} ותמהו
בתוספות, דהא תני במתניתין ובאחותה בזמן שהיא קיימת, הא מתה שריא,
ותנן נמי לקמן חלץ לה ומתה מתר באחותה, ואמאי הא סברי שחלץ
לאחותה דאפלו צרת אחות הנשואה אסרינן מהאי טעמא, ועוד דתנן
האחים מתרים, אף על גב דאזלי בהדיא לבי דינא. אלא נראה דמירי דוקא
כשנשואה לאחין, והינו טעמא האי דאתעביד בה מעשה שנחלצה ודמיא
טפי לגרושה אסרו גם צרת קרובתה כשנשואה לאחין, דדמיא לצרת ערוה,
אבל צרת חלוצתו דלא אתעביד בה מעשה לא דמיא לגרושה הלכך קרובתה
שריא. תוספות יום טוב. וזה לשון התוספות, אבל כשחולצת צרת לאה ולא
לאה לא דמיא לאה לגרושה, דלא אתעביד בה מעשה, ואפלו רחל שהיא
קרובת צרת חלוצה שריא. תוספות חדשים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה כו': החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה כו': העיקר בזה כשחלץ אדם לאשת אחיו הרי הוא כאילו היתה אשתו וגרשה וכל החיובין שהם בקרובות אשה כשגרשה הם בקרובות חלוצתו וכמו כן תאסר עליו צרת קרובת חלוצתו לפי שקרובת חלוצתו כערוה וכבר בארנו (פ"א הלכה א) שצרת ערוה אסורה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

החולץ ליבמתו, ונשא אחיו את אחותה, ומת, חולצת ולא מתיבמת. וכן המגרש את אשתו, ונשא אחיו את אחותה, ומת, הרי זו פטורה מן החליצה ומן היבום:

ר"ע מברטנורה וכן המגרש את אשתו וכו'. בגמרא פריך, וכן סלקא דעתך. אלא אימא אבל המגרש את אשתו וכו', שאחות גרושה מדברי תורה ולכך פטורה מן החליצה ומן היבום, ואחות חלוצה מדברי סופרים ולכך חולצת ולא מתיבמת: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה כו': אמרו כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה ולכך פטורה מן החליצה ומן היבום ואחות חלוצתו מד"ס ולכך חולצת ולא מתיבמת כמו שהעיקר אצלנו שניות חולצות ולא מתיבמות: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ט

שומרת יבם שקדש **{יח}** אחיו את אחותה, משום רבי יהודה בן בתירא אמרו, אומרים לו, המתן עד שיעשה אחיך הגדול **{יט}** מעשה. חלץ לה אחיו, או כנסה, יכנס את אשתו. מתה היבמה, יכנס את אשתו. מת יבם, יוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו בחליצה **{כ}** :

ר"ע מברטנורה שומרת יבם. ממתנת ליבם: שקדש. אחד מן האחים את אחותה אחר שנפלה זו לפניו והזקקה לכלן: המתן. מלכנס, דקא פגעת באחות זקוקה: עד שיעשה אחיך מעשה. שיכנס אחיך את היבמה או יחלץ לה ויעקר את זקתה מעליך: מתה היבמה יכנס את אשתו. דאפלו כנסה וימתה מתר באחותה: מת היבם. ולא נותר אח אלא זה שקדש את אחותה: מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא, משום דאחות גרושתו היא. ובגמרא פסיק הלכה כרבי יהודה בן בתירא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יח}** שקדש כו'. דעת הנמוקי יוסף דדוקא במעשה אחיו ביבמתו הוא דפקעה זקתה מניה, אבל משום נשואין דאחותה (שנכנסה לחפה) לא פקעה, ולפיכך ימתין. וכן נראה סברת רש"י והר"ב פרק ב' משנה ו'. ודעת התוספות והרא"ש דדוקא קדש. ועין תוספות יום טוב: **{יט}** הגדול. אמרו הגדול על עקר הנקדם מצוה בגדול ליבם. הרמב"ם. פלומר וגדול דנקט לאו דוקא: **{כ}** בחליצה. שאינה נפטרת מחמת שהיא אחות גרושתו, הואיל וזקתה קדמה לקדושי הגרושה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו': אמרו הגדול על העיקר הנקדם מצוה בגדול לייבם ובהיות היבמה זקוקה לגדול קידש הוא את אחותה והלכה כרבי יהודה בן בתירא: (רמב"ם)

הַיְבָמָה לֹא תִחַלֵּץ וְלֹא תִתְיַבֵּם, עַד שְׁיֵשׁ לָהּ שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים. וְכֵן כָּל שְׂאֵר הַנְּשִׁים לֹא יִתְאַרְסוּ וְלֹא יִנְשְׂאוּ, עַד שְׂיֵהְיוּ לָהֶן שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים. אֶחָד בְּתוּלוֹת **{כב}** וְאֶחָד בְּעוֹלוֹת, אֶחָד גְּרוּשׁוֹת וְאֶחָד אֶלְמָנוֹת, אֶחָד נְשׂוֹאוֹת וְאֶחָד אַרוּסוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַנְּשׂוֹאוֹת יִתְאַרְסוּ, וְהָאַרוּסוֹת יִנְשְׂאוּ, חוּץ מִן הָאַרוּסוֹת שְׂבִיֵּהוּדָה, מִפְּנֵי שְׁלְבוּ גַם בָּהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשִׁים יִתְאַרְסוּ, חוּץ מִן הָאֶלְמָנָה, מִפְּנֵי הָאֲבוּל:

ר"ע מברטנורה לא תחלץ וכו'. מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא טַעְמָא, דְּכָתִיב (דְּבָרִים כה) וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת יְבָמָתוֹ וְעַלְתָּה יְבָמָתוֹ וְגו', הָא אִם יִחַפֵּץ יִיבֵם, כָּל הָעוֹלָה לְיָבוּם עוֹלָה לְחַלִּיצָה וְכָל שְׂאִינֵנוּ עוֹלָה לְיָבוּם אֵינֵנוּ עוֹלָה לְחַלִּיצָה **{כא}**: **בְּתוּלוֹת.** גְּזָרִינָן אִטּוּ בְּעוֹלוֹת, וְאַרוּסוֹת אִטּוּ נְשׂוֹאוֹת, וְכֵן הִלְכָה. וְהֵנִךְ שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים הֵם תְּשַׁעִים יוֹם חוּץ מִיּוֹם שְׁמִת בּוֹ בַּעֲלָה אוֹ שְׁנַתְּגַרְשָׁה בּוֹ וְחוּץ מִיּוֹם שְׁנַתְּאַרְסָה בּוֹ: **הַנְּשׂוֹאוֹת יִתְאַרְסוּ.** דְּטַעְמָא דְאַסוּרָה כְּדִי לְהַבְחִין בֵּין זָרַע רֵאשׁוֹן לְזָרַע שְׁנִי **{כג}**, שֶׁלֹּא תִלְדַּבּ בֶּן סֶפֶק בֶּן תְּשַׁעָה לְרֵאשׁוֹן סֶפֶק בֶּן שֶׁבַעָה לְאַחֲרוֹן, וּבְאַרוּסוֹת לֵיכָא לְמִימַר הֵכִי: **וְהָאַרוּסוֹת יִנְשְׂאוּ.** דְּהָא לֹא אֵיעֵבוּר מִרֵּאשׁוֹן: **חוּץ מֵאַרוּסָה שְׂבִיֵּהוּדָה.** שְׂהִיּוּ מִיַּחְדָּין אֶת הַכֶּלֶה וְאֶת הַחֲתָן בִּיהוּדָה קִדְּם כְּנִיסְתָן לְחַפָּה כְּדִי שְׂיֵהְיָה רְגִיל וּמִשְׁחַק עִמָּה וְלֹא יֵהְיוּ בְּשִׁים זֶה מְזַה בְּבַעֲלִילַת מִצְוָה, לְכַדּ חִישִׁינָן שְׂמָא בְּעַל: **כָּל הַנְּשִׁים יִתְאַרְסוּ.** מִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא מְפָלִיג בֵּין אֶלְמָנָה לְגְרוּשָׁה וּמִתִּיר לְאֶלְמָנָה לְאַרְסָה אֶפְלוּ תוֹךְ שְׁלֵשִׁים יוֹם שֶׁל יָמֵי אֲבָלָה, אֶתָּא רַבִּי יוֹסִי לְאַפְלוּגֵי עֲלִיָּה בְּהָא, וְאַסֵּר לְאֶלְמָנָה לְאַרְסָה תוֹךְ שְׁלֵשִׁים שָׁל יָמֵי אֲבָלָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} וְכָל הֵנִךְ דְּחוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת, כְּגוֹן אַחוֹת חְלוּצוֹתוֹ וְאַחוֹת זְקוּקָתוֹ וְסֶפֶק צַרַת עֲרוּנָה, הֵתֵם מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר הוּא, דְּאִם כֵּן לְעוֹלָם תִּתְאַסֵּר, הִלְכָדּ כֵּיוֹן דְּמִדְּאוּרִיתָא בַּת יָבוּם הִיא, חֲלָצָה. אֲבָל הִכָּא דְּאֶפְשָׁר לְשִׁהְיֵי מִשְׁהִינָן, וַיֵּצֵא הַדְּבָר בְּהִתֵּר. רַש"י. וְקִדְּשׁ אַחַת מִשְׁתֵּי אַחִיוֹת (לְעִיל פ"ב מ"ו) דְּמִדְּאוּרִיתָא חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת אֶמְרִינָן טַעְמָא בְּגִמְרָא מִשּׁוּם דְּבַת יָבוּם הִיא אִם יָבֵא אֶלֶיהָ כּו', מַה שְׂאִין כֵּן בְּשְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים אֶפְלוּ

אם יבא אליהו ויאמר זאת אינה מעברת לא תתיבם, דלא פלוג. ואלמנה מן הנשואין לכהן גדול דחולצת מדאורייתא, התם רביה קרא. גמרא דף כ'. ועין תוספות יום טוב: **[כב]** אחד בתולות כו'. הכי קאמר, אחד בתולות ואחד בעולות שנתארמלו או שנתגרשו, בין מן הארוסין דהינו בתולות, בין מן הנשואין דהינו בעולות. גמרא: **[כג]** ופרש רש"י שאין השכינה שורה אלא על הנדאי שזרעו מיחס אחריו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיש לה כו': אלו השלשה חדשים הם תשעים יום חוץ מיום שנתגרשה בו או מת בעלה וחוץ מיום שקבלה הקדושין ואין הלכה כרבי יהודה אלא כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יא

ארבעה אחין נשואין ארבע נשים, ומתו **[כה]**, אם רצה הגדול שבהם ליבם את כלן, הרשות בידו. מי שהיה נשוי לשתי נשים, ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. היתה אחת כשרה, ואחת פסולה, אם היה חולץ, חולץ לפסולה. ואם היה מיבם, מיבם לכשרה **[כז]**:

ר"ע מברטנורה ארבעה אחים וכו'. הוא הדין אפלו נשי טובא נמי, אם אפשר בספוקיהו, הרשות בידו לכנס את כלן. והאי דנקט ארבע, עצה טובה קמשמע לן, ארבע אין טפי לא, כי היכי דנמטיהו עונה בחדש **[כד]**: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. ולא מיבם לתרויהו, דכתיב (דברים כה) אשר לא יבנה את בית אחיו, בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. ולא חליץ לתרויהו, שכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה **[כו]**, והואיל ותרויהו כי הדדי לא סלקי ליבום כדאמרין בית אחד הוא בונה, הכי נמי לא סלקי לחליצה: חולץ לפסולה. ולא יפסל

את הכִּשְׁרָה לכהֲנֶה, שְׁהַחְלוּצָה פְּסוּלָה לכהֲנֶה, וְלֹא יִשְׁפֹּךְ אָדָם מִי בּוֹרוֹ
וְאַחֲרִים צְרִיכִין לָהֶן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} פֶּרֶשׁ רַש"י עוֹנֵת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְעַרְבֵי שַׁבָּת לְעָרֵב שַׁבָּת.
וְכַתֵּב נְמוּקֵי יוֹסֵף דָּאָף עַל גֵּב דְּמִסְתַּמָּא בְּכָל אָדָם מִיָּרִי וְלֹא סָגִי לְכָל חֲדָא
וְחֲדָא עוֹנֵה בְּחֻדְשׁ, הֵכָא בִּיבְמָה שְׂאֵנִי שְׂאֵשָׁה הֶקְנֵנוּ לוֹ מִן הַשְּׂמִימִים וְאַפְלוּ
בְּפַחוֹת מְזָה סָגִי לָהּ, אֶלְא דְּמִשּׁוּם עֵצָה טוֹבָה אֶמְרִינָן דְּלִית לִיהּ לְגַרְע בְּפַחוֹת
מִעוֹנָה בְּחֻדְשׁ (וְטַעְמָא נִרְאָה לִי שְׂלֵא יִצְעָרָה כְּשִׁישְׁהָנָה בְּלֹא בַעֲלָה יוֹתֵר מִחֻדְשׁ וְכִמוּ שְׂמַצִּינוּ פֶּרֶק
י"ג מְשֻׁנָּה י"ב בְּאִישׁ). אֲבָל כְּשִׁנּוּשָׁא נְשִׁים דְּעֵלְמָא חֵיב לַעֲשׂוֹת עוֹנֵה עִם כָּל אַחַת
וְאַחַת כְּדִין הַמְּפָרֵשׁ בְּכַתְּבוֹת דִּף ס"ה : **{כה}** וְמתו. הֵכִי קְאָמַר, אֲרַבְּעָה
מֵאַחִין כּו' דָּאִי לֹא תִימָא הֵכִי, וְמתו, כִּי מֵתוּ כָּלָם מֵאֵן מִיָּבִים. גְּמָרָא : **{כו}**
וּמֵהָאִי טַעְמָא לֹא מִיָּבִים לְחַד וְחֻלְיָ לְאִידָד. וְלַחֲלָץ לְחַד וְלִיָּבִים לְחַד נְמִי לֹא,
כִּינּוֹן דְּחֻלְיָ אִי אֶפְשָׁר לִיָּבִים לְשִׁנְיָה, כִּינּוֹן דְּאִינָה עוֹלָה לְחֻלְיָה דְּהָרִי אִינוּ
חוֹלְץ שְׁנֵי בְּתִים. תּוֹסְפּוֹת : **{כז}** לְכַשְׁרָה. כְּלוּמַר רַשָּׁאי לִיָּבִים לְכַשְׁרָה.
וְלִהְרַמְבַּ"ם מִיָּבִים לְאִיזוֹ שְׂיִרְצָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ארבעה אחין נשואין ארבע נשים ומתו כו' : השיעור באמרו ארבעה
אחים וכונתו לארבעה עצה טובה קמ"ל שלא ישא אדם יותר מארבע נשים
והטעם לפי שא"א לו לאדם לעמוד בעונתן על היותר. ואמרו אם היה חולץ
חולץ לפסולה ר"ל לאותה שהיא פסולה לכהונה כדי שלא יפסול הכשרה
ויחזירנה חלוצה ותאסר לכהונה. ואמרו כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי
בורו ואחרים צריכים להם : (רמב"ם)

פרק ד - משנה יב

הַמְחִזִּיר גְּרוּשָׁתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא חֲלוּצָתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא
קְרוּבַת חֲלוּצָתוֹ, יוֹצִיא, וְהַנּוֹלֵד מִמֶּזֶר, דְּבָרֵי
רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַנּוֹלֵד
מִמֶּזֶר. וּמוֹדִים **{ל}** בְּנוֹשֵׂא קְרוּבַת גְּרוּשָׁתוֹ,
שֶׁהַנּוֹלֵד מִמֶּזֶר :

ר"ע מברטנורה **המחזיר את גרושתו**. משנשאת **{כח}**: והנושא את חלוצתו. דקיימא עליה בלאו דלא יבנה, פיון שלא בנה שוב לא יבנה: והנושא קרובת חלוצתו. דקסבר רבי עקיבא דחלוצתו כאשתו, שהכתוב קראה ביתו **{כט}**, דכתוב (שם) בית חלוץ הנעל. וקסבר נמי רבי עקיבא יש ממזר מחיבי לאוין. ואינה הלכה: **קרובת גרושתו**. דגרושתו כאשתו. ואמה ואחותה חיבי כריתות גינהו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כח} פן פרש רש"י, וכפשטיה דקרא כו'. ובסוף פרק ב' דסוטה כתב הר"ב דבקדושין תלה רחמנא: **{כט}** גמרא. ולית ליה סתמא דמתניתין החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת, דלרבי עקיבא פטורה לגמרי. רש"י: **{ל}** ומודים כו'. וקא משמע לן דלא פליגי, אלא בחיבי לאוין, אבל בחיבי כריתות מודו, ולא בעי חיבי מיתות בית דין: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו כו': סברתו של ר"ע יש ממזר מחיבי לאוין. ואין הלכה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יג

איזהו ממזר, כל שאר בשר שהוא בלא יבא **{לא}** דברי רבי עקיבא. שמעון התימני אומר, כל שחיבין עליו כרת בידי שמים. והלכה כדבריו. רבי יהושע אומר, כל שחיבים עליו מיתת בית דין. אמר רבי שמעון בן עזאי, מצאתי מגלת יחסין בירושלים וכתוב בה, איש פלוני ממזר מאשת איש **{לד}**, לקים דברי רבי יהושע **{לה}**. אשתו שמתה, מתר באחותה. גרשה ומתה, מתר באחותה. נשאת לאחר

וּמִתָּה, מִתֵּר בְּאַחוּתָהּ. יְבַמְתּוּ **{לו}** שְׂמִתָּה, מִתֵּר בְּאַחוּתָהּ. חֲלַץ לָהּ וּמִתָּה, מִתֵּר בְּאַחוּתָהּ :

ר"ע מברטנורה **כל שאר בשר שהוא בלא יבא**. כל קרבה שהיא בלאו **{לב}**,
ואפלו אין בה פרת: **כל חייבי פרת**. אבל לא חייבי לאוין. וכן הלכה **{לג}**,
שכל שאסורו אסור פרת הולד ממזר, חוץ מן הנדה. אבל מחייבי לאוין
אין הולד ממזר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לא} בלא יבא כו'**. פלהו ילפינן להו בגמרא מקראי: **{לב} רש"י**.
וקשיא לי דהא מחזיר גרושתו דלאו קרבה הוא ואמר רבי עקיבא לעיל הולד
ממזר. ולשון הרמב"ם שיעור דברי רבי עקיבא כל שאר בשר וכל שהוא בלא
יבא: **{לג} דתנן סתמא פותיה בסוף פרק ג' דקדושין**. ועין מה שכתבנו משנה
ו' פרק ג' דפאה: **{לד} מאשת איש**. תימא דלא נקט חייבי מיתות בית דין
סתם, ואי משום דמעשה שהיה כד היה אם כן מנא ליה דהוי קרבי יהושע.
ויש לומר דנקט אשת איש לרבנותא דאף על פי שהיא בחנק וקיל משאר חייבי
מיתות ויש לה התר בחיי אוסרה. תוספות: **{לה} לקיים כו'**. לא היה כתוב
במגלה, אלא ארישא קאי, אמר רבי שמעון בן עזאי, לקיים דברי רבי יהושע.
רש"י: **{לו} יבמתו כו'**. אמרינן בגמרא דמשנה שאינה צריכה היא, ופרשו
התוספות דאיתי במכל שכן דאשתו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא כו': שיעור דברי ר"ע כל
שאר בשר וכל שהוא בלא יבא לפי שעיקר דעתו כל שאין לו ביאה בקהל
הולד ממזר ואפילו הוא מחייבי לאוין והלכה כשמעון התימני אבל הבא על
הנדה אין הולד ממזר:

אשתו שמתה מותר באחותה כו': אמרו כאן שנה רבי משנה שאינה צריכה:
(רמב"ם)

פרק ה - משנה א

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵין גֵּט אַחַר גֵּט, וְלֹא מֵאָמַר אַחַר מֵאָמַר, וְלֹא בְעֵילָה אַחַר בְּעֵילָה, וְלֹא חֲלִיצָה אַחַר חֲלִיצָה. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, יֵשׁ גֵּט **[א]** אַחַר גֵּט, וַיֵּשׁ מֵאָמַר אַחַר מֵאָמַר, אֲבָל לֹא אַחַר בְּעֵילָה וְלֹא אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם :

ר"ע מברטנורה רבן גמליאל. אין גט אחר גט. שתי יבמות לזבם אחד מאח אחד, ונתן גט לראשונה וחרז ונתן גט לשנייה, לא נאסרו קרובות השנייה עליו למהוי פגרושתו, דמכי יהיב גט לראשונה פקעה זקת שתייהן מעליו, דגט מהני ביבמה למיקם עליה בלא יבנה, ושוב לא ייבם לא הוא ולא שאר האחים לא ליבמה שקבלה הגט ולא לצרתה, הלכך כי הדר ויהיב גט שני לשנייה אין במעשיו כלום והוי פנותו גט לאשה נכרית דעלמא. וכן שני יבמין ליבמה אחת ונתן זה גט וזה גט, האחרון אינו כלום ומתיר בקרובותיה: **ולא מאמר אחר מאמר**. בין שני יבמין ליבמה אחת בין ביבם אחד ושתי יבמות, האחרון אינו כלום ואינה צריכה ממנו גט ומתיר בקרובותיה: **יש גט אחר גט**. דקמא לא דחה זקתה לגמרי, דהא בעיא חליצה, הלכך אפתי איכא פלגא זקה ואהני גט שני לשנייה למהוי גרושתו ואסור בקרובותיה. וכן הלכה **[ב]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** יש גט כו'. מדרבנן. וטעמא דגזרו מפרש בגמרא: **[ב]** לא קאי אלא אגט ומאמר, ולא אבעילה וחליצה, כמו שאיתא במשנה ג': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט כו': העקרים שצריך שיהיו מזומנים בלבד בזה הפרק מה שאגיד והוא שהיבמה לא יהיו גרושיה גמורים ואינה מותרת לאחרים אלא בחליצה ולא תשלם קנינה ותסתלק מדין יבמה ותחזור כא"א בעלמא אלא בבעילה והמאמר הוא נתינת הקדושין בפרוטה או בשוה פרוטה בלבד וקונה קצת קנין וכמו כן הגט ביבמה מגרש קצת גרושין וקשר הקדושין לא יתירנו אלא הגט ולפיכך מי שנתן גט ליבמתו צריך על כל פנים שיחלוץ לה ומיד יסתלק זיקת היבם ומי שעשה מאמר צריך על כל פנים ליתן גט לסלק ממנה קשר המאמר ויחלוץ אם ירצה להתירה לאחרים ויסלק זיקת היבום כמו שיתבאר וסברתו של

ר"ג שבי יבמות ליבם אחד כשנתן גט לזו ואחר כך לזו או בעל שתיהן או קדש לזו ואח"כ לזו או חלץ לשתיהן מעשיו האחרונים בטלים וכאילו לא עשה כלום וכשנתן גט לזו וגט לזו חולץ לראשונה ומותר בקרובות שנייה לפי שהגט השני כאילו לא היה וכן אם קדש לשתיהן זו אחר זו חולץ לראשונה ונותן לה גט מחמת המאמר ומותר בקרובות שנייה וחכ"א כי גט אחר גט עושה רושם כלומר קצת מעשה ושהוא אסור בקרובות שנייה וכמו כן יש מאמר אחר מאמר ובעלת המאמר השני צריכה גט ואסור בקרובותיה והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

כיצד. עשה מאמר ביבמתו, ונתן לה גט, צריכה הימנו חליצה. עשה מאמר וחליצה, צריכה הימנו גט. עשה מאמר ובעל, הרי זו כמצותה {ג} :

ר"ע מברטנורה כיצד. לאו אפגתא קאי אלא מלתא באנפי נפשה, ואיבם אהד ויבמה אחת קאי. והכי קאמר, כיצד דין יבם אהד ויבמה אחת: צריכה הימנו חליצה. ואם רצה לכנס לא יכנס, דכיון דהתחיל בגרושין קימא עליה בלא יבנה: צריכה הימנו גט. דחליצה אפקעתא לזקה, וגט בעי לאפקועי קדושין דיליה, דחליצה לא מפקעא קדושין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} כמצותה. דהכי תקינו רבנן, שלא יבא עליה עד שיקדשה קדושין גמורים, ואם בעל ולא קדש קנה, ולזקה מפות מרדות על שנהג קלות ראש בעצמו, כדאיתא בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט כו': אמרו כיצד ר"ל כיצד לא לאחר בעילה ולא לאחר חליצה כלום. ואלו המשניות כולם מבוארות ומפורשות כמו שקדמנו בעקרים. ואמרו נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה אמנם צורך הגט מבואר לפי שהיא נקנית בבעילה וחזרה אשת איש וחיבונה חליצה אף על פי שנבעלה מפני הגט שקדם לבעילה שאין אנו אומרים בעילה קונה קנין גמור ואין אחריה כלום אלא כשהיתה בעילה כשירה אבל זאת שהיא בעילה פסולה צריך אחריה חליצה. ואמרו אין אחר

חליצה כלום יורה שלא יועיל המאמר בחליצתו ואמנם זהו דעת ר"ע דס"ל אין קדושין תופסין בחלוצתו לפי שכשנחלץ חזרה ערוה כמו שהיתה קודם מיתת אחיו ואין הלכה כר"ע : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

נתן גט ועשה מאמר, צריכה גט וחליצה. נתן גט ובעל, צריכה גט וחליצה. נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה כלום. חלץ **(ו)** ועשה מאמר, נתן גט, ובעל, או בעל **(ז)** ועשה מאמר, נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה **(ח)** כלום. אחת יבמה אחת ליבם אחד, ואחת שתי יבמות ליבם אחד :

ר"ע מברטנורה נתן גט ועשה בה מאמר צריכה גט וחליצה. דגט דחי קצת **(ד)** ושיר קצת, ומאמר קני שיורא דגט, הלכך צריכה גט למאמר ו חליצה לזקתו : נתן גט ובעל. אסור לקימה, שמשעה שנתן גט קימא עליה בלא יבנה **(ה)**, וצריכה גט לביאתו וחליצה לזקתו : אין אחר חליצה כלום. הא מתניתין רבי עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחיבי לאוין. ואינה הלכה, אלא הלכה פחכמיים, שאומרים יש אחר חליצה כלום, ואם קדשה אחר חליצה **(ט)** צריכה הימנו גט : אחת יבמה אחת ליבם אחד ואחת שתי יבמות ליבם אחד. שוין הן שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין אחר ביאה שבתחלה כלום ואין אחר חליצה כלום : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ד)** ומהאי טעמא אפלו רבן גמליאל מודה דיש מאמר אחר גט ויש גט אחר מאמר, וכן ביאה יש אחר מאמר וכן אחר גט כדאיתא בגמרא : **(ה)** ומכל מקום לא הוי גט פחליצה לאפקועיה בלה זקה, הלכך לא עמדה עליה בלאו גמור, ואפלו לרבי עקיבא דמתניתין כותיה מודה דקדושין תפסי בה : **(ו)** חלץ כו'. או או קתני, ועשה מאמר או נתן גט או בעל. וגט דלאחר

חליצה לא הוה צריך למתניתין לאשמועינן דלאו כלום, דלמאי אהני, לתסר בקרובותיה הא מתסר וקאי מחמת חליצה. אלא אידי דבעי למתני גט דאחר בעילה לאשמועינן דאין לאחר ביאה כלום תנא נמי גט דאחר חליצה, והכי מפרש בגמרא. רש"י: [ז] או בעל כו'. (הכי נמי או או קתני) ומאמר דאחר ביאה לא הוה צריך למתני, דאפלו אחר מאמר ביבמה אחת מאי מהני, אלא אידי דתני רישא חלץ ועשה מאמר דאיצטריך לאשמועינן כרבי עקיבא דאין קדושין תופסין כו', והכי מפרש בגמרא. רש"י: [ח] אין אחר חליצה כו'. ארישא אחלץ ועשה מאמר כו' קאי, ואלישנא דסיפא או בעל כו' הוה שייך למתני אין אחר ביאה כלום. ולישנא קלילא הוא למתני חדא, והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה למתני. גמרא: [ט] וכן בהא דאין אחר ביאה כלום לרבנן נמי משכחת לה דיש אחריה, בשתי יבמות ויבם אחד, אי נמי בשני יבמים, שאם בעל האמת וקדש הוא או אחיו השניה תפיס כדמסקי הרי"ף והרא"ש דלא הוה צרה אחר בעילה אלא עשה דבית אחד כו' ולא הבא מכלל עשה עשה. ולגרסת התוספות דף י"א בלאו. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראה משנה ב' (רמב"ם))

פרק ה - משנה ד

כיצד [י]. עשה מאמר בזו ומאמר בזו, צריכות שני גטין [יא] וחליצה. מאמר בזו וגט בזו, צריכה גט וחליצה. מאמר בזו ובעל את זו, צריכות שני גטין וחליצה [יב]. מאמר בזו וחלץ לזו, הראשונה צריכה גט. גט לזו וגט לזו, צריכות הימנו חליצה [יג]. גט לזו ובעל את זו, צריכה גט וחליצה. גט לזו ומאמר בזו, צריכה גט וחליצה. גט לזו וחלץ לזו, אין אחר חליצה כלום:

ר"ע מברטנורה **צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטִּין**. לְשֵׁתֵי יְבָמוֹת. כְּרַבְּנֵן דְּיֵשׁ מֵאָמֵר אַחַר מֵאָמֵר: **וְחִלְיָצָה**. לְאַחַת מֵהֶן, וּפּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ: **מֵאָמֵר לָזוּ וְגִט לָזוּ**. פֶּסֶל גִּט שֶׁל אַחֲרוֹנָה אֶת הָרֵאשׁוֹנָה, דְּקָם לִיה בְּלֹא יְבָנָה, וְצָרִיכָה גִט לְמֵאָמְרוֹ וְחִלְיָצָה לְזַקְתּוֹ: **מֵאָמֵר לָזוּ וּבְעַל לָזוּ צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטִּין**. זוֹ גִט לְמֵאָמְרוֹ וְזוֹ גִט לְבִיאָתוֹ: **וְחִלְיָצָה**. לְאַחַת מֵהֶן וּפּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ: **גִּט לָזוּ וּבְעַל לָזוּ צְרִיכָה גִט וְחִלְיָצָה**. וְאֶסוּר לְקַיְמָהּ, דְּקָם עָלֶיהָ בְּלֹא יְבָנָה מִשּׁוּם גִּט רֵאשׁוֹן, וּבִגִּט לְחוּדָא לֹא נִפְקָה בְּעֵלֶת בִּיאָה, דְּבִיאָה פְּסוּלָה הִיא: **אֵין לְאַחַר חִלְיָצָה כְּלוּם**. וְאֵי הֵדֵר מְקַדָּשׁ לָהּ **[יד]** אוֹ לְצָרְתָּהּ לֹא תִפְסִי בָּהּ קְדוּשָׁיו, כְּרַבֵּי עֲקִיבָא דְאָמֵר אֵין קְדוּשָׁיו תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּיוֹ. וְאֵינָה הֶלְכָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[י]** **כִּיצַד**. בְּשֵׁתֵי יְבָמוֹת לִיבָם אֶחָד. רִשְׁיִי: **[יא]** **שְׁנֵי גִטִּין**. וְיִבּוּמֵי לֹא. דְּהִיכִי לִיעֲבֹד, אֵי לִיבּוּמֵי לְתַרְוִיחֵיהּ הָוָה לִיה שְׁנֵי בְּתִים, וְאֵי לְחֻדָּא הוּאִיל וְחִבְרָתָהּ בִּיה אֶגִּידָא הָוָה לִיה בּוֹנָה שְׁנֵי בְּתִים. רִשְׁיִי. וּמְכִינֵן דְּיָהִיב גִּטָּא לְחֻדָּא קָם עָלֶיהָ בְּלֹא יְבָנָה אֶף לְשִׁנְיָה: **[יב]** **שְׁנֵי גִטִּין וְחִלְיָצָה**. דְּבִגִּט לְחוּדָּא לֹא נִפְקָא בְּעֵלֶת בִּיאָה, דְּבִיאָה פְּסוּלָה הִיא וּכְמוֹ שֶׁפְּתַב הַר"ב בְּסִמּוּד, וּפְסוּלָה לֹא סָגִי לָהּ בְּגִט, וְטַעֲמָא מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא: **[יג]** **חִלְיָצָה**. הֵינּוּ חִלְיָצָה אַחַת, וּפּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ. וּמֵאֵי צְרִיכוֹת, צְרִיכוֹת דְּעֲלָמָא. גִּמְרָא: **[יד]** דְּלִיכָא לְמַגְזֵר בְּחִלְיָצָה פְּסוּלָה כְּמוֹ בְּבִיאָה פְּסוּלָה כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּיצַד עֵשָׂה מֵאֵמֵר בּוֹזוּ וּמֵאֵמֵר בּוֹזוּ כּוֹ: כֹּל אֱלוֹ הַמִּשְׁנִיּוֹת כּוֹלֵם מִבּוֹאֲרוֹת עַל הַעֲקָרִים אֲשֶׁר הִקְדַּמְנוּ וְכִבֵּר בְּאֵרְנוּ כִּי בֵּאמְרוּ אֵין אַחַר חִלְיָצָה כְּלוּם הוּא דַעַת ר"ע וְאֵין הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ וְכִמוֹ כֵּן אֵין הֶלְכָה כְּרַבֵּי נַחֲמִיָּה וְאֵמְנָם מִשְׁפֵּט הַעֲקָרִים כֹּךְ הוּא כְּשֶׁנִּבְעֵלָה הַיְבָמָה בְּתַחֲלִילָה אוֹ אַחַר מֵאֵמֵר שֶׁהִיא בַעֲיֵלָה כְּשֶׁרָה ר"ל שִׁיתֵן לָהּ קְדוּשָׁיו וְאֵחִי"כ יַבְעוּל אוֹתָהּ הֵרִי נִשְׁלָם קִנְיָנָה וְכִמוֹ כֵּן כְּשֶׁנִּחְלָצָה נִסְתַּלַּק זִיקַת הַיְבָם מִמֶּנָּה וּבַעֲיֵלָה פְּסוּלָה אֵינָה קוֹנָה קִנְיִן גְּמוּר וְאֵי בְּלֹא גִט לְכָל מִי שֶׁקִּבְּלָה קְדוּשָׁיו וְאֵז יִגְמְרוּ גְרוּשִׁיָּה וְכֹל יְבָמָה שֶׁלֹּא נִבְעֵלָה בַעֲיֵלָה כְּשֶׁרָה צְרִיכָה חִלְיָצָה וְכִבֵּר נִתְבָּאֵר לָךְ שֶׁחִלְיָצָה פְּסוּלָה תִּתִּיר הַיְבָמָה לְשׁוֹק וְהוּא מֵה שֶׁאֵמֵר גִּט לָזוּ וְחִלְץ לָזוּ אֵין אַחַר חִלְיָצָה כְּלוּם וְכִשְׁיָהּ שְׁנֵי יְבָמִים וְשֵׁתֵי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד וְחִלְץ אֶחָד מֵהֶן לְאַחַת מִן הַיְבָמוֹת חִלְיָצָה פְּסוּלָה הוֹתֵרָה אֲבֵל צָרְתָּהּ לֹא הוֹתֵרָה לְשׁוֹק עַד שִׁיחְלְצוּ כֹל הָאֲחִים לָזוּ שֶׁנִּחְלָצָה חִלְיָצָה פְּסוּלָה אוֹ תַחֲלוּץ זוֹ הַצָּרָה לְפִי שֶׁהַעִיקָר אֲצִלְנוּ חִלְיָצָה מַעוּלָה בַעֲיָן לְמִיפְטָר צָרָה וְעֵינֵן שְׁלֵמוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁזָּכַר חִלְיָצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחֹזֵר עַל כֹּל הָאֲחִים כּוֹלֵם וּמִיד הוֹתֵרָה צָרְתָּהּ לְשׁוֹק: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

חֲלָץ וְחֲלָץ, או חֲלָץ וְעָשָׂה מֵאָמֶר, נָתַן גֵּט וּבָעַל, או בָּעַל וּבָעַל, או בָּעַל וְעָשָׂה מֵאָמֶר, נָתַן גֵּט וְחֲלָץ, אין אחר חֲלִיצָה כָּלוּם, בֵּין יָבֵם אֶחָד לְשֵׁתֵי יְבָמוֹת, בֵּין שְׁנֵי יְבָמִין {טו} לִיְבָמָה אַחַת:

ר"ע מברטנורה חֲלָץ וְחֲלָץ. מִתֵּר בְּקִרְוֹבוֹת שְׁנֵיָהּ, שָׂאִין אַחַר חֲלִיצָה רֵאשׁוֹנָה שׁוּם זָקַת יְבָמִין, וְחֲלִיצָה בְּתֵרִיתָא לָאוּ כָּלוּם הִיא, וְאַפְלוּ לְכַהֲנָה אֵינָה פְּסוּלָה. וְכֵן חֲלָץ לְזוֹ וּמֵאָמֶר לְזוֹ, וְכֵן נָתַן גֵּט לְזוֹ אַחַר הַחֲלִיצָה שֶׁל זוֹ, אוֹ אִם בָּעַל לְזוֹ אַחַר הַחֲלִיצָה שֶׁל זוֹ, אֵין מַעֲשֵׂה הָאֶחָד כָּלוּם. אוֹ אִם בָּעַל תְּחִלָּה וְחִזֵּר וּבָעַל לְשֵׁנִיָּהּ, אוֹ בָּעַל תְּחִלָּה וְעָשָׂה מֵאָמֶר בְּשֵׁנִיָּהּ, אוֹ נָתַן גֵּט לְשֵׁנִיָּהּ אוֹ חֲלָץ לְשֵׁנִיָּהּ, אֵין אַחַר בִּיאָה כָּלוּם, וּמַעֲשֵׂה אֶחָד לֹא חָשִׁיב וּמִתֵּר בְּקִרְוֹבוֹת הַשְּׁנֵיָהּ: **אֵין אַחַר חֲלִיצָה כָּלוּם.** אַרְיֵשָׁא קָאֵי. וְאַסִּיפָא צָרִיד לְמִימַר אֵין אַחַר בִּיאָה כָּלוּם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} שְׁנֵי יְבָמִין כּוּ'. וְאֵין צָרִיד לומר בְּשֵׁנִי יְבָמִין לְשֵׁתֵי יְבָמוֹת, דְּאֵיפָא לְמֵאוּ דְּאָמֶר בְּגִמְרָא דְּצָרָה עַל הָאֶחָד בְּכִרְתָּ דְּכַדְקִימָא קִימָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראה משנה די') (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

חֲלָץ וְעָשָׂה מֵאָמֶר, נָתַן גֵּט וּבָעַל, או בָּעַל וְעָשָׂה מֵאָמֶר, וְנָתַן גֵּט וְחֲלָץ, אין אחר חֲלִיצָה כָּלוּם, בֵּין בְּתִחְלָה, בֵּין בְּאַמְצַע, בֵּין בְּסוּף. וְהַבְּעִילָה, בְּזִמְנוֹ שֶׁהִיא בְּתִחְלָה, אין אַחֲרֶיהָ כָּלוּם.

בְּאִמְצַע וּבִסּוּף, יֵשׁ אַחֲרֶיהָ כָּלוּם. רַבִּי נַחֲמִיָּה
אוֹמֵר, אַחַת בְּעִילָה **{יט}** וְאַחַת חֲלִיצָה, בֵּין
בִּתְחִלָּה, בֵּין בְּאִמְצַע, בֵּין בִּסּוּף, אִין אַחֲרֶיהָ
כָּלוּם :

ר"ע מברטנורה חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל. איבם אחד ויבמה אחת
קאי **{טז}**. ואף על גב דתנא לעיל, הדר תנא הכא משום סיפא דבעי
לאפלוגי בין ביאה לחליצה, דחליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף
אין אחריה כלום, והביאה דוקא בזמן שהיא בתחלה. ולא שמועין נמי
פלגתא דרבי נחמיה ורבנן: **בין בתחלה בין באמצע.** כגון גט לזו וחלץ
לזו וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט, לא מהני המאמר **{יז}** ולא
בעינן גט למאמרו: **בסוף.** אחר מאמר וגט חלץ: **אין אחריה כלום.**
וחליצה גמורה היא, ואי הדר ועביד מאמר לא בעיא גט, משום דחליצה
גרושין גמורים נינהו, ואף על גב דהיא חליצה פסולה: **הביאה באמצע.**
כגון גט לזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר בשלישית, אסור בקרובותיה
{יח}: **בסוף.** גט לזו ומאמר לזו וחזר ובא (עליה) על [האחת], יש אחר ביאה
זו זקת יבמין, וכי מפיק לה בעי חליצה ולא סגי לה בגט: **אין אחריה
כלום.** ונפקא בגט בלא חליצה. ואי הדר וקדש לאידך אחר ביאה אין
במעשיו כלום: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} משום דהאי לישנא מתנא במשנה ג' ביבם אחד ויבמה
אחת, קא מפרש הכי, אבל לקושטא דמלתא קא מהדרי אפלהו, דכלהו
שנים בין ביבם אחד ויבמה אחת בין שתי יבמות. והינו טעמא דהדר אסברא
להו בשתי יבמות כגון גט לזו כו', ולא בא לומר אלא דאין זה דין חדש: **{יז}**
ולעיל במשנה ב' בעשה מאמר וחליצה לא תנן אין אחריה כלום, כיון
שצריכה מעשה דגט אחריה על המאמר שקדמו. תוספות: **{יח}** והנה מצי
למימר ועשה מאמר בבעלת הגט, דהא תנן לעיל גט ומאמר באחת שצריכה
גט וחליצה, אלא משום אסור קרובות נקט בשלישית, דאלו בעלת גט בלאו
הכי משום גטא נאסרו הקרובות: **{יט}** **אחת בעילה כו'.** טעמיה מפרש
בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראה משנה די) (רמב"ם)

פרק ו - משנה א

הָבֵא עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין בְּשׁוּגְגָה, בֵּין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאֵנָס {ב}, בֵּין בְּרָצוֹן {ג}, אֶפְלוּ הוּא שׁוּגְגָה וְהִיא מִזִּידָה, הוּא מִזִּיד וְהִיא שׁוּגְגָה, הוּא אֵנָס וְהִיא לֹא אֵנָסָה {ד}, הִיא אֵנָסָה וְהוּא לֹא אֵנָס, אֶחָד הַמְעָרָה וְאֶחָד הַגּוֹמֵר, קָנָה {ה}, וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה:

ר"ע מברטנורה **הָבֵא עַל יְבִמְתּוֹ**. שׁוּגְגָה פְּסוּבָה אֲשֶׁה אַחֲרֵת הִיא {א}: מִזִּיד. לְשֵׁם זְנוּת וְלֹא לְמִצְוֹת יְבוּם: אֶפְלוּ הוּא שׁוּגְגָה וְהִיא מִזִּידָה. לֹא מִבְּעֵינָה הִיכָא דְהִיא מִפְּנֵי לְמִצְוָה, אֶלָּא אֶפְלוּ הִיכָא דְתִרְוִיָּהוּ לֹא מְכֻוְנֵי לְמִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁהוּא מְכֻוֵן לְאֲשֶׁה אַחֲרֵת וְהִיא נִתְכַוְנָה לְשֵׁם זְנוּת, קָנָה, דְאָמַר קָרָא (דְּבָרִים כה) יְבִמָּה יָבֵא עָלֶיהָ, מִכָּל מְקוֹם: הַמְעָרָה. שֶׁלֹּא גָמַר בִּיאָתוֹ אֶלָּא הִכְנִיס עֵטְרָה בְּלֶבֶד. וּפְגִיעַת עֵטְרָה בְּלֹא הִכְנָסָה קְרוּיָה נְשִׁיקָה: קָנָה. וְזָכָה בְּנִחְלָה, וְיוֹצֵאת בְּגִט אִם בָּא לְהוֹצִיאָה: לֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה. בֵּין בִּיאָה כְּדָרְכָה לְבִיאָה שֶׁלֹּא כְּדָרְכָה, דְּכָתִיב (נִיקְרָא כ) מְשַׁכְּבֵי אִשָּׁה {ו}, מְגִיד הַכְּתוּב שֶׁשְׂתֵי מְשַׁכְּבוֹת יֵשׁ בְּאִשָּׁה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} וְאֶפְלוּ אִינָה אֲשֶׁתּוֹ, שֶׁנִּמְצָא שְׁנֵתְכֻוֹן גַּם כֵּן לְזְנוּת, אֶלָּא מִיָּהוּ אִינוּ מִזִּיד בִּיבִמְתּוֹ וְשׁוּגְגָה בְּהַ מְקָרִי, וְתִדַּע דְּהָרִי לְגַבְהָ לֹא מְשַׁכְּחַת בְּעֵינָן אַחֲרֵ: {ב} **בְּאֵנָס**. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא כְּגוֹן שֶׁנִּתְכַוְּנוּ לְאֲשֶׁתּוֹ וְנִתְקַפְּתוּ בִּיבִמְתּוֹ, אִי נִמְי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הַדְּבִיקוּהוּ בִּיבִמְתּוֹ בְּעַל כְּרָחוּ: {ג} **בְּרָצוֹן**. הֵינּוּ לְמִצְוֹת יְבוּם, וְאֵף עַל גַּב דְּפִשִׁטָּא הִיא קִתְּנֵי לָהּ, דְּהִכִּי אֲוֹרְחִיָּה בְּכָל דְּוִקְתָּא. תּוֹסְפוֹת: {ד} **לֹא אֵנָסָה**. אֲבָל מִזִּידָה אוֹ שׁוּגְגָה. תּוֹסְפוֹת: {ה} **קָנָה**. בְּגִמְרָא יְלַפִּינּוּ לִיָּה מְקָרָאִי, וְכֹן כְּתִב הַרְמַב"ם, וְהוּא מְגִמְרָא סְנֵה דְרִין דָּף נ"ד. צְרִיךְ עֵינָן דְּהִתֵּם לֹא יְלַפִּינּוּ מִצְוָה דְּקִנְיָה יְבִמָּה מִמְתְּנִיתִין, וּבְגִמְרָא דְּהִכָּא לְמִדּוּחָ מוֹלְקָה: {ו} וְכֹן כְּתִב הַרְמַב"ם. וּבְרִיתָא הוּא בְּפָרֵק ז' דְּסִנְהֶדְרִין דָּף נ"ד

וּבְזָכָר הוּא דְכָתִיב, וְאָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל הָרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לָמֵד. פֶּרֶשׁ
רְשׁוּ"י הָרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד עַל זָכָר שְׁחִיב אֶפְלוּ שְׁלֵא כְדַרְכָּהּ וְנִמְצָא לָמֵד,
דְּלִמְשָׁכְבּ זָכָר לֹא אֵי צִטְרִיךְ קָרָא דְפְשִׁיטָא דְשְׁלֵא כְדַרְכָּהּ הוּא. אֶלָּא הָאִי
מְשָׁכְבֵי לְאִשְׁמַעִינָן אֶתְא דְהָבָא עַל אִשָּׁה בֵּין כְּדַרְכָּהּ בֵּין שְׁלֵא כְדַרְכָּהּ חִיב:
(עֵיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם הֵבֵא עַל יִבְמַתּוֹ בֵּין בְּשׁוּגֵג בֵּין בְּמִזִּיד כּו': הֵיבַמָּה אֵינָה צְרִיכָה
קְדוּשִׁין מִן הַתּוֹרָה לְפִי שְׁאִשָּׁה הִקְנּוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְקְדוּשֵׁי יִבְמָה מִדְּרַבְּנָן
וּלְפִיכֵךְ הֵבֵא עַל יִבְמַתּוֹ בְּאִי זֶה צַד שִׁיְהִיָּה קְנָה קִנְיָן גָּמוּר וְהֵעֵרָאָה הוּא
הַכְּנַסַּת הָעֵטְרָה וּמִפְּגִיעַת הָעֵטְרָה הִיא נִקְרָאת נְשִׁיקָה עַד הַכְּנַסַּת הָעֵטְרָה
כּוֹלָה אִמְנָם הוּא שְׁמוּשׁ דְּרַךְ אֲבָרִים וְגוֹמֵר הוּא הַכְּנַסַּת הָאֲבֵר כּוֹלוּ. וְאָמְרוּ
לֹא חִלַּק בֵּין בִּיֵּאָה לְבִיֵּאָה ר"ל לֹא חִלַּק הַכְּתוּב בֵּין בִּיֵּאָה כְּדַרְכָּהּ לְבִיֵּאָה שְׁלֵא
כְּדַרְכָּהּ וְהוּא אָמְרוּ בְּמִשְׁכָּב זָכּוֹר מְשָׁכְבֵי אִשָּׁה מִגִּיד הַכְּתוּב שְׁשֵׁתִי מְשַׁכְּבוֹת
יֵשׁ בְּאִשָּׁה: (רמב"ם)

פֶּרֶק ו - מִשְׁנָה ב

וְכֵן הֵבֵא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת {ז} שְׁבִיתוֹרָה, אוֹ
פְּסוּלוֹת, כְּגוֹן אֶלְמָנָה לְכַהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה
וְחִלוּצָה לְכַהֵן הֶדְיוֹט, מִמְּזֻרָת וּנְתִינָה
לְיִשְׂרָאֵל, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְמִמְזֹר וּלְנִתְיִין, פָּסֵל. וְלֹא
חִלַּק בֵּין בִּיֵּאָה לְבִיֵּאָה:

ר"ע מברטנורה וְכֵן הֵבֵא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת. בְּאַחַת מִכָּל הַבִּיאוֹת
הָאֵלוּ: אוֹ עַל הַפְּסוּלוֹת כְּגוֹן אֶלְמָנָה לְכַהֵן גָּדוֹל וְכו'. פָּסֵלָה לְכַהֵן מְשׁוּם
זוֹנָה {ח}. וְאָף עַל פִּי שְׁאִשָּׁת יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאֲנָסָה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ, פְּסוּלָה הִיא
לְכַהֵן. וְגְרוּשָׁה נְפִי, אִי בֵּת כַּהֵן הִיא מִפְּסֵלָה בְּהֵךְ בִּיֵּאָה מִתְּרוּמָה דְּבִי
נְשָׂא {ט}: מִמְּזֻרָת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל. לָאוּ אֶפְסוּלָה לְכַהֵן קָאִי, דְּהָא
פְּסוּלָה וְקִימָא, אֶלָּא לְעִנְיָן הָעֲרָאָה נִקְטָ לִיה, לְמַלְקֵי עֲלָה בְּהֵעֲרָאָה כְּגוֹמֵר
בִּיֵּאָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} העריות כו'. כִּלְהוּ יִלְפִינָן לְהוּ בְּגִמְרָא מְקַרְאֵי: **{ח}** דְּבָרֵי תִימָה הֵן, שְׁלֵא מְצֵאנֵי מִי שְׁסוּבְרֵי כֵן. וַיְבֹאֵר בְּמִשְׁנֵה ה'. וְהַרְמְב"ם כָּתַב דְּנַעֲשִׂית חֲלָלָה: **{ט}** וְטַעְמָא, דְּכִיּוֹן דְּאֶשְׁכְּחוּן בְּאֶשֶׁת פְּהוּ דְּאֶפְלוּ בְּאִנְס אֶסוּרָה, אִין לָנוּ לְחַלְקֵי בֵין אִנְס לְרִצּוֹן לְעִנְיָן תְּרוּמָה וּכְהִנְה אֶפְלוּ אֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וּבֵן הַבֵּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֵרִיּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה כּו': אָמְרוּ וְכֵן ר"ל כֹּל הַבֵּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֵרִיּוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה בֵּין בְּאוֹנֵס בֵּין בְּרִצּוֹן בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזִּיד פִּסְלָה מִן הַכְּהוֹנֵה בֵּין שֶׁבֵּא עֲלֶיהָ כַּדְּרָכָה בֵּין שֶׁלֵּא כַּדְּרָכָה לְפִי שַׁעֲשֵׂאָה זֹנָה אַע"פ שֶׁהִיא מוֹתֵרֶת לְבַעֲלָהּ אִם הִיתָה אֲנוּסָה וְהִיא אֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל לְפִי שֶׁהָעִיקָר אֲצִלְנוּ אֲוֹנֵס בְּיִשְׂרָאֵל מִשְׂרָא שְׂרִי מ"מ נִפְסְלָה מִן הַכְּהוֹנֵה וְכִמוּ כֵן בֵּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזָר וּלְנִתִּין נַעֲשִׂית זֹנָה וְכִמוּ כֵן אֲלֻמְנָה לְכ"ג גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַּהֵן הַדְּיוּט נַעֲשִׂית חֲלָלָה אֲפִילוּ בְּאוֹנֵס אוֹ בְּשִׁגְגָה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

אֲלֻמְנָה לְכַּהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַּהֵן הַדְּיוּט, מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֵאָכְלוּ בַּתְּרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשְׁרִין. נִתְאַרְמְלוּ אוֹ נִתְגַּרְשׁוּ, מִן הַנְּשׂוּאִין פְּסוּלוֹת, מִן הָאֲרוּסִין כְּשֵׁרוֹת:

ר"ע מברטנורה מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֵאָכְלוּ בַּתְּרוּמָה. מִפְּנֵי שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה קְדוּשָׁה עִבְרָה נִפְסְלָה מִתְּרוּמָה דְּבֵית אָבִיָּה אִם בֵּת פְּהוּ הִיא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשְׁרִין. עַד שֶׁתִּבְעַל וְתַעֲשֶׂה חֲלָלָה, שְׁנֵאָמַר (עיקרא כא) וְלֹא יִחַלֵּל **{י}**, שְׁנֵי חִלּוּלִין, אֶחָד לָהּ וְאֶחָד לְזָרָעָה. וְלִית הַלְכָתָא כּוֹתִיבָהּ, אֶלֶּא אִף מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֵאָכְלוּ בַּתְּרוּמָה: נִתְאַרְמְלוּ אוֹ נִתְגַּרְשׁוּ. מִן הַפְּהֻגִים הִלְלוּ: מִן הַנְּשׂוּאִין פְּסוּלוֹת. דְּשׁוּיָוִיָּה חֲלָלָה בְּבִיֶּאֱתוּן: מִן הָאֲרוּסִין כְּשֵׁרוֹת. דְּאֶפְלוּ תִנָּא קָמָא לֹא פְּסֵל מִן הָאֲרוּסִין אֶלֶּא בְּחִיָּיָהּ, שֶׁהִיא מְשִׁתְּמֶרֶת לְבִיָּאָה פְּסוּלָה, אֲבָל מִתּוֹ לֹא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} מִדְּלֵא כְּתִיב וְלֹא יִחַל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כו': מן האירוסין לא יאכלו בתרומה לפי שהן משמרות לביאה פסולה ולפיכך לא יאכלו. ור"א ור"ש אומרים שתאכל עד שתבעל ואז תפסל ואם נתאלמנו או נתגרשו אלו הנשים הכהנות מן הנשואין פסולות לאכול בתרומה לפי שנתחללו בבעילה שנבעלו. על העיקר שלנו אין חלל אלא מאיסורי כהונה. מן האירוסין כשרות לאכול בתרומה לפי שלא נבעלו ולא נתחללו. ואין הלכה לא כר"א ולא כר"ש: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא אֶלְמָנָה, בֵּין אֶלְמָנָה מִן הָאֲרוּסִין **{יא}**, בֵּין אֶלְמָנָה מִן הַנְּשׂוּאִין, וְלֹא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת **{יג}**. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִכְּשִׁירֵין **{יד}** בְּבוֹגֶרֶת. לֹא יִשָּׂא אֶת מִכַּת עֵץ. אִרְס אֶת הָאֶלְמָנָה, וְנִתְמַנָּה לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, יִכְנָס **{טו}**. וּמַעֲשֵׂה בִיהוּשֻׁעַ בֶּן גִּמְלָא שְׁקִדְשׁ אֶת מִרְתָּא בַת בִּיתוֹס, וּמָנְהוּ הַמֶּלֶךְ לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ. שׁוֹמְרֵת יָבָם שֶׁנִּפְלָה לְפָנֵי כֹהֵן הַדְּיוֹט, וְנִתְמַנָּה לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, אֵף עַל פִּי שְׁעֲשֵׂה בָּהּ מֵאִמָּר, הֲרִי זֶה לֹא יִכְנָס **{יז}**. כֹּהֵן גָּדוֹל שְׁמֵת אַחִיו, חוּלֵץ **{יח}** וְלֹא מִיָּבָם:

ר"ע מברטנורה לא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת. דְּכַתִּיב (שם) וְהוּא אִשָּׁה בְּבַתּוּלָיָה יִקַּח, פָּרֵט לְבוֹגֶרֶת שְׁפָלוֹ **{יב}** בְּתוּלָיָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִכְּשִׁירֵין. וְלִית הַלְכָתָא כְּוַתִּיחוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יא}** מן הארוסין כו'. בְּגִמְרָא יִלְפִינָן לְהוּ מִקְרָאֵי: **{יב}** לָאו דְּוָקָא כְּלוּ, אֵלָּא כְּלוּמַר נִתְמַעְטוּ קָצַת. תּוֹסְפוֹת: **{יג}** בּוֹגֶרֶת. נִקְרָאת הַבְּתוּלָה

כְּשִׁיחִיהָ לָהּ שְׁשָׁה חֲדָשִׁים אַחַר הַבָּאָת סִימְנֵי נְעֻרוֹת. וְהַסִּימְנִים הֵם שְׁתַּבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אַחַר שְׁנֵשְׁלֶמוֹ לָהּ שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה, לְפִי שְׁקָדָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה אֵינָם סִימְנִים אֶלָּא שׁוּמָא. וְכֵן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא תַבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אֶפְלוּ אַחַר הַשְּׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה הִיא קִטְנָה עַד שְׁתֵּשְׁלִים עָשָׂרִים שָׁנָה. הַרְמַב"ם: **[יד]** מְכַשְׂרֵינוּ. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ טַעְמֵיהוּ: **[טו]** יְכָנוּס. דְּכָתִיב בְּתוּלָה מְעַמְּיוּ יִקַּח אִשָּׁה, וְהָאִי אִשָּׁה לֹא אֵינָה אֶלָּא לְדַרְשָׁא. גְּמָרָא: **[טז]** לֹא יְכָנוּס. דְּאִשָּׁה אָמַר קָרָא, וְלֹא יְבָמָה. גְּמָרָא: **[יז]** חוֹלֵץ כּוֹי. וְאִם תֵּאמַר מְרִישָׁא שְׁמַעֲיִנָן לָהּ דְּקִתְנֵי שׁוּמְרַת יָבָם כּוֹי, וְאִמְרַר רַ"י דְּחוֹלֵץ אֶתָּא לְאִשְׁמַעֲיִנָן, דְּסִלְקָא דְּעִתְּוֹד מְשׁוּם בְּזִיּוֹן דְּכֹהֵן גְּדוּל שְׁרוּקְקַת בְּפָנָיו לֹא תַחֲלֵץ, אִף עַל גַּב דְּתַנְּוּ לָהּ לְעִיל. תּוֹסְפוֹת: (עִיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם כהן גדול לא ישא אלמנה כו': כתוב בתורה והוא אשה בבתוליה יקח ואמרו חכמים פרט לבוגרת שכלו בתוליה ובוגרת נקראת הבתולה כשיהיה לה ששה חדשים אחר הבאת סימני נערות וסימני נערות הם שתביא שתי שערות אחר שנשלמו לה שתיים עשרה שנה לפי שהבאת ב' שערות בתוך זמן משתיים עשרה שנה אינם סימנים אבל הם שומא וג"כ כל זמן שלא תביא שתי שערות אפילו אחר השתיים עשרה שנה היא קטנה עד שתשלים עשרים שנה כמו שיתבאר בזאת המסכתא ואין הלכה כר"א ור"ש:

לא ישא את מוכת עץ אירס את האלמנה ונתמנה להיות כ"ג יכנוס כו': זה כולו מבואר ומפורש: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

כֹּהֵן הַדִּיּוֹט לֹא יִשָּׂא אֵילוּנִית, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים **[יט]**. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף עַל פִּי שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא אֵילוּנִית, שֶׁהִיא זוֹנָה **[כ]** הָאֶמּוּרָה בְּתוּרָה. וְחַכְמֵי אֲוּמְרִים,

אין זונה אלא גיורת ומשחררת [כא] ושבועלה בעילת זנות:

ר"ע מברטנורה פהן הדיוט לא ישא אילונית וכו'. והוא הדין לישראל [יח]. ולא נקט פהן אלא משום פלגתא דרבי יהודה דאמר דכהן אפלו יש לו אשה ובנים לא ישא אילונית, מה שאין כן בישראל. ואין הלכה כרבי יהודה: **ושבועלה בעילת זנות**. כגון חיבי לאוין או חיבי עשה [כב], וכל שכן חיבי כריתות ומיתות בית דין. אבל הבא על הפנויה לא עשאה זונה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יח] דמידי הוא טעמא אלא משום שאינה בת בנים, ישראל לא מפקדו אפריה ורביה. גמרא. והוא הדין זקנה ושאונה ראויה לילד: [יט] **אשה כו'**. או אשה לפרות ולרבות עמה או בנים שקיים בהם פרו ורבו. הרמב"ם: [כ] **זונה**. דכתוב [הושע ד] הזנו ולא יפרצו, כל ביאה שאין בה פרצה, פרוש גדול בנים, אינה אלא בעילת זנות. וכתבו התוספות קטנה אתיא לכלל פרצה לכשתגדל, ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פרצה: [כא] **גיורת ומשחררת**. לפי שהעובדי גלולים שטופי זמה הן ובניהם ילדי זנונים המה, ולפיכך סתם תנו אף על פי שלא נבעלה, אפלו פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. הרמב"ם והרא"ש. והא דהצרכו בית דין של חשמונאי לגזר משום זנות כמו שאיתא בפרק קמא דשבת, הינו קדם שנתגיירה דלא שידך בה קיחה וחלול: [כב] פרוש חיבי עשה שלשה הן מצרי ואדומי ראשון ושני, דאתין מכלל עשה דדור שלישי יבא, וכן בעולה לכהן גדול אתיא מכלל עשה דבבתוליה יקח, ולא הבא מכלל עשה עשה. אבל הרמב"ם באר שאין חיבי לאוין ועשין עושין זונה אלא השוים בכל, וחשיב נמי חלל. ויש לתמה על הרמב"ם והרא"ש ממשנה ב' דלא חשיב אלא חיבי כריתות ופסולי כהנה (ועין פרק ז' משנה ה'). והראב"ד ותוספות והראש סוברים דאין זונה אלא מחיבי כריתות או פותי ועבד שאין בהן קדושין. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כהן הדיוט לא ישא אילונית כו': אין הפרש בין כהן לישראל במצות פו"ר ולפיכך אינו מותר לישראל ולא לכהן ולא ללוי לישא את האילונית אא"כ יש לו אשה ובנים והאי דנקט כהן הדיוט לאשמועין מחלוקת רבי יהודה שאינו מתיר לו בשום פנים ובעילת זנות היא שתבעל בעילה שהיא בכרת או במלקות דאורייתא או בעשה דאורייתא בין שתהיה באונס בין ברצון נעשית זונה כמו שנקדם בזה הפרק (הלכה ב) אבל ישראל כשבא על מי שאינה אשת איש ולא משאר עריות ולא מחיבי לאוין לא נעשית זונה ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

לֹא יִבְטֵל אָדָם מִפְרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲלָא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שְׁנֵי זְכָרִים. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, זָכָר וּנְקֵבָה, שְׁנַאֲמַר, (בראשית ^ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם **[כג]**. נִשְׂא אִשָּׁה, וְשָׁהָה עִמָּה עֶשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא יִלְדָה, אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְבָטֵל. גְּרָשָׁה, מִתְּרַת לְנִשְׂא לְאַחַר **[כד]**. וְרִשְׁאֵי הַשְּׁנֵי לְשָׁהוֹת עִמָּה עֶשֶׂר שָׁנִים. וְאִם הִפִּילָהּ, מוֹנָה מִשְׁעָה שֶׁהִפִּילָהּ. הָאִישׁ מְצֻוֶה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר, עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (בראשית א), וַיְבָרֵךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ:

ר"ע מברטנורה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׁנֵי זְכָרִים. דִּילְפִינָן מִמַּשָּׁה שְׁפָרַשׁ מִן הָאִשָּׁה לְאַחַר שְׁנוּלְדוֹ לוֹ שְׁנֵי זְכָרִים: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים זָכָר וּנְקֵבָה שְׁנַאֲמַר זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וּמִמַּשָּׁה אֵין רְאִיָּה, שְׁעַל פִּי הַדְּבֹר עָשָׂה **[כד]**: וְשָׁהָה עִמָּה עֶשֶׂר שָׁנִים וְכוּ'. כְּדָא שְׁכַחן בְּאַבְרָהָם, לְאַחַר שֶׁשָׁהָה עֶשֶׂר שָׁנִים עִם שָׂרָה וְלֹא יִלְדָה נִשְׂא הָגֵר **[כה]**. וְיָמִים שֵׁשֶׁב עִמָּה בְּחוּצָה לְאַרְצָא לֹא עָלוּ מִן הַמִּנְיָן, דְּדַלְמָא יְשִׁיבַת חוּץ לְאַרְצָא גְרָמָה. וְכָל הַיָּמִים שֶׁהָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה חוֹלִים אוֹ חֲבוּשִׁים בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה מְדַבְּרִים שְׁמוֹנְעִים הִתְשַׁמֵּשׁ, אֵין עוֹלִין לְמִנְיָן עֶשֶׂר שָׁנִים: גְּרָשָׁה מִתְּרַת לְנִשְׂא לְאַחַר. דְּשָׁמָא לֹאוּ מְנָה הוּי אֲלָא מְנִיָּה. וְכִשְׁהוּא מְגַרְשָׁה נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ אִם טוֹעֲנַת דְּמְנִיָּה הוּא **[כו]** שְׁאֵינוֹ יוֹרָה כְּחָץ, וּמִטִּילִין חֶרֶם עָלֶיהָ אִם יוֹדְעַת שֶׁהוּא יוֹרָה כְּחָץ וְטוֹעֲנַת עָלֶיהָ טוֹעֲנַת שְׁקָר: הָאִישׁ מְצֻוֶה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה וְלֹא הָאִשָּׁה. דְּכֻתִּיב (בראשית א) פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹי וְכַבְּשׁוּהָ, וְכַבְּשָׁה כְּתִיב חֶסֶר וַיִּיּוּ, הָאִישׁ שֶׁדָּרְכּוֹ לְכַבֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה הוּא מְצֻוֶה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר וְכוּ'. וְלִית הִלְכְתָא כְּוֹתִיָּה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כג]** זָכָר כו'. וּבֵית שְׁמַאי אֵין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׂאֵי אֶפְשָׁר, דְּאֵי לֹא אֲבָרְאֵי חוּהָ לֹא הוּהָ נְקֵבָה אַחֲרִיתִי, אֲבָל הֵכָא מִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁנֵי זְכָרִים, נְקֻבוֹת הַרְבֵּה בְּעוֹלָם. גְּמָרָא וְרִשְׁ"י: **[כד]** שְׁנַאֲמַר לָךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם וְאַתָּה פַּה עֵמֵד עִמָּדִי. גְּמָרָא: **[כה]** וַיִּצְחַק שֶׁשָׁהָה עֶשְׂרִים שָׁהָרִי בֶּן אַרְבָּעִים הָיָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה וּבֶן שָׁשִׁים בְּלֻדְתָּ אוֹתָם, תַּרְצַ בְּגִמְרָא דִּיצְחַק עָקֹר הָיָה

וְיִזְדַּע שְׂמִיחָתָם עִצְמוֹ הוּא. וְרָשִׁי בַחֲמָשׁ עַל פִּי הַבְּרִיתָא, דְּבַת שְׁלֹשׁ נְשָׂאָה וְשָׂהָה עֶשְׂרֵי עַד שְׁתֵּהִיָּה רְאוּיָה לִילֵד וְאַחַר כֵּךְ עוֹד עֶשְׂרֵי כְּמוֹ שְׂעֵשָׂה אָבִיו : [כו] לְפִי שְׁכָל שְׂאִין טוֹעֵן בְּבָרְיָא אִין מְשַׁבְּעִין אֶפְלוּ הָסֵת. אֲבָל מִתְקַנַּת הַגְּאוּנִים לְהַחֲרִים סְתָם. וְעֵינָן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : [כז] לְאַחַר. לְשִׁנֵּי אִין, לְשִׁלְשֵׁי לֹא. וּמִתְנִיתִין מְנִי, רַבִּי הִיא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לא יבטל אדם מפריה ורביה כו' : נשא אשה ושהה עמה עשר שנים כו' : האיש מצווה על פריה ורביה כו' : ב"ש מביאים ראיה ממשה וב"ה סברי משה שנמנע מן האשה לפי שהנבואה שורה עליו תמיד ואין מביאים ממנו ראיה לאחרים אבל המצוה זכר ונקבה שבהם יתקיים המין ר"ל בזכרים ובנקבות והסבות המונעות ההריון הם רבות והם ידועות אצל הרופאים ואפשר שתהיה סבה זה מן האיש לבדו או מן האשה לבדה או משניהם יחד ולפיכך כשגרשה ישאנה אחר ואינה מותרת להנשא לשלישי לפי שכבר הוחזקה. וטעם עשר שנים אמרו מקץ עשר שנים לשבת אברם ומיד נתאמת לשרה שהיא עקרה ונתנה לו הגר וצריך שיהיו כל העשר שנים מתמידים בתשמיש כדי שיעלו לחשבון ולפיכך ימי חוליים או פרידת אחד מהם שהלכו בדרך אינם עולים מכלל העשר שנים וכשיהיה הענין כך מיד אינו מותר לו להשאר עמה ויוציא ויתן כתובה אם היא אומרת שהסבה ממנו שאינו יורה כחץ ואין פוטרו מלפרוע הכתובה אלא הודעתה שהוא יורה כחץ ולפיכך הוא יכול להחרים חרם סתם בשם מי שיודע שאני יורה כחץ ולא תודיע הדבר ואם הוא יטעון שהיא הפילה בתוך עשר שנים כדי שיעמוד עמה ותאמר היא שלא הפילה יוציא ויתן כתובה לפי שהיא אינה חשודה לאחזוקי נפשה בעקרה ואין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה : (רמב"ם)

פרק ז - משנה א

אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכֹהֵן
הַדְּיוּט, הַכְּנִיסָה לוֹ עֲבָדֵי מְלוּג וְעֲבָדֵי צֹאן
בְּרִזָּל, עֲבָדֵי מְלוּג לֹא יֵאָכְלוּ בִּתְרוּמָה, עֲבָדֵי
צֹאן בְּרִזָּל יֵאָכְלוּ. וְאֵלוּ הֵן עֲבָדֵי מְלוּג, אִם
מִתּוֹ, מִתּוֹ לָהּ, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לָהּ. אֶף
עַל פִּי שֶׁהוּא חַיֵּב בְּמִזְוֹנוֹתָו, הֵרִי אֵלוּ לֹא יֵאָכְלוּ
בִּתְרוּמָה. וְאֵלוּ הֵן עֲבָדֵי צֹאן בְּרִזָּל, אִם מִתּוֹ,
מִתּוֹ לוֹ, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לוֹ. הוֹאִיל וְהוּא
חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָו, הֵרִי אֵלוּ יֵאָכְלוּ בִּתְרוּמָה :

ר"ע מברטנורה **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָדוֹל**. עֲבָדֵי מְלוּג. מֵה שֶׁהָאִשָּׁה מְשִׁיבָת
לְעֲצָמָה וְאֵינָה כּוֹתֶבֶת בְּכַתְּבָתָהּ, נִקְרָאִים נְכָסֵי מְלוּג, שֶׁהַבַּעַל מוֹלֵג
אוֹתָם נְכָסִים כְּמַלְיַגַּת הַתְּרַנְגוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת אוֹתָן נְכָסִים,
וְאִם פָּחַתּוּ פָּחַתּוּ לָהּ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לָהּ. וְנְכָסֵי צֹאן בְּרִזָּל הֵם
הַנְּכָסִים שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ וּמֵה שֶׁהוֹסִיף הוּא לָהּ וְכָתְבוּ בְּכַתְּבָהּ סֵד הַכֹּל קִבֵּל
עָלָיו פְּלוּגֵי כֶּדֶךְ וְכֶדֶךְ בְּכַתְּבָתָהּ. וְלִכְדֹּךְ נִקְרָאִים צֹאן בְּרִזָּל, שֶׁהַקָּרוֹן קִיָּם
כְּבְּרִזָּל, שֶׁאִם מִתּוֹ כֶּלֶן, חַיֵּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם. וְלִפִּי שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְשׁוּם הַצֹּאן
בְּשׁוּמַת כֶּדֶךְ וְכֶדֶךְ, וְהָיָה הַרוּעָה חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָו כְּפִי הַשׁוּמָא אֲפֵלוּ אִם מִתּוֹ
כֶּל הַצֹּאן, לִכְדֹּךְ נִקְרָאוּ הַנְּכָסִים שֶׁהַבַּעַל מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרֵיוֹתָו נְכָסֵי צֹאן
בְּרִזָּל: **עֲבָדֵי מְלוּג לֹא יֵאָכְלוּ**. לִפִּי שֶׁהוּן שְׁלָה וְהִיא חֲלָלָה **[א]**: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] דָּאֵי לָאו שֶׁהִיא חֲלָלָה הָיוּ אוֹכְלִין אֶף עַל פִּי שֶׁהוּן שְׁלָה,
כְּדַמְפָּרֵשׁ בְּמַתְנֵיתִין דְּלִקְמָן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כו': אע"פ שהאישות היא
בעבירה יהיו עבדי צאן ברזל כדין עבדיו שלקחם אחר שהוא חייב
באחריותו: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִיֶּסֶת לְכַהֵן וְהִכְנִיֶסָה לוֹ עֶבְדִּים, בֵּין עֶבְדֵי מְלוּג, בֵּין עֶבְדֵי צֹאן בְּרֶזֶל, הֲרִי אֱלוֹ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וּבַת כַּהֵן שְׁנִיֶּסֶת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיֶסָה לוֹ, בֵּין עֶבְדֵי מְלוּג, בֵּין עֶבְדֵי צֹאן בְּרֶזֶל, הֲרִי אֱלוֹ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה :

ר"ע מברטנורה **בת ישראל שניסאת לכהן**. אפלו עבדי מלוג יאכלו, משום דהוי קנין כהן שקנה קנין, כלומר האשה שהיא קנינו של כהן קנתה אלו העבדים, וכתוב (ויקרא כב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, שאין תלמוד לומר קנין כספו, אלא למדרש הכי, וכהן כי יקנה קנין כספו נפש, שעבדו של כהן קנה נפש, הוא יאכל בו **ב** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ב** אף על גב דבאשתו שקנסה אירינן, מיהו עבד שקנה נמי ילפינן בבביתא, דמאי שנא, הך איתתא קנינו והך עבד קנינו. וכתב רש"י ואם תאמר מה שקנה עבד קנה רבו ולמאי איצטרך קרא, יש לומר כגון שנתנו לעבד מתנה על מנת שאין לרבו רשות בו : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים כו' : דברי רבי יוסי מפני חלקו של עובר ר"ל כשיניח המת בנים רבים מאשתו בת ישראל והניחה מעוברת הדין נותן שלא יאכלו עבדיה בתרומה לפי שהם ירושה מכל האחין ועובר במעי זרה זר הוא ובשביל חלק העובר לא יאכלו עבדיה בתרומה. והרחיקו חכמים זה ואמרו לו אם אתה אומר שחלקו של עובר פוסל ושהוא קונה כמו כן בת כהן לכהן כשהניח בנים והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה שהעיקר ילוד מאכיל [שאינו ילוד אינו מאכיל]. ויהיה שיעור קושייתם עליו כך מאחר שהעדת בנו על בת ישראל לכהן כך אתה צריך להעיד על בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת ואמנם סברת חכמים הוא כיון שיש לו בנים יאכלו עבדיה בתרומה אע"פ שהיא מעוברת והעיקר אצלנו אין קנין לעובר. והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִסְתָּ לְכַהֵן, וּמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעַבְרָת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֶבֶר, שֶׁהָעֶבֶר פּוֹסֵל וְאֵינוֹ מֹאכִיל, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. אָמְרוּ לוֹ, מֵאַחַר שֶׁהֶעֱדַתָּ לָנוּ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן, אִם בֵּית כַּהֵן לְכַהֵן, וּמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעַבְרָת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֶבֶר :

ר"ע מברטנורה והניחה מעברת. אף על פי שיש לה בנים ממנו והיא אוכלת בתרומה, לא יאכלו עבדי צאן ברזל בתרומה, לפי שהן של יורשין ויש לעבר חלק בהן, ואין לעבר פח להאכילם בתרומה, אי משום דקסבר עבר במעי זרה זר הוא, אי משום דקסבר יליד מאכיל, שאינו יליד אינו מאכיל, דכתיב (ויקרא כב) ויליד ביתו הם יאכלו, וקרי ביה הם יאכילו: **שהעבר פוסל.** אם בית כהן לישראל היא והניחה מעברת ואין לה בן אחר, פוסלה מלשוב לבית אביה: **ואינו מאכיל.** שאם היתה בית ישראל לכהן והניחה מעברת אין בעבר פח להאכילה, והוא הדין לעבדיו: **אף בית כהן לכהן כו'.** כיון דאמרת שאינו יליד אינו מאכיל **[ג]**, אף בית כהן לכהן אין העבדים אוכלים בתרומה מפני חלקו של עבר, שהרי עבדיו הן ואינן אוכלין אלא בשבילו **[ד]**, והוא אין בו פח להאכיל. ואין הלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] דרבנן הוו סברי דטעמא משום דילוד מאכיל ולא סברי דטעמיה משום עבר במעי זרה כו'. תוספות: **[ד]** רש"י. ומשמע דרצונו לומר דלאו דוקא מפני חלקו של עבר, ומירי ביש לו אחים, ובהא הוא דפליגי עליה רבנן לומר דודאי אין לו זכיה היכא דאיכא אחים, אבל כי ליכא אחים כלל מודו רבנן דיש לו זכיה ושאינו יליד אינו מאכיל. אלא רבנן אפלו באין לו אחים שאין אוכלים בשביל אחים סברי דאין לעבר קנן בעבדים ואוכלים, וחולקים על רבי יוסי ותמיהו עליו שאם כן אף בית כהן לכהן כו' ואין כאן אלא עבר לדבריה לא יאכלו, אלא אוכלים הם לפי שאין לעבר קנן בהם, ואוכלים בשביל המשפחה, שכל זמן שלא נולד העבר זוכה הקרוב לירשת כהן ואוכלים בגינו כדאיתא בגמרא. וזוהי דעת הרי"ף. אבל במשנה גי פרק

ה' דְּנָדָה מְפָרֵשׁ הָרִ"ב דְּהָא דְּעֵבֶר אֵין לוֹ זְכִיָּה בְּיַשׁ לוֹ אַחִים, וּמִשְׁמַע דְּאֵי אֵין לוֹ אַחִים יֵשׁ לוֹ זְכִיָּה, וְזוּהִי דְּעַתָּה הָרִא"שׁ. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בת ישראל שניסת לכהן ומת כו': דברי רבי יוסי מפני חלקו של עובר ר"ל כשיניח המת בנים רבים מאשתו בת ישראל והניחה מעוברת הדין נותן שלא יאכלו עבדיה בתרומה לפי שהם ירושה מכל האחין ועובר במעי זרה זר הוא ובשביל חלק העובר לא יאכלו עבדיה בתרומה. והרחיקו חכמים זה ואמרו לו אם אתה אומר שחלקו של עובר פוסל ושהוא קונה כמו כן בת כהן לכהן כשהניח בנים והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה שהעיקר ילוד מאכיל [שאינו ילוד אינו מאכיל]. ויהיה שיעור קושייתם עליו כך מאחר שהעדת בנו על בת ישראל לכהן כך אתה צריך להעיד על בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת ואמנם סברת חכמים הוא כיון שיש לו בנים יאכלו עבדיה בתרומה אע"פ שהיא מעוברת והעיקר אצלנו אין קנין לעובר. והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

הָעֵבֶר, וְהַיָּבֵם, וְהָאֲרוּסִין, וְהַחֲרֹשׁ, וּבֶן תִּשְׁעַ שָׁנִים וַיּוֹם אָחָד, פּוֹסְלִין וְלֹא מְאָכְלִין. סָפֵק שֶׁהוּא **ז** בֶּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וַיּוֹם אָחָד סָפֵק שְׁאִינוֹ, סָפֵק הֵבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת סָפֵק שֶׁלֹּא הֵבִיא, נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל בֵּית אָחִיו וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה מֵת רִאשׁוֹן, צָרְתָהּ חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבָמָת:

ר"ע מברטנורה הָעֵבֶר. האי עבר, אי בת כהן לישראל היא, פוסל, דכתיב בנעוריה, פָּרַט לְמַעַבְרַת **ה**. אי בת ישראל לכהן היא, לא מאכיל, דשאינו ילוד אינו מאכיל: **וְהַיָּבֵם**. אי בת כהן לישראל היא, פוסל לה, ושבה אל בית אביה כתיב (שם), פָּרַט לְשׁוֹמְרַת יָבֵם שְׁאִינָהּ יְכוּלָה לְשׁוֹב, שְׁהִיא אֶגּוּדָה בִּיבָמָה. ואי בת ישראל לכהן, לא מאכיל לה, קנין פספּוֹ אָמַר רַחֲמָנָא וְזוֹ קִנְיָן אָחִיו הִיא **ז**: **וְהָאֲרוּסִין**. אי בת כהן לישראל היא, פָּסִיל לָהּ, דְּקִנְיָ לָהּ בְּהוֹנָה, וּמִשְׁעַת הוֹנָה אֶפְסִילָה לָהּ, כְּדַכְתִּיב (שם)

ובת כהן כי תהיה לאיש זר. אי בת ישראל לכהן, לא מאכיל לה, גזרה שפא ימזגו לה כוס יין של תרומה בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחיותיה: **והחרש**. אי בת כהן לישראל היא, פסל לה, דהא קנאה בתקנתא דרבנן. ואי בת ישראל לכהן היא, לא מאכיל לה, דקנין כספו אמר רחמנא וחרש מדאורייתא לא קני: **ובן תשע שנים ויום אחד וכו'**. אחד מן הפסולים לכהנה שהוא בן תשע שנים ויום אחד ובא על הכהנת או על הלוייה או על בת ישראל, פסלה מלאכל בתרומה **[ז]**, שבו תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה ונתחללה בבטולתו **[ח]**. ואי בת ישראל נשאת לכהן בן תשע שנים ויום אחד, אינו מאכילה בתרומה, שאין קנינו קנין גמור **[ט]**: **וכן ספק בן תשע שנים וכו'**. דינו כבן תשע ונדאי ופוסל: **ספק הביא שתי שערות ספק לא הביא**. קטן שקדש את האשה, ספק הביא שתי שערות ספק לא הביא וקדושיה קדושי ספק, אשתו חולצת ולא מתגיבמת **[יא]**: **נפל הבית עליו ועל בת אחיו**. שהיא אשתו. ספק הוא מת ראשון ונפלו שתייהן ליבום לפני אחיו ופטורה צרתה משום צרת הבת, ספק היא מתה ראשונה ובשעת נפילה ליבום לא הואי צרתה צרת ערוה כדתנן וכלן אם מתו או מאנו וכו' צרותיהן מתרות. צרתה חולצת ולא מתגיבמת. ואידי דאיירי בספקי לחמרא תני להא בהדיהו: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ה] דבנעוריה משמע בזמן שהיא דומה לנעוריה. רש"י: **[ו]** ומיהו דוקא כששומרת ליבם אבל אחר שיבמה הרי היא כאשתו לכל דבר: **[ז]** בגמרא ילפינן להו מקראי: **[ח]** כלומר ופסולה להנשא לכהנה, וקל וחומר מגרושה, מה גרושה שמתרת בתרומה אסורה לכהנה, זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהנה: **[ט]** דנשואי קטן אינו כלום. נמוקי יוסף: **[י]** ספק כו'. ולא מוקמינן ליה אחזקה אפלו לתרומה, דמירי כגון דהשתא דאתא קמן הוי ונדאי בן תשע, אף על פי שהיה ספק כשבא עליה, לא מוקמינן אחזקה קמיתא אלא אזלינן בתר השתא שהוא ונדאי בן תשע, דחזקה קמיתא אתרע לה. תוספות: **[יא]** ותימה דממה נפשך תתיבם, אי קדושו קדושין הרי מצוה ליבמה, ואי לא הוי קדושין לא הייתה אשת אחיו מעולם. ורש"י פרש לענין שפוסל בת כהן המארסת לו מלאכל בתרומה. והרמב"ם פרש בחולץ ליבמתו ונפל הספק אם הביא שתי שערות כו' חולצת כו'. והקרוב אלי שבדברי הר"ב יש טעות סופר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העובר והיבם והאירוסין והחרש כו': פוסלין ולא מאכילין ענינו אם היתה בת ישראל מעוברת מכהן או שומרת יבם לכהן או מאורסת מכהן או בעלה כהן חרש או כהן בן תשע שנים ויום אחד לא תאכל בתרומה לפי שהם אינם קונין קנין גמור ואם היתה בת כהן מעוברת מישראל ושאר הענינים הנזכרים נפסלה מלאכול בתרומה לפי שהם קונים קצת קנין וכוון באמרו בן תשע שנים ויום אחד לפי שמעקרנו הוא בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה וכבר באר בש"ס שאמרם בכאן בן תשע שנים ויום אחד פוסל אמנם זה בפסול כהונה כמו אם יהיה חלל בן ט' שנים ויום אחד ובא על הכהנת פסלה מלאכול בתרומה או תהיה גרושה וחלוצה ובא עליה בן תשע שנים ויום אחד שהיא ג"כ נתחללה ונפסלה לכהונה ואם נפל הספק אם הוא בן

תשע שנים ויום אחד או פחות מבן תשע פוסל מן התרומה ומן הכהונה כמו שפירשנו אע"פ שהוא ספק וכמו כן אם כשבא על יבמתו ונפל הספק אם הוא בן תשע שנים ויום אחד קנה כמו שיתבאר או הוא פחות ואין ביאתו ביאה או אם חלץ האיש ליבמתו ונפל הספק אם הביא ב' שערות והחליצה גמורה או לא הדין בכל זה לחומרא והוא מ"ש חולצת ולא מתייבמת וכשהיה שם אחד מאלו הענינים תדין בזה הדין. ואח"כ חזר למין ממניי הספק והוא אמרו נפל הבית עליו ועל בת אחיו שאין אנו יודעין מי מהם מת תחלה שאילו ידענו שבת אחיו מתה בתחלה היתה צרתה מותרת לאחיו כאשר הקדים לנו באמרו וכולן שמתו וכי' ואילו ידענו שהוא מת בתחלה היתה צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום ומפני שנתחדש הספק חולצת ולא מתייבמת : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

הַאֹנֶס, וְהַמִּפְתָּה, וְהַשׁוֹטָה {יב}, לֹא פוֹסְלִים
וְלֹא מֵאֲכִילִים {יג}. וְאִם {יד} אֵינָם רְאוּיִין לְבֹא
בְּיִשְׂרָאֵל, הֲרִי אֵלוֹ פוֹסְלִין. כִּי צַד, יִשְׂרָאֵל שָׁבָא
עַל בֵּית כְּהֹן, תֹּאכַל בְּתֵרוֹמָה. עֵבֶרָה {טו}, לֹא
תֹאכַל בְּתֵרוֹמָה. נְחֹתֵדָּה עֵבֶר בְּמַעֲיָה, תֹּאכַל.
כְּהֹן שָׁבָא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּתֵרוֹמָה.
עֵבֶרָה, לֹא תֹאכַל. יִלְדָּה, תֹּאכַל {טז}. נִמְצָא כְּחוֹ
שָׁל בֶּן גְּדוֹל מִשָּׁל אָב. הָעֶבֶד פוֹסֵל {יז} מִשּׁוּם
בִּיאָה, וְאֵינוֹ פוֹסֵל מִשּׁוּם זָרַע. כִּי צַד, בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, בֵּית כְּהֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְיִלְדָּה הֵימָנוּ
בֶּן, וְהִלְדָּה הֵבֶן וְנִכְבַּשׁ עַל הַשְּׂפָחָה, וְיִלְדָּה הֵימָנוּ
בֶּן, הֲרִי זֶה עֶבֶד. הִיתָה אִם אָבִיו בֵּית יִשְׂרָאֵל
לְכֹהֵן {יט} לֹא תֹאכַל בְּתֵרוֹמָה. בֵּית כְּהֹן

לְיִשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּתְרוּמָהּ. מִמִּזֵּר פּוֹסֵל **[כ]**
וּמֵאֲכִיל. כִּיצַד, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבֵת כֹּהֵן
לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּלְדָּה הַיְמָנוּ בֵּת, וְהִלְכָה הַבֵּת
וְנִשְׂאֵת לְעֶבֶד, אוֹ לְגוֹי, וַיִּלְדָּה הַיְמָנוּ בֵּן, הִרִי
זֶה מִמִּזֵּר **[כא]**. הִיתָה אִם אִמּוֹ בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן,
תֹּאכַל בְּתְרוּמָהּ. בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל
בְּתְרוּמָהּ :

ר"ע מברטנורה וְהַשּׁוֹטָה. אֶפְלוּ עַל יְדֵי חֲפָה וְקְדוּשֵׁין לֹא פּוֹסֵל וְלֹא
מֵאֲכִיל, שְׂאִין קִנְיָנוּ קִנְיָן : נְחֻתָד הָעֶבֶר שֶׁבְמַעֲיָה תֹאכַל. מִיָּד. וְהוּא הַדִּין
אִם יִלְדָתוֹ וּמֵת : עֶבְרָה לֹא תֹאכַל. שֶׁהָעֶבֶר אֵינּוּ מֵאֲכִיל : גְּדוּל מִשָּׁל אָב.
שֶׁהַבּוֹעֵל אֵינּוּ מֵאֲכִיל, לְפִי שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְשֵׁם קְדוּשֵׁין וְלֹא קִנְיָנוּ הִיא,
וּבָנוּ מֵאֲכִיל : הָעֶבֶד פּוֹסֵל מִשּׁוּם בִּיאָה. אִם בָּא עַל הַכֹּהֵן פְּסָלָהּ מִלְּאֲכֹל
בְּתְרוּמָהּ : וְאֵינּוּ פּוֹסֵל מִשּׁוּם זָרַע. אִם יֵשׁ לָהּ זָרַע לְבֵת כֹּהֵן **[יח]** מִיִּשְׂרָאֵל
כָּשֶׁר : נִכְבָּשׁ. נִדְחָק וּבָא עָלֶיהָ : הִרִי זֶה עֶבֶד. שׁוֹלֵד שֶׁפָּחָה כְּמוֹהָ : הִיתָה
אִם אָבִיו בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל תֹּאכַל בְּתְרוּמָהּ. אִם מֵת אָבִיו, אָף עַל גֵּב
דְּהוֹלָד קִיָּם וּבְעֵלְמָא וְלָד פּוֹסֵל, הֵאֵי לֹא פְּסִיל, דְּלֹא בְּתַר אָבוּהַ שְׁדִינָן
לִיָּה, דְּלֹא זָרְעוֹ הוּא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יב]** וְהַשּׁוֹטָה. הָא דְלֹא תִנּוּן קָטָן בְּהַדְיָהוּ דְלֹא תִקְיָנוּ לִיָּה רַבָּנָן
נְשׂוּאִין, הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבַעֲי לְמַתְנֵי סִיפָא וַיִּלְדָּה, לֹא מַתְנֵי לִיָּה לְקָטָן. תּוֹסְפוֹת :
[יג] לֹא פּוֹסְלִין וְלֹא מֵאֲכִילִין. לֹא אֵיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמַעֲיָנָן בְּאוֹנָס וּמִפְתָּה דְאִין
מֵאֲכִילִין, וּמִשּׁוּם לֹא פּוֹסְלִין נִקְטִיָּה. תּוֹסְפוֹת : **[יד]** וְאִם כּוֹי. תִּנְנָא סִיפָא
דְּהִכָּא לְגִלוּיֵי רִישָׁא דְלַעֲיִל בֵּן תִּשְׁעָ וְיוֹם אֶחָד דְּמוֹקְמִינָן לָהּ בְּפְסוּלֵי כְּהֵנָה,
שֶׁלֹּא תֹאמַר רִישָׁא פְּסוּלֵי קֹהֵל דְּיֹקָא. תּוֹסְפוֹת : **[טו]** עֶבְרָה כּוֹי. אֲבָל סָפֵק לֹא
אֶמְרִינָן שְׂמָא עֶבְרָה, דְּבִזְנוּת לֹא חֲשָׁשׁוּ. גְּמָרָא. וּפְרַשׁ רַשִׁי דְּקִימָא לָן אִשָּׁה
מִזְנָה מִתְּהַפְּכָת כְּדִי שֶׁלֹּא תִתְעַבֵּר, הִלְכָד לִיכָא סָפֵק. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּהוּא
הַדִּין בְּשׁוֹטָה : **[טז]** תֹּאכַל. כְּדַמְרַבִּינָן לְקָמָן אֶפְלוּ מִמִּזֵּר : **[יז]** פּוֹסֵל כּוֹי.
בְּגִמְרָא יִלְפִינָן לִיָּה מְקָרָא : **[יח]** שֶׁהוּא עֶבֶד מִיִּשְׂרָאֵל כָּשֶׁר, וּמֵת בְּעֵלָהּ יִשְׂרָאֵל
וְנִשְׂאֵר זֶה כּוֹי. לְשׁוֹן רַשִׁי : **[יט]** בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן. וּמֵת בְּנָה מִכֹּהֵן, וּבָנוּ בֵּן
בְּנָה קִיָּם דְּהוּא עֶבֶד. רַשִׁי : **[כ]** מִמִּזֵּר פּוֹסֵל. בְּגִמְרָא יִלְיָף לָהּ מְקָרָא. וְהוּא
הַדִּין לְזָרַע זָרְעָה בְּבֵת יִשְׂרָאֵל מִכֹּהֵן, שֶׁמֵאֲכִיל : **[כא]** מִמִּזֵּר. זֹאת הִהְלָכָה עַל
דַּעַת מִי שֶׁאֶמַר כּוֹתֵי וְעֶבֶד הָבָא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל הוֹלָד מִמִּזֵּר, וְהִרְבֵּה בְּגִמְרָא
נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּזָה, וּפְסָקוּ דְּהוֹלָד כָּשֶׁר בֵּין בְּפִנוּיָהּ בֵּין בְּאַשְׁתֵּי אִישׁ בֵּין בְּאַנְס
בֵּין בְּרַצּוֹן. הַרְמְב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האונס והמפתה והשוטה לא פוסלין כו' : אמרו פוסל משום ביאה
כשבא על אשה עשאה זונה ופסלה מן הכהונה לפי שאינו ראוי לבוא

בישראל ולכך בעילתו בעילת זנות ואין פוסל משום זרע כמו שאמר לפי שהעיקר אצלנו אין יחס לעבדים:

ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל לכהן כו': זאת ההלכה על דעת מי שאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והרבה בש"ס נושא ונותן בזה ופסקו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש בין באונס בין ברצון: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

כהן גדול פְּעָמִים שֶׁהוּא פּוֹסֵל. כִּיצַד, בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְיִלְדָה הַיָּמֵנוּ בֵּת, וְהִלְכָה הַבֵּת וְנִסְתָּ לְכֹהֵן, וְיִלְדָה הַיָּמֵנוּ בֶן, הֲרִי זֶה רָאוּי לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, מֵאֲכִיל אֶת אִמּוֹ **{כב}** וּפּוֹסֵל אֶת אִם אִמּוֹ, וְזֹאת אוֹמְרָת, לֹא כִבְנֵי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא פּוֹסֵלֵנִי מִן הַתְּרוּמָה:

ר"ע מברטנורה ופוסל את אם אמו. דאי לאו הוא, היתה אם אמו חוזרת לתרומה דבית אביה לאחר מיתת בתה. וכל זמן שזה קיים אינה חוזרת לתרומה דכתיב (ויקרא כב) וזרע אין לה, עין עליה, או בת הבת, או בן בן הבן, או בת הבן עד סוף כל הדורות: **לא כבני כהן גדול**. כלומר לא ירבו כמותו בישראל, שהוא פוסלני מן התרומה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כב}** את אמו. לאחר מיתת אביו. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כה"ג פעמים שהוא פוסל כיצד בת כהן לישראל כו': ומן העקרים שלנו שכל זמן שיהיה לכהנת זרע מישראל בין שיהיו זכרים או נקבות לא תאכל בתרומה ולשון ספרא ובן אין לה אין לי אלא בנה בתה ובת בנה ובת בתה ובן בתה ובן בתה מניין ת"ל וזרע אין לה עיין עליה ר"ל תדין על הזרע וזרע זרע עד שיכלה. ועל זה הדמיון בעצמו אם היתה ישראלית לכהן

כל זמן שיהיה לה ממנו זרע או זרע הזרע עד סוף כל הדורות תאכל
בתרומה : (רמב"ם)

ח

פרק

פרק ח - משנה א

הָעֵרֶל וְכָל הַטְּמְאִים **[ב]**, לֹא יֵאָכְלוּ בַתְּרוּמָה.
נִשְׂיָהוּ וְעִבְדֵיהֶן, יֵאָכְלוּ בַתְּרוּמָה. פְּצוּעַ דָּכָא
וְכָרוֹת שְׁפָכָה, הֵן וְעִבְדֵיהֶן יֵאָכְלוּ, וְנִשְׂיָהוּ לֹא
יֵאָכְלוּ. וְאִם לֹא יִדְעָה מִשְׁנַעֲשֵׂה פְצוּעַ דָּכָא
וְכָרוֹת שְׁפָכָה, הֲרִי אֵלוֹ **[ד]** יֵאָכְלוּ :

ר"ע מברטנורה **הָעֵרֶל**. כֹּהֵן עֵרֶל שְׁמֵתוֹ אָחִיו מִחֻמַּת מִיֵּלָה **[א]** : אֵינּוּ אוֹכֵל
בַתְּרוּמָה. דִּילְפִינָן מִפְּסַח דְּכִתִּיב בֵּיהּ (שְׁמוֹת יב) וְכָל עֵרֶל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ :
נִשְׂיָהִם וְעִבְדֵיהֶם יֵאָכְלוּ. דְּהָא מְשׁוּם עֵרְלָה וְטְמֵאָה לֹא נִפְקִי מִכָּלֵל
כֹּהֲנִים, אֶלָּא דְּאִינְהוּ גּוֹפִיָהוּ מִחֻסְרֵיהּ תִּקְנָה : נִשְׂיָהִם לֹא יֵאָכְלוּ. דְּשׂוּיָהּ
חֲלָלָה בְּבִיאָתוֹ, דְּנִבְעָלָה לְפָסוּלָה לָהּ : וְאִם לֹא יִדְעָה. שְׁהִיתָה נִשְׂוָאָה לוֹ
קִדְּם לְכוּ וְלֹא בָּא עָלֶיהָ **[ג]** לְאַחַר שְׁנַעֲשֵׂה פְצוּעַ דָּכָא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** אָבֵל עֵרְלָה שְׁלֹא בְּזִמְנָה מִבְּעֵי לֹן בְּגִמְרָא אִי הִוָּה עֵרְלָה : **[ב]**
וְכָל הַטְּמְאִים. בְּגִמְרָא יְלִיף לְהוּ מִקְרָא : **[ג]** הוּא מְלִשׁוֹן וְהָאֲדָם יָדַע [בְּרֵאשִׁית
ד] : **[ד]** הֲרִי אֵלוֹ כו'. וּבְנִשְׂוָאָה לוֹ קִדְּם שְׁנַעֲשֵׂה פְצוּעַ דָּכָא דְּהוּאִיל וְכִבְר
אָכְלָה, וְאֶפְלוּ לְתִנָּא קִמָּא דְּמִשְׁנָה ג' פְּרָק ו' דְּסִבִּירָא לִיהּ מִשְׁתַּמְרַת לְבִיאָה

פְּסוּלָה לֹא תֹאכַל, הִכָּא שְׂאֵנֵי שְׂפָבֵר אֲכָלָה. וְלֹא דְמֵי נְמֵי לְבַת יִשְׂרָאֵל שְׁנִסַּת לְכַהֵן וּמַת, דְּהֵתִם פְּקַע קַנְיָנִיה, הִכָּא לֹא פְקַע קַנְיָנִיה. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה כו' : הטעם בהיות הכהן ערל לא יאכל בתרומה וקדשים מה שנאמר בפסח תושב ושכיר לא יאכל בו ואמר בתרומה תושב כהן ושכיר לא יאכל וכמו שהערל אינו אוכל פסח לאמרו וכל ערל לא יאכל בו כמו כן לא יאכל הערל בתרומה וקדשים וכבר ידעת שפצוע דכא וכרות שפכה בעילתן בעילת זנות. (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

אִיזְהוּ פְּצוּעַ דְּכָא, כֹּל שְׁנִפְצָעוּ הַבְּיָצִים שְׁלוֹ, וְאֶפְלוּ אַחַת מֵהֶן. וְכָרוֹת שְׂפָכָה, כֹּל שְׁנִכְרַת הַגִּיד. וְאִם נִשְׁתַּיֵּר מִהַעֲטָרָה אֶפְלוּ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, כְּשֵׁר. פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׂפָכָה, מִתְרִין בְּגִיּוֹרַת {ה} וּמִשְׁחָרְרַת, וְאִינן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלְּבֹא בִקְהָל, שְׁנֵאמַר (דברים כג), לֹא יבֹא פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׂפָכָה בִקְהָל ה' :

ר"ע מברטנורה וְאִם נִשְׁתַּיֵּר מִהַעֲטָרָה. שְׁנִחַתְפֵּד מִהַעֲטָרָה וְאִלָּד, כְּשֵׁר, שְׂאֵין גִּיד אֶלָּא מִהַעֲטָרָה וְלִמְעַלָּה לְצַד הַגּוֹף. עֲטָרָה הִיא שׁוֹרֵת בְּשֵׁר הַמְּקַפֵּת בְּמִקּוֹם הַמִּילָה. וּבֵין שְׁנִפְצָע הַגִּיד כְּמִין מַכַּת חָרֵב וְסַפִּין, בֵּין שְׁנִתְמַעֵד וְהַקֵּטוֹן מֵאֵלָיו, בֵּין שְׁנִכְרַת, בֵּין בְּגִיד בֵּין בְּבִיָּצִים בֵּין בְּחוּטֵי הַבְּיָצִים, כֹּלֵם פְּסוּלִים. וְהֵי מִיֵּלֵי בִיֵּדֵי אָדָם, אֲבָל מִחֲמַת חֲלֵי הַכֹּל כְּשֵׁר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} בְּגִיּוֹרַת. הִיא בְּנִתְיָנָה אֲסוּרִין, אִימָא סִיפָא אִינן אֲסוּרִין כּוֹי הִיא בְּנִתְיָנָה שְׁרוֹ, אֶלָּא מֵהָא לִיפָא לְמִשְׁמַע מְנָה. גְּמָרָא. וְלַעֲלֵל מְזָה בְּבִרְיָתָא דְשְׁרוֹ בְּנִתְיָנָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזוהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו כו': התשובה שאפשר להם להשיב בה לר"ש שיאמרו לו מה לעמון ומואב שכן נתפרש טעמן על דבר אשר לא קדמו אתכם האיש דרכו לקדם ולא האשה תאמר במצרי ואדומי שלא תלה ריחוקם בשלשה דורות בדבר בעולם ואין הלכה כר"ש: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

עמוני ומואבי, אַסּוּרִים, וְאַסּוּרֵן **{ו}** אַסּוּר עוֹלָם, אָבֵל נְקֻבוֹתֵיהֶם מִתְרוֹת מִיָּד. מִצְרֵי וְאֲדוּמֵי אֵינָם אַסּוּרִים אֲלָא עַד שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת, אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֻבוֹת **{ז}**. רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר אֶת הַנְּקֻבוֹת מִיָּד. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, קַל וְחֹמֶר הַדְּבָרִים, וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שְׁאַסֵּר אֶת הַזְּכָרִים אַסּוּר עוֹלָם, הַתִּיר אֶת הַנְּקֻבוֹת מִיָּד, מִקּוֹם שְׁלֹא אַסֵּר אֶת הַזְּכָרִים אֲלָא עַד שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת, אֵינוֹ דִּין שְׁנֵיתִיר אֶת הַנְּקֻבוֹת מִיָּד. אָמְרוּ לוֹ, אִם הִלְכָה נִקְבָּל, וְאִם לְדִין, יֵשׁ תְּשׁוּבָה. אָמַר לָהֶם, לֹא כִי, הִלְכָה אָנִי אוֹמֵר **{ט}**. מִמְזָרִין **{י}** וּנְתִינִין, אַסּוּרִין, וְאַסּוּרֵן אַסּוּר עוֹלָם, אֶחָד זְכָרִים, וְאֶחָד נְקֻבוֹת:

ר"ע מברטנורה וְאִם לְדִין. שְׁאַתָּה דוֹרֵשׁ קַל וְחֹמֶר מְעַצְמָד: יֵשׁ תְּשׁוּבָה. לְהַשִּׁיב, מָה לְעֵמוֹן וּמוֹאֵב שְׁכֵן נִתְפָּרֵשׁ טַעְמוֹ, עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ, וְהָאִשָּׁה אֵין דִּרְכָּה לְקִדָּם, תִּאֲמַר בְּמִצְרֵי וְאֲדוּמֵי שְׁלֹא נִתְפָּרֵשׁ טַעְמוֹ: לֹא כִי. אֲפִלוּ אִם הֵייתִי דִין קַל וְחֹמֶר אֵין לָכֶם תְּשׁוּבָה **{ח}**. וּמִכָּל מְקוֹם הִלְכָה

אָנִי אֹמֵר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: **נְתִינִים**. גְּבֻעוֹנִים שְׁנַתְּגִירוּ בֵימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְנְתִינִים לְחוּטְבֵי יַעֲצִים וְשׁוֹאֲבֵי מַיִם {יא}: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {ו} אִסּוּרִים וְאִסּוּרֵי כו'. נִרְאֶה לִי דִתְנָא לִישְׁנָא דְקָרָא נְקֻט לֹא יָבֵא עֲמוּנֵי כו' לֹא יָבֵא לָהֶם כו', וְכֵן לְקַמֵּן גַּבֵּי מְמֹזֵר נְמִי קְתַנִּי כְּפֹל לְשׁוֹן, שְׂכָן גַּם הוּא בְּפִתּוּב תְּרִי זִימְנֵי לֹא יָבֵא: {ז} וְאַחַד נְקֻבוֹת. תְּנִיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָרִי הוּא אֹמֵר בְּנִים אֲשֶׁר יִנְלְדוּ לָהֶם, הַפְּתוּב תִּלְאָן בְּלִדָּה. פֶּרֶשׁ רַשִׁי כָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם אֶפְלוּ נְקֻבָּה. לִישְׁנָא אַחְרִינָא תִּלְהֵ הַבְּנִים בְּאִם שְׂיֹלְדַת אוֹתָם, שְׁהָאִם רֵאשׁוּנָה וְהִבְּן שְׁנֵי, וְאִי לֹאוּ דְנְקֻבוֹת אִסּוּרוֹת לְמֵאֵי הִלְכְּתָא תִּלְאָן בְּלִדָּה: {ח} דְּהִיָּה לָהֶם לְהַקְדִּים נְשִׁים לְקָרָאֵת נְשִׁים. וְחַכְמִים סְבָרִי כָּל כְּבוּדָּה בֵּת מְלֻךְ פְּנִימָה, אִי נְמִי דְכַתִּיב וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ וְגו'. גְּמָרָא: {ט} הִלְכָה כו'. לֹאוּ הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי קְאָמַר, דְּאִם כֵּן אֲמֵאֵי פְּלִיגֵי עֲלֵיהֶּ, אֶלָּא הָכִי קְאָמַר, הִלְכָה אָנִי אֹמֵר כֵּן קַבְּלִיתִי מֵרַבּוֹתֵי. תּוֹסְפוֹת: {י} מְמֹזֵרִין. בְּגְמָרָא יִלְיָף לֵיה: {יא} זֶהוּ פְּרוּשׁ הַשֵּׁם דְּמַקְרוּ נְתִינִים, וְלֹא בָּא לְזַמְּרֵי בְּאִסּוּרֵיהוּ דְּמִיְהוֹשֻׁעַ הוּא, דְּהָא סוֹבֵר הַר"ב דְּנְתִינִים דְּאוּרִיתָא אִסִּירִי, וְכֵן כְּתִיב נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְקָרָאֵם נְתִינִים עַל שֵׁם וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ וְגו', וְאֶפְלוּ נְתַגְּרוּ כְּתִיב בְּהוּ לֹא תִתְחַתֵּן בָּם, וְכִיּוֹן דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ דוֹרוֹת יִלְפִינָן לְהוּ מִמְּזוּרִים. אֲבָל יֵשׁ חוּלְקִים בְּזֶה כְּמוֹ שְׁאֲכַתְּבַב בְּרִישׁ פֶּרֶק ג' דְּמַכּוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עֲמוּנֵי וּמוֹאבֵי אִסּוּרִין וְאִסּוּרֵי אִסּוּר עוֹלָם כו': מְמֹזֵרִין וְנְתִינִין אִסּוּרִין וְאִסּוּרֵי אִסּוּר עוֹלָם אַחַד זְכָרִים וְאַחַד נְקֻבוֹת כו': הַתְּשׁוּבָה שֶׁאִפְשָׁר לָהֶם לְהִשְׁיב בֵּה לְרִישׁ שִׁיאֲמָרוּ לוֹ מֵה לְעַמּוֹן וּמוֹאב שְׂכָן נִתְפָּרֵשׁ טַעֲמָן עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְמוּ אֶתְכֶם הַאִישׁ דְּרַכּוּ לְקִדְּם וְלֹא הֵאשָׁה תֹאמַר בְּמִצְרַיִם וְאֲדוּמִי שֶׁלֹּא תִלְהֵ רִיחּוּקִים בְּשִׁלְשָׁה דוֹרוֹת בְּדַבְּרָא בְּעוֹלָם וְאִין הִלְכָה כְּרִישׁ: (רמב"ם)

פֶּרֶק ח - מִשְׁנָה ד

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁמַעְתִּי שְׁהַסְרִים חוּלְץ, וְחוּלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וְהַסְרִים לֹא חוּלְץ וְלֹא חוּלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וְאִין לִי לְפָרֵשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָנִי אֶפְרֵשׁ. סְרִיס אָדָם {יב} חוּלְץ

וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שְׁהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר.
סְרִיס חֲמָה לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ,
מִפְּנֵי שֶׁלֹא הִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר {טו}. רַבִּי
אֶלְעָזָר אֹמֵר, לֹא כִי, אֲלֵא סְרִיס חֲמָה חוֹלֵץ,
וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְפוּאָה. סְרִיס
אָדָם לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין
לוֹ רְפוּאָה. הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בִּתְרָא עַל בֶּן
מְגוּסָת שֶׁהָיָה בִירוּשָׁלַיִם סְרִיס אָדָם, וַיִּבְמוּ
אֶת אִשְׁתּוֹ, לְקַיִם {טז} דְּבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָא:

ר"ע מברטנורה **שְׁהִסְרִיס**. יֵשׁ סְרִיס שְׁחוֹלֵץ וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ: **וְהִסְרִיס לֹא**
חוֹלֵץ וְכו'. דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כה) וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ, פָּרַט לָזֶה שְׁשֵׁמוֹ מַחוּי: **אֵין**
לִי לְפָרֵשׁ. אֵינִי יוֹדֵעַ לְפָרֵשׁ אֵיזָה סְרִיס בֶּן חֲלִיצָה וְאֵיזָה פְּטוּר: **סְרִיס**
אָדָם. שֶׁנִּסְתָּרס לְאַחַר שְׁנוֹלָד: **סְרִיס חֲמָה.** מִמַּעֵי אִמּוֹ שֶׁלֹא רָאָה חֲמָה
אֲלֵא כִּשְׁהוּא סְרִיס. וְסִימָנָיו מִפְּרָשִׁין, כָּל שְׂאִין לוֹ זָקוֹ, וְשִׁעְרוֹ לְקוּי,
וּבְשָׂרוֹ מִחֲלִיק, וְאֵין מֵימֵי רִגְלָיו מַעֲלִין רְתִיחָה, וּכְשִׁמְטִיל מִיָּם אֵינוֹ
עוֹשֶׂה כִּפְּהַ שְׂאִין קְלוּחַ הַשֶּׁתֶּן הוֹלֵךְ לְמַרְחוֹק עַד שִׁיעֵשָׂה עֵגוּל כְּמִין כִּפְּהַ,
וְשִׁכְבַת זָרְעוֹ דָּהָה, וְאֵין מֵימֵי רִגְלָיו מַחְמִיצִין, וְרוּחַץ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים
וְאֵין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֶבֶל {יג}, וְקוּלוֹ לְקוּי וְאֵינוֹ נִכְרַ בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְהִלְכָה
כְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאֹמֵר סְרִיס אָדָם חוֹלֵץ וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ וּמִנִּבְמִין לְאִשְׁתּוֹ
{יד}. אֲבָל הוּא אֵינוֹ מֵיבָם, שֶׁהָרִי פְּסוּל לְבֹא בְּקַהֲל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} **סְרִיס אָדָם כו'.** מִסְקִין בְּגִמְרָא דְתַנְאֵי נִינְהוּ אֶלִיבָא דְרַבִּי
עֲקִיבָא, וְהָאִי תַנְאֵי סְבַר אֶלִיבֵיהַ דְּמַחְבִּיבֵיהַ לְאוּיִן דְּשִׁאֲרֵי הוּי מִמְזַר, מַחְבִּיבֵי
לְאוּיִן גְּרִידָא לֹא הוּי מִמְזַר, דְּאֵי לְתַנְאֵי דְאֶלִיבֵיהַ בְּסוּף פֶּרֶק ד' הָא סְבִירָא
לִיהַ דְאֶפְלוּ מִלְּאוּ גְרִידָא הוּי מִמְזַר כְּמוֹ מַחְבִּיבֵי כְרִיתוֹת, וְחַבִּיבֵי כְרִיתוֹת לְאוּ
בְּנֵי חֲלִיצָה וַיְבוּם נִינְהוּ: {יג} וּפְרָשָׁן רַש"י, לְקוּי, רַד, מַחְלִיק, חֶלֶק כְּבִשָׁר
אִשָּׁה. דְרַד בְּשָׂר אִישׁ לְהִיּוֹת שְׁעִיר. כִּפְּהַ, קְלוּחַ אֲרֻךְ לְמַרְחוֹק. דָּהָה, שְׂאִינְהַ
קְשׁוּרָה אֲלֵא צְלוּלָה כְּמִים. מַחְמִיצִין, מַסְרִיחִין כְּשִׁשׁוּהִין בְּכֻלֵּי הֶבֶל,
חֲמִימוֹת כְּעִין עֶשֶׂן: {יד} וְאִמְנָם אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא חוֹלֵץ תְּשׁוּבָה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
שֶׁלֹא דְבַר אֲלֵא בְּחֲלִיצָה. הַרְמַב"ם. וְתִימָה מֵאֵי קוּשִׁיא, דָּהָא אֵי אֶפְשָׁר לוֹ
שְׂיֵאמַר אֲלֵא חוֹלֵץ כִּיּוֹן שְׂאִינוֹ מֵיבָם כו', וְהִכִּי הוּוֹה לִיהַ לְמִימַר דְלֹא קִתְּנִי
מִנִּבְמִין אֵינִי דְנִקְט בְּדִידִיהַ חוֹלֵץ. וְכֵן פֶּסֶק הַבֵּית יוֹסֵף: {טו} **שֶׁלֹא כו'.** וְלֹא
חִישִׁינָן שְׂמָא הִבְרִיא בֵּינֵתִים כְּדַחִישִׁינָן לְעַנְיָן מוּם בְּמַשְׁנֵה ג' פֶּרֶק ו' דְּבִכּוּרוֹת,
דְּשִׂאנֵי הַתָּם דְלַחַד אֲבַר הַלְכָד חִישִׁינָן, אֲבָל הִכָּא דְמַחְמַת חֲלִי כָּל הַגּוּף הוּא
לֹא חִישִׁינָן. גְּמָרָא: {טז} **לְקַיִם כו'.** עֵדוֹת זוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בִּתְרָא לְקַיִם
דְּבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָא הַעֵיד. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר ר' יהושע שמעתי שהסריס חולץ כו': הלכה כר"ע שאמר סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו וכמו כן לדעתו מייבמין לאשתו ואמנם א"ר עקיבא חולץ תשובה לרבי יהושע שלא דיבר אלא בחליצה. ומבואר הוא שסריס אדם אינו מייבם לפי שהוא אסור לבוא בקהל ורוצים לומר באמרם סריס חמה שלא ראה חמה מעולם אלא הוא סריס ר"ל משעת יציאתו לעולם יצא סריס ר"ל מבוטל מתשמיש: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ה

הסריס לא חולץ ולא מיבם. וכן אילונית לא חולצת ולא מתיבמת. הסריס שחלץ ליבמתו, לא פסלה **{יח}**. בעלה, פסלה, מפני שהיא בעילת זנות **{יט}**. וכן אילונית שחלצו לה אחיו, לא פסלוה. בעלוה, פסלוה, מפני שבעילתה בעילת זנות:

ר"ע מברטנורה **סריס**. חמה **{יז}**, אינו לא חולץ ולא מיבם, ולא חולצין ומייבמין לאשתו: אילונית. סימניה פרשנו בפרק קמא: בעלוה פסלוה. שהוא איל והיא פטורה מן היבום עומדת עליהם באסור אשת אח **{כ}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יז}** דדומיא דאילונית דבידי שמים. סתמא כרבי עקיבא. גמרא: **{יח}** לא פסלה. מן הכהנה, שאין חליצתה חליצה. רש"י: **{יט}** זנות. שהרי היא עליו באסור אשת אח שלא במקום מצוה. והר"ב לא פרש כן אלא בסיפא, לשיטתיה בפרק ו' משנה ה' דחגיגי לאוין עושין זונה, ותיפוק ליה משום לאו דלא יבא: **{כ}** דלא כרבי יהודה דמשנה ה' פרק ו', ומירי בהפיר בה האח דאם לא כן הוי קדושי טעות ולא היתה אשת אח מעולם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הסריס לא חולץ ולא מיבם כו': זה הסריס הוא סריס חמה כרבי עקיבא לפי שהוא דומיא דאילונית שאינו בידי אדם והיות בעילתה בעילת

זנות אינו בשביל שהיא אילונית אלא בשביל שאינה בת יבום ובעלוה אחין
והיא אסורה עליהן : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

סָרִיס חֲמָה כֹּהֵן שֶׁנִּשָּׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל, מֵאֲכִילָה
בִּתְרוּמָה {כא}. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים,
אֲנִדְרוּגִינוּס {כב} כֹּהֵן שֶׁנִּשָּׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל,
מֵאֲכִילָה בִּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, טַמְטוּס
שֶׁנִּקְרַע וְנִמְצָא זָכָר, לֹא יִחַלֵּץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
כְּסָרִיס. אֲנִדְרוּגִינוּס נוֹשֵׂא אֲבָל לֹא נִשָּׂא. רַבִּי
אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲנִדְרוּגִינוּס חֲיָבִים עָלָיו
סְקִילָה, כְּזָכָר :

ר"ע מברטנורה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים כו'. דסבירא להו
אנדרוגינוס כזכר. והדר ביה רבי יוסי ואמר בברייתא שאנדרוגינוס
בריה בפני עצמו ולא הכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה, הלכך אינו
מאכיל בתרומה: רבי יהודה אומר כו'. ולית הלכתא פותיה, דהא
קימא לן לעיל סריס אדם חולץ וחולצים לאשתו, וטמטוס שנקרע הוי
כסריס אדם: אנדרוגינוס נושא אבל לא נשא. מפני שהוא כזכר,
והשוכב עמו הוי בא על הזכור {כג} בין בזכרות שלו בין בנקבות שלו:
רבי אליעזר אומר חיבין עליו סקילה כזכר. דוקא במקום זכרות שלו
{כד} ולא בנקבות שלו. והלכה כרבי אליעזר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} מאכילה כו'. דסריס חמה פשר לבא בקהל כדילפינו
בגמרא דף ע"ה, מדלא פתיב הפצוע דהוי משמע מעקרו ממעי אמו.
ובברייתא יליף לה מגזרה שונה. ועין תוספות יום טוב: {כב} אנדרוגינוס. היא
מלה יונית אנדר"ו איש. גינו"ס אשה. תשבי: {כג} דכתיב ואת זכר לא תשכב
משכבי אשה, איזהו זכר שיש לו שני משכבות הוי אומר זה אנדרוגינוס,
כלומר זכר כל זכרים במשמע, במשכבי לרבות משכב שני של אנדרוגינוס.

וְעֵין בְּפָרֶק ו', וְהֵתֶם מֵאִשָּׁה יְלִיף. גְּמָרָא: [כד] כְּלוּמַר מֵאַחֲרָיו. נְמוּקֵי יוֹסֵף.
וּבְגְמָרָא, דְּסָבִירָא לִיה דְּהֵכִי קֵאָמַר קָרָא, אֶת זְכָר וְגו', אֶת זְכָרוֹת שֶׁל מִי
שֵׁיט בּוֹ שְׁנֵי מְשֻׁכְּבוֹת לֹא תִשָּׁכֵב. וְזָכַר גְּרִידָא נְפָקָא לִיה מִוְּאֵת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת
יוֹם טוֹב: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה כו': דברי רבי
יוסי ור"ש בכאן שאנדרוגינוס שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה יורה
שהוא זכר אצלם. אח"כ חזר רבי יוסי מזאת הסברא בברייתא ואמר
אנדרוגינוס בריה בפני עצמו ולא הכריעו בו אם זכר אם נקבה והלכה כרבי
יוסי כפי מה שנתבארו דבריו בברייתא ולכך הדין הוא שאינו מאכיל
בתרומה לפי שהוא ספק וספיקא דאיסורא לחומרא. ואחר שנתקיים אצלנו
שסריס אדם חולץ וחולצין לאשתו אין הלכה כרבי יהודה והלכה כר"א
באמרו חייבין עליו סקילה כזכר כששכב אותו משכב זכור אבל אם שכב
אותו במקום נקבותו אין חייבין עליו סקילה כזכר: (רמב"ם)

ט

פרק

פרק ט - משנה א

יש מתרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן,
מתרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, מתרות
לאלו ולאלי, ואסורות לאלו ולאלי. ואלו
מתרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, כהן
הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן

גְּדוֹל, חָלַל {א} שְׁנֵשָׂא כְּשֶׁרָה וַיֵּשׁ לוֹ אָח כָּשֶׁר,
יִשְׂרָאֵל שְׁנֵשָׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ לוֹ אָח מִמֶּזֶר,
מִמֶּזֶר שְׁנֵשָׂא מִמְּזֵרֶת וַיֵּשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל,
מִתְּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן וְאַסוּרוֹת לִיבְמֵיהֶן :

ר"ע מברטנורה **יש מתרות**. כהן הדיוט שנשא אלמנה. והוא הדין בתולה, שהרי כשמת נעשית אלמנה. ונקט אלמנה משום דבְּעֵי לְמַתְנֵי סִיפָא כְּהֵן גְּדוֹל שְׁנֵשָׂא אֶלְמָנָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} **חלל כו'**. כן גרסת רש"י, והחלל מתר בה והיא מתרת בו, מכל מקום כיון שבא עליה נתחללה לכהנה. והרמב"ם גרס כגרסת הירושלמי, ופשיט מנה דהזרה כשרה להנשא לפסולים. ולפי גמרא דידן אי אפשר לגרס כן, דדיקין דלא הזירו. נמוקי יוסף : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יש מותרת לבעליהן ואסורות ליבמיהן כו' : אמרו כשר וכשרה ר"ל כהן כשר וכהנת כשרה והנראה מזאת המשנה שכהנת כשרה אסורה לחלל וזה מאמר דחוי לפי שעיקר אצלנו לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין אלא מותר חלל בכהנת כשרה : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ב

וְאֵלוּ מִתְּרוֹת לִיבְמֵיהֶן וְאַסוּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. כְּהֵן
גְּדוֹל שֶׁקִּדַּשׁ {ב} אֶת הָאֶלְמָנָה וַיֵּשׁ לוֹ אָח כְּהֵן
הַדְּיוֹט, כָּשֶׁר שְׁנֵשָׂא חֵלְלָהּ וַיֵּשׁ לוֹ אָח חָלַל,
יִשְׂרָאֵל שְׁנֵשָׂא מִמְּזֵרֶת וַיֵּשׁ לוֹ אָח מִמֶּזֶר, מִמֶּזֶר
שְׁנֵשָׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל, מִתְּרוֹת
לִיבְמֵיהֶן וְאַסוּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. אֲסוּרוֹת לְאֵלוּ
וְלְאֵלוּ, כְּהֵן גְּדוֹל שְׁנֵשָׂא אֶת הָאֶלְמָנָה וַיֵּשׁ לוֹ

אָח כֹּהֵן גָּדוֹל אֹדוּ כֹהֵן הַדְּיוֹט, כֹּשֶׁר שְׁנַשָּׂא חֲלָלָה
וְיֵשׁ לוֹ אָח כֹּשֶׁר, יִשְׂרָאֵל שְׁנַשָּׂא מִמְּזֻרָת וְיֵשׁ לוֹ
אָח יִשְׂרָאֵל, מִמְּזֻר שְׁנַשָּׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ לוֹ
אָח מִמְּזֻר, אֲסוּרוֹת לָאֵלוֹ וְלֵאֱלוֹ. וּשְׂאָר {ג} כָּל
הַנְּשִׂימ, מִתְּרוֹת לְבַעַלֵיהֶן וְלִיבְמֵיהֶן :

ר"ע מברטנורה כהן גדול שקדש את האלמנה. אבל נשאה נתחללה
בביאתו ואסורה לבעל וליבם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ב} שקדש. כאן שנה רבי שדין יבום מן הארוסין : {ג} ושאר
כו'. לאו דוקא, דהא איכא פצוע דכא וחמש עשרה עריות שמותרות לבעליהן
ואסורות ליבמיהן (וכן ברישא תנא ושיר. גמרא). נמוקי יוסף : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כו' : מה שחייב לומר כאן
קידש ולא אמר נשא לפי שאלו נשא תהיה חללה ואסורה אפילו לכהן הדיוט
ותהיה אסורה לזה ולזה :

ואלו אסורות לאלו ולאלו כ"ג שנשא את האלמנה כו' : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ג

שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, שְׁנֵיהָ לְבַעַל וְלֹא שְׁנֵיהָ
לִיבָם, אֲסוּרָה לְבַעַל וּמִתְּרָת לִיבָם. שְׁנֵיהָ לִיבָם
וְלֹא שְׁנֵיהָ לְבַעַל, אֲסוּרָה לִיבָם וּמִתְּרָת לְבַעַל.
שְׁנֵיהָ לְזָה וְלְזָה, אֲסוּרָה לְזָה וְלְזָה. אֵין לָהּ לֹא
כְּתֻבָּה, וְלֹא פְרוֹת, וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְלָאוֹת,
וְהוֹלֵד כֹּשֶׁר {י}, וְכוּפִין {יא} אוֹתוֹ לְהוֹצִיא.

אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָדוֹל, גְרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט, מִמְזַרְת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בֵּית יִשְׂרָאֵל לְנִתְיוֹ וּלְמִמְזָר, יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה :

ר"ע מברטנורה שְׁנִיָּה לְבַעַל וְלֹא שְׁנִיָּה לְיָבִים. אִם אִמּוֹ **(ד)** שֶׁל בַּעַל וְלֹא שֶׁל יָבִים, כְּגוֹן אַחִים מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאִם : **אֵין לָהּ כְּתֻבָּה.** מָנָה וּמְאֵתִים שֶׁהִם עֶקֶר כְּתֻבָּה הוּא דְלִית לָהּ לְשְׁנִיָּה, אֲבָל תּוֹסַפֵּת יֵשׁ לָהּ **(ה)** : **וְלֹא פְרוּת.** אֵין מְשַׁלֵּם לָהּ פְרוּת נְכִסֵּי מְלוּג שְׁאֶכֶל **(ו)** שְׁלָהּ, וְאִף עַל גַּב דְּפְרוּת תִּקְיֵנוּ רַבֵּן תַּחַת פְּרִקוּנָה, וְזוֹ אֵין חַיֵּב לְפְדוּתָהּ דְּלֹא קָרִינוּ בָּהּ וְאוֹתִבְינָהּ לִי לְאִינְתוֹ, וְלִפְיָקָד הָיָה רָאוּי שְׁיִשְׁלֵם לָהּ מֵה שְׁאֶכֶל מִפְרוּת נְכִסֵּי מְלוּג שְׁלָהּ, אֲפֹלוּ הִכִּי קִנְסוּהָ רַבֵּן דְּלֹא תִגְבִּי מִנִּיהּ פְרוּת שְׁאֶכֶל בְּתִנְאֵי כְּתֻבָּה, כִּי הִיכִי דְקִנְסוּהָ דְלֹא תִגְבִּי מִנִּיהּ עֶקֶר כְּתֻבָּה, דְתִנְאֵי כְּתֻבָּה כְּכְתֻבָּה דְמִי **(ז)** : **וְלֹא מְזוֹנוּת.** אֵין צָרִיךְ לומר שְׁאִינוּ חַיֵּב לְזוֹן אוֹתָהּ בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו, דְּהָא בְּעַמֵּד וְהוּצָא קָאֵי, אֲפֹלוּ הִלְךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְלוֹתָהּ וְאֶכְלָהּ לֹא מְשַׁלֵּם **(ח)**, דְּאֵלוּ בְּאִשָּׁה כְּשֶׁרָה אִם לוֹתָהּ וְאֶכְלָהּ חַיֵּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם, שְׁהַמְלוּהָ תּוֹבֵעַ אוֹתָהּ מֵה שְׁהִלְוָה לָהּ וְהִיא תּוֹבֵעַת לְבַעְלָהּ, דְּדוֹקָא בְּמִי שְׁפָרְנְסָה שְׁלֹא בְּדַרְךְ הַלְוָאָה אֲמַרִּינוּ בְּכְתֻבּוֹת הַלְכָהּ כְּחֵן דְּאָמַר מִי שְׁהִלְךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְעַמֵּד אֶחָד וּפְרִנְסָה אֶת אִשְׁתּוֹ הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַל קָרוֹן הַצְּבִי, דְּכִיּוֹן שְׁבִשְׁבִיל בַּעְלָהּ פְּרִנְסָה וְלֹא הִלְוָה לָהּ כְּלוּם לְמֵאן קָא תִבַּע, הִיא לֹא לוֹתָהּ וְהַבַּעַל לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיִפְרִנְסָהּ, הַלְכָד מְצוּהָ הוּא דְעַבַּד, אֲבָל אִם הִלְוָה לָהּ, חַיֵּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם אִם הִיא כְּשֶׁרָה, וְאִם הִיא מִן הַשְּׁנִיּוֹת אִינוּ חַיֵּב לְשַׁלֵּם : **וְלֹא בְלָאוֹת.** אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ הַבַּעַל בְּנְכִסֵּי מְלוּג שְׁלָהּ **(ט)** עַד שֶׁבְלוּ אִינוּ חַיֵּב לְשַׁלֵּם, דְּסִלְקָא דְעֵתָד אֲמִינָא הוּאִיל וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, אִם אֶכֶל הַבַּעַל נְכִסֵּי מְלוּג שְׁלָהּ חַיֵּב לְשַׁלֵּם מֵה שְׁאֶבַד וּבְלָהּ מֵהֶם, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּקִנְסוּהָ רַבֵּן שְׁלֹא יִשְׁלֵם הַבַּעַל הַבְּלָאוֹת. אֲבָל מֵה שְׁיִמְצָא מֵהֶן קִיָּמִים נוֹטְלָתָן : **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָדוֹל וְכוּ'.** יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה וּפְרוּת, דְּמְשַׁלֵּם לָהֶן הַבַּעַל פְרוּת שְׁאֶכֶל מְנַכְסֵי מְלוּג שְׁלָהֶן. וּמְזוֹנוּת יֵשׁ לָהֶן, שְׁנְזוֹנוּת מְנַכְסֵי, וְדוֹקָא לְאַחַר מִיתָהּ, אֲבָל בְּחַיָּיו אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזוֹנוֹ, דְּהָא קִיָּמִי עָלֶיהָ בְּעַמֵּד וְהוּצָא. וְאִם לוֹתָהּ אַחַת מֵהֶן לְמְזוֹנוּתֶיהָ בְּחַיָּי בַּעְלָהּ, אֵין חַיֵּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם לְמַלְוָה. וּבְלָאוֹת נְמִי יֵשׁ לָהֶן, שְׁחַיֵּב לְהַחְזִיר מֵה שְׁבִלָה וְאֶבַד מְנַכְסֵי מְלוּג שְׁלָהֶן. וְהֵנִי מִלִּי כְּשֶׁהֲפִיר בְּהֶן, אֲבָל לֹא הֲפִיר בְּהֶן אֵין לָהֶן לֹא כְּתֻבָּה וְלֹא פְרוּת וְלֹא מְזוֹנוּת וְלֹא בְלָאוֹת, אֲבָל יֵשׁ לָהֶן תּוֹסַפֵּת וּבְלָאוֹת דְּאִיתְנָהוּ בְּעִינֵיהוּ. וְהֵאִי דְשְׁנִיּוֹת אֵין לָהֶן כְּתֻבָּה וְלֹא פְרוּת וְלֹא מְזוֹנוּת וְלֹא בְלָאוֹת וְאֶלְמָנָה לְכֹהֵן גָדוֹל גְרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט וְכוּ' יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה וּפְרוּת וּמְזוֹנוּת וּבְלָאוֹת, לְפִי שְׁהִלְלוּ מַדְבְּרֵי סוֹפְרִים וְצָרִיכִים חֲזוּק, וְהִלְלוּ מַדְבְּרֵי תוֹרָה וְאֵין צָרִיכִים חֲזוּק. וּבְפִרְק אֵלוּ הֵן הַלּוֹקִין מוֹכַח דְּחִלּוּצָה לְכֹהֵן גָדוֹל דְּאוֹרִיתָא הִיא **(יב)**. וְאִף עַל גַּב דְּחִלּוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט הִיא מַדְבְּרֵי סוֹפְרִים, עֲשָׂאוּהָ כְּשֶׁל תּוֹרָה לְדִין זֶה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ד] רש"י. ונקטו קמייתא דמתני בבביתא, דמשפחת טפי, ואפלו בתולות דמתרות לבעל ואסורות ליבם: [ה] דמתנה בעלמא יהיב לה משום חבת ביאה. רש"י: [ו] כן כתב רש"י. והקשו בתוספות דמאי קא משמע לן בפרות, דהא קרן גופיה אם אכלו אין לה כדתנן ולא בלאות, אלא אין לה פרות שלקט והם עדין בעין כו'. ולי נראה דמכל מקום נקטה התנא בהדיא משום סיפא דאלמנה לכהן גדול, דהוי רבותא, דאפלו פרות שאכל יש לה (ועין רש"י סוף פרק י"א דכתבות): [ז] ומשום הכי הוא הדין לכל תנאי כתבה, אלא דפרות איצטריך, דסלקא דעתך דאמינא דמשום פרקונה וכן מזונות איצטריך, דסלקא דעתך דאמינא דאי אפשר לה בלא מזונות ולחיב בה, ומכל מקום קשה דלא תני לאידך דיני דריש פרק י'. ונמוקי יוסף הביא לא זכאין במציאתה כו' בשם תוספתא: [ח] ותימה דהא בכי הא אפלו אלמנה לכהן גדול לית לה כדפרש הר"ב בסמוך כו'. והתוספות מפרשים דלאחר מיתה אירינן: [ט] ודין נכסי צאן ברזל פרש בסוף פרק י"א דכתבות: [י] פשר. ואפלו מזהם לכהנה לא הוי, מדאמרינן בגמרא שהיא מרגילתו, אלמא לא פסיל לה ולא לזרעה כלל. נמוקי יוסף: [יא] וכופין כו'. אף על פי שיש לה בנים ואיכא לעז עליהם ביציאתה, הכא לא חישינן. נמוקי יוסף: [יב] עין תוספות יום טוב שהר"ב סותר דבריו, דבהדיא אמרינן בגמרא דהכא ודפרק ב' דחלוצה דרבנן אלא דאסמכוה אקרא, והכא טעמא כדמסיק בגמרא זה הוא מרגילה וזו היא מרגילתו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר"ל באמרו בשניה אין לה כתובה עיקר כתובה והוא מנה לבעולה ומאתים לבתולה בין הכיר בה בין לא הכיר בה אבל תוספת יש לה ואפילו לא הכיר בה ולא מזונות ר"ל בשלותה ואכלה במזונותיה והיה בעלה במדינת הים כשיבא בעלה לא יחייבוהו לפרוע זה החוב כמו שיחייבוהו בנשואין גמורין בלא עבירה. ובלאות מה שנשתמש בבגדיה ובכליה עד שבלו ונאבדו כולם לא תוציאם ממנו ומה שאנו אומרים שאין לה בלאות בלאות של נכסי מלוג אבל של נכסי צאן ברזל יש לה וזה הדין אמנם הוא קנס לשניה על העבירה לפי שהדעת נוטה אחר שאין לה כתובה שלא יהיו לבעל חוקי הנשואין ולא יהנה מנכסי מלוג אבל מצד הקנס עשינו נכסי מלוג שלה כנכסי שאר הנשים והעיקר אצלנו בכל מי שיש לו נכסי מלוג מה שאמרו עיילא ליה גלימא פירא הוי ומכסי ביה עד דבלאי והיא הלכה פסוקה ולכך לא יתחייב הבעל בבלאות נכסי מלוג בשום צד ונשתנה בזה הענין דין השניה כדין זולתה וזה כולו בשאין בלאותיה קיימין כמו שפירשנו אבל כשבלאותיה קיימין אידי ואידי אית לה ר"ל בלאות של נכסי מלוג ושל נכסי צאן ברזל וענין שאמרו אין לה פירות שהיא לא תוציא מיד הבעל מה שאכל מן הפירות לא מנכסי מלוג ולא מנכסי צאן ברזל לפי שיעלה על הדעת אחר שהנשואין בעבירה שאין לו פירות והיא תוציאם ממנו. ובאמרו באלמנה לכ"ג וחברותיה יש להן כתובה וכן בלאות ומזונות ופירות ר"ל ושהיא תוציא ממנו פירות שאכל ותזון מנכסיו אחר מותו אבל בחייו אין לה מזונות לפי שיש לנו להכריח על הגירושין ואין לנו לסבב להם שום צד שיתקיימו יחד וזה כולו כשהכירו בהם אבל לא הכירו בהם אין להם לא כתובה ולא פירות ולא בלאות ולא מזונות אבל תוספת יש להם. מה שאמרו באלמנה לכ"ג וחברותיה כשלא הכיר בהם אין להם בלאות במה שנאבד ונפסד מנכסי צאן ברזל לפי שהם ברשות הבעל קיימו ולכך לא תוציאם

ממנו אפילו נאבדו בעין אבל נכסי מלוג דברשות האשה כל מה שנאבד מן
הבלאות חייב בהם וזה כולו בדליתנהו בעינייהו אבל איתנהו בעינייהו
לבלאות אידי ואידי שקלא ואית לה וטעם שאין לשניה כתובה וחייבי לאוין
מה"ת יש להן כתובה לפי שהללו דברי סופרים וצריכין חזוק והללו ד"ת
ואין צריכין חזוק : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ד

בֵּת יִשְׂרָאֵל מְאָרְסַת לְכֹהֵן, מְעַבְרַת מְכֹהֵן,
שׁוֹמְרַת יָבֵם לְכֹהֵן, וְכֹן בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא
תֹאכַל בְּתֵרוֹמָהּ. בֵּת יִשְׂרָאֵל מְאָרְסַת לְלוֹי,
מְעַבְרַת מְלוֹי, שׁוֹמְרַת יָבֵם לְלוֹי, וְכֹן בֵּת לוֹי
לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּמַעְשֵׁר. בֵּת לוֹי מְאָרְסַת
לְכֹהֵן, מְעַבְרַת מְכֹהֵן, שׁוֹמְרַת יָבֵם לְכֹהֵן, וְכֹן
בֵּת כֹּהֵן לְלוֹי, לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא
בְּמַעְשֵׁר :

ר"ע מברטנורה לא תאכל בתרומה. כְּדַתְנֵן בְּפֶרֶק אֱלֻמְנָה לְכֹהֵן גְּדוֹל,
הַעֲבֵר וְהַיָּבֵם וְהָאֲרוּסִין פּוֹסְלִין וְלֹא מְאָכִילִין : **לא תאכל במעשר.** כִּלְהַ
מִתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְאָמַר מַעְשֵׁר רֵאשׁוֹן אָסוּר לְזָרִים, וְאֵינָהּ
הַלְכָה : **בֵּת כֹּהֵן לְלוֹי לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא בְּמַעְשֵׁר.** הַכִּי קָאָמַר,
אֵין חוֹלְקִין תְּרוֹמָהּ וְלֹא מַעְשֵׁר בְּבֵית הַגְּרָנוֹת לֹא לְבַת כֹּהֵן וְלֹא לְבַת לוֹי,
גְּזָרָה מִשׁוּם גְּרוּשָׁה בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אָסוּרָה לְאֹכַל בְּמַעְשֵׁר, וְאִם יַחֲלִקוּ
לְאִשָּׁה מַעְשֵׁר בְּבֵית הַגְּרָנוֹת יִבְאוּ לְחַלֵּק לְבַת יִשְׂרָאֵל אַחַר שְׁנַתְּגַרְשָׁה
מִלוֹי, שְׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁבְּשִׁבִיל בְּעֵלָה הָיוּ מְחַלְקִין לָהּ, לְפִיכָד גְּזַר רַבִּי
מֵאִיר שֶׁלֹּא תַחֲלֵק אִשָּׁה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת אֶפְלוּ בֵּת כֹּהֵן וּבַת לוֹי. וְהָא דְתַנְּנֵן
בֵּת לוֹי הַמְאָרְסַת לְכֹהֵן וְכוּ' לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא בְּמַעְשֵׁר, הוּא
הַדִּין אֶפְלוּ נְשׂוּאָה, וּמִשׁוּם רִישָׁא דְתַנִּי בֵּת יִשְׂרָאֵל הַמְאָרְסַת לְכֹהֵן

דְּהִתָּם דְּזֻקָא מְאָרְסֵת שְׂאֵם הִיְתָה נְשׂוּאָה תֹאכֵל, תִּנָּא נְמִי בְּסִיפָא גְבִי
בֵּת לְוֵי מְאָרְסֵת : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם בת ישראל מאורסת לכהן מעוכרת מכהן כו' : כבר נתבאר שהעובר
והיבם והארוסין פוסלין ולא מאכילין ואלו המשניות אמנם הם דעת ר"מ
שאומר מעשר ראשון אסור לזרים אבל הנראה מן הש"ס שמעשר ראשון
מותר לזרים ומ"ש ר"מ בכאן כי בת כהן לא תאכל בתרומה ולא במעשר
ר"ל אין חולקין לה מעשר בבית הגרנות גזירה משום גרושה בת ישראל
שהיא אסורה לאכול מעשר לדעת ר"מ אחר שנתגרשה מן הלוי וכשחלקה
בבית הגרנות בעודה עם הלוי לא יודע לבני האדם שבשביל בעלה היא
אוכלת אבל יחשבוה לוייה ולכך לא תחלוק אשה לדעת ר"מ בבית הגרנות
כלל בין שתהיה לוייה או כהנת גזרה משום גרושה בת ישראל. ואמרו בכאן
מאורסת כמו כן אפילו היתה נשואה בת לוי לכהן או בת כהן ללוי אין
חולקין לה בבית הגרנות אבל אמר מאורסת לפי שאמר במה שקדם בבת
ישראל לכהן מאורסת לכהן שהיא מאורסת דוקא לפי שאם היתה נשואה
תאכל : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ה

בֵּת יִשְׂרָאֵל שְׂנִיסֵת לְכֹהֵן, תֹאכֵל בְּתֵרוּמָה. מֵת,
וְלָהּ הֵימְנוּ בֶן, תֹאכֵל בְּתֵרוּמָה. נִסֵּת לְלוֹי,
תֹאכֵל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימְנוּ בֶן, תֹאכֵל
בְּמַעֲשֵׂר. נִסֵּת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכֵל לֹא
בְּתֵרוּמָה, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימְנוּ בֶן, לֹא
תֹאכֵל לֹא בְּתֵרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָה
מִיִּשְׂרָאֵל, תֹאכֵל {יד} בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָה מִלְּוִי,
תֹאכֵל בְּתֵרוּמָה. מֵת בְּנָה מִכֹּהֵן, לֹא תֹאכֵל לֹא
בְּתֵרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר :

ר"ע מברטנורה **מת וְלֹא מִמְנוּ בֶן תֹּאכַל בְּתְרוּמָה**. דְּכַתִּיב (ויקרא כב) וַיִּלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ, קָרִי בִּיהַ יֹאכְלוּ. וְכָל זְמַן שֶׁבָנָה קִיָּם מֵאֲכִילָהּ בְּתְרוּמָה: **נִשְׂאת לְלוֹי**. אַחַר שֶׁיִּלְדָּה מִכֶּהֱן: **אוֹכֶלֶת בַּמַּעֲשֵׂר**. וְלֹא בְּתְרוּמָה, וְאֵף עַל גַּב דֵּיִשׁ לָהּ בֶּן מִכֶּהֱן, דְּהִדְרָא הֵוִיא לָהּ זָרָה: **מֵת וְלֹא מִמְנוּ בֶן אוֹכֶלֶת בַּמַּעֲשֵׂר**. בְּשִׁבִיל בְּנֵה מְלוֹי, אֲבָל לֹא בְּתְרוּמָה בְּשִׁבִיל בְּנֵה מִכֶּהֱן, שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ זָרַע מִן הַזֶּר [יג]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] וְאֵף עַל גַּב דְּקָרָא וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה בְּבֵת כֶּהֱן כְּתִיב, מְרַבִּינָן מְנִיָּה לְקָמֹן בֵּת יִשְׂרָאֵל הָאוֹכֶלֶת בְּשִׁבִיל בְּנֵה כֶּהֱן וְנִסְתַּ לְזָר. רַש"י: [יד] **תֹּאכַל**. דְּהִדְרָא אֲכָלָה יִלְפִינָן מוֹבֵת כֶּהֱן וְגוֹ' דְּכֻלָּא וּבֵת יִתְרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בֵּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִיסַת לַכֶּהֱן תֹּאכַל בְּתְרוּמָה כּו': כָּל זְמַן שִׁיְהִי לְיִשְׂרָאֵלִית זָרַע מִכֶּהֱן כִּפִּי מַה שֶּׁפְּרִשְׁתִּי בַּפ"ז (ה"ז) תֹּאכַל בְּתְרוּמָה וְחִזָּה וְשׁוֹק וְכֹן פִּירְשׁוּ הִיא בְּתְרוּמַת הַקִּדְּשִׁים תֹּאכַל נ] (*כֹּאן שְׁגוּ הַמַּעֲתִיקִים וְהַשְׁתַּבְּשׁוּ הַכְּתוּב (ויקרא כ"ב) לְקִשְׂרוֹ עִם כּוֹנֵת הָעֵנִין וְרֹאוּי לְהַשִּׁיב הַפְּסוֹק עַל כֵּן לְמִשְׁנַה הַנִּמְשַׁכֶּת לְזוֹ בֵּת כֶּהֱן שֶׁנִּשְׂאת לְאִישׁ זָר וְצ"ל שֶׁם וְאִינָה חוֹזֶרֶת לְחִזָּה וְשׁוֹק וְכֹן פִּירְשׁוּ הִיא בְּתְרוּמַת הַקִּדְּשִׁים לֹא תֹאכַל וְכּו' שְׁגַם בַּחֲבוּרוֹ תְרוּמוֹת פ"ו הִלְכָה ו' ט' הֵבִיא שְׁנֵי לִימוּדִים ע"ש וְצַע"ג: [בְּמִוּרָם מִן הַקִּדְּשִׁים תֹּאכַל: (רמב"ם)

פֶּרֶק ט - מִשְׁנַה ו

בֵּת כֶּהֱן שֶׁנִּשְׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה. מֵת וְלֹא הֵימְנוּ בֶּן, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה. נִשְׂאת לְלוֹי, תֹּאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶּן, תֹּאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. נִשְׂאת לְכֶהֱן, תֹּאכַל בְּתְרוּמָה. מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶּן, תֹּאכַל בְּתְרוּמָה. מֵת בְּנֵה מִכֶּהֱן, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה. מֵת בְּנֵה מְלוֹי, לֹא תֹאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. מֵת בְּנֵה מִיִּשְׂרָאֵל, חוֹזֶרֶת לְבֵית

אָבִיָּהּ. וְעַל זֶה נֹאמֵר (ויקרא כב), וְשָׁבָה אֶל בֵּית
אָבִיָּהּ כְּנַעֲוִירָהּ מִלֶּחֶם אָבִיָּהּ תֹאכַל:

רמב"ם בת כהן שניסת לישראל לא תאכל בתרומה כו': כתוב בתורה מלחם
אביה תאכל ואמרו חכמים מלחם ולא כל לחם ובא בקבלה חוזרת היא
לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכבר הודעתיד שמעשר ראשון מותר
לזרים: (רמב"ם)

פרק

משנה א

פרק

הָאִשָּׁה שֶׁהֵלְךְ בְּעֵלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ
לָהּ, מִתּ בְּעֵלְךְ, וְנִסַּת, וְאַחַר כֵּן בָּא בְּעֵלָהּ, תֵּצֵא
מִזֶּה וּמִזֶּה, וְצָרִיכָה גַּט מִזֶּה וּמִזֶּה. וְאִין לָהּ
כְּתֻבָּה **{ג}** וְלֹא פְרוּת **{ד}** וְלֹא מְזוּנֹת **{ה}** וְלֹא
בְּלָאוֹת, לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. אִם נָטְלָה מִזֶּה
וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר **{ו}**. וְהוּלָד מִמִּזֵּר מִזֶּה וּמִזֶּה. וְלֹא
זֶה וְזֶה **{ט}** מִטְּמְאִין לָהּ, וְלֹא זֶה וְזֶה זְכָאִין לֹא
בְּמִצִּיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וְלֹא בְּהַפְרַת

נְדָרִיהָ. הִיְתָה בֵּת יִשְׂרָאֵל, נִפְסְלָה מִן הַכְּהֻנָּה,
וּבֵּת לְוִי מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּבֵּת לֶהֱוֹן מִן הַתְּרוּמָה.
וְאִין יוֹרְשִׁים שֶׁל זֶה וַיּוֹרְשִׁים שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁים
אֶת כְּתֻבָּתָהּ. וְאִם מִתּוֹ, אָחִיו שֶׁל זֶה וְאָחִיו שֶׁל
זֶה חוֹלְצִין וְלֹא מִיבָמִין. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר {טו},
כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר
אוֹמֵר, הָרֵאשׁוֹן זָכָאֵי בְּמִצִּיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה
יָדֶיהָ, וּבִהֲפֻרְתָּ נְדָרִיהָ. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר,
בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ מֵאָחִיו שֶׁל רֵאשׁוֹן פּוֹטְרֵת
צָרְתָּהּ, וְאִין הוֹלֵד מִמֶּנּוּ מִמֵּזֵר. וְאִם נִסְתָּ שֶׁלֹּא
בְּרִשׁוֹת, מִתְּרֵת לַחֲזוֹר לוֹ :

ר"ע מברטנורה **האשה** וְאָמְרוּ לָהּ מִתּוֹ בַעֲלָדָּהּ. שְׁאָמַר לָהּ עַד אֶחָד מִתּוֹ בַעֲלָדָּהּ
וְנִשְׂאָתָה עַל פִּי עַד אֶחָד {א}. וְלִפְיֵכֶּךָ תִּצָּא מִזֶּה וּמִזֶּה כְּדִין אִשְׁתֵּי אִישׁ
שֶׁזִּנְתָּה שְׁאִסוּרָה לַבַּעַל וְאִסוּרָה לַבּוֹעֵל, דְּלֹא אֶנוּסָה הִיא. וְאָף עַל גַּב
דְּהִימְנוּהוּ רַבֵּן לְעַד אֶחָד בְּאִשָּׁה מִשּׁוּם עֲגוּנָה, טַעְמָא מֵאֵי, מִשּׁוּם דְּהִיא
גּוֹפָה דִּיקָא וּמִנְסָבָא {ב}, וְהֵד דְּלֹא דִיקָא קִנְסִין לָהּ. אֲבָל נִשְׂאָתָה עַל פִּי
שְׁנֵי עֵדִים שְׁאָמְרוּ לָהּ מִתּוֹ בַעֲלָדָּהּ, הָא אֲמַרִּין בְּסִיפָא נִשְׂאָתָה עַל פִּי
בֵּית דִּין כְּלוּמַר שֶׁלֹּא הִיְתָה צָרִיכָה לְהִתֵּר בֵּית דִּין כִּינּוּן שֶׁהָיוּ שְׁנֵי עֵדִים
מַעֲיָדִין בְּדָבָר, מִתְּרֵת לַחֲזוֹר לַבַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן, דְּאֶנוּסָה הִיא, דְּמֵאֵי הָוָה
לָהּ לְמַעַבְד. וּבִגְמָרָא מוֹכַח דְּלִית הַלְכָתָא הַכִּי, אֶלָּא לֹא שְׂנֵא נִשְׂאָתָה עַל
פִּי בֵּית דִּין בַּעַד אֶחָד וְלֹא שְׂנֵא נִשְׂאָתָה עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים, אִם בָּא בַעֲלָהּ
הָרֵאשׁוֹן תִּצָּא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ : וְצָרִיכָה גַּט מִזֶּה וּמִזֶּה.
טַעְמָא דְּבַעֲיָא גַּט מִשְׁנֵי, שְׁכִּשְׁרוּאִים אֶת הָרֵאשׁוֹן חֵי סְבוּרִים שֶׁגִּרְשָׁה וְעַל
יָדֵי כּוֹן נִשְׂאָה שְׁנֵי וְאִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה הִיא, וְאִם מוֹצִיאָהּ בְּלֹא גַּט נִמְצָאת
אִשְׁתֵּי אִישׁ יוֹצֵאָהּ בְּלֹא גַּט : וְלֹא בְּלֹאֹת. שְׁנֵאבְדוּ, אֲבָל בְּלֹאֹתֶיהָ
הַקִּימִים לֹא הִפְסִידָהּ : וְהוֹלֵד מִמֶּזֶר מִזֶּה וּמִזֶּה. אִם יִלְדָה מִן הַשְּׁנֵי,
מִמֶּזֶר גְּמוּר. וְאִם חֲחִזִּירָה הָרֵאשׁוֹן {ג} וְיִלְדָה, הוּי מִמֶּזֶר מִדְּבָרֵיהֶם {ה} :
לֹא זֶה וְזֶה זָכָאֵין בְּמִצִּיאָתָהּ. דְּטַעְמָא מֵאֵי אָמור רַבֵּן מִצִּיאָתָה אִשָּׁה
לַבַּעֲלָהּ, מִשּׁוּם אִיבָהּ, הִכָּא תִּהְוִי לָהּ אִיבָהּ וְאִיבָהּ {ו} : וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה
יָדֶיהָ. דְּטַעְמָא מֵאֵי אָמור רַבֵּן מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לַבַּעֲלָהּ, מִשּׁוּם מְזוּנִי, וְהִכָּא
דְּמְזוּנִי לִית לָהּ, מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לָאוּ דִּילִיָּה : וְלֹא בִּהֲפֻרְתָּ נְדָרִיהָ. דְּטַעְמָא
מֵאֵי בַעַל מִפְּרֵי נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ, כִּי הִיכִי דְּלֹא תִתְגַּנֵּה עַל בַּעֲלָהּ, הִכָּא תִתְגַּנֵּה
וְתִתְגַּנֵּה : נִפְסְלָה מִן הַכְּהֻנָּה. דְּזוֹנָה הִיא {ז} : מִן הַמַּעֲשֵׂר. קִנְסָא הִיא,
דְּבֵת לְוִי שֶׁזִּנְתָּה לֹא נִפְסְלָה מִן הַמַּעֲשֵׂר {ח} : מִן הַתְּרוּמָה. אֶפְלוּ תְרוּמָה

דַּרְבָּנָן **[יג]**: יוֹרְשִׁים כְּתֻבָּתָהּ. כְּתֻבַּת בְּנֵי דְכָרִין **[יד]**: חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְמִין. אַחֵיו שֶׁל רֹאשׁוֹן חוֹלֵץ מִדְּאוּרֵיתָא, וְרַבְּנָן גְּזוּר דְּלֹא לִיבִס, וְאַחֵיו שֶׁל שְׁנֵי חוֹלְצֵי מִדְּרַבְּנָן כִּי הֵיכִי דְּבַעֲיָא גִט מִשְׁנֵי מִדְּרַבְּנָן: **בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ**. אַרְיִשָׁא פְּלִיג דְּקִתְּנֵי וְלֹא מִיבְמִין **[טז]**: **וְאִין הוּלֵד מִמְּנוּ מִמְּזוֹר**. אִם הִחְזִירָה רֹאשׁוֹן. וְלִית הִלְכָתָא לֹא כְּרַבִּי יוֹסִי וְלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: **נִשְׂאֵת שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת**. בֵּית דִּין, כְּגוֹן שְׁאֲמָרוּ לָהּ שְׁנֵי עֵדִים מֵת בְּעֵלֶיךָ, שְׁאִינָה צְרִיכָה לְהִתֵּר בֵּית דִּין: (ר"ע מברטנורא).

עֵיקַר תּוֹי"ט [א] אָף עַל גַּב דְּקִתְּנֵי וְאַמְרוּ לָהּ לְשׁוֹן רַבִּים, מְצִינּוּ דְנִשְׁנָה אֶפְלוּ בְּשִׁבִיל חַד בְּרִישׁ פְּרָק ג' דְּכָרִיתוֹת. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְאַפְשָׁר דְּאֲשְׁמוּעִינָן דְּאֶפְלוּ הֵיטָה הָאֲמִירָה עַל יְדֵי רַבִּים, כְּגוֹן עַד מִפִּי עַד, אֶפְלוּ הֵכִי תַנְשֵׂא כְּדַתְנָן בְּסוּף מְכִילְתֵּינוּ: **[ב]** וְאִין זֶה עוֹקֵר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה כּו', וְטַעְמָא דְּמִלְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלּוּי, וְשִׁהַחֲמִרְתָּ עֲלֶיהָ בְּסוּפָה כָּל כָּד וְדֹאֵי קוּשְׁטָא קָא מְסַהִיד, וְכִי דִיקָא וּמְנַסְבָּא שְׁפִיר מְנַסְבָּא וְאִין סִהֲדֵי בְּמִלְתָּא, וּפְרָסוּם כְּזֶה נְחָשֵׁב בְּכָל מְקוֹם כְּעֵדוֹת גְּמוּרָה אֶפְלוּ מִדְּאוּרֵיתָא, וְהִפְתּוּב מְסָרוּ לְחַכְמִים לְדַעַת אֵיזָה דְּבָר מְפָרְסֵם וְנִפְרָסֵם דְּבָרֵי אֲמַת שְׁיִהִיָּה חָשׁוּב כְּעֵדוֹת. וְהֵא דְּקֹאֲמַר מְשׁוּם עֲגוּנָה, הֵכִי קֹאֲמַר, חַכְמִים שְׁהוּן מַחְמִירִין בְּכָל מְקוֹם הַקְּלוּ בְּזֶה וְחָשְׁבוּ פְּרָסוּם וְלִדְוֵנוּ כְּעֵדוֹת בְּרוּר. נְמוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרַא"ה. אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת כְּתֻבוֹת דְּתַקְנַת חַכְמִים הִיא וְלֹא הוּוּ עוֹקֵר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה, כִּינּוּן שְׁיִשׁ בְּדָבָר קִצַּת טַעַם וְסִמְךָ: **[ג]** **וְאִין לָהּ כְּתֻבָּה**. מְנָה וּמֵאֲתִים וְתוֹסְפֵת וּנְדוּנָא, דְּהֵא עוֹבְרַת עַל דָּת הִיא, וּבְעוֹבְרַת עַל דָּת וְחִבְרוּתֶיהָ אֲמָרִין בְּכְתֻבוֹת שְׁאִין לָהּ תוֹסְפֵת, וְזוּ וְדֹאֵי אָף נְדוּנָא אִין לָהּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרִיטְב"א. עֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** **פְּרוֹת**. מִשְׁנֵי, מֵה שְׁאֲכָל קִדְּם שְׁבֵא רֹאשׁוֹן. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ה]** **מְזוֹנוֹת**. וְאַפְלוּ מֵה שְׁלוֹתָהּ וְאַכְלָה תַּחְתָּיו. רִש"י: **[ו]** **תַּחְזִיר**. גְּמָרָא, פְּשִׁיטָא, מֵהוּ דְּתִימָא כִּינּוּן דְּתַפְסָה לֹא מִפְּקִינָן מְנָה, קָא מִשְׁמַע לּוֹ, וְאַפְלוּ תַפְסָה שְׁלֹא בְּעֵדִים, דְּלֹא מֵהֲנִי לָהּ שׁוּם מְגוּ. וּפְרַשׁ בִּירוּשְׁלָמֵי דְּדוּקָא מֵה שְׁנִטְלָה לְאַחַר שְׁבֵא הָרֹאשׁוֹן, אֲבָל מֵה שְׁתַּפְסָה קִדְּם לְכֹן לֹא תַחְזִיר, וְאַפְלוּ תַפְסָה בְּעֵדִים, וּמְסִים בִּירוּשְׁלָמֵי כְּמוֹ דְּלֹא מִפְּקָא מְנָה כְּדֵי לֹא מִפִּיק מְנָה, עַד כָּאוּ. כְּלוּמַר הַשְׁוֹו הַמְּדוֹת, דְּלִפִּי הַסְּבָרָא הֵיטָה מַחְיֶבֶת לְהַחְזִיר, שְׁתַּפְסָה קִדְּם שְׁבֵא רֹאשׁוֹן, דְּלֹא יִדְעָה שְׁאֲסוּרָה לּוֹ: **[ז]** קִדְּם שְׁגָרַשׁ הַשְּׁנֵי. הָרַמְב"ם. וְטַעְמָא דְּאַחַר שְׁגָרַשָׁה הַשְּׁנֵי אֶפְלוּ הֵיטָה כְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ אַחַר שְׁנִשְׂאֵת, הֵא קִימָא לּוֹן שְׁאִין מִמְּזוֹר מַחְיֶבֶי לְאוּיִן וְלֹא קִנְסוּ בּוֹ חַכְמִים. הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה: **[ח]** לּוּמַר שְׁאֲסוּר בְּמִמְזוֹרָת: **[ט]** **זֶה וְזֶה כּו'**. דְּכְתִיב לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמִּיו לְהַחֲלוֹ לְלַמֵּד שְׁאִינוּ מִטְמָא עַל אֲשֶׁתוֹ פְּסוּלָה. גְּמָרָא. וְזוֹ פְּסוּלָה לּוֹ, דְּאֲשֶׁת כְּהֵן אֶפְלוּ שְׁנִנְסָה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ: **[י]** וְהִינוּ הָרֹאשׁוֹן אֲבָל הַשְּׁנֵי מְדִינָא לִית לִיה: **[יא]** דְּאָף עַל פִּי שְׁהִיא אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל וּמִתְרַת לְבַעֲלָהּ כְּשִׁנְאָנְסָה, פְּסוּלָה מִיהַת לְכַהֲנָה: **[יב]** וְנִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹסְפוֹת אֵי מִתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר כְּדִלְעִיל אֲבָל לְרַבְּנָן לֹא גְרָעָה מְזָרָה אַחֲרֵת, אֵי נְמִי אֶפְלוּ כְּרַבְּנָן וְקִנְסוּהָ שְׁלֹא לְתוֹן לָהּ מַעֲשֵׂר אָף עַל פִּי שְׁמִתְרַת לְאַכְלוּ. וְלְהָרַמְב"ם מִפְּשִׁט פְּשִׁיטָא לִיה דְּקִנְסוּהָ: **[יג]** דְּאֵלוּ בְּתֵרוּמָה דְּאוּרֵיתָא לֹא אִיצְטְרִיךְ לְמַתְנֵי, דְּכִינּוּן דְּקִנְסוּהָ אִמְעֵשֶׁר כָּל שְׁכֹן אֲתֵרוּמָה: **[יד]** וְצְרִיכָא לְאֲשְׁמוּעִינָן דְּאֶפְלוּ לְזָרְעָה קִנְסוּ רַבְּנָן. גְּמָרָא: **[טו]** **רַבִּי יוֹסִי כּו' וְרַבִּי שְׁמַעוֹן**. בְּגְמָרָא פְּלִיגִי, אִיכָא מֵאֵן דְּאֲמַר דְּבִתְרָאי מוֹדוּ לְקִמְאֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹדָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאֵי לֹא קִנִּיס בְּבִיאָה דְּעַקֵּר אֲסוּרָא, כָּל שְׁכֹן בְּמִמוּנָא, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא מוֹדָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּאֲסוּרָא, וְתֵרוּיָהוּ מוֹדוּ

לְרַבִּי יוֹסִי דְבִיתְבָּה תוֹתִיָּה לֹא קִנְסוּ, כָּל שֶׁכֶּן בְּכַתְּבָה דְלַמְשָׁקֶל וּמִפְּקֵי, וְרַבִּי יוֹסִי לֹא מוֹדָה לְהוּ בִּיתְבָּה תוֹתִיָּה. וְרַב יוֹחָנָן אָמַר קִמְאַי מוֹדוּ לְבִתְרַאֲי, רַבִּי יוֹסִי מוֹדָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתָבָה דְמַדִּידִיה לְדִידִיה לֹא קִנְסִי, כָּל שֶׁכֶּן בְּמַדִּידָה לְדִידִיה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר לֹא מוֹדָה לְרַבִּי יוֹסִי בְּמַדִּידִיה לְדִידָה, וְתַרְוִיָּהּ מוֹדוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבַמְחִיִּים לֹא קִנְסוּ, כָּל שֶׁכֶּן לְאַחַר מִיתָה, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא מוֹדָה בְּמַחִיִּים: **[טז]** וְכֵן הוּא לְשׁוֹן רִשְׁיִי. וְנִרְאָה לִי שְׁרוּצָה לּוֹמֵר דְּפָלִיג וְסָבַר דְּאַפְלוּ בְּתַחֲלָה מִיָּבֵס. וְהָא דְתַנְּן פּוֹטְרֵת צְרָתָה, מְשׁוּם דְּאַשְׁכְּחֵן בְּפָרְק י"ג דִּישׁ נְשִׁים שְׂאִין פּוֹטְרוֹת צְרוּתִיהֶן, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּזוּ פּוֹטְרֵת: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם האשה שהלך בעלה למדינת הים כו': מן העקרים שהם אצלנו שכל מי שזנתה אשתו תחתיו אסורה עליו ועל מי שזנתה עמו לפי שנאמר בסוטה נטמאה נטמאה בי פעמים ובא בקבלה טמאה לבעל וטמאה לבעל ולפיכך חייבנו בכאן תצא מזה ומזה אע"פ שהיא שוגגת לפי שהיא נעשית זונה. וחיוב הגט מן הראשון מבואר ואמנם מן השני גזרה שמא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט. ולא יתחייב אחד מהם בכתובה ולא תנאי כתובה לפי שהדין הכריח שניהם לגרשה ואין דינה כדין אשת כהן שנשבית שבעלה חייב בכתובתה. ואחזור למה שאמרו ולא בלאות ר"ל לא מה שנאבד ונפסד מנכסי צאן ברזל ולא מנכסי מלוג אין מוציאים מהם ואם היו הבלאות בעין היא תקחם בלא ספק שהעיקר אצלנו שהיא לא הפסידה בלאותיה הקיימין. ולא פירות שאין מוציאים מהם מה שהגיע אצלם מפירות נכסיה וכמו כן אין לה תוספת כתובתה. ואמרו הולד ממזר מזה ומזה ר"ל אם כשבא עליה הראשון שנית והיא תחת השני קודם שתקבל ממנו גט הולד ממזר והוא ממזר מדרבנן והולד משני ממזר מדאורייתא ולכך הולד מראשון אסור בממזרת ואסור בבת ישראל. ומן העקרים שבת לוי שזינתה לא נפסלה מן המעשר אבל נפסלה בכאן משום קנס. ואין הפרש בין נשאת ברשות ב"ד בין שלא ברשות ב"ד ואפילו העידו ב' עדים במיתתו ולא נאמר מאי הוה לה למיעבד אלא כל זמן שיבא בעלה הראשון תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. ואין הלכה כרבי יוסי ולא כר"א ולא כר"ש: (רמב"ם)

פ ר ק י - משנה ב

נִסְתַּת עַל פִּי בֵּית דִּין, תִּצְאָה, וּפְטוּרָה מִן הַקְרָבָן.
לֹא נִסְתַּת עַל פִּי בֵּית דִּין, תִּצְאָה, וְחִיבַת בְּקָרְבָן.

יָפָה כַּח בַּיִת דִּין, שְׁפוֹטָרָה מִן הַקֶּרֶב. הוֹרוּהָ
בַּיִת דִּין לְנִשְׂאָ, וְהִלְכָה וְקִלְקְלָה {יח}, חִיבַת
בְּקֶרֶב, שֶׁלֹּא הִתִּירוּהָ אֶלָּא לְנִשְׂאָ :

ר"ע מברטנורה וּפְטוּרָה מִן הַקֶּרֶב. דִּיחִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בַּיִת דִּין פְּטוּר
מִן הַקֶּרֶב: שֶׁלֹּא עַל פִּי בַיִת דִּין. אֶלָּא בְּשְׁנֵי עֲדִים, חִיבַת בְּקֶרֶב, דְּשׁוּגְגַת
הִיא. וְלִית הִלְכָתָא כִּי הָא מִתְנִיתִין, אֶלָּא בֵּין נִשְׂאָת עַל פִּי בַיִת דִּין בְּעַד
אֶחָד בֵּין עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים, חִיבִין בְּקֶרֶב הִיא וּבְעֵלָה הַשְּׁנֵי {יז}: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יז} וְטַעַמָא שְׁאִין זֹו הוֹרָאת בַּיִת דִּין אֶלָּא טְעוּת: {יח} וְקִלְקְלָה.
מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא כְּגוֹן אֲלֻמָּנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה כּוֹ', דְּלֶהְכִי לֹא שְׁרִיּוּהָ. אֲבָל
זְנִתָהּ לֹא, מֵאִי טַעַמָא, אֲתוּן הוּא דְּשׁוּיָתוּן פְּנוּיָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נִיסַת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן כו': זאת ההלכה דחוויה אבל
היא חייבת קרבן מכל הצדדין לפי שהעיקר אשר הוא אצלנו בעושה
בהוראת ב"ד שהוא פטור מן הקרבן יש לו תנאים רבים כמו שיתבאר
בתחלת הוריות ובהתקבץ אלו התנאים יהיה העושה פטור ואלו התנאים
אין בכאן מהם גם אחד ולכך האשה ובעלה השני חייבין בקרבן לפי שהם
שוגגין וזה הקרבן חטאת נקבה מן הצאן: (רמב"ם)

פרק י - משנה ג

הָאִשָּׁה שֶׁהִלְךָ בְּעֵלָהּ וּבְנָהּ {יט} לְמַדִּינַת הַיָּם,
וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ, מִת בְּעֵלְךָ וְאַחַר כָּךְ מִת בְּנֶךְ,
וְנִשְׂאָת, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ {כ}, חֲלוּף הָיוּ
הַדְּבָרִים, תִּצֵּא, וְהוֹלֵד רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִמֶּזֶר.
אָמְרוּ לָהּ, מִת בְּנֶךְ וְאַחַר כָּךְ מִת בְּעֵלְךָ,
וְנִתְיַבְּמָה, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ, חֲלוּף הָיוּ

הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהוֹלֵד רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן **{כא}**
מִמֶּזֶר **{כב}**. אָמְרוּ לָהּ, מִתּ בְּעֵלֶיךָ, וְנִסֵּת, וְאַחַר
כֶּךָ אָמְרוּ לָהּ, קַיִם הָיָה וּמֵת, תֵּצֵא **{כג}**, וְהוֹלֵד
רֵאשׁוֹן **{כד}** מִמֶּזֶר, וְהַאֲחֲרוֹן **{כה}** אֵינוֹ מִמֶּזֶר.
אָמְרוּ לָהּ, מִתּ בְּעֵלֶיךָ, וְנִתְקַדְּשָׁה, וְאַחַר כֶּךָ בָּא
בְּעֵלָהּ, מִתְּרַת לַחֲזֹר לוֹ. אֵף עַל פִּי **{כו}** שְׁנַתַּן לָהּ
אַחֲרוֹן גָּט, לֹא פִסְלָה מִן הַכֹּהֵנָה. אֵת זֶה דָּרַשׁ
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מֵתִיָּא, וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה
(ויקרא כא), וְלֹא מֵאִישׁ שְׂאִינוֹ אִשָּׁה :

ר"ע מברטנורה וְאַחַר כֶּךָ מֵת בְּנֶדֶךָ. וְלֹא הִזְקָקָה לִיבּוּם: וְנִשְׂאֵת. לְשׁוּק:
רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן. רֵאשׁוֹן שְׁלִפְנֵי הַשְּׂמוּעָה, וְאַחֲרוֹן שְׁלֵאֲחַר הַשְּׂמוּעָה. וְכַרְבִּי
עֲקִיבָא מִתּוֹקְמָא דְאָמַר יֵשׁ מִמֶּזֶר מִחֲבִיבֵי לְאוּיוֹ, וְאִינְהָ הִלְכָה: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יט}** וּבְנָהּ. יֵשׁ לוֹמַר דָּאוּ בְּנָהּ קָאָמַר, דְּכִינּוֹן שְׂזָה שְׂהוּא בְּכָאן אָנוּ
יוֹדְעִים אֵימְתֵי מֵת, וְכִשְׂאוֹמַר אַחַר כֶּךָ שְׂאוֹתוֹ שְׂבַמְדִּינַת הַיָּם מֵת בְּיוֹם פְּלוּנִי,
מִמִּילָא יְדַעִינּוּ עַל מִי שְׂהַעִידוּ שְׂמֵת רֵאשׁוֹן: **{כ}** אָמְרוּ לָהּ. שְׂנִיִּם אַחֲרִים
הִזְיִמוּ לְרֵאשׁוֹנִים, וְהַתּוֹרָה הֵאֱמִינָה לְמִזְיִמִּין יוֹתֵר מִן הַרֵאשׁוֹנִים. נְמוּקֵי
יוֹסֵף: **{כא}** רֵאשׁוֹן כּוֹי. הָוָה לִיָּה לְמִתְנֵי סֵתֶם וְהוֹלֵד מִמֶּזֶר, אֶלָּא מִשׁוּם סִיפָא
דְּמַחְלֵק בֵּין רֵאשׁוֹן לְאַחֲרוֹן תְּנִי נְמִי הָכִי בְּרִישָׁא. גְּמָרָא: **{כב}** מִמֶּזֶר. אֶלִּיבָא
דְּכִלִּי עֲלֵמָא, שְׂהָרִי פּוּגַע הוּא בְּאִשְׁתּ אַחִיו כִּינּוֹן שְׂהָיָה לוֹ בֶּן כְּשִׂמַת, וְאִשְׁתּ
אַחִיו בְּכֶרֶת. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **{כג}** תֵּצֵא. דְּקִנְסִינּוֹן לָהּ אֵף עַל פִּי שְׂכַבְרַת מֵת, מִשׁוּם
דְּאִיבְעִי לָהּ לְאַמְתּוּנִי וְלַחְקֹר הָאֱמֵת, וְלִית לָהּ כְּתֻבָּה וְלֹא תִנְאִי כְּתֻבָּה: **{כד}**
רֵאשׁוֹן. דְּלִפְנֵי הַשְּׂמוּעָה, שְׂנוּלֵד בְּעוֹד שְׂבַעֲלָה חֵי, מִמֶּזֶר: **{כה}** וְהַאֲחֲרוֹן.
דְּלֵאֲחַר שְׂמוּעָה, כְּלוּמַר שְׂלֵא רְצָה הַיָּבֵם לְגַרְשָׁה, אֵינוֹ מִמֶּזֶר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא
מִדְּרַבְּנָן, דְּקִנְסוּהָ. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וּמָה שְׂכַתְּבַת שְׂלֵא רְצָה, שְׂלֵא בְּדַקְדּוּק כְּתַב כּוֹן,
דְּאִטּוֹ בְּרִשְׁעֵי מִירִי: **{כו}** אֵף עַל פִּי כּוֹי. לְפִי שְׂאִינְה צְרִיכָה גָט, וְאִין חוֹשְׁשִׁין
שְׂמָא יֵאמְרוּ אִשְׁתּ אִישׁ יוֹצֵאת בְּלֵא גָט כְּדָאֲמַרִּינּוּ בְּנִשְׂאֵת, דְּתַלּוּ לְמִימַר
דְּבִטְעוֹת הָווּ קְדוּשִׁין שְׂהִיתָה סְבוּרָה שְׂמֵת בְּעֵלָהּ וְלֹא הָיָה אֱמֵת, וְהוּאִיל וְלֹא
עֲבָדָא אֲסוּרָא לֹא קִנְסִינּוֹן לָהּ, אֶבֶל בְּנִשְׂאֵת דְּעֲבָדָא אֲסוּרָא קִנְסִינּוֹן לָהּ. גְּמָרָא.
וְכִינּוֹן שְׂנִכְנְסָה לַחֲפָה אֵף עַל פִּי שְׂלֵא נְבַעֲלָה עֲבָדָא אֲסוּרָא קִרִּינּוֹן לָהּ, דְּהֵא לֹא
שְׂרִינּוֹן אֶלָּא בְּנִתְקַדְּשָׁה לְבָד. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְעִין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים כו': ר"ל באמרו הראשון
ואחרון אשר נולד לפני שמועה ולאחר שמועה וזה דעת ר"ע דסבר יש ממזר

מחייבי לאוין שהיבמה איסור לאו בה הוא שנאמר לא תהיה אשת המת החוצה ואין הלכה כר"ע:

אמרו לה מת בנד ואח"כ מת בעליך כו': כל מה שאמר הולד הראשון ואחרון ממזר ר"ל שנולד לפני שמועה ולאחר שמועה כמו שזכרנו במה שקדם ומאמר ר"א אמיתי ובזה הפסיק ענין אחר והוא כשיכתוב אדם גט לאשתו ויבאר בו שהוא מגרש אותה ממנו והניחה אסורה על שאר בני"א כגון שיאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם בלא ספק הגט הוא פסול והוא חספא בעלמא אבל היא אסורה לכהן בזה הגט ואינה מותרת להנשא עד שיכתוב לה גט כשר לפי שנאמר גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה: (רמב"ם)

פרק י - משנה ד

מִי שֶׁהִלְכָה אִשְׁתּוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ **{כז}**, מִתָּה אֲשַׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אַחֻתָּהּ, וְאַחַר כֵּן בָּאת אִשְׁתּוֹ, מִתְּרַת לַחֲזֹר לוֹ. הוּא מִתְּרַת בְּקָרוֹבוֹת שְׁנֵיָהּ, וְשְׁנֵיָהּ מִתְּרַת **{ל}** בְּקָרוֹבָיו. וְאִם מִתָּה רֵאשׁוֹנָה, מִתְּרַת **{לא}** בְּשְׁנֵיָהּ. אָמְרוּ לוֹ, מִתָּה אֲשַׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אַחֻתָּהּ, וְאַחַר כֵּן אָמְרוּ לוֹ, קִיַּמַת הִיָּתָהּ, וּמִתָּהּ, הוֹלֵד רֵאשׁוֹן מִמֶּזֶר, וְהֶאֱחָרוֹן אֵינוֹ מִמֶּזֶר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל שְׁפוּסֵל עַל יְדֵי אַחֲרִים, פּוֹסֵל עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. וְכָל שְׂאִין פּוֹסֵל עַל יְדֵי אַחֲרִים, אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עֲצָמוֹ:

ר"ע מברטנורה **מתרת לחזר לו.** דקדושי שנייה אינן כלום, ובזנות בא עליה. ואמרין בגמרא ושכב איש אותה (במדבר ח), שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה **(כה)**: **ומתור בקרובות השנייה.** לשא בתה **(כט)**, דקימא לן נושאים על האנוסה ועל המפתה: **רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו.** רבי יוסי שמעיה לתנא קמא דקאמר לא שנא דאזלי אשתו וגיסו שהוא בעל אחות אשתו למדינת הים ולא שנא דאזלי ארוסתו וגיסו, ובאו ואמרו לו מתה אשתך ומת גיסך, ונשא את אחותה, ואחר כך באו אשתו וגיסו, אשת גיסו אסורה על גיסו, ואשתו מתרת לו. ואמר לו רבי יוסי, ארוסתו וגיסו דאיכא למימר תנאה הוי בקדושין והאי דנסיב לאחותה שפיר קנסיב, ובעיא גט מניה דלא לימרו אשת איש יוצאת בלא גט, דפסיל לה על ידי אחרים דהינו גיסו, דכיון דנפקא מניה בגטא אפסלא לה מבעלה, פוסל נמי על ידי עצמו ואתסרא ליה אתתיה עליה דהויא אחות גרושתו, אבל היכא דאזלי אשתו וגיסו למדינת הים וקא נסיב לה לאחותה, דליכא למימר תנאה הנה ליה בנשואין **(לב)** ושפיר קנסיב לה להאי כדאיכא למימר בארוסין, ולא בעיא גט מניה ולא קפסיל על ידי אחרים, דהא לא פסלה אשת גיסו אגיסו, אינו פוסל על ידי עצמו, ושריא ליה אתתיה שפיר אינה אחות גרושתו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(כז)** **ואמרו לו כו'.** הינו דוקא בשאמרו לו שני עדים שמתה אשתו, אבל כשאמר לו עד אחד על מיתת אשתו, אין יכול לשא אחותה. תוספות: **(כה)** דהנה אמינא דקל וחומר היא, ומה במקום שפא על אשת איש דיש היתר בחייו על ידי גט נאסר בעלה האוסרה, מקום שפא על אסור חמור כגון אחות אשתו, שאשתו אוסרת אחותה כל ימיה, אינו דין שנאסרה אשתו האוסרת אחותה, קא משמע לן ושכב [וגו'], דמזיד לא אסרה, הלכך בשוגג כי מתניתין לא גזרו בה רבנן. גמרא: **(כט)** והוא הדין לכל הקרובות: **(ל)** **מתרת כו'.** דנושא אדם אנוסת אביו כו'. ומתניתין דלא כרבי יהודה דריש פרק כדלקמן: **(לא)** **מתור.** דפקע לה אסור אחות אשה, וכל שכן דאם מתה השנייה דמתור בראשונה. בית יוסף: **(לב)** פירש רש"י דהא כלי עלמא ידעי דאין אדם משים בעילתו בעילת זנות, הלכך קים להו דנשואי שנייה אינם כלום ולא בעיא גט כו'. ולתנא קמא טעמא דהנסת בעד אחד אסורה לחזר לא משום שפא אמרו זה מחזיר גרושתו אלא משום דלא דיקא שפיר, הלכך מאן דנסבה פסלה אקמא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהלכה אשתו למדינת הים כו': ידוע הוא שאין קדושין תופסין בעריות ונאמר בסוטה ושכב איש אותה ובא בקבלה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחרת אוסרתה וזה מן הדין כי האדם כשזינה עם קרובות אשתו לא תאסר עליו אשתו. ומאמר רבי יוסי צריך ביאור גדול שת"ק ביאר דבריו כפי מה ששמע רבי יוסי ממנו שאם היה יעקב וישמעאל נשואים לאה ורחל ויעקב בעל לאה והלך ישמעאל ולאה למד"ה ושמע יעקב שמתו שניהם ונשא יעקב לרחל אח"כ באו ישמעאל ולאה וידוע הוא שרחל אסורה על ישמעאל בעלה בלא ספק לפי שהיא צריכה גט מיעקב וכל הדרכים האלו בה כמו שנקדם אבל לאה מותרת ליעקב בעלה בין שהיתה לאה מאורסת ליעקב או

נשואה לפי שאין שכיבת אחותה אוסרתה וחלק רבי יוסי על זה ואמר שאם תהיה לאה מאורסת ליעקב בלבד תיאסר עליו לפי שאפשר שתנאי היה לו בקידושין ולא נתקיים התנאי ונשואין גמורים היו נשואי אחותה רחל וצריכה רחל ממנו גט ונפסלה לבעלה וכמו שפסל על ידי אחרים פסל ע"י עצמו אבל אם היתה לאה נשואה ליעקב ידוע הוא שאין קדושין תופסין באחותה ואינה צריכה רחל גט ולכך מותרת שתחזור לישמעאל בעלה ולא תיאסר עליו לפי שלא קבלה גט וכמו שלא פסל רחל על בעלה לא פסל אשתו והלכה כרבי יוסי במה שאסר חזרת הארוסה ליעקב בלבד : (רמב"ם)

פרק י - משנה ה

אָמְרוּ לוֹ, מִתָּה אֲשֶׁתְּךָ, וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ מֵאֲבִיהָ,
מִתָּה, וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ מֵאִמָּהּ, מִתָּה, וְנִשְׂא
אַחוֹתֶיהָ מֵאֲבִיהָ, מִתָּה, וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ מֵאִמָּהּ,
וְנִמְצְאוּ כָּלן קִימוֹת, מִתֵּר בְּרֵאשׁוֹנָה,
בְּשִׁלְיֻשִׁית, וּבַחֲמִישִׁית, וּפּוֹטְרוֹת צְרוּתִיהֶן,
וְאָסוּר בְּשִׁנְיָהּ וּבְרַבִּיעִית, וְאִין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן
פּוֹטְרַת צָרְתָּהּ. וְאִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה לְאַחַר
מִיתַת הָרֵאשׁוֹנָה, מִתֵּר בְּשִׁנְיָהּ וּבְרַבִּיעִית,
וּפּוֹטְרוֹת צְרוּתִיהֶן, וְאָסוּר בְּשִׁלְיֻשִׁית
וּבַחֲמִישִׁית, וְאִין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרַת
צָרְתָּהּ :

ר"ע מברטנורה אָמְרוּ לוֹ מִתָּה אֲשֶׁתְּךָ וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ מֵאֲבִיהָ. שְׁלֵא מֵאִמָּהּ, וְחִזְרוּ וְאָמְרוּ לוֹ מִתָּה הַשְּׁנִיָּה, וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ שֶׁל הַשְּׁנִיָּה מֵאִמָּהּ וְלֹא מֵאֲבִיהָ, וְנִמְצְאוּ זֶה הַשְּׁלִישִׁית נִכְרְיָה אֶצֶל הָרֵאשׁוֹנָה, וְחִזְרוּ וְאָמְרוּ לוֹ מִתָּה זֶה הַשְּׁלִישִׁית, וְנִשְׂא אַחוֹתֶיהָ שֶׁל שְׁלִישִׁית זֶה מֵאֲבִיהָ וְלֹא מֵאִמָּהּ, נִמְצְאוּ רַבִּיעִית רְחוּקָה מִן הַשְּׁנִיָּה וְכָל שְׁכָן מִן הָרֵאשׁוֹנָה, וְחִזְרוּ וְאָמְרוּ

לו מתה זאת הרביעית: ונשא אחותה מאמה. והיא רחוקה מן השלישית וכן מן הראשונה ומן השנייה, ואחר כך אמרו לו כלן קימות: מתר בראשונה, בשלישית ובחמישית. שאינן קרובות זו לזו. ואף על פי שהשלישית אחות השנייה, שריא, דקדושי שניה לא תפסי, דאחות אשה היא לראשונה שלקחה מקדם, והוא לה כאנוסה ומפתה, ותניא, אנס אשה מתר לשא בתה, דלא אסרה תורה אלא אחות אשה בלבד, והיא דלא תפסי קדושין לאו אחות אשה היא. וכן החמישית אף על פי שהיא אחות הרביעית, מתרת, דהואיל ותפסי קדושין בשלישית נמצאת ביאת רביעית שהיא אחות שלישית ביאת זנות ולא נאסרה חמישית עליו: ופוטרות צרותיהן. אם מת ובא יבם ויבם אחת מהן, פוטרת צרתה: ואסור בשנייה. מפני הראשונה. וברביעית מפני השלישית: ואם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה. שאמת היו הדברים של ראשונה, ושאר הדברים שקר היו, אסור בשלישית מפני השנייה ובחמישית מפני הרביעית: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה כו': אמרו מתה מתה ר"ל אמרו לו מתה. ומן המבואר כשתהיה לאה אחות רחל מן האב בלבד ורחל אחות רבקה מן האם בלבד שהזיווג בלאה ורבקה מותר לפי שאין ביניהן קורבה כלל ועל זה הענין תתבאר ההלכה בקלות: (רמב"ם)

פרק י - משנה ו

בן תשע שנים ויום אחד, הוא פוסל על ידי **{לג}** אחיו, והאחים פוסלין על ידו, אלא שהוא פוסל תחלה, והאחין פוסלין תחלה וסוף. כיצד, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, פסל על ידי אחיו **{לו}**. באו עליה אחיו, ועשו בה מאמר, נתנו גט או חלצו, פסלו על ידו:

ר"ע מברטנורה **בן תשע שנים ויום אחד פוסל**. את היבמה לאחין אם בא עליה **[לד]**, דביאתו ביאה. או אם נתן גט או עשה בה מאמר, שיש לו גט ויש לו מאמר **[לה]**, אבל אינו גט גמור ולא מאמר גמור: **אלא שהוא פוסל תחלה**. בגמרא מפרש דבמאמר הוא פוסל תחלה ולא בסוף, שאם אחיו הגדול עשה מאמר ואחר כך עשה מאמר זה שהוא בן תשע שנים ויום אחד לא פסלה מאחיו, אבל בביאה פוסל בן תשע שנים ויום אחד בין בתחלה בין בסוף. ומתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, אלא הוא פוסל תחלה והן פוסלין תחלה וסוף. בפה דברים אמורים, במאמר, אבל ביאה אפלו בסוף נמי פסיל, כיצד, בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו וכו': (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[לג]** **על ידי**. עליהן. נמוקי יוסף: **[לד]** דוקא לענן יבום, וקמאמר: **[לה]** בן כתב הרמב"ם. וחליצה לא, כדאיתא לקמן משנה ד' פרק י"ב דלרבנן אין בחליצת קטן כלום. וקשיא דאם חליצה ביבמה לית ליה כל שכן גט דלית ליה דהא בגדול לא אתי גט אלא מכח חליצה. וכן חזר הרמב"ם בחבורו דאין לו גט. ועין תוספות יום טוב: **[לו]** **על ידי אחיו**. שעשו בה מאמר תחלה, דהא כיצד אפסוף קאי. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י אחין כו': בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו כו': מן העקרים הוא שכן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה ויש לו גט ויש לו מאמר אבל אינו גט גמור ואינו מאמר גמור. ואמרו בכאן פוסל תחלה ר"ל במאמר לפי שאם נתן אחיו הגדול מאמר ביבמתו ואח"כ נתן הוא מאמר אינו פוסל על ידי אחיו הגדול אבל הוא כאילו לא נתן שום דבר אבל בביאה הוא פוסל לעולם בין בתחלה בין בסוף והעיקר אצלנו עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול וכבר ידעת מן הפרק החמישי דין מאמר אחר מאמר ועל זה תעשה היקש ואין הלכה כר"ש: (רמב"ם)

פרק י - משנה ז

בן תשע שנים ויום אחד שפא על יבמתו, ואחר כך בא עליה אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד, פסל על ידו. רבי שמעון אומר, לא פסל:

רמב"ם בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה כו' : כבר בארנו שמאמר גדול כביאת בן ט' שנים ויום אחד ומעקרנו ג"כ אשת קטן ואשת שוטה פטורות מן החליצה ומן הייבום ולפיכך נשא אשה ומת פטורה מן החליצה ומן הייבום : (רמב"ם)

פרק י - משנה ט

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, הראשונה חולצת ולא מתיבמת, והשניה או חולצת או מתיבמת **{לט}**. רבי שמעון אומר, מיבם לאיזו שירצה, וחולץ לשניה. אחד שהוא בן תשע שנים ויום אחד, ואחד שהוא בן עשרים **{מג}** שנה שלא הביא שתי שערות :

ר"ע מברטנורה **אם לא ידע הראשונה משהגדיל, ראשונה חולצת ולא מתיבמת.** דזקת שני יבמין עליה הואיל ולא ידעה משהגדיל לא יצאת ידי נפילה ראשונה : **רבי שמעון אומר מיבם לאיזו שירצה.** דלית ליה לרבי שמעון זקת שני יבמין **{מ}**. והכי נמי אמרינן בפרק ארבעה אחים **{מא}** : **וחולץ לשניה.** דהא לאו צרות נינהו לאפטורי חדא ביבום חברתה. ויבומי תרוניהו לא, הואיל והויא צרתה במקצת מאמר דרבנן, מחזו כשתי יבמות הפאות מבית אחד **{מב}** : **אחד בן תשע ואחד בן עשרים.** שניהן שוין לכל האמור למעלה, דכל כמה דלא איתי שתי שערות קטן הוא, עד שיהיה בן שלשים וחמש שנה, ואם הגיע לחמש ושלושים שנה ולא הביא שתי שערות, אף על פי שלא נראו בו סימני סריס המפרשים למעלה **{מד}**, הרי זה סריס חמה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לט}** או מתיבמת. ופליגא אמשנה ט' דפרק ג' דתנן חולצת ולא כו', משום דמאמר דוחה אפלו לצרת בעלת זקת שני יבמין והכי נמי הרי

עשו ביאת קטן כמאמר בגדול, אלא ההוא תנא גזר משום שתי יבמות
הפאות מבית אחד ואירי בגדול והוא הדין לקטן. ותנא דהקא לא גזר ואירי
בקטן והוא הדין לגדול. והוא הדין דתנא דהקא פליג אמיתניתין ח' [בפרקין]:
[מ] וכן כתב רש"י. ורצונו לומר דלא משפחת אליבא דרבי שמעון זקת שני
יבמין משום דמספקא ליה אי קני לגמרי אי לא קני כלל: [מא] פלומר
במאמר בגדול דפליג רבי שמעון התם. וצריך עיון דלא איכפל רבי לאשמעינן
נמי בסיפא דמשנה ח' כי היכי דאיכפל לאשמעינן דרבי שמעון לא פסל: [מב]
וכן לשון רש"י. והלשון אינו מדקדק. ובפרק ד' אחין כתב ויבומי תרוניהו
לא, דדלמא מאמר קני והווי שתי יבמות הפאות מבית אחד: [מג] ואחד כו'.
ולא נראו בו סימני סריס: [מד] בפרק ח' משנה ד': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בן תשע שנים ויום א' שבא על יבמתו ומשהגדיל כו': היות
הראשונה חולצת ולא מתייבמת לפי שביאת בן תשע שנים כמאמר בגדול
וכבר נקדם לך שאם נתן גדול מאמר ליבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת ובן
כ' שנה שלא הביא ב' שערות אם נראו בו סימני סריס הוא סריס חמה ואם
לא נראו בו הרי הוא במדרגת קטן לכל המצות ודינו בענייני התשמיש כדין
בן תשע שנים ויום אחד עד שיגיע לחמש ושלשים שנה וכשיהיה לו יותר על
חמש ושלשים שנה ולא הביא שתי שערות הרי הוא סריס חמה אע"פ שלא
נראו בו סימני סריס וסימני סריס הם כל שאין לו זקן ושערו לקוי ר"ל
שערות ראשו דקים חלופים מאד ובשרו מחליק ואין מימי רגליו מעלין
רתיחה ומטיל מים ואינו עושה כיפה ר"ל העדר קלוח השתן ושכבת זרעו
דוהה ר"ל שמראיתו כהה ואין מימי רגליו מחמיצין ורוחץ בימות הגשמים
ואין בשרו מעלה הבל כשאר הבריאים וקולו דק עד שאינו ניכר בין קולו
לקול הנשים. וכשיראו בו אחד מאלו הסימנים ונשלמו לו כ' שנה ולא הביא
שתי שערות הרי הוא סריס חמה ובתנאי שלא יהיו בזקנו ב' שערות או יותר
לפי שכשיהיו בזקנו אפילו שתי שערות לא יהיה סריס עד שיהיו בו
הסימנים כולן [ויהיה בן עשרים שנה] או עד שיהיה בן ל"ה שנים ויום אחד ומכאן
יתבאר לך ששתי שערות הנזכרות בכל מקום באיש ובאשה אינו ר"ל
שיצמחו באי זה מקום שיהיו בגוף אלא מתנאי השערות שיצמחו למטה
בגוף במקומות הידועים שהשער צומח בו ודע זה: (רמב"ם)

פרק יא - משנה א

נושאים על האנוסה ועל המפתה. האונס והמפתה על הנשואה, חייב. נושא אדם אנוסת אביו ומפתת אביו, אנוסת בנו ומפתת בנו. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו:

ר"ע מברטנורה נושאים על האנוסה. לאחר שאנס או פתה אשה מתיר לשא בפתה או אמה או אחותה **[א]**, דכתיב (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, בכלן נאמר שכובה וכאן נאמרה לקיחה, לומר לך דרך לקיחה אסרה תורה **[ב]**: **רבי יהודה אוסר**. דכתיב (דברים כג) לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו, כנף שראה אביו לא יגלה **[ג]**. ואין הלכה כרבי יהודה. אבל חכמים אסרו **[ד]** לנטען מן האשה לשא בפתה או אחותה או אמה או אחת מקרובותיה **[ה]**, מפני שהיא מצויה אצלם תמיד ואתו לידי הרגל עברה **[ו]**. ואם עבר ונשא אחת מקרובות אנוסתו ומפתתו או מקרובות האשה שנחשד עליה אין מוציאין אותה מידו. ומתניתין דקתני נושאים על האנוסה דמשמע אפלו לכתחלה, מירי לאחר מיתת האנוסה והמפתה, דהשתא ליכא למיחש שפא לאחר שישא בפתה יזנה עם הראשונה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** והוא הדין וכל שכן בשאר קרובות דשרי: **[ב]** פרש רש"י שהיתה הראשונה לקוחתו חייב על השנייה כשפא עליה, דבשנייה ליכא למימר לקוחין דהא לא תפסי בה קדושין. וכתב נמוקי יוסף ומיהו קשה דלמא כל היכא דאית בה לקוחין אסרה תורה, ובין בשנייה בין בראשונה. ויש לומר דמשמעות קרא הכי הוא שהקיחה היא בראשונה, דהכי אסרה תורה לשכב באחת אחר שיש לו האחרת. ואם הראשונה אנוסה לבד בשביל זה אינה שלו. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** ומנלן דבאנוסה. דכתיב מעלויה דקרא ונתן האיש כוי לאבי הנערה כוי. ורבנן הא לא סמיך ליה, אלא כי אתא קרא לשומרת יבם של אביו וכנף הראוי לאביו הוא אף על גב דהוה ליה דודתו ויבמה לשוק ולעבר עליה בשלשה לאוין כוי. גמרא: **[ד]** קאי ארישא דמתניתין נושאים על האנוסה כוי. והא דאסרי לנטען ולא אסרו לבניהו של המתירין דסוף פרק ב', נשי לגבי נשי שכחין, גברי לגבי גברי לא שכחין. אי נמי נשי דלא מתסרא משכיבת המזנה בקרובותיה לא קפדי אהדדי, גברא דמתסרא עליו אשתו המזנה קפדי אהדדי. גמרא: **[ה]** שפא אסרה

הַבִּיָּאָה עִמָּהֶם אִם הִיְתָה אֲשֶׁתּוֹ. הַרְמַבִּ"ם: {ו} וְהוּי אֹנִס וּמִפְתָּה עַל הַנְּשׂוּאָה. רַשִׁ"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נושאים על האנוסה ועל המפותה כו': הדין בזאת ההלכה לפי מה שאגיד וזה כי האדם כשנחשד עם אשה על הצד שנקדם לנו בענין הנטען מן השפחה ונתאמת החשד עמה אין הדין נותן שיניחו לו לישא אשה מקרובות זאת האשה שנתברר עליו החשד עמה ר"ל באמרו הקרובות הם הקרובות שנאסרה הביאה עמהם אם היתה אשתו וכמו כן כשאנס אדם אשה או פתה אין לו רשות להנשא עם הקרובות המיוחדות באנוסתו ומפותתו שאינו מותר לו לבא עליהן וזאת המניעה מדרבנן והסבה שלא נחזיק בעוברי עבירה לפי שאם ישא קרובותיה יתגבר עליה ואם נשא קרובת אנוסתו או מפותתו שנטען עליה אין מוציאין אותה ממנו ואם מתה מפותתו או אנוסתו מותר לו לישא קרובותיה לפי שנסתלקה הסבה. ואמרו נושאים על האנוסה ר"ל אחר מותה ורבי יהודה מביא ראיה ממה שנאמר לא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ב

הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְרוּ בְּנִיָּה עִמָּה, לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְּמִין, אֲפֹלוּ הוֹרְתוֹ {ח} שֶׁל רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא בְּקִדְשָׁה וְלִדְתּוֹ בְּקִדְשָׁה, וְהַשְּׂנִי הוֹרְתוֹ וְלִדְתּוֹ בְּקִדְשָׁה. וְכֵן שֶׁפָּחָה שֶׁנִּשְׁתַּחֲרָרוּ בְּנִיָּה עִמָּה:

ר"ע מברטנורה לא חולצין. דאחיה מן האב בעינן, וגרים אין להם שאר מן האב {ז}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} והא דתנן הגיורת, משום סיפא דלדתו בקדשה. והא דתנן לא חולצין ואינהו לאו אחין נינהו כלל, אלא קא משמע לן אפלו מדרבנן אינן בתורת יבום וחליצה, ואי בעי למנסב נשי דהדדי לאחר מיתה אפלו יש להם בנים נסבי, ובגמרא שקלי וטרו בה. נמוקי יוסף. ומסקנת הפוסקים דכשנשאום לאחר שנתגירו, דאסורא מדרבנן למנסב כו': {ח} אפלו כו'. דאף על גב דהורתו של ראשון שלא בקדשה וכשתי אמהות דמנא, ואיכא למימר דתהוי עליה כנכרית ואי בעי ליבומי מנבם, אפלו הכי אסירי וקיימי עליה

בְּאֵשֶׁת אָח. גְּמָרָא. וְאִי גַם לְדָתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן שְׁלֵא בְקַדְשָׁהּ, יְכוּל לְהִיּוֹת דְּשָׂרִי.
תּוֹסְפוֹת : (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם הגיורת שנתגיירו בניה עמה כו' : זה מבואר לפי שדיני הקורבה אינו
נוהג בקורבת העובדי כוכבים ועבדים : (רמב"ם)

פרק יא - משנה ג

חָמֵשׁ נָשִׁים שֶׁנִּתְעַרְבוּ וְלָדוּתֵיהֶן, הַגְּדִילוּ
הַתְּעַרְבוֹת וְנִשְׂאוּ נָשִׁים וּמֵתוּ, אֲרַבְעָה חוֹלְצִין
לְאַחַת, וְאֶחָד מֵיָבֵם אוֹתָהּ. הוּא וְשְׁלֹשָׁה
חוֹלְצִים לְאַחֶרֶת, וְאֶחָד מֵיָבֵם. נִמְצְאוּ אֲרַבַּע
חֲלִיצוֹת וְיָבוֹם לְכָל אַחַת וְאַחַת :

ר"ע מברטנורה שְׁנֵתְעַרְבוּ וְלָדוּתֵיהֶן. וַיֵּשׁ לְכָל אַחַת מֵהֶן בֶּן וְדַאי, שְׁלֵא
נִתְעַרְבַּ: אֲרַבְעָה חוֹלְצִין לְאַחַת. בֶּן וְדַאי שֶׁל כָּל אַחַת מִן הָאֲרַבַּע חוֹלֵץ
לְאַחַת מֵהֶן, דְּכָל אַחַת מִסְפֵּק לָהּ לְאֵשֶׁת אָח. וּבֶן הַחֲמִישִׁית יִשְׁאַנָּה מִמָּה
נִפְשָׁד, אִם אֵשֶׁת אָחִיו הִיא הָרִי מֵיָבֵם לָהּ, וְאִם לֹא הָרִי חֲלָץ לָהּ יִבְמָה :
הוּא וְשְׁלֹשָׁה. זֶה שְׁיָבֵם חוֹלֵץ לְאַחֶרֶת וְשְׁלֹשָׁה עִמּוֹ. וְהַחֲמִישִׁי מֵיָבֵם מִמָּה
נִפְשָׁד. וְחוֹזְרִין הַשְּׁנַיִם הַלְלוּ וְחוֹלְצִין לְשְׁלִישִׁית וְשְׁנַיִם עִמָּהֶם וְהַחֲמִישִׁי
מֵיָבֵם, וְכֵן כָּלֵם : אֲרַבַּע חֲלִיצוֹת. תְּחַלֶּה, לְפִי שְׂאִין אֶחָד מֵהֶם רִשְׁאֵי לְיָבֵם
עַד שֶׁיִּחְלְצוּ לָהּ הָאֲרַבְעָה, כִּי הֵיכִי דְלֹא לְפָגַע בְּיָבְמָה לְשׁוֹק. וְהוּא הַדִּין
דְּמִצּוֹ הָאֲרַבְעָה לְמַחְלָץ לְכָלֵהוּ וְהָאֶחָד כּוֹנֵס אֶת כָּלָן, אֶלֶּא דְהֵכִי שְׁפִיר
טְפִי, דְלָמָּא לְכָל חַד וְחַד מִתְרַמֵּי דִילֵיהּ [ט] וּמִתְקַיְמָא מִצְוֹת יָבוֹם : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] דְאִי מְשׁוּם דְלֹא מִתְרַמֵּי לְכָל חַד עוֹנָה בְּחֻדְשׁ פְּדֻלְעִיל, הָא
לֹא הָוִי אֶלְמָא עֲצָה טוֹבָה, וְהוּא הַדִּין דְטְפִי נְמִי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חמש נשים שנתערבו ולדותיהן הגדילו כו' : עיקר זאת המשנה
שיהיה לכל אחת מאלו הנשים בן ידוע ואחר כן הולידו חמשה בנים אחרים
ונתערבו ומתו התערובות ונשארו החמשה הידועים דינם כמו שאגיד וזה

כל זמן שיחלצו ארבעה לאחת מהם ישאנה החמישי והוא מותר ממה נפשך אם היתה זאת אשת אחיו עליו ליבם אותה ואם היא אשת ממי שאינו אחיו כבר חלץ לה אחי בעלה לפי שכבר חלץ כל אחד מדי וכל אחת מהן יחלוץ לה ד' אחים תחלה ואחר ישאנה החמישי אחר השלמת חליצות הארבעה ואחר יחזור זה שנשא ויהיה מכלל הארבעה שחולצין לשניה וייבם אותה אחר מי שחלצו לראשונה ועל דרך זה עד שתהיינה החמש נשים אצל החמשה אחים וזה לפי שיהיה כל אחד מן האחים מקיים מצות יבום וזה מותר ואם חלצו כולם לכל אחת מהן אין צ"ל שהן הותרו להנשא לאחרים : (רמב"ם)

פרק יא - משנה ד

האשה שנתערב ולדה בולד פלטה, הגדילו התערבות, ונשאו נשים, ומתו, בני הפלה חולצין ולא מיבמין, שהוא ספק אשת אחיו ספק אשת אחי אביו. ובני הזקנה, או חולצין או מיבמין [י], שהוא ספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. מתו הפשרים, בני התערבות לבני הזקנה חולצין ולא מיבמין, שהוא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, ובני הפלה, אחד חולץ ואחד מיבם :

ר"ע מברטנורה מתו הפשרים. הודאין : אחד חולץ. תחלה, והדר מיבם אידך, ממה נפשך, אי האי דחלץ הוא בן הפלה וחלץ לאשת אחיו, הא אשתרוא לה בהד חליצה ושפיר נסיב לה אידך שהוא בן הזקנה, דאשת בן אחיו מתרת לו. ואי האי דחלץ הוא בן הזקנה ואשת בן אחיו חלץ, הווא לה פחולצת מן הנכרי, ובן הפלה כי מיבם לה שפיר קמיבם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} או מינבמין. פרוש, אחר שבני הכלה חלצו תחלה. הרמב"ם :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שנתערב ולדה בולד כלתה כו' : אמרו הכשרים ר"ל הודאין
ואמרו אחד חולץ ואחד מיבם מבואר לפי שאם הוא זה שחלץ בן הכלה
וחלץ אשת אחיו הרי השני הוא בן הזקנה מותר לישא אשת בן אחיו אחר
החליצה ואם היה מי שחלץ בן הזקנה ואשת בן אחיו חלץ הרי לא הוסיף
לה החליצה כלום ואינה חליצה והשני שהוא בן הכלה ייבם אשת אחיו
והתנאי בכאן כמו כן להקדים החליצה : (רמב"ם)

פרק יא - משנה ה

כֹּהֲנֵת שֶׁנִּתְעַרְבַּ וְלָדָה בְּוֹלַד שֶׁפָּחַתָּהּ, הֵרִי אֵלֶּיךָ
אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה, וְחוֹלְקִים חֶלֶק אֶחָד בְּגֵרְךָ,
וְאֵינְךָ מְטַמְּאִין לְמִתִּים, וְאֵינְךָ נוֹשְׂאִין נָשִׁים, בֵּין
כְּשֵׁרוֹת בֵּין פְּסוּלוֹת. הִגְדִּילוּ הַתַּעֲרָבוֹת,
וְשִׁחְרוּרוּ {יב} זֶה אֶת זֶה, נוֹשְׂאִין נָשִׁים רְאוּיוֹת
לְכַהֲנָה, וְאֵינְךָ מְטַמְּאִין לְמִתִּים. וְאִם נִטְמְאוּ,
אֵינְךָ סוֹפְגִין אֶת הָאֲרָבָעִים. וְאֵינְךָ אוֹכְלִים
בִּתְרוּמָה. וְאִם אָכְלוּ, אֵינְךָ מְשַׁלְּמִין {יג} קֶרֶן
וְחֶמֶשׁ. וְאֵינְךָ חוֹלְקִין {יד} עַל הַגֵּר. וּמוֹכְרִין אֶת
הַתְּרוּמָה, וְהַדָּמִים שְׁלֵהֶם. וְאֵינְךָ חוֹלְקִים
בְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵינְךָ נוֹתְנִין לָהֶם קִדְשִׁים,
וְאֵינְךָ מוֹצִיִּאִין שְׁלֵהֶם מִיָּדָם, וּפְטוּרִין מִן הַזֵּרֵעַ
וּמִן הַלְּחִיִּים וּמִן הַקֶּבֶה, וּבְכוּרוֹ {יז} יְהֵא רוּעָה

[יח] עד שִׁיסְתָּאב, וְנוֹתַנִּין עָלָיו חֲמָרֵי כֹהֲנִים וְחֲמָרֵי יִשְׂרָאֵלִים:

ר"ע מברטנורה **אוכלים בתרומה**. דאָחד פֿהן וְאָחד עֶבֶד פֿהן אוֹכְלִין בתְּרוּמָה: **וְחוֹלְקִים חֶלֶק אֶחָד**. מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא דְהֵכִי קָאָמַר, וְחוֹלְקִים חֶלֶק כְּאֶחָד, אִם בָּאוּ שְׁנֵיהֶם עַל הַגֶּרֶן כְּאֶחָד נוֹתְנִים לָהֶם, אָבֵל זֶה בְּלֹא זֶה אֵין חוֹלְקִין לָהֶם, דְּקִסְבֵּר הָאִי תֵּנָא **[יא]** אֵין חוֹלְקִים תְּרוּמָה לְעֶבֶד אֶלָּא אִם כֹּן רַבּוּ עִמּוֹ: **בֵּין כְּשֵׁרוֹת בֵּין פְּסוּלוֹת**. דְּכָל אֶחָד מֵהֶם סָפֵק פֿהן סָפֵק עֶבֶד, כְּשֵׁרוֹת אֲסוּרוֹת לְעֶבֶד וּפְסוּלוֹת אֲסוּרוֹת לְפֿהן, וְסָפֵק אֲסוּרָא לְחֲמָרָא: **אֵין סוֹפְגִין אֶת הָאֲרֻבַּעִים**. דְּכָל חַד אָמַר אָנָּא לָאו פֿהן אָנָּא: **אֵין מְשַׁלְּמִין**. דְּכָל חַד אָמַר פֿהן אָנָּא, וְלֹא מִפְּקִינן מִמוּנָא מִסְּפִיקָא: **וּמוֹכְרִין הַתְּרוּמָה**. תְּרוּמַת תְּבוּאָתָן אֵין נוֹתְנִין אוֹתָהּ לְפֿהן כְּשִׁמְפְּרִישִׁין אוֹתָהּ, דְּכָל חַד אָמַר אֵיתִי רְאֵיהּ דְּלָאו פֿהן אָנָּא, וּמְכַל מְקוּם אֵי אֶפְשָׁר לָהּ לְאָכְלָהּ, אֶלָּא מוֹכְרִין אוֹתָהּ לְפֿהן וְהַדְּמִים שְׁלָהּ: **וְאֵין חוֹלְקִים בְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ**. כְּגוֹן עוֹרוֹת קִדְשִׁים, דְּלְכָל חַד מְנִיְהוּ אֶמְרִינן אֵיתִי רְאֵיהּ דְּכִהּן אֶת וְשִׁקֵּל: **וְאֵין נוֹתְנִין לָהֶם קִדְשִׁים**. לְהַקְרִיב **[יט]**: **וְאֵין מוֹצִיאִין שְׁלָהֶם**. כְּגוֹן אִם נוֹלַד לָהֶם בְּכוֹר **[יז]** אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, וְיִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב: **חֲמָרֵי יִשְׂרָאֵל וְחֲמָרֵי כֹהֲנִים**. מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא שְׁמִנְחָתָן נִקְמַצְתָּ כַּמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל וְקָרַב בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, וְאֵין שְׁיָרִיָּה נֶאֱכָלִין כַּמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא נִשְׂרָפֶת **[יט]** כַּמִּנְחַת כֹּהֲנִים שְׁהִיא כְּלִיל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] כְּלוּמַר וְלֹא קִימָא לָן כְּוֹתִיָּה, דְּהָאִי תֵּנָא רַבִּי יְהוּדָה הוּא וְלִטְעֵמִיָּה דְּסִבְיָרָא לִיָּה מְעַלִּין מִתְּרוּמָה לְיוֹחֲסִין, וְלֹא קִימָא לָן הֵכִי כְּמוֹ שְׁתַּנְּן מִשְׁנֵה ח' פֶּרֶק ב' דְּכִתְבּוֹת: **[יב] וְשִׁחְרוּו**. בְּגִמְרָא, אֵימָא, כּוֹפִין אוֹתָם וּמְשַׁחְרוּרִין זֶה אֶת זֶה, דְּלִשָׁא שְׁפַחָה אֵינּוּ יָכוֹל בַּת חוֹרִין אֵינּוּ יָכוֹל: **[יג] אֵינן מְשַׁלְּמִין כּוֹ**. אָבֵל צְרִיכִין לְהַפְרִישׁ מִשּׁוּם כְּפָרָה. תּוֹסֵפּוֹת: **[יד] וְאֵינן חוֹלְקִים כּוֹ**. שְׁהַמְשַׁחְרוּר יִשְׂרָאֵל הוּא. רִש"י. וְאֶפְלוּ יָבֹאוּ שְׁנֵיהֶם עַל הַגֶּרֶן וְיִהְיוּ מִתְּנִין אִם פֿהן אָנִי תֵּנּוּ לִי בְּשִׁבְלִי וְאִם חֲבֵרִי פֿהן תֵּנּוּ לוֹ בְּשִׁבְלִי, אֶפְלוּ הֵכִי אֵין חוֹלְקִין כֵּינֵן דְּאֵין אוֹכְלִין, דְּלִמָּא אֶתִּי לִידֵי תַקְלָה. תּוֹסֵפּוֹת: **[טו] וּמִלְתָּא דְּפִשִׁטָּא** הִיא שְׁאֲסוּרִים לְהַקְרִיב. אֶלָּא צְרִיךְ לוּמַר דְּהֵכִי קָאָמַר, שְׁאֵין נוֹתְנִים כּוֹ וְשֵׁהֶם יִתְּנוּ אַחַר כֶּךָ לְכָל פֿהן שְׁיָרְצוּ אֶפְלוּ שְׁאֵינּוּ בְּמִשְׁמַר: **[טז] כֹּן פֶּרֶשׁ רִש"י בְּלִשׁוֹן אַחַר**. וְלֹאוֹתוֹ פֶּרוּשׁ מִפְּרֵשׁ נִמִּי וְאֵין נוֹתְנִים לָהֶם בְּבִכּוֹר. אָבֵל לְפֶרוּשׁ קָמָא שְׁפִרֵשׁ הַר"ב לְהַקְרִיב, מִפְּרֵשׁ וְאֵין מוֹצִיאִין כּוֹ אִם הִיוּ חִיבִים חֲטָאת כּוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתָם לְתַתָּם לְאֲנָשִׁי מִשְׁמַר וְלִהְיוֹת עֲבוּדָתָם וְעוֹרֵם לְאֲנָשִׁי מִשְׁמַר, דְּכָל חַד אָמַר אָנָּא פֿהן, וְכִהּן מְקָרִיב בְּכָל שְׁעָה שְׁיָרְצָה וְאֶפְלוּ בְּמִשְׁמַר שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ, אֶלָּא אוֹ יְקָרִיבוּ לָהֶם קֶרְבָּנוֹתֵיהֶן וְיַחֲזִירוּ לָהֶם הַבָּשָׂר וְהָעוֹר וְיִתְּנוּם לְכָל מִי שְׁיָרְצוּ, אוֹ אֵלוּ יַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ לְכָל פֿהן שְׁיָרְצוּ לְהַקְרִיב כּוֹ. וְהֵכִי הוּא לִיָּה לְהַר"ב לְפֶרֶשׁ (וְעַיִן בְּתוֹסֵפּוֹת) רִישָׁא וְסִיפָא בְּחֻדָּא מִחֲתָא: **[יז] וּבְכוֹרוֹ כּוֹ**. הַשְׁתָּא אוֹרִי לָהּ מֵאֵי עֵבִיד בְּבִכּוֹר שְׁלוֹ. רִש"י: **[יח] יָהּ רוּעָה**. אֶפְלוּ בְּזִמְן הַבֵּית, דְּהָא לֹא מְצִי לְמַכְפִּינְהוּ לְתַן לְכֹהֲנִים לְאֶקְרוּבֵי וְלֶאֱכַל אֶת בְּשָׂרוֹ, וְאֵינְהוּ נִמִּי לֹא מְצִי לְמַתְבִּיָּה לְפֿהן וְלְהַחֲזִיר לָהּ הַבָּשָׂר,

דְּבָכוֹר תָּם אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לְכֹהֲנִים, הַלְכָּךְ יִרְעָה [עד שִׁיסְתָּאב], וּמִתֵּר לְשַׁחֲטוֹ
בְּמִדְיָנָה וַיֵּאֱכֹלוּהוּ הֵם, דְּבָכוֹר בַּעַל מוֹם אֵין בּוֹ מְשׁוּם זָרוּת אֶלָּא מְשׁוּם גְּזֵל
דְּמִתְנֻנּוֹת פְּהִנָּה, וְהָכָא גְּזֵל לִיכָּא דְהִמּוּצִיא מִחֻבְרוֹ עָלְיוֹ הָרְאָיָה. רַשִׁי״י: {יט}
וְאֶפְלוּ הָכִי צְרִיד קְמִיצָה, דְּמִנְחָה שְׁלֵא נְקִמְצָה פְּסוּלָה כְּזָבַח שְׁלֵא נְשַׁחֲט.
רַשִׁי״י: (עִיקָר תּוֹי״ט).

רמב"ם כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה כו': אלו הדינים כולם בנויים על
שלשה עקרים. אחד מהם ספקא דאיסורא לחומרא. והשני המוציא מחברו
עליו הראיה. והשלישי הוא שלא נחייב לשום אדם בעונש מן העונשים
מספק ואמרו חולקין חלק אחד ר"ל חולקין בחלק האחד שלקחו מן הגורן
לפי שהם נותנים להם עכ"פ חלק אחד. וחומרי ישראל וחומרי כהנים
בקרבתות לפי שמנחת כהן נאמר בה לא תאכל באש תשרף ומנחת ישראל
נשרף ממנה הקומץ והשאר נאכל וכשהביא אחד מהם מנחה נקמצת
כמנחת ישראל וקמצה קרב בפני עצמו ושיריה נשרפים: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ו

מִי שְׁלֵא שְׁהֵתָה אַחַר בַּעֲלָה שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים
וְנִשְׂאָת, וַיִּלְדָּה, וְאֵין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה
לְרֵאשׁוֹן אִם בֶּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן. הָיוּ לָהּ בָּנִים
מִן הָרֵאשׁוֹן וּבָנִים מִן הַשְּׁנִי, חוֹלְצִין וְלֹא
מִיבָמִין. וְכֵן הוּא לָהֶם, חוֹלֵץ וְלֹא מִיבָם. הָיוּ
לוֹ אֲחִים מִן הָרֵאשׁוֹן וְאֲחִים מִן הַשְּׁנִי שְׁלֵא
מֵאוֹתָהּ הָאֵם, הוּא חוֹלֵץ וּמִיבָם, וְהֵם, אֶחָד
חוֹלֵץ וְאֶחָד מִיבָם:

ר"ע מברטנורה הן חולצין ולא מיבמין. לאשתו של ספק. ואחד מבני
הראשון חולץ שמה בן אביהם היה. ולא מיבמין, שמה בן האחרון הוא
והרי הוא אחיהן מן האם ולא מן האב ואשתו עליהן בכרת. וכן בני
האחרון. וכן הוא חולץ לנשותיהן ולא מיבם: היו לו אחים מן הראשון

וּמִן הָאֲחֵרֹן. שְׁלֹא מֵאוֹתָהּ הָאֵם: הוּא אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מִיָּבֵם. לְאִשֶׁת בֶּן הָרֵאשׁוֹן, אִם אָחִיו הוּא הָרִי טוֹב, וְאִם לֹא, נְכָרִית הִיא אֶצְלוֹ, וּכְגוֹן שְׂאִין שָׁם אָח אֶלָּא הוּא, דְּלִיכָא לְסַפּוּקֵי בְּיָבָמָה לְשׁוּק. וְכֵן לְאִשֶׁת בֶּן הָאֲחֵרֹן: הֵם אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מִיָּבֵם. אוֹ בֶּן הָרֵאשׁוֹן אוֹ בֶּן הָאֲחֵרֹן חוֹלֵץ לָהּ וְחִבְרוּ מִיָּבֵם. אִם יָבַמְתּוּ הִיא הָרִי טוֹב, וְאִם לֹא, נְכָרִית הִיא. וּמְשׁוּם יָבָמָה לְשׁוּק לִיכָא לְמִיחָשׁ שְׁהָרִי חֲלָץ לָהּ יָבָמָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מי שלא שהתה אחר בעלה נ' חדשים כו': זה כולו מבואר על העיקר המפורסם שאשת אחיו מאמו אסורה לעולם ולפיכך חולץ ולא מיבם וכמו כן הם חולצים לה ולא מייבמים. ואמרו הוא או חולץ או מייבם ר"ל כשמת האח שאין בו ספק ובתנאי שאין לו אח ודאי זולת זה יחלוץ או ייבם אבל ממ"נ כשמת האחד מן האחים שהם מאחד מן האבות חולץ ואחד מן האחים שהם מן האב השני מייבם ובתנאי שתקדים החליצה כמו שבארנו כמה פעמים: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ז

הָיָה אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן, נוֹשֵׂא אִשָּׁה רְאוּיָה לְכֹהֵן, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לְמֵתִים, וְאִם נְטַמֵּא, אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאֲרֻבָּעִים. וְאֵינוֹ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה, וְאִם אָכַל, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֻמָּשׁ. וְאֵינוֹ חוֹלֵק עַל הַגֶּרֶן. וּמוֹכֵר הַתְּרוּמָה, וְהַדָּמִים שָׁלוֹ. וְאֵינוֹ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵין נוֹתְנִים לוֹ אֶת הַקִּדְשִׁים, וְאֵין מוֹצִיֵּאִין אֶת שָׁלוֹ מִיָּדוֹ. וּפְטוֹר מִן הַזֵּרֵעַ וְהַלְחָיִים וְהַקֶּבֶה. וּבְכוּרוֹ יֵהָא רוּעָה עַד שְׁיִסְתָּאב. וְנוֹתְנִין עָלָיו חֲמֵרֵי כֹהֲנִים וְחֲמֵרֵי יִשְׂרָאֵלִים. הֵיוּ שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים, הוּא אוֹנוֹ עֲלֵיהֶם, וְהֵם

אוֹנָנִים עָלָיו. הוּא אֵינוּ מְטַמֵּא לָהֶם, וְהִם אֵינָן מְטַמְּאִין לוֹ. הוּא אֵינוּ יוֹרֵשׁ אוֹתָן, אָבֵל הֵם יוֹרְשֵׁין {כב} אוֹתוֹ. וּפְטוֹר {כג} עַל מִכְתּוֹ וְעַל קַלְלָתוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה, וְעוֹלָה בְּמִשְׁמָרוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה, וְאֵינוּ חוֹלֵק. אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּמִשְׁמָר אֶחָד {כה}, נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד :

ר"ע מברטנורה הִיָּה אֶחָד יִשְׂרָאֵל. אֶחָד מִן הַבְּעָלִים יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן : הוּא אוֹנָן עָלֵיהֶם. שְׁמָא זֶה אָבִיו וּבִיּוֹם מִיתָתוֹ אָסוּר לֶאֱכֹל בְּקִדְשִׁים : וְהִם אוֹנָנִים עָלָיו. וּבִיּוֹם מוֹתוֹ אָסוּרִים שְׁנֵיהֶם בְּקִדְשִׁים {כ}. וּמִשְׁפַּחַת לָהּ דְּרוּאָה בְּמִיתַת שְׁנֵיהֶן וְכֵהֵן כְּשֶׁר הוּא {כא} דְּהָא אֵינוּ מְטַמֵּא לָהֶן, כְּגוֹן שְׁנִיתְקַדְשָׁה קְדוּשֵׁי טְעוֹת עַל תְּנָאֵי וְלֹא נִתְקַיֵּם, דְּנִפְקָא מִנִּיהּ בְּלֹא גִטָּא, וְנִשְׂאֵת תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה, וּבִכְהֵאֵי גִוְנָא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּרוּאָה בְּמִיתַת שְׁנֵיהֶם וְכֵהֵן כְּשֶׁר הוּא, לְפִיכֵךְ אֵינוּ מְטַמֵּא לָהֶן : הוּא לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתָן. דְּיוֹרְשֵׁין מִדְּחִין אוֹתוֹ אֵלּוֹ אֶצֶל אֵלּוֹ : וְהֵן יוֹרְשֵׁין אוֹתוֹ. דְּמִי מְעַכֵּב עַל יָדוֹ, וְחוֹלְקִים הִמָּמוֹן בֵּין שְׁנֵיהֶן : וְעוֹלָה בְּמִשְׁמָרוֹ. לְעֵבֵד, וְאֵין בְּנֵי מִשְׁמָר מְעַכְּבִין עָלָיו {כד}. אָבֵל אֵינוּ חוֹלֵק, דְּכָל בְּנֵי מִשְׁמָר דְּחוּ לִיהּ גְּבִי חֲבָרִיָּה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} וְכֵן אָסוּר בְּעִבּוּדָה, כְּדֹאִיתָא רִישׁ פְּרָק ב' דְּזִבְחִים : {כא} דְּאֵלּוֹ חָלַל אֵינוּ מְזַהֵר עַל הַטְּמֵאָה. וּמֵהוּא אוֹנָן עָלֵיהֶם לֹא מְצִינָן לְמִידָק, דְּמְצִינָנוּ לְמִימַר בְּמִיתָתוֹ דְּשִׁנֵּי וְלִקְוֹט עֲצָמוֹת דְּקַמָּא. עַיִן סוּף פְּרָק ח' דְּפִסְחִים. וְלֹא מוֹקִים לָהּ שְׂבָאוֹ עָלֵיהּ שְׁנֵיהֶם בְּזָנוּת דְּלֹא נַעֲשָׂה זְרָעָה חָלַל בְּכֵךְ, מִשּׁוּם דְּחֻכְמִים גָּזְרוּ שְׁמִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מִדִּין כְּהֵנָּה הוֹאִיל וְאֵינוּ יוֹדְעֵי אָבִיו הַנּוֹדְאֵי, שְׁנֵי אֶמְרֵי וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו, עַד שִׁיְהִיָּה זָרְעוֹ מִיַּחַס אַחֲרָיו. גְּמָרָא : {כב} יוֹרְשֵׁין אוֹתוֹ. בְּשֵׁלֹא הֵנִיחַ זָרַע. הֶרְמֵב"ם : {כג} וּפְטוֹר כּוֹי. כְּשֶׁהִכָּה זֶה בְּזָמַן אֶחָד וְזֶה בְּזָמַן אַחֵר, דְּאֵיכָא שְׁתֵּי הַתְּרָאוֹת וְכָל חֵדָא הִיא הַתְּרָאֵת סִפְק, אָבֵל שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד אוֹ שְׁקָלֵל אוֹתָם בְּדַבּוּר אֶחָד, חֵיב. הֶרְמֵב"ם : {כד} וְתִימָה לָמָּה לֹא יוֹכְלוּ לְעַכֵּב וּלְדַחֲתוֹ מִן הָעִבּוּדָה כְּמוֹ מִן הַחֲלָקָה. וּבְגִמְרָא דִּיקִינָן עוֹלָה בְּעַל כְּרָחוֹ וְלֹא בְּעַל כְּרָחִים, דְּדָאָף עַל גַּב דְּאֵינוּ חוֹלֵק עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁתֵּי הַמִּשְׁפָּחוֹת כְּיִיפִין לִיהּ לְעֵבֵד מִשּׁוּם פְּגָמָם כּוֹי : {כה} בְּמִשְׁמָר אֶחָד. וּבֵית אָב אֶחָד. גְּמָרָא. וְעַיִן מִשְׁנָה ז' פְּרָק ב' דְּתַעֲנִית : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִיָּה אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן נוֹשֵׂא אִשָּׁה רְאוּיָה לְכַהֵן כּוֹי : אִמְרוּ אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן ר"ל בְּעַל רֵאשׁוֹן וּבְעַל שֵׁנִי. וְאוֹנָן נִקְרָא הָאָדָם שֶׁמֵת לוֹ מִי שִׁיתְחַיֵּב עָלָיו אֲבִילוֹת כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרְנוּ בְּפִסְחִים [פ"ח ה"י] וְהַתּוֹעֵלֶת בְּזֶה שְׂאוֹנָן אָסוּר בְּאֲכִילַת קִדְשִׁים וְאֵינוּ רִשְׁאֵי שִׁישְׁרַת בְּקִרְבָּן כְּמוֹ שִׁיתְבְּאָר בְּפִרְק אַחֲרוֹן מִן הוֹרִיּוֹת [הלכה ה]. וְאִמְרוּ אֵינוּ יוֹרֵשׁ אוֹתָם עַל הָעִיקָר שֶׁזָכְרָנוּ הַמַּעֲיָה וְלִכְלֵל אֶחָד מֵהֶן יוֹרְשִׁים וְדֹאִים. וְאִמְרוּ וְהֵן יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּשֵׁלֹא הֵנִיחַ זָרַע לְפִי שִׁירוּשְׁתּוֹ לְאָבִיו וְשֵׁנִיָּה סִפְק אָבִיו וְלִכְדָּ חוֹלְקִים לְפִי שֶׁהוּא מִמּוֹן

המוטל בספק והוא פטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה כשהכה זה בזמן אחד וזה בזמן אחר אבל כשהכה שניהם ביחד או שקלל אותם בדבור אחד חייב. ואמרו נוטל חלק אחד בזמן שיהיו ג"כ האנשים שנפל בהם הספק אי זה מהם הוא אביו ממשמר אחד מבית אב אחד : (רמב"ם)

יב

פרק

פרק יב - משנה א

מִצּוֹת חֲלִיצָה בְּשֵׁלֶשֶׁה דִּינִין, וְאֶפְלוּ שְׁלֹשֶׁתָּן הַדִּיּוֹטוֹת **[א]**. חֲלִיצָה בְּמִנְעַל, חֲלִיצָתָהּ כְּשָׂרָה. בְּאַנְפִּילִין, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. בְּסִנְדֵּל שֵׁשׁ לוֹ עֶקֶב **[ב]**, כְּשָׂר. וְשֵׁאִין לוֹ עֶקֶב, פְּסוּל. מִן הָאֲרֻכָּבָה וּלְמִטָּה **[ג]**, חֲלִיצָתָהּ כְּשָׂרָה. מִן הָאֲרֻכָּבָה וּלְמַעְלָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה :

ר"ע מברטנורה **מצות חליצה**. וְאֶפְלוּ שְׁלֹשֶׁתָּן הַדִּיּוֹטוֹת. וְהָא דְקָרִי לְהוּ דִּינִים, שְׁצָרִיךְ שִׁיְהִיּוּ יוֹדְעִים לְהַקְרוֹת הַפְּסוּקִים כְּעִין דִּינִים. וְאִף עַל גַּב דִּתְנִן מִצּוֹת חֲלִיצָה בְּשֵׁלֶשֶׁה, צָרִיכִין לְצַרֵּף עִמָּהוּן שְׁנַיִם אַחֲרִים, שְׁתֵּהִיָּה חֲלִיצָה בְּחֻמְשָׁה לְפָרְסוּמֵי מִלְתָּא. וְהַשְּׁנַיִם הַלְלוּ שְׁמוֹסִיפִים עַל הַשְּׁלֶשֶׁה, אֶפְלוּ אִין יוֹדְעִים לְהַקְרוֹת: **מִנְעַל**. שֶׁל עוֹר רֶדֶד, חֲלִיצָתוֹ כְּשָׂרָה, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא, גְזָרָה שְׁמָא יַחְלֵץ בְּמִנְעַל קְרוּעַ מְלַמְעָלָה, דְאֶפְלוּ כִּי קְרוּעַ מִיתַב אַפְרַעִיָּה הוֹאִיל וְהוּא רֶדֶד, וְאִנּוּ מִיַּדִּי דְמִגִּין בְּעִינָן וְהָא לִיכָּא. אֲבָל

סנָדל שְׁהוּא שֶׁל עוֹר קֶשֶׁה וְכִי קְרוּעַ לֹא מֵיִתֵּב אֶפְרָעִיָּה, לֵיכָא לְמַגְזָר שְׁמָא יַחְלָץ בְּסַנְדָּל קְרוּעַ, הִלְכָּד עֶקֶר חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל הִיא: **בְּאַנְפְּלִיאוֹת**. כְּמִין בְּתֵי רַגְלִים שֶׁל בְּגָד: **חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה**. דְּמִיֵּי דְמַגִּין בְּעֵינָן, כְּתִיב הָכָא (דְּבָרִים כה) נִעְלוּ וְכָתִיב הָתָם (יחזקאל טו) וְאַנְעִלְךָ תַּחֲשׁ, וְהוּא עוֹר: מִן הָאֲרַכְבָּה וּלְמַעְלָה חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. שְׁהִי רְצוּעוֹת הַמְנַעַל קְשׁוּרוֹת לְמַעְלָה מִן הָאֲרַכְבָּה: (ר״ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} הדיוטות. יְלִיף בְּגַמְרָא מְזַקְנֵי דְמִיתָר: **{ב} עֶקֶב**. פְּרָשׁוּ הַר"ב בְּמִשְׁנֵה דִּי פֶּרֶק כ"ו דְּכָלִים עוֹר שֶׁל סַנְדָּל הַמְכַסֶּה אֶת גְּבֵה הַרְגַל שֶׁכְּנִגְד שׁוֹקוֹ מֵאַחוֹרָיו, וּמִיָּרֵי שְׂאִין לוֹ שׁוּלוּ"א וְאַפְלוּ הָכִי כְּשֶׁר הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ עֶקֶב הוּא מְעַכֵּב הַרְגַל שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּצָה, אָבָל לְכַתְחֻלָּה בְּעֵינָן שְׂיֵהָא לוֹ גַם כֵּן שׁוּלוּ"א. אָבָל לְפָרוֹשׁ רִש"י דְּעֶקֶב הֵינּוּ שׁוּלוּ"א כּוֹי קֶשֶׁה, דְּכָשֶׁר מְשַׁמַּע דִּיעֵבֵד אָבָל לְכַתְחֻלָּה לֹא, וְאַלְא אֵיזְהוּ שְׁחוּלְצִין בּוֹ לְכַתְחֻלָּה: **{ג} וּלְמַטָּה כּוֹי**. בְּגַמְרָא יְלִיף לֵיהּ מְקָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מצות חליצה בשלשה דיינין כו': הדיוטות אינן חכמים אלא שיודעין קריאת הלשון והחליצה מותרת בהן בשעת הדחק ואף על פי שמצות חליצה בשלשה על כל פנים צריך שישלים למנין חמשה לפרסומי מילתא ואין קפידא באותן השנים המשלימין למנין החמשה אם הם תלמידים או עמי הארץ. ואנפליא הוא צורת מנעל מפשתן ארוג. ואמרו מן הארכובה ולמעלה מן הארכובה ולמטה שיקשור רצועות המנעל למעלה מן הארכובה או למטה אבל אם נחתכה רגלו או נעקמה ויצאה ממקומה עד שאינו יכול לנעוץ עקבו בארץ כמו אלו שהולכין על אצבעות רגליהם והדומים להם אין החליצה מועלת לפי שהעיקר אצלנו צריך לתרוצי לכרעיה: (רמב"ם)

פרק יב - משנה ב

חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל שְׂאִינוּ שְׁלוֹ **{ד}**, או בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ, או בְּשֶׁל שְׁמָאֵל בֵּימִין, חֲלִיצָתָהּ כְּשָׂרָה. חֲלִיצָה בְּגָדוֹל שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִלּוֹךְ בּוֹ, או בְּקָטָן שֶׁהוּא חוּפָּה אֶת רֵב רַגְלוֹ, חֲלִיצָתָהּ כְּשָׂרָה. חֲלִיצָה

בַּלְיָלָה ^{ו}, חֲלִיצַתָּהּ כְּשָׂרָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל.
בְּשִׁמְאֵל ^{ז}, חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מַכְשִׁיר:

ר"ע מברטנורה בסנדל של עץ כְּשָׂרָה. והוא שִׁיחָהּ מְחַפֶּה עוֹר: חֲלִיצָה
בְּגָדוֹל. שִׁחָהּ הַסַּנְדַּל גָּדוֹל מִמֵּדַת רַגְלוֹ, אִם יָכוֹל לְהִלָּךְ בּוֹ חֲלִיצַתוֹ
כְּשָׂרָה: אוּ בְקָטָן. מִמֵּדַת רַגְלוֹ, אִם חוֹפֶה אֶת רֵב רַגְלוֹ חֲלִיצַתוֹ כְּשָׂרָה.
וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמָה שֶׁפּוֹסֵל חֲלִיצָה בַּלְיָלָה ^{ה}, וְאִין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ
בְּמָה שֶׁמַּכְשִׁיר חֲלִיצָה בְּשִׁמְאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^{ד} שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ. בְּגִמְרָא יְלִיף לְהוּ מִקְרָא: ^{ה} כֵּן כָּתַב הַרְמְב"ם.
וְטַעְמִיהָ מִשּׁוּם דְּבִגְמִרָא מְסִיק בְּחֵד לִישָׁנָא דְחֲלִיצַת לַיָּלָה דְכְּשָׂרָה יְחִידָאָה
הִיא: ^{ו} בַּלְיָלָה. מִרְסָבֵר חֲלִיצָה כְּתַחֲלַת דִּין דְמִנְיָא, וְיִמְרֵר סָבֵר כְּגִמְרֵר דִּין
דְמִנְיָא. וְחֲלִיצָה דִּינֵי מְמוֹנוֹת הִיא, דְּגוּבָה כְּתַבְתָּהּ, וְדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּנִין בֵּיּוֹם
וְגוּמְרִין בַּלְיָלָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: ^{ז} בְּשִׁמְאֵל. תִּנְיָא קִמְיָא יְלִיף רַגְלֵי רַגְלֵי מִמְצָרְע.
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קָאָמֵר דְּאִין מִפְּנֵה אֵלָא מִצַּד אֶחָד וּמְשִׁיבִין כּוּי. גִּמְרָא: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם חֲלִיצָה בַּסַּנְדַּל שֶׁאִין שְׁלוֹ אוּ בַּסַּנְדַּל שֶׁל עֵץ כּוּי: חֲלִיצָה בַּלִּילָה חֲלִיצַתָּהּ
כְּשָׂרָה וְר"א פּוֹסֵל בְּשִׁמְאֵל חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה וְר' אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר כּוּי: בְּשֵׁל עֵץ
ע"מ שִׁיחָהּ מְחוּפָה עוֹר וְזֶה כּוֹלוֹ בְּדִיעֵבַד אֲבָל לְכַתְחִילָה אִינוֹ מוֹתֵר וְאִין
הִלְכָה כְּת"ק בְּאִמְרוֹ חֲלִיצָה בַּלִּילָה חֲלִיצַתָּהּ כְּשָׂרָה וְלֹא כְּר"א בְּהִיוֹתוֹ מַכְשִׁיר
בְּשִׁמְאֵל: (רמב"ם)

פּוֹסֵל - מְשִׁיבִין - ג

חֲלִיצָה וְרַקְקָה, אֲבָל לֹא קָרְאָה, חֲלִיצַתָּהּ
כְּשָׂרָה. קָרְאָה וְרַקְקָה, אֲבָל לֹא חֲלִיצָה,
חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה. חֲלִיצָה וְקָרְאָה, אֲבָל לֹא
רַקְקָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה.

רבי עקיבא אומר, חליצתה פשרה. אמר רבי אליעזר, ככה יעשה (דברים כה), כל דבר שהוא מעשה, מעבב. אמר לו רבי עקיבא, משם ראיה, ככה יעשה לאיש, כל דבר שהוא מעשה באיש:

ר"ע מברטנורה חלצה ולא קראה חליצתה פשרה. דכי כתב רחמנא ככה דמשמע עכובא, אפעשה הוא דכתיב (דברים כה) ככה יעשה לאיש, וקריאה דבור בעלמא הוא: **דבר שהוא מעשה באיש**. כגון חליצה שהאשה עושה מעשה בגופו של איש, לאפוקי רקיקה דלאו מעשה בגופו של איש הוא: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשירה כו': הלכה כרבי עקיבא: (רמב"ם)

פרק יב - משנה ד

החרש שנחלץ **(ח)** והחרשת שחלצה, והחולצת לקטן, חליצתה פסולה. קטנה שחלצה **(יא)**, תחלץ משתגדיל. ואם לא חלצה, חליצתה פסולה:

ר"ע מברטנורה החרש שנחלץ חליצתו פסולה. שאינו פוטר פוטרה במקום שיש אחר אחר פשר **(ט)**: והחרשת שחלצה פסולה. שהיא עצמה אינה נפטרת בחליצתה, ואין לה תקנה אלא ביבום, ואם רצה אחר כד להוציא יוציא בגט: **והחולצת לקטן חליצתה פסולה**. כל היכא דתנינן בפרקין חליצה פסולה, אינה יכולה להתניבם אחר אותה חליצה וצריכה חליצה אחרת מעליה לתורה לעלמא. והאי תנא דקרי לחליצת קטן חליצה פסולה דמשמע שפוסלה מלהתניבם, רבי מאיר היא, דאלו רבנן

אמרי אין בחליצת קטן כלום ולא נפסלה מלהתייבם [י]. והלכה כחכמים : (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] שנחלץ. לא נאמר הלשון מזה בדקדוק בכלה מכילתין, דבכל דוכתא אמרינן החולץ גבי יבם. ונראה טעם הדבר מפני שהיבם מסייע בחליצה כיון שצריך שיתכונן לחלץ כדאיתא בגמרא דף ק"ו, וגבי חרש דלאו בר פגיה נקרא שנחלץ. נמוקי יוסף : [ט] משמע דאלו אין כאן אח אלא הוא דנתרת לשוק, וליתא, דהא דין יבום יש לו כדתנן סוף פרק י"ד, ואם כן אינה נפטרת אלא ביבום, הוה להו למכתב כמו שכתבו בחרשת : [י] גמרא. ומשמע דלענין חרש וחרשת חליצה פסולה היא מדפרט קטן, וזה דעת הרמב"ן והרשב"א. אבל הרמב"ם פוסק דשוין לקטן ואין בחליצתו כלום. ועין תוספות יום טוב : [יא] קטנה כו'. בגמרא דמקשינן אשה לאיש, דאיש כתיב בפרשה, ולא מרביניהו בהדי אינד משום דבקטנה פליג רבי יוסי בגמרא. ואם תאמר כיון דתני פסולה אמאי תני שתחלץ משתגדיל, ויש לומר דהוה אמינא דחליצתה פסולה רק מדרבנן, דההקש אינו מן התורה, להכי תני יתור לשון לאשמועינן דחליצת קטנה אינה כלום כמו קטן. ומיהו לגרסת הירושלמי משמע דלרבי מאיר מדרבנן הוא, ולרבי יוסי תחלץ לכתחלה. תוספות. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם החרש שנחלץ והחרשת שחלצה כו' : אמרו שנחלץ ולא אמר חלץ לפי שהוא חרש ואינו שלם בדעת כדי שיתיחס לו המעשה. ודין חליצה פסולה הנזכרת בכל זה הפרק שא"א בה יבום אחר כך ואינה מותרת לאחרים אלא אחר חליצה שניה כהלכתה. וזאת המשנה לרבי מאיר אבל דעת חכמים חליצת קטן אינה כלום ואינה פוסלת והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק יב - משנה ה

חלצה בשנים, או בשלשה, ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, חליצתה פסולה. רבי שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירין [יב]. ומעשה באחד שחלץ בינו לבינה בבית האסורין, ובא מעשה לפני רבי עקיבא והכשיר :

ר"ע מברטנורה חלצה בשנים. פְּשָׁרִים: או בשלשה. והיה אחד מהם קרוב או פסול, דלא נשתירו כי אם שנים פְּשָׁרִים: חליצתה פסולה. וכן הלכה שאין חליצה בפירה בפחות משלשה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יב] מכשירין. ועל כל פנים בשנים דבעינן עדים, והיה מעשה מוקמינן בגמרא דעדים רואין אותן מבחוץ, וטעמא דאף דמודים והיו נאמנים אצלנו אין זה כלום, דאין דבר שבפירה פחות משנים. נמוקי יוסף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב כו': היה זה המעשה בבית האסורים והיה כמו כן ר"ע בבית האסורים והיו שם עדים העידו בראיית החליצה. ופסק ההלכה שאי אפשר מבלתי שלשה דיינים לפי מה שנקדם ואז תהיה חליצה כשרה. (רמב"ם)

פרק יב - משנה ו

מִצּוֹת חֲלִיצָה. בָּא הוּא וַיִּבְמְתוּ לְבֵית דִּין, וְהוּן מִשִּׂיאֵין לוֹ יַעֲזָה הַהוֹגְגֶנֶת לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, (דברים כה) וְקָרְאוּ לוֹ זְקַנֵי עִירוֹ וְדַבְּרוּ אֵלָיו. וְהִיא אוֹמֶרֶת, מֵאֵן יִבְמִי לְהַקִּים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יִבְמִי. וְהוּא אוֹמֵר, לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ. וּבְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִים. וְנִגְשָׁה יִבְמְתוֹ אֵלָיו לְעֵינַי הַזְּקֵנִים וְחֲלָצָה נַעְלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וַיִּרְקָה בְּפָנָיו, רַק הַנִּרְאָה לַדִּינָיִם. וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו, עַד כָּאֵן הָיוּ מְקַרְיִין. וְכִשְׁהִקְרָא רַבִּי הִרְקָנוֹס תַּחַת הָאֵלֶּה בְּכִפּוּר עֵיטָם וְגַמַּר אֶת כָּל

הַפְּרָשָׁה, הַחֲזִקוּ לְהִיּוֹת גּוֹמְרִין כָּל הַפְּרָשָׁה.
וְנִקְרָא {טו} שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנְּעַל.
מִצְוָה בַּדִּינִין, וְלֹא מִצְוָה בַּתְּלִמִּידִים {יז}. רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר, מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים {יח} שֶׁם
לוֹמֵר, חֲלוּץ {יט} הַנְּעַל, חֲלוּץ הַנְּעַל, חֲלוּץ הַנְּעַל:

ר"ע מברטנורה עצה ההוגנת לו. אם הוא ילד והיא זקנה, הוא זקן והיא
ילדה, אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה בלך אצל שפמונתך
{יג}: **קוראה מאן יבמי**. וקורא, לא חפצתי לקחתה. חולצת ורוקקת
וקוראה, ככה יעשה לאיש {יד}. והלכה כרבי יהודה {טו} דאמר מצוה על
כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} רש"י. ומסים אל תכניס קטטה לתוך ביתך. והרמב"ם כתב
ואם היתה הוגנת לו מצד שנותם יועצים לו שייבם יותר משיחלץ: {יד}
גרסא מטעת נזדמנה לו בפרוש רש"י, שלא נרשם תבת גמרא קדם קוראה,
והיה סבור הר"ב לפום ריהטא שכן גרס רש"י במשנה ולא כן הוא אלא
שהוא קאי אדרבי יהודה בגמרא, עין שם: {טו} וטעמא, שכן עשה רבי טרפון
מעשה ומעשה רב: {טז} ונקרא. זהו גומרין הפרשה דאמרן: {יז} בתלמידים.
היושבים שם לפני רבן בשעת החליצה. רש"י: {יח} העומדים. רצונו לומר
כל הנמצאים שם, ובין עומדין ובין יושבין. טור: {יט} חלוץ כו'. כתב רבנו
בגור אריה פרשת תצא, למה לא תהיה הקריאה בית חלוץ הנעל כפתוב, ויש
לומר דאי הכי הוה ליה למכתב ויקראו בית חלוץ הנעל, ונקרא פרושו כי
הקריאה היתה חלוץ הנעל, וכאשר יקראו חלוץ הנעל אם כן נקרא הבית
בית חלוץ הנעל מעצמו, ושיד בזה ונקרא כיון שלא היתה הקריאה רק חלוץ
הנעל ונקרא הבית מעצמו בית חלוץ הנעל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מצות חליצה בא הוא ויבמתו לב"ד כו': פירוש עצה ההוגנת לו
שאם היה הוא קטן בשנים והיא זקנה או הוא זקן והיא קטנה יועצין לו
שיחלוץ ולא ייבם ואם היתה הוגנת לו מצד שנותם יועצים לו שייבם יותר
משיחלוץ. והלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק יג - משנה א

בית שמאי אומרים, אין ממאנין אלא ארוסות **[א]**. ובית הלל אומרים, ארוסות ונשואות. בית שמאי אומרים, בבעל ולא ביבם. ובית הלל אומרים, בבעל וביבם. בית שמאי אומרים, בפניו. ובית הלל אומרים, בפניו ושלא בפניו. בית שמאי אומרים, בבית דין. ובית הלל אומרים, בבית דין ושלא בבית דין. אמרו להן **[ב]** בית הלל לבית שמאי, ממאנת והיא קטנה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים. אמרו להן בית שמאי, אין בנות ישראל הפקר, אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל, ותמאן ותנשא:

ר"ע מברטנורה בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות. יתומה שהשיאוה אמה ואחיה, אינה ממאנת אלא מן הארוסין: **בבעל**. אבל אם מת ולא מאנה בו ונפלה לפני יבם, אינה יוצאה במאון, אלא תמתין עד שתגדיל ותחלץ: **אין בנות ישראל הפקר**. ואפלו מן הארוסין לא תמאן ותארוס לאחר ותחזר ותמאן. אלא ממאנת בזה ותמתין מלארס לאחר עד שתגדיל: **תמאן ותנשא**. לאו למהדר ולמאן זמנא אחריתי, אלא הכי קאמר, ממאנת וממתנת מלארס לאחר עד שתגדיל, או אם רוצה להנשא ממתנת בבעלה ותנשא מיד, דתו לא ממאנת לבית שמאי, דנשואה היא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] **ארוסות**. מפרש בגמרא משום שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה ואי אמרת תמאן, ממנעי ולא נסבי. ובית הלל תרויהו ניהא להו דליפוק עליהו קלא דאישות כו' והלכך לא ממנעי: [ב] **אמרו כו'**. משום דבית שמאי יהבי טעמא למלתייהו נקט להו בלשון אמרו להן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות כו': שיעורו או תמאן ותנשא ר"ל כשממאנת לא תתארס עד שתגדיל או תמאן ותנשא מיד ובאה הוי"ו במקום או אבל שתמאן ותתארס והיא קטנה אין מתירין אותה ב"ש לפי שא"א לה המיאון פעם שניה לפי שסברתם אין ממאנים אלא ארוסות כמו שנקדם מדבריהם: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ב

איזו היא קטנה שצריכה למאן [ג], כל שהשיאוה [ד] אמה ואחיה [ה] לדעתה [ו]. השיאוה שלא לדעתה, אינה צריכה למאן. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, כל תינוקת שאינה יכולה לשמר [ז] קדושיה, אינה צריכה למאן. רבי אליעזר אומר, אין מעשה קטנה כלום, אלא כמפתה [ט]. בת ישראל לכהן, לא תאכל בתרומה. בת כהן לישראל, תאכל בתרומה:

ר"ע מברטנורה אין מעשה קטנה אלא כמפתה. דכמי שלא נשאת דמי. ואין הלכה כרבי אליעזר, והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס. ופחותה מבת שש בחזקת שאינה יודעת לשמר קדושיה ואינה צריכה למאן. ויותר מבת עשר בחזקת שיודעת לשמר קדושיה, ואף על פי שהיא סקלה ביותר [י]. ומבת שש ועד בת עשר צריכה בדיקה אם יודעת לשמר קדושיה אם לאו. וממאנת הבת והולכת עד שתהא בת שנים עשרה

שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְתַבִּיא סִימָנִים. לְאַחַר מִכָּאן אֵינָה מְמַאֲנֶת, אֶפְלוּ לֹא בָּא עָלֶיהָ. וְאִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אָף עַל פִּי שְׁלֹא הִבִּיאָה סִימָנִים, חִיּוּשֵׁינוּ שְׁמָא נְשָׂרוּ הַסִּימָנִים וּקְנָאָה {יא} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} לְמָאן. וְאֵיזָהוּ מָאן, אָמְרָה אִי אֶפְשִׁי בְּפְלוּנִי בְּעָלִי אוּ אִי אֶפְשִׁי בְּקְדוּשֵׁינוּ שְׁקְדוּשֵׁינוּ אִמִּי וְאָחִי, אֶפְלוּ הָיוּ אוֹרְחִין מְסֻבִּין בְּבֵית בְּעֵלָה וְהִיא עוֹמֶדֶת וּמְשַׁקָּה עָלֶיהוּ וְאָמְרָה אִי אֶפְשִׁי בְּפְלוּנִי בְּעָלִי, הָרִי זֶה מָאן. גְּמָרָא: {ד} **שֶׁהֲשִׂיאָוָה כּוֹי.** שֶׁהַכְּנִיסוּהָ לַחֲפָה אָף עַל פִּי שְׁקָבְלוּ הֵם הַקְּדוּשֵׁינוּ, אֲבָל קְדוּשֵׁוּהָ אִמָּה וְאָחִיהָ אֶפְלוּ לְדַעְתָּהּ אֵינָה מְקַדְּשֶׁת כָּלֵל וְאֵינָה צְרִיכָה מָאן, לְפִי שְׁלֹא מְצִינוּ שְׁתַּקְּנוּ חֲכָמִים שְׁלִיחוֹת לְקָטָן. וְכָל הֵנִי דְמוּכְחָן דְּאֵרוּסָה צְרִיכָה לְמָאן, דְּוָקָא כְּשֶׁקָבְלָה הִיא קְדוּשָׁיָה וּפְרָשָׁה אִי אֶפְשִׁי בְּקְדוּשֵׁינוּ שְׁקְדוּשֵׁינוּ אִמִּי וְאָחִי, כְּלוּמַר הֵם פְּתוּנֵי לְקָבֵל הַקְּדוּשֵׁינוּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הַרְמְבִי"ן ז"ל: {ה} **וְאָחִיהָ.** אוּ אָחִיהָ. טוֹר: {ו} **לְדַעְתָּהּ.** עֲבָדִין לָהּ גִּנְנָא וּמְלַבִּישֵׁין לָהּ קוּזְמָרִין וּמְדַפְרִין לָהּ גָּבֵר. שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ עֲבָדִין לָהּ גִּנְנָא כּוֹי וְלֹא מְדַפְרִין לָהּ גָּבֵר. יְרוּשְׁלָמִי: {ז} **לְשֹׁמֵר כּוֹי.** וְשֶׁהוּ קְדוּשֵׁינוּ. לֹא שְׁתַּשְׁמַר אוֹתוֹן כְּדָרְדֵךְ שְׁמִשְׁמֶרֶת הָאֵגוּז וְתַמְרָה. הַרְמְבִי"ם: {ח} **אֵינָה צְרִיכָה.** בְּפָנֵי שְׁנַיִם, אֲלֵא תִלְדֵךְ וְתַעֲשֶׂה רְצוּנָה. הַרְמְבִי"ם: {ט} **כְּמִפְתָּהּ.** כְּדַקְתָּנִי בֵּית יִשְׂרָאֵל לִכְהֵן כּוֹי. רִשִׁי. וְלֹא שְׁסוּבֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֵינָה צְרִיכָה מָאן, שְׁהָרִי מְצִינוּ לוֹ מְלַמְדִין אֶת הַקְּטָנָה שְׁתַּמָּאן בּוֹ לְקָמֵן בְּמִשְׁנָה ז', אֲלֵא כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּגְמָרָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כּוֹי וְאִין בְּעֵלָה זְכָאִי בְּמִצִּיאָתָהּ כּוֹי וְאִינוּ מְטַמְא לָהּ, כְּלָלוּ שֶׁל דָּבָר אֵינָה כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר אֲלֵא שְׁצְרִיכָה מָאן. וְהָא דְלַרְבָּנָן בְּעֵלָה זְכָאִי בְּכֻלְהוּ, מְפָרֵשׁ רִשִׁי דְרַבָּנָן אֶפְקְרוּהוּ גְבִיָּה וְהַפְּקָר בֵּית דִּין הַפְּקָר, וְהָא דְמְטַמְא לָהּ אִם כְּהֵן הוּא וְאָף עַל גַּב דְּנִשְׁוֹאִיָּה דְרַבָּנָן, כִּיּוֹן דְּגִירִית לָהּ הוּיָא כְּמַת מְצוּהָ שְׁאִין לָהּ מִי שְׁיִקְבְּרֶנָּה. גְּמָרָא: {י} **לָאוּ לְמִימָרָא שְׁעוּשָׁה מְעֵשָׂה שְׁטוּת,** דָּאִם כֵּן הוּיָא כְּשׁוּטָה וְאִין קְדוּשָׁיָה קְדוּשֵׁינוּ כָּלֵל, אֲלֵא הֵינוּ לוֹמְרֵי שְׁאֵינָה חֲרִיפָה כָּלֵל, וּמִכָּל מְקוֹם כִּיּוֹן שְׁהִיא בֵּית עֶשֶׂר חֲזָקָה עַל הָרֵב שְׁהִיא יוֹדַעַת לְשֹׁמֵר קְדוּשָׁיָה. כְּסָף מְשָׁנָה: {יא} **לְפִי שְׁכָבֵר נְקִינִת בְּקְדוּשֵׁינוּ דְאוֹרִיתָא,** רְצוּנוֹ לּוֹמֵר הִבִּיאָה. הַרְמְבִי"ם: (עִיקָר תוּי"ט).

רמב"ם איזו היא קטנה שצריכה למאן כו': ענין אמרו אינה צריכה למאן שהיא אינה צריכה למאן בפני ב' אלא שתלך ותעשה רצונה. וזאת שאינה יודעת לשמור היא שתהיה בת שש שנים או פחות ויש לנו לבדוק אותה לפי אומד דעתה ופתייתה אחר השש שנים עד תשלום עשר שנים אבל לאחר העשר שנים הרי היא צריכה למאן אפילו היא סכלה ביותר. והלכה כרבי חנינא בן אנטונינוס ואין הלכה כר"א אלא שהעיקר אצלנו נושא קטנה הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון בלא גט. וממה שאתה צריך לידע שהבת ממאנת עד שתביא שתי שערות לאחר י"ב שנה ויום אחד לפי שקודם הזמן הזה היא שומא או עד שיודע שהיא איילונית זה הוא כשלא בא עליה בעלה אחר שתיים עשרה שנה אבל אם נבעלה לאחר שתיים עשרה שנה אינה יכולה למאן ואע"פ שלא מצינו שתי שערות לפי שנוכל לומר שמא נשרו לפי שכבר נקנית בקדושין דאורייתא רצה לומר הביאה כמו שיתבאר בקדושין [פ"א ה"א]: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ג

רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל עכבה שהיא מן האיש, כאלו היא אשתו. וכל עכבה שאינה מן האיש, כאלו אינה אשתו:

ר"ע מברטנורה כל עכבה שהיא מן האיש. נתן לה גט, זו היא עכבה שהיא מן האיש, דכיון דלא מאנה גלתה דעתה שכל מה שהיתה מתעכבת אצלו היה בשבילו. מאנה בו, זו היא עכבה שאינה מן האיש, שלא נתעכבה אצלו משום אישות. ומתניתין מפרש לה ואזיל: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם ר"א בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש כו': ר"ל ר"א אומר במאמרו כשעכב האיש והוציאה בגט הרי היא כאשתו ואסור בקרובותיה וכשמיאנה ולא היה לאיש שום עכבה הרי זו כאילו אינה אשתו ומותר בקרובותיה וכבר באר זה על דרך הדמיון: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ד

הממאנת באיש, הוא מתר בקרובותיה, והיא מתרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהנה. נתן לה גט, הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהנה. נתן לה גט

וְהִחֲזִירָהּ, מֵאַנָּה בּוֹ וְנִשְׂאתָ לְאַחַר וְנִתְאַרְמָלָה
אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, מִתְּתָרַת לַחֲזֹר לוֹ. מֵאַנָּה בּוֹ
וְהִחֲזִירָהּ, נָתַן לָהּ גִּט וְנִשְׂאתָ לְאַחַר
וְנִתְאַרְמָלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, אֲסוּרָה לַחֲזֹר לוֹ. זֶה
הַכֶּלֶל, גִּט אַחַר מֵאוֹן, אֲסוּרָה לַחֲזֹר לוֹ. מֵאוֹן
אַחַר גִּט, מִתְּתָרַת לַחֲזֹר לוֹ :

ר"ע מברטנורה **מתרת לחזור לו.** אף על גב דאם לא החזירה ונשאת לאחַר
מתוך הגרושין ונתארמלה, אסורה לראשון, אפלו הכי פי החזירה
ומאנה בו אתי מאון וגלי עלה דקטנה היא ובטליה לגטא, ולא הוי
בחזרה שניה כמחזיר גרושתו משנשאת לאחַר: **זה הכלל.** פלומר אפלו
פעמים הרבה גרשה והחזירה ומאנה בו, אם נשאת לאחַר מתוך גט
אסורה לחזור לו, ומתוך מאון מתרת לחזור לו: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה כו': ר"ל ר"א אומר
במאמרו כשעכב האיש והוציאה בגט הרי היא כאשתו ואסור בקרובותיה
וכשמיאנה ולא היה לאיש שום עכבה הרי זו כאילו אינה אשתו ומותר
בקרובותיה וכבר באר זה על דרך הדמיון: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ה

הממאנת באיש ונשאת לאחַר וגרשה, לאחַר
ומאנה בו, לאחַר וגרשה, לאחַר ומאנה בו, כל
שיצאת הימנו בגט, אסורה לחזור לו. במאון,
מתרת לחזור לו :

ר"ע מברטנורה **לאחר ומאנה בו.** כלומר חזרה ונשאת לשלישי ומאנה בו : **כל שיצתה ממנו בגט אסורה לחזר לו.** אף על גב שיצתה משל אחריו במאון, לא בטליה לגטא דידיה **{יב}** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יב}** כדמסיק בגמרא. דמאון דחבריה לא מבטל גטא דידיה, ותנא דהקא פליג אדלעיל. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק יג - משנה ו

המגרש את האשה והחזירה, מתרת ליבם. ורבי אליעזר אוסר. וכן המגרש את היתומה והחזירה, מתרת ליבם. ורבי אליעזר אוסר. קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, כיתומה בחיי האב. החזירה, דברי הכל, אסורה ליבם :

ר"ע מברטנורה **מתרת ליבם.** ולא אמרינן נשואין הראשונים מפילין היבמה לפני היבם ומשעה שגרשה אחיו קימא עליה באסור אשת אח דהויא לה גרושת אחיו : **רבי אליעזר אוסר.** דגזר כל הני אטו יתומה בחיי האב דאמרינן לקמן במתניתין דלאחר חזרתה הרי היא כגרושה אפלו לרבנן. ואין הלכה כרבי אליעזר : **כיתומה בחיי האב.** אף על פי שהאב חי הרי היא כיתומה לענין קדושין, דשוב אין לאב פח לקבל קדושיה. ואם החזירה בקטנותה, אסורה ליבם אם מת בקטנותה **{יג}**, דקדושי חזרה אינן כלום הואיל ופקע רשות אב מנה והיא אין לה יד, והויא כגרושה ועומדת : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יג}** דאלו נתגדלה אצלו, סתם ביאה ראשונה משגדלה קדושין הו, וכדלעיל בפרוש משנה ב'. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המגרש את האשה והחזירה מותרת לייבם כו' : אמרו החזירה אסורה ליבם ר"ל כשהחזירה כשהיא קטנה ומת ועדיין היא קטנה לפי

שגרושיה גרושין גמורין והחזרתה אינה גמורה אבל אם החזירה והיא גדולה או היא קטנה וגדלה אצלו ואח"כ מת מותרת ליבם. ואין הלכה כרבי אליעזר : (רמב"ם)

פרק יג - משנה ז

שְׁנֵי אַחִין נְשׂוּאִין לְשֵׁתֵי אָחוֹת יְתוּמוֹת קְטָנוֹת, וּמֵת בְּעֵלָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן, תֵּצֵא מִשׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. וְכֵן שְׁתֵּי חֲרָשׁוֹת **[יז]** גְּדוּלָה וְקְטָנָה, מֵת בְּעֵלָהּ שֶׁל קְטָנָה, תֵּצֵא הַקְטָנָה מִשׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. מֵת בְּעֵלָהּ שֶׁל גְּדוּלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְלַמְּדִין אֶת הַקְטָנָה שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם מֵאֲנָה, מֵאֲנָה. וְאִם לֹא, תִּמְתֵּינָן עַד שֶׁתִּגְדִּיל, וְתֵצֵא הַלְזוֹ מִשׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִי **[יח]** לֹא עַל אִשְׁתּוֹ, וְאִי לֹא עַל אִשְׁתְּ אָחִיו. מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט, וְאִשְׁתְּ אָחִיו בְּחֵלְצָה :

ר"ע מברטנורה תֵּצֵא מִשׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. וּפְטוּרָה מִן הַחֵלְצָה וּמִן הַיָּבוּם : מֵת בְּעֵלָהּ שֶׁל גְּדוּלָה. וְנִפְלָה לְפָנָי בְּעַל הַקְטָנָה, זִקְתָהּ שֶׁל גְּדוּלָה שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה, אוֹסֶרֶת קְטָנָה עָלָיו מִשׁוּם דְּנִשְׂוֹאִיָּה דְּרַבָּנָן, וְהוּא לָהּ אָחוֹת זְקוּקָתוֹ, וּמָה יַעֲשֶׂה : רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מְלַמְּדִים הַקְטָנָה שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ. וְתַעֲקֹר נְשׂוּאִיָּה, וְיִהְיֶה מִיָּבֵם אֶת הַגְּדוּלָה. וְהִלְכְתָּא כְּוַתִּיָּה : רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אִין זִקְתָּ גְּדוּלָה אוֹסֶרֶת אֶת הַקְטָנָה, דְּסַבֵּר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל דְּלֹא אֵלִימָא זְקָה לְאַסֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ עָלָיו, הִלְכָּךְ אִם מֵאֲנָה מוּטָב וְתִתְיָבֵם הַגְּדוּלָה, וְאִם לֹא, תִּמְתֵּינָן הַקְטָנָה אֲצֵלוֹ עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְיִהְיֶה נְשׂוּאִיָּה דְּאוּרִיתָא **[יח]** וְאַחַר כֵּן תֵּצֵא הַגְּדוּלָה מִשׁוּם אָחוֹת אִשָּׁה. אֲבָל לְחַלְץ לְגְדוּלָה לֹא, דְּפָסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנָה עָלָיו מִשׁוּם אָחוֹת חֵלוּצָה : אִי לֹא. אוֹי

לו. שְׁמוּצִיא אֶת אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאִין מְלַמְדִין אוֹתָהּ לְמָאוּן, דְּאִמְרִינן
שְׂתֵירַחַק אָדָם מִן הַמְּאוּנִים {יז}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} חרשות. דְּאִין לְחַרְשֵׁת נְשׂוּאִין מְדַאֲוֵרִיתָא, דְּלֹאוּ בֵּת דְּעַת
הִיא, אֶלְא רַבְּנָן תַּקִּינוּ לָהּ כְּדִי שְׁלֵא תִשְׁאַר פְּנוּיָה לְעוֹלָם. גְּמָרָא: {טו} לְעִיל
מְשֻׁנָּה ב' כְּתָב אִם בָּא עָלֶיהָ, וּמִיָּהוּ בְּגָמְרָא דְּהָכָא אִיפְלָגִי אִמּוֹרָאִי אִי בְּעִינָן
שְׁבַעֲלֵא אוֹ לֹא, וְלֹא אֶפְסִיק הַלְכָתָא וְסַפְקָא לְחַמְרָא. הַרִי"ף: {טז} אִי. כְּדָכְתִּיב
[קֹהֶלֶת ד'] וְאִי לֹא הָאֶחָד שְׁיִפֹּל: {יז} וּמִיָּתֵב נְמִי לֹא יִתְבָּא תוֹתִיָּהּ, דְּקָסְבֵּר יֵשׁ
זָקָה. וְטַעְמָא דְּיִתְרַחַק כּוֹי בְּגָמְרָא דְּלִמָּא גְּדֻלָּה וּמְחַרְטָה בָּהּ, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
סְבִירָא לִיָּה מְאוּן דְּמַצְנָה שְׂאֲנִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שני אחין נשואין לשתי אחיות קטנות כו': והלכה כרבי אליעזר:
(רמב"ם)

פרק יג - משנה ח

מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לְשֵׁתֵי יְתוּמוֹת קְטָנוֹת, וּמֵת,
בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרֵת
צָרְתָּהּ. וְכֵן שֵׁתֵי חַרְשׁוֹת. קְטָנָה וְחַרְשֵׁת, אִין
בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ. פְּקַחַת
וְחַרְשֵׁת, בִּיאַת {יט} הַפְּקַחַת פּוֹטְרֵת אֶת
הַחַרְשֵׁת, וְאִין בִּיאַת הַחַרְשֵׁת פּוֹטְרֵת אֶת
הַפְּקַחַת. גְּדוּלָּה וְקְטָנָה, בִּיאַת הַגְּדוּלָּה פּוֹטְרֵת
אֶת הַקְּטָנָה, וְאִין בִּיאַת הַקְּטָנָה פּוֹטְרֵת אֶת
הַגְּדוּלָּה:

ר"ע מברטנורה לְשֵׁתֵי יְתוּמוֹת. נְכָרִיּוֹת: אוֹ חֲלִיצָתָהּ. לְאַחַר שֶׁתִּגְדִּיל: וְכֵן
שֵׁתֵי חַרְשׁוֹת. כְּלוּמַר כְּשֵׁם שֶׁשֵׁתֵי קְטָנוֹת בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ,
כֵּן בְּשֵׁתֵי חַרְשׁוֹת. אֲבָל חֲלִיצָה לִיכָּא לְמִימַר בְּחַרְשֵׁת, דְּלֹאוּ בֵּת חֲלִיצָה
הִיא: אַחַת קְטָנָה וְאַחַת חַרְשֵׁת. אִף עַל גַּב דְּשֵׁתֵיהֶן אִין נְשׂוּאִיָּהוּ נְשׂוּאִין

גמורין, מכל מקום לא ידעינן בהי מנייהו ניהא ליה {יח} והיא חשיבא אשתו טפי: **ביאת הגדולה פוטר את הקטנה**. דביאת מי שנשואיה נשואין גמורין פוטר אותה שאין נשואיה גמורין. אבל איפכא לא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} אי בקטנה דאתיא לכלל דעת אי בחרשת דגדולה ובת ביאה היא. גמרא: {יט} **ביאת**. והוא הדין חליצתה, אלא משום דלא מצי למנקט ואין חליצת חרשת, דלאו בת חליצה כלל היא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת כו': העקרים אשר נבנו עליהם אלו המשניות הם כשאדם יש לו נשים רבות ונשאו כל אחת מהן נשואין גמורין ביאת אחת מהן או חליצתה פוטר צרותיה ואם היתה כל אחת מהן נשואות נשואין שאינן גמורין וחסרון נשואיהן שוה בכולן כגון שתהיה כל אחת מהן קטנה או כל אחת מהן חרשת ביאת אחת מהן פוטר צרתה שהחליצה א"א לפי שחרשת לא תחלוץ ואמרו וכן שתי חרשות ר"ל ששתי חרשות ביאת אחת מהן פוטר צרתה והוא ענין מאמרם מאי וכן אביאה ואם היתה אחת מהן קטנה ואחת חרשת אין ביאת אחת מהן פוטר צרתה לחלוק צדדי גרעון הנשואין ואם היו לו לאדם נשים מהן בנשואין גמורין ומהן בנשואין שאינן גמורין ביאת הנשואה נשואין גמורין או חליצתה פוטר צרותיהן וביאת מי שאין נשואיה נשואין גמורין או חליצתה אינה פוטר צרתה שנשואיה נשואין גמורין אבל תפטור למי שנשואיה נשואין שאינן גמורין שהיא כמותה כמו שבארנו ומן הדמיון שאמרנו נתבאר לך שקטנה וחרשת אין נשואיהן נשואין גמורין: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ט

מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות, ומת, בא יבם על הראשונה, וחזר ובא על השנייה, או שבא אחיו על השנייה, לא פסל את הראשונה. וכן שתי חרשות. קטנה וחרשת, בא יבם על הקטנה, וחזר ובא על חרשת, או שבא אחיו

על החרשת, לא פסל את הקטנה. בא יבם על החרשת, וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את החרשת:

ר"ע מברטנורה לא פסל את הראשונה. שהרי ביאתו שוה. ואי ראשונה קנויה היא, הרי היא אשתו וביאת האחרונה בעילת זנות. ואי לאו קנויה היא, הרי שתייהן נכריות אצלו שלא היו קנויות לאחיו, ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו, אבל אחרונה לא, דלמא קנויות הווי ומשבא על הראשונה קימא היאך עליה באסור שני בתים: **פסל את החרשת**. דשמא קטנה קנויה בלה וקנין החרשת משיר, והוה ליה שני בתים, דהכי מסקינן בגמרא דקטנה ספק אם היא קנויה לגמרי הואיל וראויה לביאה לאחר זמן, ספק אם אינה קנויה כלל **[כ]**. וחרשת קנויה ומשירת, כלומר קנויה במקצת ואינה קנויה קנין גמור. ואפלו הכי אם בא על החרשת אחר שבא על הקטנה לא פסל את הקטנה, ממה נפשך, אי קטנה קנויה לגמרי הרי קנאה וביאת החרשת שאחר כן לאו כלום היא, ואי אינה קנויה כלל, אף לאחיו לא היתה קנויה ונכרית היא. אבל אם בא תחלה על החרשת ואחר כך על הקטנה, פסל את החרשת, דשמא קנין הקטנה קנין גמור הוא, ופסל קנין החרשת שהוא קנין משיר. ואית ספרים דגרסי, אם בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת פסל את הקטנה, דגזרינן אטו כשבא על החרשת וחזר ובא על הקטנה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כ]** ואפלו לרבנן דרבי שמעון דמשנה ז' פרק י' דבבבבב לא תקנו נשואין כלל כו' אבל קטנה תקנו לה נשואין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, כדאיתא בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי לשתים יתומות קטנות ומת כו': ביאת הקטנה פוסלת לביאת החרשת לפי שהיא ראויה לאחר זמן: (רמב"ם)

פרק יג - משנה י

פקחת וחרשת, בא יבם על הפקחת, וחזר ובא

עַל הַחֲרָשָׁת, אֹו שָׁבָא אָחִיו עַל הַחֲרָשָׁת, לֹא
פָּסַל אֶת הַפְּקָחַת. בָּא יָבֵם עַל הַחֲרָשָׁת וְחִזָּר
וּבָא עַל הַפְּקָחַת, אֹו שָׁבָא אָחִיו עַל הַפְּקָחַת,
פָּסַל אֶת הַחֲרָשָׁת :

רמב"ם פקחת וחרשת בא יבם על הפקחת כו' : מבואר הוא שביאת הפקחת
קונה יותר לפי שנישואיה יותר גמורין מביאת החרשת : (רמב"ם)

פרק יג - משנה יא

גְּדוּלָה וּקְטָנָה, בָּא יָבֵם עַל הַגְּדוּלָה, וְחִזָּר וּבָא
עַל הַקְּטָנָה, אֹו שָׁבָא אָחִיו עַל הַקְּטָנָה, לֹא פָּסַל
אֶת הַגְּדוּלָה. בָּא יָבֵם עַל הַקְּטָנָה, וְחִזָּר וּבָא עַל
הַגְּדוּלָה, אֹו שָׁבָא אָחִיו עַל הַגְּדוּלָה, פָּסַל אֶת
הַקְּטָנָה. רַבִּי אֶלְעָזָר **{כא}** אָמַר, מִלְמַדִּין
הַקְּטָנָה **{כב}** שֶׁתִּמְאֵן בּוֹ :

ר"ע מברטנורה רבי אליעזר אומר בכלן **{כב}** מלמדיו. והלכה כרבי
אליעזר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא}** רבי אלעזר. הכי גרסינן בלא יו"ד, והוא בן שמוע הפהן.
ולעיל משנה ז' גריס ביו"ד הוא בן הורקנוס : **{כב}** וכבר נחלקו בזה אבות
העולם, הראב"ד סובר דלא אמר רבי אלעזר דמלמדיו אלא בגדולה וקטנה
כדי לקיים יבום דאורייתא, אבל בחרשת וקטנה דתרוניהו מדרבנן והא קיים
לה בביאה ראשונה לא אמר אלא לעולם יתרחק אדם מן המאוניו, וכתב,
דבנסחתו לא גרסינן בכלן. והרמב"ן כתב שנמצא בנסחאות בכלן, וכן הוא
בתוספתא, וקאי אף אחרשת וקטנה, דמידי הוא טעמא דמתרחקין מן
המאונים דדלקמא גדלה ומיחרטא בה, וזו יוצאת על כל פנים למה תתעגן
ותמתין עד שתגדיל ותחלץ ותפסל מן הכהנה, שופד מי בורו ואחרים צריכין

לו, וְתֹאסֵר חֲרָשֶׁת עַל בַּעֲלָהּ שְׁכַנְסָהּ בְּהִתֵּר. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כג]** **הַקְטָנָה**. אֲבָל חֲרָשֶׁת לֹא, לְפִי שֶׁלֹּא תִקְנוּ לְחֲרָשֶׁת שׁוּם מֵאוֹן כָּלֵל, וְטַעֲמָא בְּגִמְרָא מְשׁוּם דְּמִמְנַעֵי וְלֹא נִסְבִּי לָהּ הוֹאִיל וְלַעוֹלָם יְכוּלָה לְמֵאֵן מְפַנֵּי חֲרָשׁוּתָהּ, אֲבָל קְטָנָה גְבוּל יֵשׁ לָהּ וְסִבֵּר מְפִיִּסְנָא לָהּ כָּל שַׁעֲתָא עַד שְׁיַעֲבֵר זְמַן מְאוּנָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גדולה וקטנה בא יבם על הגדולה כו': והלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק יג - משנה יב

יָבָם קָטָן **[כד]** שָׁבָא עַל יְבָמָה קְטָנָה, יִגְדְּלוּ זֶה עִם זֶה. בָּא עַל יְבָמָה גְדוֹלָה, תִּגְדְּלוּנוּ. הַיְבָמָה שְׁאֵמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, לֹא נִבְעֲלָתִי, כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׁיַחֲלֹץ לָהּ. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, מִבְּקָשִׁים הַיְמָנִי שְׁיַחֲלֹץ לָהּ. וּבְזֵמַן שֶׁהוּא מוֹדָה, אֲפֹלוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׁיַחֲלֹץ לָהּ:

ר"ע מברטנורה יגדלו זה עם זה. ואינו יכול לגרשה עד שיגדיל, דגט קטן אינו גט: **היבמה שאמרה בתוך שלשים יום**. שפנסה היבם, לא נבעלתי ליבם, והוא אומר בעלתיה ודיך בגט, כופין אותו לחלץ, דהיא נאמנת, דעד תלתין יומין מוקי איניש נפשיה ולא בעיל: **לאחר שלשים יום**. הוא נאמן, דלא מוקי איניש נפשיה מלבעל יותר משלשים יום. ומיהו איהי לא משתריא, דשויתה אנפשה חתיכה דאסורא, ובעיא חליצה, ומבקשים ממנו שיחלץ, אבל לא כופין, דהא הוא אומר שבעל. והא דכופין אותו לחלץ תוך שלשים יום ומבקשין אותו לחלץ לאחר שלשים יום ואין כופין ומבקשים ליבם, מוקי בגמרא כגון שגט יוצא מתחת ידה **[כה]**, שפיון שנתן גט לזקתו נפסלה עליו **[כו]**, ומיהו בעיא חליצה למשריה לעלמא. ואי אמרה היא נבעלתי והוא אומר לא בעלתי, אין חוששים לדבריו **[כז]** ולא בעיא חליצה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כד] יבם קטן. גמרא, קרי כאן להקים לאחיו שם, והא לאו בר הכי הוא, ומסיק אמר קרא [דברים כה] כי ישובו אחים יחדו, הא אחיו שלא היה בעולמו לא, מפלל שאם היה בעולמו, אפלו בן יום אחד: **[כה]** ואם תאמר כיון דלדבריו כבר נפטרה ממנו, שהרי אמר שבא אליה ופטורה ממנו בגט, מאי אכפת ליה בחליצה שיצטרף כפיה יש לומר שהוא מתבייש בבית דין לחלץ לה שתרק בפניו. תוספות. והנמוקי יוסף תרץ מפני שהוא יכול לטען אף על פי שנתתי לה גט אינה אסורה עלי בחזרה ואולי תתפייס ותחזר לי, מה שאין כן בחליצה: **[כו]** ואם תאמר דכיון שנפסלה עליו, אם כן לאחר שלשים היאך אמרנו דלא מוקי אנפשיה, והרי היא באסור עליו, יש לומר דהגט הזה נתן עכשיו, דאי קדם כניסה אפלו לאחר שלשים היתה היא נאמנת לומר שלא בא אלי, דכיון דאיכא אסורא מוקי נפשיה מלבד. המגיד. ועין תוספות יום טוב: **[כז]** שאין זה נאמן לאוסרה על כל אדם אחר שפנסה. הרמב"ם. נראה שהוא מפרשה אפלו תוך שלשים, וזהו שכתב אחר שפנסה ולא כתב אחר שלשים. אבל רש"י ז"ל פרש דוקא לאחר שלשים, ודברי רבנו נראה לי עקר. המגיד: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יבם קטן שבא על יבמה קטנה כו': זה שאמרנו כופין אותו שיחלוץ לה דוקא כשגרשה בגט אבל אם לא כתב לה גט הרשות בידו שיבעיל ויתנהג כמנהג האנשים עם נשותיהם או יכתוב גט ויחלוץ ואם אמרה נבעלתי והוא אומר לא בעלתי אין חוששין לדבריו ואינה צריכה חליצה: (רמב"ם)

פרק יג - משנה יג

הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה, כופין אותו שיחלץ לה. לאחר מיתת בעלה, מבקשין הימנו שיחלץ לה. ואם נתכונה לכך, אפלו בחיי בעלה, מבקשין הימנו שיחלץ לה:

ר"ע מברטנורה הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלץ לה. דלא אסקא דעתה שימיות בעלה ותפל לפניו ליבום. ונוטלת כתבתה: **אבל לאחר מיתת בעלה.** הויא מורדת, וקימא לן כותבין אגרת מרד על שומרת יבם: **מבקשים ממנו לחלץ.** ויתן כתבתה אם ירצה,

וְאִם לֹא רָצָה לְחַלֵּץ וְהָיָא מוֹרְדָת בּוּ וּבָאָה לְהַפְסִיד כְּתִבְתָּהּ, כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלֵּץ : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כו' : כל מקום שאמרו כופין ר"ל ותטול כתובתה ומן העקרים האמתיים שתסמוך עליהם שכותבין אגרת מרד על היבמה ואם מרדה ותבעה חליצה תצא בלא כתובה הלכה למעשה בכל בתי דיני ישראל ועל זה העיקר צריך לדון בכל העניינים הנופלות בין היבם והיבמה ועכ"פ כופין אותו כשמרדה. ואמרו בכאן מבקשין אמנם הוא בשביל שתטול כתובתה אם רצה בזה מוטב ואם אינו רוצה כופין אותו לחלוץ ותצא בלא כתובה כמו שבארנו וזה אמת ותסמוך עליו : (רמב"ם)

יד

פרק

פרק יד - משנה א

חֵרֵשׁ שֶׁנִּשְׂאָ פְקֻחַת, וּפְקֻחַת שֶׁנִּשְׂאָ חֵרֵשֶׁת, אִם רָצָה יוֹצִיא, וְאִם רָצָה יִקְיִים **[א]**. כְּשֵׁם שֶׁהוּא כּוֹנֵס בְּרַמְיָזָה, כִּדּוּם הוּא מוֹצִיא בְּרַמְיָזָה. פְּקֻחַת שֶׁנִּשְׂאָ פְקֻחַת, וְנִתְחַרְשָׁה, אִם רָצָה יוֹצִיא, וְאִם רָצָה יִקְיִים. נִשְׁתַּטִּית, לֹא יוֹצִיא. נִתְחַרְשָׁה הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה, אִינוּ מוֹצִיא עוֹלָמִית. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מִפְּנֵי מָה **[ד]** הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְחַרְשָׁה

יוצאה, והאיש שנתחרש אינו מוציא. אמרו לו, אינו דומה האיש המגרש לאשה מתגרשת, שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה, והאיש אינו מוציא אלא לרצונו :

ר"ע מברטנורה חרש. כשם שפונס ברמיזה. כלומר כקדושין כד גרושין **[ב]**. וכן פקח בחרשת ברמיזה כנס, שרמו לה עד שנתרצית לו, וברמיזה יוציא אם רצה להוציא: **ונתחרשה.** אף על פי שקדושין גמורים היו, שפקחת היתה באותו זמן: **אם רצה להוציא יוציא.** דלא בעינן דעת האשה: **נשתטית לא יוציא.** ואף על פי שיודעת לשמור גטה ומתגרשת מן התורה **[ג]**, תקנו חכמים שלא יגרשנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר: **נתחרש הוא.** לאחר קדושין, הואיל והיו קדושין קדושין גמורים לא יוציא עולמית, שאין גרושין שאינן גמורים מפקיעין קדושין גמורים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] יקיים. הא פשיטא, אלא אנב דתני יוציא תנא יקיים. תוספות: **[ב]** מה טעם קאמר, כלומר כקדושין. רש"י ונמוקי יוסף: **[ג]** והינו טעמא דהקא לא קתני עולמית כמו בנשתטה הוא דקתני עולמית. גמרא. וכתב נמוקי יוסף לפי שאין גרושיו כלום מן התורה קתני האי לישנא, שאין לגרושין תקנה עולמית, שאפלו נשאת בגט זה ויש לה בנים תצא, מה שאין כן בחרשת דבדיעבד אם נשאת לא תצא ואף על פי שאין לה בנים. ואפשר שאם נתגרשה תנשא אפלו לכתחלה. הריטב"א ונמוקי יוסף: **[ד] מפני מה כו'. מפרש בגמרא דלדבריהם קאמר,** לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש, אשה לא מצי מגרשה, אלא לדידכו מאי שנא אשה ומאי שנא איש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשת כו': אמרו נשתטה לא יוציא ואפילו היא יודעת לשמור גיטה וטעם זה לפי שהיא בקלות דעתה תפקיר עצמה לזנות ולכך לא יגרשנה ואל תפשע באלו המשניות כולם בעיקר שהקדמתי לך והוא כשהנשואין גמורין והגרושין אינן גמורין מפני כן אינו מקיים אלא הדין הוא שלא יוציא עולמית:

א"ר יוחנן בן נורי מפני מה האשה שנתחרשה כו': רבי יוחנן בן נורי אין הפרש אצלו בין אשה שנתחרשה לאיש שנתחרש ולא יוציא ולכך שאל בתמיהה ע"ז הפרש שעשו חכמים בין איש לאשה ואמרו טעם בזה. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי: (רמב"ם)

פרק יד - משנה ב

העיד **ה** רבי יוחנן בן גידגדה על החרשת
שהשיאה אביה, שהיא יוצאה בגט. אמרו לו,
אף זו כיוצא בה:

ר"ע מברטנורה **שהשיאה אביה**. בקטנותה **ו**, וקבל קדושיה, והיו
קדושין גמורים אף על פי שהיא חרשת, שעל דעת אביה נתקדשה ולא
על דעתה: **יוצאה בגט**. אפלו לאחר שגדלה ופקע כח אב מקבלת היא
את גטה: **אף זו**. פקחת שנתחרשה, כיוצא בה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ה** **העיד כו'**. רבנן הביאה לבית המדרש להביא ראיה
לדבריהן, ואמרו לו אף זו כיוצא בה. תוספות: **ו** ורצונו לומר פשעדין לא
בגרה, דהא אף בנערותה יכול אביה לקדשה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העיד ר' יוחנן בן גודגדא על החרשת כו': 22 (שם) ר"ל אף נושא
פקחת ונתחרשה כיוצא בה לפי שכמו שנשואי הפקחת נשואין גמורין כך
כשמשיא האב את בתו החרשת נשואין גמורין ואע"פ שהיא חרשת לפי
שהיא בדעת אביה נתקדשה ולא בדעתה וכמו שזו יוצאה בגט כך זו יוצאה
בגט וזה אמת: (רמב"ם)

פרק יד - משנה ג

שני אחים חרשים, נשואים לשתי אחיות
חרשות, או לשתי אחיות פקחות, או לשתי

אָחִיוֹת, אַחַת חֲרָשֶׁת וְאַחַת פְּקַחַת, אוֹ שְׁתֵּי
אָחִיוֹת חֲרָשׁוֹת נְשׂוֹאוֹת לְשָׁנֵי אָחִים פְּקָחִים,
אוֹ לְשָׁנֵי אָחִים חֲרָשִׁין {ז} אוֹ לְשָׁנֵי אַחִין, אֶחָד
חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, הָרִי אֱלוֹ פְטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה
וּמִן הַיְבוּם. וְאִם הָיוּ נְכָרִיוֹת, יִכְנָסוּ, וְאִם רָצוּ
לְהוֹצִיא, יוֹצִיאוּ:

ר"ע מברטנורה הָרִי אֱלוֹ פְטוּרוֹת. דְּהוֹאִיל וְשִׁנְיָהוּן חֲרָשִׁים אוֹ שְׁתֵּי הֵן
חֲרָשׁוֹת, כְּקָדוּשֵׁי זֶה כְּקָדוּשֵׁי זֶה, וְאֵתוֹ קָדוּשֵׁין דְּאִשְׁתּוֹ אִף עַל פִּי שְׁאִינֵן
גְמוּרִים, וּמִפְקָעֵי זִקְתָּ יְבָמָתוֹ, שְׁהָרִי אֵינָהּ זִקָה גְמוּרָה: יִכְנָסוּ. שְׁאִין
חֲלִיצָה בְּחֲרָשׁ וְחֲרָשֶׁת, שְׁאִינֵן בּוֹאֲמֵר וְאֹמְרָה {ח}. וְאַחַר כֵּן אִם רָצוּ
לְהוֹצִיא יוֹצִיא בְּגִט, דְּאֵתֵי גִט בְּרַמְיָהּ וּמִפְקָע נְשׂוֹאִין דִּידִיָּהּ וְזִקְתָּ אַחִין
דְּהוֹאִי בְרַמְיָהּ {ט}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} לְשָׁנֵי כו'. הֵינּוּ רִישָׁא שְׁנֵי אָחִים חֲרָשִׁים כּו' לְשְׁתֵּי אָחִיוֹת
חֲרָשׁוֹת, אֶלָּא דְתֵינִי כְּלֵי גִוְנֵי בְּדִידִיָּהּ וּבְדִידָהּ: {ח} וְאִף עַל גַּב דְּקָרִיָּאָה אֵינָהּ
מְעַכְבֶּת כְּדִתְנֵן בְּפֶרֶק י"ב מְשֻׁנָּה ג', כֹּל הָרְאוּי לְבִלָּה אֵין בְּלָה מְעַכְבֶּת בּוֹ וְכֹל
שְׁאִין רְאוּי לְבִלָּה בְּלָה מְעַכְבֶּת בּוֹ: {ט} רְשִׁי. וְהִכִּי קֹאֲמֵר, דְּמִפְקָע נְשׂוֹאִין
דִּידִיָּהּ שְׁהָיוּ מִכַּח זִקְתָּ אַחִין דְּהוֹנָא בְרַמְיָהּ, אֲבָל זִקָה עֲצָמָה אֵין גִּט דְּזוּחָה:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁנֵי אַחִין חֲרָשִׁין נְשׂוֹאִין לְשְׁתֵּי אַחִיוֹת חֲרָשׁוֹת כּו': הַעֲקָרִים אֲשֶׁר
יִתְבָּארוּ בֵּהֶם טַעַם אֱלוֹ הַמְשֻׁנִּיּוֹת הַנִּקְדָּמוֹת כֻּלָּם שְׁלֹשָׁה עֲקָרִים. הָאֶחָד מֵהֶם
שֶׁהַחֲרָשׁ וְהַחֲרָשֶׁת מֵיבָמִים וְלֹא חוֹלְצִים. וְהַשֵּׁנִי שֶׁהַחֲרָשׁ כִּשְׁכַּנְס אֵינוֹ מוֹצִיא
לְעוֹלָם לְפִי שֶׁהַנְשׂוֹאִין גְמוּרִין לְפִי שֶׁהוּא רְאוּי לֵיבֵם כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ וְגֵרוּשֵׁי
גְרוּעִין מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֲרָשׁ וְכִבֵּר יָדַעַת שֶׁהַחֲרָשׁ וְהַחֲרָשֶׁת נְשׂוֹאִיָּהּ גְרוּעִין וְגֵרוּשֵׁי
הַחֲרָשׁ כְּמוֹ כֵּן גְרוּעִין. וְהַעֲיָקָר הֵגִי כִּי הָאָדָם כְּשִׁישׁ לוֹ אִשָּׁה וַיֵּשׁ בְּנְשׂוֹאִיָּהּ
חֲסָרוֹן כְּגוֹן שֶׁתְּהִיָּה חֲרָשֶׁת וְנִפְלָה אַחֻתָּהּ לְפָנָיו לֵיבּוּם הַדִּין נוֹתֵן בְּזֶה
שֶׁתֵּאֲסֹר עָלָיו אֲשֶׁתוֹ וַיְבַמְתּוֹ לְפִי שֶׁהוּן בִּי אַחֻתָּהּ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בְּקִנְיָנוֹ אַחַר שֶׁאֵין
נְשׂוֹאִי אֲשֶׁתוֹ גְמוּרִין שֶׁאֵילוֹ הָיוּ נְשׂוֹאִין גְמוּרִין תְּהִיָּה אַחֻתָּהּ יוֹצֵאָה מִשׁוּם
אַחֻתָּהּ אִשָּׁה וְלִפְיֶכֶךְ מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּגִט וְאֵת אֲשֶׁת אַחֻתָּהּ בַּחֲלִיצָה וְאִם
הַחֲלִיצָה נִמְנַעַת מִמֶּנּוּ כְּגוֹן שֶׁיְהִיָּה חֲרָשׁ תְּהִיָּה אֲשֶׁת אַחֻתָּהּ אֲסוּרָה לְעוֹלָם:
(רמב"ם)

שְׁנֵי אֲחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פֶּקַח, נְשׂוּאִים
לְשֵׁתֵי אֲחִיוֹת פְּקוּחֹת, מִת חֵרֵשׁ בְּעַל הַפְּקוּחַ,
מֵה יַעֲשֶׂה פֶקַח בְּעַל הַפְּקוּחַ, תֵּצֵא מְשׁוּם
אֲחוֹת אִשָּׁה. מִת פֶּקַח בְּעַל הַפְּקוּחַ, מֵה יַעֲשֶׂה
חֵרֵשׁ בְּעַל פְּקוּחַ, מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאִשְׁת
אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אֲחִים פְּקוּחִים
נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֲחִיוֹת, אַחַת חֵרֵשׁת וְאַחַת
פְּקוּחַת, מִת פֶּקַח בְּעַל חֵרֵשׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פֶקַח
בְּעַל פְּקוּחַת, תֵּצֵא מְשׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. מִת פֶּקַח
בְּעַל פְּקוּחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פֶקַח בְּעַל הַחֵרֵשׁת,
מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֶת אִשְׁת אָחִיו
בְּחֻלִּיצָה. שְׁנֵי אֲחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פֶּקַח,
נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֲחִיוֹת, אַחַת חֵרֵשׁת וְאַחַת
פְּקוּחַת, מִת חֵרֵשׁ בְּעַל חֵרֵשׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פֶקַח
בְּעַל פְּקוּחַת, תֵּצֵא מְשׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. מִת פֶּקַח
בְּעַל פְּקוּחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֵרֵשׁ י בְּעַל חֵרֵשׁת,
מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאִשְׁת אָחִיו אֲסוּרָה
לְעוֹלָם. שְׁנֵי אֲחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פֶּקַח,
נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיוֹת פְּקוּחֹת, מִת חֵרֵשׁ בְּעַל
פְּקוּחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פֶקַח בְּעַל פְּקוּחַת, אוֹ חוֹלֵץ אוֹ
מֵיבָם. מִת פֶּקַח בְּעַל פְּקוּחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֵרֵשׁ
בְּעַל פְּקוּחַת, כּוֹנֵס, וְאִינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם. שְׁנֵי
אֲחִים פְּקוּחִים נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיוֹת, אַחַת
פְּקוּחַת וְאַחַת חֵרֵשׁת, מִת פֶּקַח בְּעַל חֵרֵשׁת, מֵה

יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מִת פְּקַח בְּעַל הַפְּקַחַת, מֶה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל חֲרָשֶׁת, אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מִיבֵּם. שְׁנֵי אֲחִים, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיּוֹת, אֶחָת חֲרָשֶׁת וְאֶחָת פְּקַחַת, מִת חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, מֶה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מִת פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, מֶה יַעֲשֶׂה חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, כּוֹנֵס, וְאִינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם:

ר"ע מברטנורה מוציא את אשתו בגט. דזקת אחותה הבא מפח קדושין גמורים אוסרתה עליו, ואין פח בקדושין דידיה לדחות היבמה משום אחות אשתו: **ואשת אחיו אסורה לעולם**. דחרש לא חליץ. ולכנס אי אפשר משום אחות אשה: **כונס ואינו מוציא לעולם**. דלא אתי גט דידיה ומפקע זקת יבומי אחיו הראשון **{יא}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{י}** מה יעשה חרש כו'. ופרכינן בגמרא ותיתב גפיה, קטן אוכל אסורין הוא, ואין בית דין מצוין להפרישו. ומשני, גזרה משום התרת יבמה לשוק שיאמרו נפטר מה משום אחות אשה, ולא ידעי אנשי דטעמא משום קטן אוכל אסורין הוא: **{יא}** רש"י. ורצונו לומר דלא מפקע נשואיו שהיו מפח זקה כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראה משנה ג') (רמב"ם)

פרק טו - משנה א

הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבִעְלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם,
שָׁלוֹם **{א}** בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם, וּבֵאתָהּ
וְאָמְרָה, מִתּ בַּעְלִי, תִּנְשָׂא **{ב}**. מִתּ בַּעְלִי,
תִּתִּיבָם. שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמִלְחָמָה בְּעוֹלָם,
קִטְטָה **{ג}** בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם, וּבֵאתָהּ
וְאָמְרָה, מִתּ בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמָנָת. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמָנָת, אֶלָּא אִם כֵּן
בֵּאתָהּ בּוֹכָה וּבִגְדִיהָ קְרוּעִין. אָמְרוּ לוֹ **{ד}**, אַחַת
זוֹ וְאַחַת זוֹ, תִּנְשָׂא :

ר"ע מברטנורה הָאִשָּׁה. שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. שָׁאֵם הִיָּתָה קִטְטָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ
דְּלָמָא מִחֲמַת שְׁנָאָה מְכֻוְנָה לְאַסֵּר עֲצָמָה עֲלֵיו : וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם. שָׁאֵם הִיָּה
שְׁעַת חֲרוּם דְּלָמָא כְּשֶׁרָאָתָהּ שֶׁשָּׁהָה הִרְבֵּה זְמַן וְלֹא חִזַּר אָמְרָה וְדָאִי
לְסֻטִּים הִרְגוּהוּ. אִי נִמְי, רָאָתָהּ אוֹתוֹ מְכָה בְּמִלְחָמָה וְסִבְרָה וְדָאִי יָמוּת.
אֲבָל כְּשֶׁשָׁלוֹם בְּעוֹלָם אִי לֹא חִזִּיתִיהָ דְּמִית וְדָאִי חִישָׂא לְקַלְקוּלָא, שְׁמָא
יָבֵא לְאַחַר שֶׁתִּנְשָׂא וְתִהְיֶה מְקַלְקֶלֶת : רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוֹי. וְלִית הִלְכָתָא
כְּנֻתִיָּה : אָמְרוּ לוֹ. לְרַבִּי יְהוּדָה, פְּקַחַת תִּנְשָׂא שׁוּטָה לֹא תִנְשָׂא **{ה}**, אֶלָּא
אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ תִנְשָׂא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** שָׁלוֹם כּוֹי. גְּמָרָא, תִּנְאָ שָׁלוֹם כּוֹי מִשׁוּם סִיפָא קִטְטָה בֵּינוֹ
לְבֵינָהּ, מִלְחָמָה בְּעוֹלָם. וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסֵפּוֹת דְּסִתְמָא דְּמִלְתָא הִכִּי הוּא דְּשָׁלוֹם
בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם. וְזֶה לְשׁוֹן הַמַּגִּיד מִשְׁנָה, פְּרוּשׁ שְׂאִין אָנוּ צְרִיכִין
לִידַע בְּבִרּוּר שְׁיֵשׁ שָׁלוֹם בֵּינוֹ וּבֵינָהּ וְשֵׁשׁ שָׁלוֹם בְּעוֹלָם אֶלָּא סִתְמָא דְּמִלְתָא
הִכִּי הוּא : **{ב}** תִּנְשָׂא. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּרִישׁ פֶּרֶק י' בְּטַעַם שֶׁתִּנְשָׂא עַל פִּי עַד
אַחַד : **{ג}** קִטְטָה כּוֹי. מְפָרְשִׁים בְּגִמְרָא בְּאוּמָרְתָּ לְבִעְלָהּ גְּרִשְׁתְּנִי בְּפָנֵי פְּלוּנִי
וּפְלוּנִי וְאָמְרוּ לֹא הָיוּ דְּבָרִים מְעוּלָם : **{ד}** אָמְרוּ לוֹ. אִין לְהַקְשׁוֹת הֵינּוּ תִנְאָ
קָמָא, דְּהָא מְעַקְרָא לֹא פִרְשׁ אִי מִיָּרִי אֶפְלוּ בְּלֹא בּוֹכָה, וְהִכָּא מְפָרְשׁ לִיהָ.
תּוֹסֵפּוֹת : **{ה}** בְּגִמְרָא. וְנִרְאָה לִי דְּהִכִּי פְּרוּשׁוֹ, פְּקַחַת יוֹדַעַת שְׁיֵשׁ לְבֵא לְבֵית
דִּין בְּאַמְתַּת דְּבָרִים וּלְכַד תִּתְחַפֵּס לְאַמְתַּת אֶת דְּבָרִיהָ וְתִבֵּא בְּבָכִי וּקְרִיעַת

בְּגָדִים, אֲבָל הַשּׁוֹטָה אָף עַל פִּי שֶׁתִּבְכֶּה עַל מִיתַת בַּעֲלָהּ כִּי רַע לָהּ מִכָּל מְקוֹם
בְּבֹאָה לְבֵית דִּין אֵינָה נוֹתֶנֶת לֵב לְאַמֵּת דְּבָרֶיהָ עַל יְדֵי בְּכִיָּה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו' : כשתהיה מלחמה
בעולם ניחוש שמא הוכה וכשראתה שנפל גוזרת עליו המיתה ואפשר
שיתרפא מן המכה וכמו כן כשיש בינו לבינה קטטה ומריבה מפני שנאתה
בו גוזרת עליו המיתה ואע"פ שיש בו תקנה שהוא חי ולכך אינה נאמנת ואין
הלכה כרבי יהודה : (רמב"ם)

פרק טו - משנה ב

בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא בְּבֹאָה מִן
הַקְּצִיר, וּבְאוֹתָהּ מְדִינָה, וְכַמְעָשָׂה שְׁהָיָה.
אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שִׁמְאִי, אַחַת הַבָּאָה מִן הַקְּצִיר,
וְאַחַת הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים, וְאַחַת הַבָּאָה מִן
הַבְּצִיר, וְאַחַת הַבָּאָה מִמְּדִינָה לְמְדִינָה. לֹא
דָּבְרוּ חֲכָמִים בְּקְצִיר אֶלָּא בַּהֲוָה. חֲזְרוּ בֵּית
הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שִׁמְאִי :

ר"ע מברטנורה בְּבֹאָה מִן הַקְּצִיר. כַּמְעָשָׂה שְׁהָיָה שֶׁהֲלָכוּ בְּנֵי אָדָם לְקַצֵּר
חֲטִין וּנְשָׁכוּ נָחַשׁ לְאַחַד מֵהֶם וּמָת, וּבָאָה וְהוֹדִיעָה בְּבֵית דִּין וְשָׁלְחוּ
וּמָצְאוּ כְּדָבָרֶיהָ. וְלֹא הִתִּירוּ חֲכָמִים אֶלָּא דְגָמְתוּ, שְׁיֵהָא הַדָּבָר קָרוֹב,
אֲבָל מִמְּדִינַת הַיָּם {ו} אֵינָה נְאֻמָּנָת : אֶלָּא בַּהֲוָה. מַעֲשֵׂה שְׁהָיָה כִּדְ הָיָה,
וְהוּא הַדִּין לְשָׂאָר מְקוֹמוֹת : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} רש"י. וּמִשְׁמַע דְּלֹא קִפְדֵי בֵּית הַלֵּל אֶלָּא שְׁיֵהָיָה מִמְּקוֹם
קָרוֹב. וְהַתּוֹסְפוֹת הֵבִיאוּ יְרוּשָׁלַיִם, לָמָּה קְצִיר, וּמִשְׁנֵי, דְּאֶנְסָא דְשְׂכִיחַ הוּא,
מִשְׁמַע דְּבִדּוּקָא נְקִטֵי קְצִיר וּבִדְדָמִי לִיָּה שְׁהוּא שְׂכִיחַ. וּבַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים
מִפְּרֵשׁ דְּהַתּוֹסְפוֹת מִפְּרֵשֵׁי דְהִירוּשָׁלַיִם אֶסִיפָא קֵאִי וְהָכִי פְּרוּשָׁא דְמִתְנִיתִין,
דְּבָרוּ חֲכָמִים בַּהֲוָה וְרָגִיל וְשְׂכִיחַ, וּבֵית הַלֵּל קָדָם חֲזָרָה הָיוּ סְבִירָא לָהּ דְּוִקָא
קְצִיר כַּמְעָשָׂה שְׁהָיָה וְלֹא בְּדָדָמִי לִיָּה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ב"ה אומרים לא שמענו אלא בבאה מן הקציר כו': זה מבואר לפי שהוא נתן לה רשות כשתנשא תטול כתובתה לפי שמתנאי הכתובה כשתנשא לאחר תטלי מה שכתוב ליכי: (רמב"ם)

פרק טו - משנה ג

בית שפמי אומרים, תנשא ותטל כתבתה. בית הלל אומרים, תנשא ולא תטל כתבתה. אמרו להן בית שפמי, התרתם ערוה חמורה, לא תתירו את ממון הקל. אמרו להן בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה. אמרו להם בית שפמי, והלא מספר כתבתה נלמד, שהוא כותב לה, שאם תנשאי לאחר, תטלי מה שכתוב ליכי. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שפמי:

ר"ע מברטנורה שאין האחים נכנסים. לנחלת בעלה, דרחמנא אמר (דברים יז) על פי שנים עדים. וגבי נשואין דידיה הוא דאקילו רבנן משום עגונה: **מספר כתבתה**. מנשח הכתוב בשטר כתבה, כשתנשאי לאחר, והרי היא נשאת, ואם כן תטל כתבתה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם ב"ש אומרים תנשא ותטול כתובתה כו': זה מבואר לפי שהוא נתן לה רשות כשתנשא תטול כתובתה לפי שמתנאי הכתובה כשתנשא לאחר תטלי מה שכתוב ליכי: (רמב"ם)

פרק טו - משנה ד

הכל נאמנים להעידה, חוץ מחמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבמתה, ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. עד אומר מת, ונשאת, ובא אחר ואמר לא מת, הרי זו לא תצא. עד אומר מת, ושנים אומרים לא מת, אף על פי שנשאת **(יב)**, תצא. שנים אומרים מת, ועד אומר לא מת, אף על פי שלא נשאת, תנשא :

ר"ע מברטנורה חוץ מחמותה. טעמא דכלהו, מפני ששונאות אותה ומתכונות לקלקלה. חמותה שונאתה, שאומרת בלבה זאת תאכל כל עמלי. בת חמותה אומרת זאת תירש כל עמל **(ז)** אבי ואמי. יבמתה יראה שמא סופה להיות צרתה **(ח)**. בת בעלה אומרת זאת באה במקום אמי ותאכל כל עמלה: **מה בין גט למיתה**. דאמרינן אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא גטה: **שהכתב מוכיח**. דסמכינן עקרא על הגט. ואף על גב דעליהו נמי סמכינן, שצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם: **עד אחד אומר מת ונשאת**. לאו דוקא נשאת, אלא התירוה להנשא **(ט)** אף על גב שלא נשאת, ואחר כך בא עד אחד ואומר לא מת, לא תצא מהתרה הראשון: **עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת**. כגון שהם פסולי עדות **(י)**. ואשמועינן הואיל והאמינה תורה עד אחד אין פאן תורת עדות, וכי היכי דחד חשיב, פסולי עדות נמי חשיבי, הלכך הלך אחר רב דעות, בין פשרים **(יא)** בין פסולים: **שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת וכו'**. הא קא משמע לן דאזלינן אחר רב דעות בפסולי עדות, בין לקלא **(יג)** בין לחמרא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ז)** לומר דלאו דוקא בת חמותה אלא הוא הדין בת חמיה שאינה בת חמותה: **(ח)** ואם תאמר והלא כשמעידה על יבמה שמת שמא ייבמנה בעלה ותהא צרתה לאלתר, יש לומר שאינה חוששת בכך כיון שיודעת שבעלה חי ויחזר ולבסוף יקלקלנה. תוספות: **(ט)** דכל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי פאן שנים, ואין דבריו של אחד במקום שנים. גמרא. ומכל מקום התירוה בעינן, דאי לאו הכי כיון שעדין לא סמיכנא

עליה לא חשבין ליה כתרי, וכפרוש רש"י: {י} דאי לאו הכי פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים, ועוד דאוקי תרי לבהדי תרי, אלא מיירי בפסולי עדות, ובין העד הבא ראשון ובין השנים הבאים אחר שהתירוה כלם פסולים, ואשמועיןן הואיל והאמינה תורה כו': {יא} בתנאם נקטיה. אבל עד כשר הבא בתחלה והתירוה ואחר כך באו הפסולים, לא תצא, דשתי נשים באיש אחד כפלגא ופלגא דמי כדאיתא בגמרא. תוספות יום טוב: {יב} שְׁנָשָׂאֵת. כיון ששנשאת ועבדא אסורא, אף על פי שלא נבעלה תצא. כסף משנה: {יג} גמרא. וכתב הרא"ש דאפלו שלא התירוה עדין לנשא, תנשא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה כו': ואין הלכה כר"מ: (רמב"ם)

פרק טו - משנה ה

אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, זו שאומרת מת תנשא ותטל כתבתה. וזו שאומרת לא מת לא תנשא {יד} ולא תטל כתבתה. אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג, רבי מאיר אומר {טו}, הואיל ומכחישות זו את זו, הרי אלו לא ינשאו. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים, ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת, אשה {טז} אומרת מת ואשה {יז} אומרת לא מת, הרי זו לא תנשא {יח}:

ר"ע מברטנורה אחת אומרת מת. שתי צרות הבאות ממדינת הים, אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מת: רבי מאיר אומר הואיל ומכחישות כו'. ולית הלכתא כותיה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יד] לא תנשא. פשיטא כו', הא קא משמע לן דמהו דתימא כיון דאתאי ומערערה גליא דעתה דלצעורי לצרה קא עבדה ותמות נפשה עם פלשתים כו', הלכך אם חזרה בה ונתנה אמתלא לדבריה אפלו היא תשתרי, ולא אמרינן לעיל דאין צרה מעידה לחברתה אלא כי שתקה השניה, קא משמע לן. גמרא: **[טו] רבי מאיר אומר כו'.** וקאמרינן בגמרא דרבי מאיר פליג נמי ברישא, ומשום דהוה אמינא דבסיפא מודה נקט פלוגתיהו בסיפא. תוספות: **[טז] אשה.** ואפלו צרתה במשמע, וסתמא כרבי מאיר. גמרא: **[יז] ואשה.** אבל עד פסול ועד פשר אף על גב דבבת אחת, כי היכי דהורע כח שתי נשים לגבי עד פשר כדלעיל, הכי נמי הורע כח אשה אחת לגבי עד פשר, דאי לא תימא הכי לתני רבותא עד אומר מת ואשה אומרת לא מת. הרמב"ם. אבל בירושלמי אמרו תני דבי רבי פון, ויש פוסקים כותיה: **[יח] לא תנשא.** ומדלא קתני ואם נשאת תצא כדקתני לעיל אף על פי שנשאת תצא, דקדק הרמב"ם שאם נשאת לאותו שאמר מת לא תצא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (רמב"ם) אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת כו': ואין הלכה כר"מ:

פרק טו - משנה ו

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה מת בעלי, תנשא ותטל כתבתה, וצרתה אסורה. היתה בת ישראל לכהן, תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתה מידי עברה, עד שתהא אסורה לנשא, ואסורה מלאכל בתרומה:

ר"ע מברטנורה היתה בת ישראל לכהן. אם היתה צרתה בת ישראל לכהן, תאכל בתרומה בחזקת שבעלה קים, ואינה חוששת לעדות צרתה, שהיאיל ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה. וכן הלכה: (ר"ע מברטנורה).

פרק טו - משנה ז

אָמְרָה מֵת בְּעָלֵי וְאַחַר כָּךְ מֵת חָמִי, תִּנְשֵׂא וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ, וְחִמּוּתָהּ אֲסוּרָה. הֵיטָה בֵּת יִשְׂרָאֵל לִלְכוֹן, תֹּאכַל בְּתֵרוּמָה, דְּבָרֵי רַבִּי טְרַפּוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אִין זֹ דְרָדָּ מוּצִיאֲתָה מִיַּדֵּי עֵבְרָה, עַד שְׁתֵּהָא אֲסוּרָה לְנִשְׂא, וְאֲסוּרָה לְאָכַל בְּתֵרוּמָה. קִדֵּשׁ אַחַת {כא} מִחֲמִשׁ נָשִׁים וְאִינוּ יוֹדְעַי אִיזוּ קִדֵּשׁ, כָּל אַחַת אֹמְרַת אוֹתֵי קִדֵּשׁ, נוֹתֵן גִּט לְכָל אַחַת וְאַחַת, וּמְנִיחַ כְּתֻבָּהּ בֵּינֵיהוֹן וּמְסַתְּלֵק {כב}, דְּבָרֵי רַבִּי טְרַפּוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אִין זֹ דְרָדָּ מוּצִיאֲתוּ מִיַּדֵּי עֵבְרָה, עַד שְׁיִתְּנוּ גִט וְכְתֻבָּהּ לְכָל אַחַת וְאַחַת. גִּזַּל אֶחָד מִחֲמִשָּׁה וְאִין יוֹדְעַי מֵאִיזָה גִזַּל, כָּל אֶחָד אֹמֵר אוֹתֵי גִזַּל, מְנִיחַ גִּזְלָהּ בֵּינֵיהוֹן וּמְסַתְּלֵק, דְּבָרֵי רַבִּי טְרַפּוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אִין זֹ דְרָדָּ מוּצִיאֲתוּ מִיַּדֵּי עֵבְרָה, עַד שְׁיִשְׁלִם גִּזְלָהּ לְכָל אֶחָד וְאַחַד :

ר"ע מברטנורה אָמְרָה מֵת בְּעָלֵי וְאַחַר כָּךְ מֵת חָמִי. חִמּוּתָהּ אֲסוּרָה, שְׂאִין כְּלָה מְעִידָה עַל חִמּוּתָהּ {יט}. וְאִין עַל גַּב דְּאָמְרָה בְּרִישָׁא מֵת בְּעָלֵי דְתוּ אִינָה כְּלָתָה וְהוּיָא נְכָרִית, אֶפְלוּ הָכִי לֹא מְהִימְנָה {כ}: הֵיטָה בֵּת יִשְׂרָאֵל

לכהן תאכל בתרומה. ובהא נמי הלכה כרבי טרפון. אבל בקדש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קדש, וכן גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל, בתרויהו הלכה כרבי עקיבא : (רי"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יט] דכמו דחמותה אינה מעידה לפלה וטעמא ששונאה, הכי נמי פלה שונאה לחמותה דכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם [משלי כז]. גמרא : **[כ]** משום דאמרין לא בעלה מיית לא חמיה מיית, והא דקאמר רב הכי לקולא לחמותה היא דקא מכוונה, סברה, לבתר שעתה פשיטוב בעלי ובעלה תדחה לחרפות ולא תיתי לטרדן. ואיצטריך לאשמועין בצרה ובחמותה כו' פדאיתא בגמרא : **[כא]** קדש כו' גזל. אוקימנא בגמרא דוקא קדש בביאה דאסורא דרבנן עבד, בהא סבר רבי עקיבא דקנסוהו רבנן, אבל קדש שלא בביאה מודה. וגזל נמי דוקא הואיל ואסורא עביד, אבל לקח מקח מודה. ותנא קדש להודיעך פחו דרבי עקיבא כו', וגזל להודיעך פחו דרבי טרפון, דאף על גב דאסורא דאורייתא לא קניס : **[כב]** ומסתלק. לאו דוקא ביניהן דשקלי להו פלהו ואזלי דהא לדידן מספקא לן למי היא הפתה והוי כספק הנוח דלא יטל אלא יניח עד שיתברר מי הם הבעלים. גמרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש כו' : והלכה כרבי עקיבא :

גזל אחד מחמשה ואין יודע כו' : במשנה הראשונה לפי שאנו יודעין שיש לה בן ומשום כך היא אסורה ליבם לכך לא נאמין אותה כשהיא אומרת מת בני ואח"כ מת בעלי כדי שתהיה מותרת ליבם לפי שהאיש שהוא ברור אצלנו שהיא אסורה עליו באיזה ענין שיהיה לא נאמין אותה שנסתלק האיסור בדיבורה ולכך חוששין לדבריה כמו שזכר ובמשנה השניה לפי שאין אנו יודעין לה בן ויצתה מכאן והיא מותרת ליבם הרי היא נאמנת כשאומרת הרי אני בחזקתי הראשונה ומותרת ליבם ותתיבם וכשאומרת ניתן לי בן ומת בחיי בעלי הפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל אם אמרה הבן שנולד לי מת לאחר מיתת בעלי אינה נאמנת לפי שהיא רוצה לפטור עצמה מן החליצה ומן הייבום במה שאומרת ואנו ידענו אותה בזמן שאם ימות בעלה תהיה זקוקה לייבום לפיכך מדרך האיסור חוששין לדבריה כמו שזכרנו : (רמב"ם)

פרק טו - משנה ח

הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבִעְלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם וּבָנָה
עִמָּהֶם, וּבָאָה וְאָמְרָה מִתּ בְּעָלִי וְאַחַר כָּךְ מִת
בְּנִי, נֶאֱמַנָת. מִתּ בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מִתּ בְּעָלִי, אֵינָה
נֶאֱמַנָת, וְחוֹשְׁשִׁים לְדַבְּרֶיהָ, וְחוֹלְצִת וְלֹא
מְתִיבָמָת :

ר"ע מברטנורה **מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת.** הואיל והיה לה בן ולא
היתה בחזקת זקוקה ליבם פשיצאה, השתא נמי כי אמרה מת בעלי
ואחר כך מת בני, שאין בה זקת יבם, מהימנא. אבל כי אמרה מת בני
ואחר כך מת בעלי ורוצה להתיבם, לא מהימנא, ואם באה להנשא
לשוק, חוששים לדבריה, דשויתה לנפשה חתיכה דאסורא לעלמא,
וחולצת ולא מתיבמת : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו' : במשנה הראשונה לפי
שאנו יודעין שיש לה בן ומשום כך היא אסורה ליבם לכך לא נאמין אותה
כשהיא אומרת מת בני ואח"כ מת בעלי כדי שתהיה מותרת ליבם לפי
שהאיש שהוא ברור אצלנו שהיא אסורה עליו באיזה ענין שיהיה לא נאמין
אותה שנסתלק האיסור בדיבורה ולכך חוששין לדבריה כמו שנזכר ובמשנה
השניה לפי שאין אנו יודעין לה בן ויצתה מכאן והיא מותרת ליבם הרי היא
נאמנת כשאומרת הרי אני בחזקתי הראשונה ומותרת ליבם ותתיבם.

וכשאומרת ניתן לי בן ומת בחיי בעלי הפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל
אם אמרה הבן שנולד לי מת לאחר מיתת בעלי אינה נאמנת לפי שהיא רוצה
לפטור עצמה מן החליצה ומן הייבום במה שאומרת ואנו ידענו אותה בזמן
שאינו ימות בעלה תהיה זקוקה לייבום לפיכך מדרך האיסור חוששין
לדבריה כמו שזכרנו : (רמב"ם)

פרק טו - משנה ט

נתן לי בן במדינת הים, ואמרה מת בני ואחר
כך מת בעלי, נאמנת. מת בעלי ואחר כך מת
בני, אינה **{כג}** נאמנת, וחוששים לדבריה,
וחולצת **{כד}** ולא מתבמת:

ר"ע מברטנורה נתן לי במדינת הים. ומת בני ואחר כך מת בעלי, דלא
מפקא נפשה מחזקה קמיתא, שאומרת עדן היא צריכה ליבם, נאמנת
ומתרת להתיבם: אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא חליצה, דכי הימנוה
רבנן לאשה, גבי בעלה הימנוה, משום דדיקא ומנסבה, אבל לאפוקי
נפשה מיבם לא הימנוה, משום דזמנין דסניא ליה: וחוששין לדבריה.
דאפקא נפשה מיבם, וחולצת ולא מתבמת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כג}** אינה כו'. ולא מהימנא במגו דעדן קים דהא רב נשים
מתעברות ויולדות, משום דאיכא מעוט דמפילות וחזקה דקימת ליבום
כנגד הרב: **{כד}** וחולצת. ובגריש פרק דלקמן בגמרא מוקמינן למתניתין
בגרושה דפסולה לכהנה, אי נמי באמרה אני והוא נחבאנו במערה ואין איש
עמנו לבא ולהעיד, דאם לא כן לא תחלץ אלא תתעגן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם פירש משנה זו בחצי השני של פירושו למשנה הקודמת.
(רמב"ם)

פרק טו - משנה י

נתן לי יבם במדינת הים, אמרה מת בעלי
ואחר כך מת יבמי, יבמי ואחר כך בעלי,
נאמנת. הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת

הַיָּם, אַמְרָה מֵת בְּעַלְי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי, יְבָמִי
וְאַחַר כָּךְ בְּעַלְי, אֵינָה נְאֻמָּנֶת. שְׂאִין {כה} הָאִשָּׁה
נְאֻמָּנֶת לֹמֵר מֵת יְבָמִי, שְׂתַנְשָׂא. וְלֹא, מֵתָה
אַחוֹתִי, שְׂתַכְנִס לְבֵיתוֹ. וְאִין הָאִישׁ נְאֻמָּן לֹמֵר
מֵת אָחִי, שְׂיַיְבִס אֲשֶׁתוֹ. וְלֹא, מֵתָה אֲשֶׁתִּי,
שְׂיִשָּׂא אַחוֹתָהּ:

ר"ע מברטנורה נִתֵּן לִי יָבִם בְּמַדִּינַת הַיָּם. שְׂיִלְדָה חֲמוּתָהּ בְּמַדִּינַת הַיָּם,
וְהִיא הִלְכָה בְּחֻזְקַת שְׂאִין לָהּ יָבִם: מֵת בְּעַלְי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי וְכוּ'.
דִּתְרוּיָהּ קָא שְׂרִיא נְפִשָׁה לְשׁוּק, נְאֻמָּנֶת וּמִתְתַּרְת לְשׁוּק בְּחֻזְקַתָּהּ
הִרְאִישׁוּנָה, שְׂהַפָּה שְׂאָסֵר הוּא הַפָּה שְׂהַתִּיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כה} שְׂאִין כּוּ'. כְּדַפְרֵשׁ הַר"ב בְּמִשְׁנֵה דְלַעִיל וְלֹא מֵתָה אַחוֹתִי
כוּ' דְלֹא מְקַלְקֵלָה בְּהַכִּי, הַלְכָךְ לֹא דִיְקָא וּמְנַסְבָּא. וְכַתֵּב הַרְמַב"ם שְׂלֹא
הָאֻמִּינוּ עַד אֶחָד אֶלָּא מְשׁוּם הַתְּתַרְת עֲגוּנָה. (עד פ'א), וְטַעְמָא דְאִיתְתָּא דִיְקָא
הוּא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נִתֵּן לִי יָבִם בְּמַדִּינַת הַיָּם אִמְרָה מֵת בְּעַלְי כּוּ': זֶה כּוֹלוּ מִבּוֹאֵר מִמָּה
שֶׁהִקְדַּמְנוּ וְהוּא הוֹלֵךְ עַל הַעִיקָר הַיְדוּעַ שֶׁהַפָּה שֶׁאִסֵּר הוּא הַפָּה שֶׁהַתִּיר:
(רמב"ם)

הָאִשָּׁה שֶׁהֵלְךְ בְּעֵלָהּ וְצָרְתָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מִתּ בַּעֲלֶיךָ, לֹא תִנָּשֵׂא **[א]** וְלֹא תִתְיַבֵּם, עַד שֶׁתֵּדַע שֶׁמָּא מְעַבְרַת הִיא צָרְתָהּ **[ב]**. הֵיְתָה לָהּ חָמוֹת, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת. יִצְתָה מִלְּאָה **[ג]** חוֹשֶׁשֶׁת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת:

ר"ע מברטנורה הָאִשָּׁה. לֹא תִנָּשֵׂא. הוֹאִיל וּבִלֹּא בָּנִים יֵצֵא בְּעֵלָהּ: וְלֹא תִתְיַבֵּם. שֶׁמָּא יִלְדָה צָרְתָהּ. וְאִם תֵּאמַר תִּחְלַץ וְאַחַר כֵּן תִּנָּשֵׂא לְשׁוּק מִמָּה נִפְשָׁךְ, תִּרְצוּ בַּגְּמָרָא מְשׁוּם דְּחִלּוּצָה פְּסוּלָה לְכַהֲנָה, וְאִם תִּחְלַץ וְיִמָּצֵא אַחַר כֵּן שֶׁיִּלְדָה צָרְתָהּ וְלֹד שֶׁל קִימָא וְחִלּוּצָתָה אֵינָה כְּלוּם, צָרִיכִים לְהַכְרִיז עָלֶיהָ שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה וְלֹא נִפְסְלָה מִחֻמַּת אוֹתָהּ חִלּוּצָה, וּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּשַׁעַת חִלּוּצָתָהּ וְלֹא נִמְצָא בְּשַׁעַת שֶׁהַכְרִיזוּ עַל חִלּוּצָהּ דְּלָאוּ כְּלוּם הִיא וְלֹא נִפְסְלָה לְכַהֲנָה עַל יְדֵהּ כְּשִׁירָאָה אוֹתָהּ נִשׁוּאָה אַחַר כֵּן לְכַהֵן יֹאמַר שֶׁחִלּוּצָה מִתְּרַת לְכַהֵן: הֵיְתָה לָהּ חָמוֹת. בְּמַדִּינַת הַיָּם: אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת. שֶׁמָּא נִתֵּן לָהּ יָבֵם, אֵף עַל גַּב דְּחִיּוּשִׁינָן לְעִיל שֶׁמָּא יִלְדָה צָרְתָהּ, הֵתֵם הוּא דְּכָל מַה דְּיִלְדָה צָרְתָהּ בֵּין זָכָר בֵּין נְקֵבָה מִפִּיק לָהּ לְהִיאָדָּ מִיָּבֵם, אֲבָל חָמוֹת דְּאִי נִמִּי יִלְדָה לֹא זָקִיק לָהּ לְהִיאָדָּ אֶלָּא אִם כֵּן יִלְדָה זָכָר, אֵיכָּא לְמִימַר שֶׁמָּא הִפִּילָה, וְאִם תִּמָּצֵא לֹמֵר לֹא הִפִּילָה שֶׁמָּא נְקֵבָה הֵיְתָה: יִצְתָה מִלְּאָה. מְעַבְרַת: חוֹשֶׁשֶׁת. שֶׁמָּא נִתֵּן לָהּ יָבֵם. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** לֹא תִנָּשֵׂא. דָּאֵף עַל גַּב דְּרַב נָשִׁים מִתְּעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת וְאִם כֵּן שֶׁיִּלְדָה צָרְתָהּ וְלֹד שֶׁל קִימָא מִתְּרַת אִשָּׁה זֹו לְשׁוּק, מִכָּל מְקוֹם אֵיכָּא מְעוּט דְּמִפִּילוֹת, וְחִזְקָה שְׁאַסוּרָה לְשׁוּק דְּבַחְזָקָת יָבוּם קִימָא כֵּיּוֹן דְּאִית לָהּ יָבֵם, וְסִמָּךְ מְעוּטָא לְחִזְקָה וְהוּוּ לִיהּ פִּלְגָא וּפִלְגָא, דְּחִזְקָה לֹא עֲדִיף כִּי רַבָּא, וְאִין צָרִיךְ לֹמֵר דְּאִתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר דְּחִיּוּשׁ לְמְעוּטָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְכֵן נִרְאָה דְּעַת הַר"ב: **[ב]** הִיא צָרְתָהּ. צָרְתָהּ מֵיְתֵר הוּא. וּמִפְּרֵשׁ בַּגְּמָרָא הָא קָא מְשַׁמַּע לָן לְהָא צָרְתָהּ הוּא דְּחִיּוּשִׁינָן, לְצָרָה אַחֲרִיתָא לֹא חִיּוּשִׁינָן. פִּרְשׁ רַש"י אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁמָּא אִשָּׁה אַחֲרַת נָשָׂא: **[ג]** מִלְּאָה. דְּכֵיּוֹן שֶׁיִּצְאָה מִלְּאָה וְעֵבֵר זְמַן לְדַתָּה אִין אֹמְרִים שֶׁמָּא הִפִּילָה, דְּהוּוּ לִיהּ כְּמִיתָה, וְאַסִּיקָנָא בְּפִרְק כָּל הַגֵּט דְּלָמָּא מִתּ לֹא חִיּוּשִׁינָן, וְכֵיּוֹן שֶׁנִּסְתַּלַּק מְעוּט מִפִּילוֹת וְחִזְקָה [דְּאַסוּרָה לְשׁוּק] לֹא נִשְׁאָר כָּאִין אֶלָּא סָפֵק דְּמַחְצָה זְכָרִים וּמַחְצָה נְקֵבוֹת, וּלְפִיכֵן חוֹשֶׁשֶׁת. נְמוּקֵי יוֹסֵף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים כו' : וכמו כן אינה חולצת לעולם עד שיודע לה בודאי שצרתה לא ילדה וטעם זה לפי שהחליצה פסולה לכהן כמו שנתבאר במה שנקדם בזאת המסכת [פי"ז ה"א] וכשנחלצה ונפסלה לכהונה ואח"כ (יודע) [יודע] לנו שצרתה ילדה נמצאת שזו החליצה אינה צריכה ולא תפסל לכהונה ואנחנו נצטרך לפרסם להודיע שזאת החליצה לא היתה צריכה ושהיא מותרת לכהונה ולכך לא תחלוץ עד שיתבאר הדבר אם היא צריכה חליצה אם לא ואמרו אינה חוששת ר"ל אינה חוששת שמא נולד לה יבם ור"ל באמרו מליאה שהיתה מעוברת. ואין הלכה כרבי יהושע : (רמב"ם)

פרק טז - משנה ב

שְׁתֵּי יְבָמוֹת, זו אוֹמֶרֶת מֵת בְּעָלֶי וְזוֹ אוֹמֶרֶת מֵת בְּעָלֶי, זוֹ אֲסוּרָה מִפְּנֵי בְּעָלָה שֶׁל זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה מִפְּנֵי בְּעָלָה שֶׁל זוֹ. לָזוֹ יְעָדִים **[ד]** וְלָזוֹ אֵין יְעָדִים, אֶת שְׁיֵשׁ לָהּ יְעָדִים, אֲסוּרָה. וְאֶת שְׁאִין לָהּ יְעָדִים, מִתְּרַת. לָזוֹ בָּנִים וְלָזוֹ אֵין בָּנִים, אֶת שְׁיֵשׁ לָהּ בָּנִים, מִתְּרַת. וְאֶת שְׁאִין לָהּ בָּנִים, אֲסוּרָה. נִתְיַבְּמוּ **[ה]** וּמֵתוּ **[ו]** הַיְבָמִין, אֲסוּרוֹת לְהַנָּשָׂא. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הוֹאִיל **[ז]** וְהִתְרוּ לַיְבָמִין, הִתְרוּ לְכָל אָדָם :

ר"ע מברטנורה שְׁתֵּי יְבָמוֹת. נָשִׁי שְׁנֵי אַחִים : מִפְּנֵי בְּעָלָה שֶׁל זוֹ. שְׁמָא הוּא חַי וְזָקוּקָה לוֹ, וְאָף עַל פִּי שְׁאִשְׁתּוֹ אוֹמֶרֶת מֵת, אֵינָה נֶאֱמָנֶת לְהִתְרוֹת זוֹ לְשׁוֹק עַל פִּיהָ, שְׁאִין יְבָמָה מְעִידָה לְחִבְרָתָהּ : לָזוֹ יְעָדִים. שְׁמֵת בְּעָלָה, וְלָזוֹ אֵין לָהּ יְעָדִים : זוֹ שְׁיֵשׁ לָהּ יְעָדִים אֲסוּרָה. לְנִשְׂא לְשׁוֹק, מִפְּנֵי יְבָמָה, שְׁאִין יְעָדִים שְׁמֵת : וְזוֹ שְׁאִין לָהּ יְעָדִים מִתְּרַת. שְׁהָרִי בְּשִׁבִיל בְּעָלָה אֵינָה נֶאֱסָרֶת, שְׁהִיא נֶאֱמָנֶת לומר מֵת בְּעָלֶי, וּבְשִׁבִיל יְבָמָה נְמִי לֹא מִתְּסָרָא, שְׁהָרִי בָּאוּ יְעָדִים שְׁמֵת : לָזוֹ בָּנִים וְלָזוֹ אֵין בָּנִים. וְאֵין יְעָדִים לֹא לָזוֹ וְלֹא

לְזוֹ, אֶת שְׂיֵשׁ לָהּ בְּנִים מִתְּרַת, וְאֶת שְׂאִין לָהּ בְּנִים אֲסוּרָה: **נְתִיבָמוּ**. שְׁהִיוּ לָהּ כָּאֵן שְׁנֵי יְבָמִין וְנְתִיבָמוּ וּמְתוֹ הַיְבָמִים, אֲסוּרוֹת לְהַנְשֵׂא לְשׁוֹק, זֶה מִפְּנֵי בְּעֻלָּה הָרְאשׁוֹן שֶׁל זֶה וְזֶה מִפְּנֵי בְּעֻלָּה הָרְאשׁוֹן שֶׁל זֶה, אִם עַל פִּי שְׁהִיוּ שְׁתִּיחֵן נְשׂוֹאוֹת לִיבְמִיחֵן בְּחֻזְקַת שְׁמִתוֹ בְּעֻלְיָהוּ, עַל פִּי עֲצָמוֹן נְשֵׂאוֹ, וְהִיוּ נְאֻמָּנוֹת, שְׁהֵאֲשָׁה שְׁאֻמְרָה מֵת בְּעֻלֵי תְּתִיבָם. אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׁתִּהִינָה נְשׂוֹאוֹת לְשׁוֹק לֹא, שְׂאֵם יִנְשֵׂאוּ לְשׁוֹק נִמְצָא יְעֻדוּתָהּ שֶׁל זֶה מוֹעִיל לְזֶה וְעֻדוּתָהּ שֶׁל זֶה מוֹעִיל לְזֶה, וְאִין הַיְבָמוֹת מְעִידוֹת זֶה לְזֶה: **הוֹאִיל וְהִתְרוּ לִיבְמִין**. בְּחֻזְקַת שְׁמִתוֹ בְּעֻלְיָהוּ, הִתְרוּ לְנִשְׂא לְשׁוֹק, דָּתוֹ לֹא חִשְׁיָנוּן שְׂמָא הֵם בְּחַיִּים. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ד] עדים. פְּרוֹשׁ בְּעֻדוֹת הַמוֹעִיל לָהּ, וְהִינוּ עַד אֶחָד: **[ה] נְתִיבָמוּ**. אֲרִישָׁא קָאֵי, שְׂאִין לָהֶם לֹא עֵדִים וְלֹא בְּנִים. רְש"י: **[ו] וּמְתוֹ**. דְּאֵלוֹ נְתִיבָמוֹת מִתְּרַת לְזֶה. הַרְמַב"ם. שְׂאֻפְלוֹ הָיָה בְּעַל חֲבֵרְתָהּ קִיָּם אֲסוּרָה לוֹ מִפְּנֵי שְׁהִיא גְרוּשָׁת אַחִיו, וּמִיָּרִי שְׁמִתוֹ בְּלִי בְּנִים, דְּאֵי לֹא הָכִי מִתְּרַת לְעֻלְמָא מֵהֵאִי טַעְמָא גּוּפִיָּה. הַמְּגִיד: **[ז] הוֹאִיל כּוֹ**. דְּהוֹאִיל וְאִנְסִיבָא לֹא מְקַלְקֵלָא נְפִשָׁה, וְלֹא פְּלִיג בְּפִרְק דְּלַעִיל מְשֻׁנָּה ז', דְּהִתְם בָּאָה לְהַעֲיֵד עַל חֲבֵרְתָהּ, אֲבָל הִכָּא עֵקֶר יְעֻדוּתָהּ עַל עֲצָמָה וּמְמִילָא נְאֻמָּנוֹת אֲצֻרְתָּהּ. תּוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ב' יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי בו': כבר הקדמנו בפ' שלפני זה [ה"ג] הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה ויבמתה ולכך כשאמרה יבמתה מת בעלי אינה נאמנת על יבמתה שיש לנו לומר שמא לא מת אבל רוצה שתנשא יבמתה והיא זקוקה ליבום מפני שתאסר על בעלה ואע"פ שהיא עצמה כמו כן אסורה על בעלה אם תנשא עם כל זה ניחוש שמא סברה ואמרה תמות נפשי עם פלשתים ורוצה בקלקול עצמה מפני קלקול יבמתה ולכך אסורה מפני בעלה של זו ר"ל מפני יבמה שאין עדות במיתתו אלא יבמתה והיא אינה נאמנת וזו אסורה מפני בעלה של זו שהיא יבמה ואם יש עדים לאחת מהן שמת בעלה יבמתה מותרת לפי שיש לנו עדים שהעידו במיתת היבם והיא עצמה נאמנת לומר מת בעלי כמו שנקדם לנו וזאת שהעידה במיתת בעלה אסורה לפי שיבמתה בלבד היא שהעידה במיתת יבמה ואינה נאמנת. ואמרו מתייבמת ר"ל שתאמר זאת מת בעלי ויש להם יבמים אחרים הרי אלו מתייבמות בלי ספק לפי שאין שם מקום חשש ואם מתו היבמים אסורות להנשא לשאר ב"א. ואין הלכה כר"א: (רמב"ם)

פרק טז - משנה ג

אין מעידין אלא על פרצוף **ה** פנים עם החטם, אף על פי **ט** שיש סימנין בגופו ובכליו **י**. אין מעידין אלא עד שתצא נפשו, ואפלו ראוהו מגיד, וצ'לוב **יב**, והחיה אוכלת בו. אין מעידין אלא עד שלשה ימים. רבי יהודה בן בבא אומר, לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין:

ר"ע מברטנורה פרצוף פנים עם החטם. אם לא ראהו בפרצוף פניו, או שנטל חטמו, אין מעידין להשיא את אשתו, שפא אינו הוא: מגיד. מנתח **יא**. כמו גדו אלנא (דגמאל ד): או חיה אוכלת בו. דוקא במקום שאין נפשו יוצאה, אבל במקום שנפשו יוצאה, מעיד עליו שהוא מת: אין מעידין אלא עד שלשה ימים. אם לא ראוהו עד לאחר שלשה ימים למיתתו אין מעידין עליו, דחישנין שפא נשתנו מראית פניו ואינו זה שהם סבורים: רבי יהודה בן בבא אומר לא כל אדם וכו'. יש לה אדם שממהר להנפח, כגון אדם שמן. ויש מקום שאדם ממהר להסריח ולהשתנות בו כגון מקום חמה. ויש לה שעוה שהעולם חם ואדם ממהר להסריח ולהשתנות. והכל לפי האדם והמקום והשעה, בין לקלא בין לחמרא. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ה** פרצוף. הם הלחיים עצמם. ואין משגיחין לא על העינים ולא על הפה. רבנו ירחם: **ט** אף על פי כו'. פרוש שאינו סימן מבקק ביותר, כגון קטן או ארץ או חור וסמק ואפלו שומא. אבל בסימן המבקק ביותר, כגון שהיה לו חסר או יתר באחד מאבריו, מעידין עליו. פוסקים: **י** ובכליו. אפלו סימן מבקק לא, דחישנין לשאלה: **יא** ואפלו במקום שאינו יכול לחיות, דחישנין שפא בספין מלבנת הנה, שמתוך המכוה מתרפא. גמרא: **יב** וצ'לוב. ותלית אותו על עץ [דברים כא] תרגום ותצלב יתיה על צליבא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם כו': פרצוף צורה. וכשנשאר המת שלשה ימים לא יעידו על צורת פניו לפי שמתנה ודומה לאחר. ואמרו חיה אוכלת ממנו כשאוכלת אבר שאם נחתך לא ימות אדם ממנו אבל אם ראה אותה אוכלת מוחו או בשר לבו מעיד שהוא מת ור' יהודה מפריש הענינים כמו שתראה ונפקא לן מהפרש הענינים פעם להקל פעם להחמיר לפי דברי חכמים. ומים שיש להם סוף בור או מערה של מים

כשאדם עומד עליו אפשר לו לאדם לראות כל סביביו ומים שאין להם סוף מים שא"א לו לאדם לראות כל סביביו ולר"מ אין הפרש ביניהם וחכ"א מים שאין להם סוף אשתו אסורה שיש לנו לומר שמא יצא ממקום שאין אנו רואים אותו ומים שיש להם סוף אם שהה שם שיעור שא"א לו לאדם לחיות (בשעה זו) [בשיעור זה] בתוך המים אשתו מותרת. ור"מ חולק על זה והביא ראיה מאדם אחד שנפל לבור גדול ועלה לאחר שלשה ימים והוא מים שיש להם סוף ועמד שם שיעור גדול וחכמים אומרים אין מביאים ראיה ממעשה נסים. ודין מים שאין להם סוף אשתו אסורה כמו שבארנו אבל אם נשאת לא תצא והלכה כחכמים בכל הדברים וכמו שזכר רבי יוסי כמו כן : (רמב"ם)

פרק טז - משנה ד

נִפְּל לְמַיִם, בֵּין שְׂיֵשׁ לָהֶן סוּף, בֵּין שְׂאִין לָהֶן סוּף, אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנִּפְּל לְבוֹר הַגָּדוֹל, וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַעֲשֶׂה בְּסוּמָא שְׂיָרַד לְטַבֵּל בַּמַּעְרָה, וְיָרַד מוֹשְׁכוֹ אַחֲרָיו, וְשָׁהוּ כְּדִי שֶׁתִּצָּא נַפְשָׁם, וְהִשְׂיֵאוּ נְשׁוֹתֵיהֶם. וְשׁוֹב מַעֲשֶׂה בְּעֶסְיָא בְּאֶחָד שֶׁשָּׁלְשָׁלוּהוּ לַיִם, וְלֹא עָלָה בְּיָדָם אֶלָּא רַגְלוֹ {ד}, אָמְרוּ חֲכָמִים, מִן הָאֲרֻכְבָּה וּלְמַעְלָה, תִּנְשָׂא {ט}. מִן הָאֲרֻכְבָּה וּלְמַטָּה, לֹא תִנְשָׂא :

ר"ע מברטנורה מים שיש להם סוף. שניראים כל ארבע רוחות שסביב המים. ומים שאין להם סוף, שאין אדם יכול לראות כל סביביו. ורבי מאיר לא מפליג בין מים שאין להם סוף למים שיש להם סוף. אבל חכמים פליגי בברייתא {ג}, ואמרי, מים שיש להם סוף אשתו מתרת אם שהה שם שיעור שאי אפשר שיחיה כשיעור זה בתוך המים, ומים

שָׁאִין לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה, דְּשָׂמָא לְאַחַר שְׁעָלָה מִשָּׁם יֵצֵא וְהֵלֵךְ לוֹ, כְּדֹאמַר רַבִּי יוֹסִי בְּמִתְנִיתִין. וְהֵלְכָה כְּחַכְמִים: וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. דְּסָבִירָא לִיה לְרַבִּי מֵאִיר אָדָם חֵי בְּתוּךְ הַמַּיִם יָמִים רַבִּים, וּמִשּׁוֹם הֵכִי אֶפְלוּ בְּמִים שְׂיֵשׁ לָהֶם סוּף דְּאִי נִפְיֵק הָוָה חֲזִי לִיה, חֵיִישׁ דְּלָמָא נִפְיֵק בְּתַר יָמִים רַבִּים וְלֹא חֲזוּ לִיה. וְרַבִּי יוֹסִי פְּלִיג עָלֵיהּ וְאָמַר מַעֲשֵׂה בְּסוּמָא שְׂיֵרֵד לְטַבַּל בְּמַעְרָה וְכוּ', וּמַעְרָה מִיָּם שְׂיֵשׁ לָהֶם סוּף, וְשָׁהוּ עַד שֶׁתֵּצֵא נִפְשָׁם וְהִשְׂיֵאוּ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶן: מִן הָאֲרֻכְכָּה וּלְמִטָּה. הוֹאִיל וְיָכוֹל לְחַיּוֹת, לֹא תִנְשָׂא, שְׂמָא יֵצֵא וְלֹא רְאוּהוּ, דְּמִיָּם שְׂאִין לָהֶם סוּף הֵן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] וְאָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר אִין מְזַכְרִין מַעֲשֵׂה נְסִים, דְּמִדְּלֵא נִים שְׁלֹשָׁה יָמִים אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְחַיּוֹת. וְרַבִּי מֵאִיר אֶפְשָׁר דְּמִיִּסְרָךְ בְּאַבְנִים שְׁבַמִּים וְנִים פּוֹרְתָא. גְּמָרָא: [יד] רְגָלוֹ. פְּרוּשׁ שְׁקִשְׁרוּהוּ בְּרְגָלוֹ וְשִׁלְשְׁלוּהוּ, דְּאִם לֹא כֵן חוֹשְׁשִׁין זֶה הֵלֵךְ לוֹ מִמְקוֹם זֶה וְרָגַל זֶה מֵאָדָם אַחֵר. הִרְשִׁבִי"א. וְאִי מִיָּרִי בְּשֵׂישׁ לָהֶם סִימָן מִבְּהֵק בְּרְגָלוֹ, לֹא בְּעֵינָן קִשְׁרוּהוּ בְּרְגָלוֹ, וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: [טו] תִּנְשָׂא. לְפִי שְׁנַעֲשֵׂה טְרַפָּה בְּכַף וְאִינוּ יָכוֹל לְחַיּוֹת. וְלֹא הִתִּירוּהָ אֶלָּא לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ, לְפִי שְׁטַרְפָּה אִינוּ חֵי שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. הִרְמַבִּין וְהִרְשִׁבִי"א. עֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להם סוף כו': פרצוף צורה. וכשנשאר המת שלשה ימים לא יעידו על צורת פניו לפי שמשנתנה ודומה לאחר. ואמרו חיה אוכלת ממנו כשאוכלת אבר שאם נחתך לא ימות אדם ממנו אבל אם ראה אותה אוכלת מוחו או בשר לבו מעיד שהוא מת ור' יהודה מפריש הענינים כמו שתראה ונפקא לן מהפרש הענינים פעם להקל פעם להחמיר לפי דברי חכמים. ומים שיש להם סוף בור או מערה של מים כשאדם עומד עליו אפשר לו לאדם לראות כל סביביו ומים שאין להם סוף מים שא"א לו לאדם לראות כל סביביו ולר"מ אין הפרש ביניהם וחכ"א מים שאין להם סוף אשתו אסורה שיש לנו לומר שמא יצא ממקום שאין אנו רואים אותו ומים שיש להם סוף אם שהה שם שיעור שא"א לו לאדם לחיות (בשעה זו) [בשיעור זה] בתוך המים אשתו מותרת. ור"מ חולק על זה והביא ראיה מאדם אחד שנפל לבור גדול ועלה לאחר שלשה ימים והוא מים שיש להם סוף ועמד שם שיעור גדול וחכמים אומרים אין מביאים ראיה ממעשה נסים. ודין מים שאין להם סוף אשתו אסורה כמו שבארנו אבל אם נשאת לא תצא והלכה כחכמים בכל הדברים וכמו שזכר רבי יוסי כמו כן: (רמב"ם)

פרק טז - משנה ה

אֶפְלוּ שָׁמַע מִן הַנְּשִׁים אוֹמְרוֹת, מִת אִישׁ פְּלוֹנִי,
דִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶפְלוּ שָׁמַע מִן
הַתִּינוּקוֹת אוֹמְרִים, הֲרִי אָנוּ הוֹלְכִין לְסַפֵּד
וְלִקְבֹר אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי, בֵּין שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן {יז}
וּבֵין שֶׁאִינוּ מִתְכַּוֵּן. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּבָא אוֹמֵר,
בְּיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיְהֵא מִתְכַּוֵּן. וּבְגוֹי, אִם הָיָה
מִתְכַּוֵּן {יח}, אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת:

ר"ע מברטנורה אֶפְלוּ שָׁמַע מִן הַנְּשִׁים. שָׁאִין מִתְכַּוֵּנוֹת לְהַעֲיִד, יְכוּל לִילֵךְ
לְהַעֲיִד לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ: הֲרִי אָנוּ הוֹלְכִים לְסַפֵּד וְלִקְבֹר אֶת אִישׁ
פְּלוֹנִי. בְּגִמְרָא מוֹקִי שְׁצָרִיךְ שְׁיֵאמְרוּ אָנוּ בְּאִים מִלְּסַפֵּד וְלִקְבֹר אֶת אִישׁ
פְּלוֹנִי {טז}. וְצָרִיךְ נְמוֹי שֶׁיִשְׁמַע אוֹתָם מְסַפְּרִים מַעֲנִינִי הַהִסְפֵּד, כֶּךָ וְכֶךָ
רַבָּנָן הוּוּ הֵתָם, כֶּךָ וְכֶךָ סַפְּדִי הוּוּ הֵתָם, מִפְּנֵי שֶׁדָּרָךְ תִּינוּקוֹת לְשַׁחַק
וְלְהַעֲלוֹת שְׁמוֹת, וְשָׂמָא נְמָלָה אוֹ חֲגַב קִבְּרוּ וּמְכַנְּיִם אוֹתוֹ בְּשֵׁם אִישׁ
פְּלוֹנִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} וּמִתְנַתֵּין הֵכִי פְּרוּשָׁא, הֲרִי אָנוּ הוֹלְכִים לְבִתְּיָנוּ, שְׁבָאנוּ
מִלְּסַפֵּד. תּוֹסְפוֹת: {יז} מִתְכַּוֵּן. לְשׁוֹן רַש"י לְעֵדוּת. וְכֵן כְּתִב נְמוֹקֵי יוֹסֵף.
וּמִשְׁמַע דְּאֵלוּ נִתְכַּוֵּן לְהַתִּיר לָא. וְצָרִיךְ עֵיוֹן: {יח} מִתְכַּוֵּן. בֵּין לְהַתִּיר, שְׁאָמַר
אִישׁ פְּלוֹנִי מִת הַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבֵין לְהַעֲיִד, שְׁאָמַר מִת סְתָם, אֶלָּא הֵיכִי
מִשְׁכַּחַת לָהּ דְּנֶאֱמָן דְּהָא קִתְּנִי אִם כּוֹ, בְּמִסִּיחַ לְפִי תָמוּ, כִּי הָהוּא דְּהָהּ
קִאָמַר וְאִזִּיל מֵאֵן אֵיכָא בֵּי חִינְאֵי שְׁכִיב חִינְאֵי. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אֶפְלוּ שָׁמַע מִן הַנְּשִׁים אוֹמְרוֹת מִת אִישׁ פְּלוֹנִי דִּין כּוֹ: נֶאֱמָנִים דְּבָרֵי
הַתִּינוּקוֹת אֶצֶל רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁנֵי תְנָאִים. הָאֶחָד שִׂיאמְרוּ הֲרִי בָאנוּ מִלְּסַפֵּד
וּמִלְּקִבּוּר פְּלוֹנִי. וְהַבֵּי שִׁישְׁמַע אוֹתָם מְסִיחִים בְּקִצַּת עֵנִינִי הַהִסְפֵּד שִׂיאמְרוּ
כֶּךָ וְכֶךָ סַפְּדִים הֵיוּ שֵׁם וְהָיָה שֵׁם פְּלוֹנִי וְעָשָׂה פְּלוֹנִי כֶּךָ וְאָמַר פְּלוֹנִי כֶּךָ וְכֶךָ
וְכֶל כִּיּוֹצֵא בְּזֵה וְנֶאֱמָן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים כְּשֶׁאָמַר מִת פְּלוֹנִי אִם הוּא מְסִיחַ לְפִי
תּוֹמוֹ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְר' יְהוּדָה בֵּן בְּבָא: (רמב"ם)

פרק טז - משנה ו

מְעִידִין לְאֹר הַנֵּר {יט} וְלְאֹר הַלְּבָנָה, וּמְשִׂיאִין
עַל פִּי בֵּת קוֹל. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שְׁעָמַד עַל רֹאשׁ
הַהָר וְאָמַר, אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי
מֵת, הִלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשְׂיֵאוּ אֶת
אֲשֵׁתוֹ. וְשׁוֹב מַעֲשֶׂה בְּצִלְמוֹן בְּאֶחָד שְׁאָמַר, אֲנִי
אִישׁ פְּלוֹנִי {כא} בֶן אִישׁ פְּלוֹנִי, נִשְׁכַּנִּי נְחָשׁ, וְהָרִי
אֲנִי מֵת, וְהִלְכוּ וְלֹא הִכִּירוּהוּ, וְהִשְׂיֵאוּ אֶת
אֲשֵׁתוֹ :

ר"ע מברטנורה ומשׂיאים על פי בת קול. {אס} שָׁמְעוּ קוֹל צְוֹחַת {כ} פְּלוֹנִי
מֵת : בְּצִלְמוֹן. שָׁם מְקוֹם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} לְאֹר כו'. שְׁלֹא רְאוּהוּ אֶלָּא לְאֹר הַנֵּר אוֹ לְאֹר הַלְּבָנָה.
נְמוּקֵי יוֹסֵף : {כ} רש"י. וְנִרְאָה לִי שֶׁהוּא שָׁם מִשְׁאֵל מִבֵּית קוֹל שֶׁנִּזְכָּר הַרְבֵּה
פְּעָמִים בְּדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה, שֶׁהוּא קוֹל שֶׁנִּשְׁתַּמְשׁוּ בוֹ לְאַחַר
שְׁפִסְקָה הַנְּבוּאָה. וְלִי נִרְאָה שֶׁנִּקְרָא בֵּת קוֹל לְפִי שֶׁאֵינוֹ קוֹל לוֹ קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא
בְּמִדְרָגָה לְמַטָּה, וְלִכְדּוֹ קְרָאוּהוּ בֵּת קוֹל, שֶׁהִיא כְּבֵת לְאַבְיָה, וְלְפִי שֶׁהִלְכוּ וְלֹא
מָצְאוּ אָדָם שָׁם הִשְׂאִילוּ לוֹ שָׁם זֶה, אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת אֲנוּ דִּנְיָן שֶׁהִיא שָׁם אָדָם
וְהִלְדּוּ לוֹ. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {כא} אֲנִי כו'. נִרְאָה לִי דְהַכִּי נִמְי בְּעֵינַי
שִׂיאָמַר גַּם כֵּן מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי כְּמוֹ רִישָׁא. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מעידין לאור הנר ולאור הלבנה כו' : בת קול הוא אשר באר במעשה
באחד ומעשה בצלמון : (רמב"ם)

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כְּשִׁירְדָתִי לְנִהְרְדָעָא לְעֵבֶר
הַשָּׁנָה, מָצָאתִי נְחֻמְיָה אִישׁ בֵּית דָּלִי, אָמַר לִי,
שְׂמַעְתִּי שְׂאִין מְשִׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה בְּאַרְצֵי
יִשְׂרָאֵל עַל פִּי עֵד אֶחָד, אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה בֶּן
בְּבָא. וְנוֹמַתִּי לוֹ, כֵּן הַדְּבָרִים. אָמַר לִי, אָמַר
לָהֶם מְשָׁמִי, אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁהַמְּדִינָה מְשַׁבֶּשֶׁת
בְּגִיסוֹת, מְקַבְּלֵנִי מֵרַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן,
שְׂמַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. וְכִשְׁבָּאתִי
וְהִרְצִיתִי (כג) הַדְּבָרִים לְפָנַי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, שָׂמַח
לְדַבְּרִי, וְאָמַר, מָצָאנוּ חֵבֶר לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן
בְּבָא. מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִזְכַּר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל,
שֶׁנִּהְרְגוּ הַרוֹגִים בְּתֵל אַרְזָא, וְהַשִּׂיא רַבֵּן
גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן נְשׂוֹתִיהֶם עַל פִּי עֵד אֶחָד,
וְהַחֲזִיקוּ לְהִיּוֹת מְשִׂיאִין עַל פִּי עֵד אֶחָד.
וְהַחֲזִיקוּ לְהִיּוֹת מְשִׂיאִין עַד מִפִּי עֵד, מִפִּי עֶבֶד,
מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי שִׁפְחָה. רַבִּי אֶלְיעָזָר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרִים, אִין מְשִׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי
עֵד אֶחָד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא עַל פִּי אִשָּׁה,
וְלֹא עַל פִּי עֶבֶד וְלֹא עַל פִּי שִׁפְחָה, וְלֹא עַל פִּי
קְרוֹבִים. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֵׂה בְּבִנֵי לִוִּי שֶׁהִלְכוּ
לְצַעַר עִיר הַתְּמָרִים, וְחָלָה אֶחָד מֵהֶם בַּדֶּרֶךְ,
וְהִבִּיאוּהוּ בְּפִנְדָּק, וּבַחֲזָרְתָם אָמְרוּ לְפִנְדָּקִית
אֵיךְ חֵבֶרְנוּ, אָמְרָה לָהֶם מִתּוֹ וּקְבַרְתִּיו, וְהַשִּׂיא
אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, וְלֹא תִּהְיֶה כֹהֵנֶת

כַּפְּנֵדְקִית. אָמַר לָהֶם, לְכַשְׁתְּהָא פְּנֵדְקִית נְאֻמְנַת. הַפְּנֵדְקִית הוֹצִיָּאָה לָהֶם מִקְלוֹ {כה} וְתַרְמִילוֹ וְסִפֵּר תוֹרָה שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ:

ר"ע מברטנורה ונומתי לו. אָמַרְתִּי לוֹ {כב}: **פִּן הַדְּבָרִים.** שְׁכַל חֲבָרִיו חוֹלְקִים עָלָיו: **מְשַׁבֵּשֵׁת בְּגִיּוֹסוֹת.** וְאֵינִי יָכוֹל לִילָךְ אֶצְלָכֶם לְהַעֲיִד מַה שְּׁשִׁמְעֵתִי, אֶלָּא אָמַר לָהֶם אֲתָה זֶה הַעֲדוֹת בְּשָׁמִי: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמְרִים כּוֹי וְרַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר כּוֹי.** וְלִית הַלְכָתָא כְּחַד מִנְיָהוּ. אֶלָּא הִלְכָה מְשִׂיאִים עַל פִּי אִשָּׁה וְעַל פִּי קְרוֹבִים חוּץ מִחֲמֵשׁ נְשִׁים דְּתַנּוּ בְּמִתְנִיתִין, וְעַד מִפִּי עַד, מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי עֶבֶד, מִפִּי שְׂפָחָה, כְּשֶׁר לְעֵדוֹת אִשָּׁה: **לֹא תִהְיֶה כֹהֵנֶת כַּפְּנֵדְקִית.** כְּלוּמַר מִיַּחְסָת לֹא תִהְיֶה נְאֻמְנַת כַּפְּנֵדְקִית גּוֹיָה, בְּתַמְיָה, וְאִם הָאֵמִינוּ הַפּוֹנְדְקִית גּוֹיָה מְסִיחָה לְפִי תַמָּה {כד}, כָּל שֶׁכֶּן שְׂיֵאֲמִינוּ בְּאִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית: **לְכַשְׁתְּהָא פְּנֵדְקִית נְאֻמְנַת.** כְּלוּמַר שְׁגַם הַפְּנֵדְקִית אֵינָה נְאֻמְנַת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} וְנִרְאָה לִי שֶׁהִיא מְלֻשׁוֹן נְאוּם, כְּמוֹ וְנִאֻמְתִּי, וְהָאֲלִיף נְבֻלַע כְּדִין אוֹתִיּוֹת יְהוּ"א: **{כג}** וְהִרְצִיתִי. לְשׁוֹן הִרְצָה דְּבָרִים לְפָנָי רַבּוֹן יוֹחֲנָן בֶּן זְכַאִי. וְנִרְאָה לִי שֶׁהִמְלָה אֲרַמִּית, מְלֻשׁוֹן [מְשַׁלִּי ו] וְהִקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָד, תַּרְגוּם תְּהוּי רְצִיָּד: **{כד}** דְּגוּיָה הִיָּתָה, וְשִׁהִיָּתָה בּוֹכָה כְּשִׁרְאָתָה אוֹתָם קִדָּם שְׂאֲמָרוּ לָהּ אֵיָה חֲבָרְנוּ, דְּאִי לָאוּ הָכִי לֹא הָוָה לְפִי תַמָּה. גְּמָרָא: **{כה}** מִקְלוֹ כּוֹי. הָרִי שְׁלֹא עָלֶיהָ סְמָכוּ, אֶלָּא לְפִי תַמָּה הִסִּיחָה וְהִבִּיָּאָה לָהֶם מִקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ. רַשִׁ"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם א"ר עקביא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה כו': אמרו שהמדינה הזאת משובשת בגייסות הוא התנצלות שלא יכול להגיע שיגיד העדות אצלם וא"ל מסיבת שיבוש הדרכים לרבוי הגייסות לא הייתי יכול להגיע להם אבל הגד להם בשמי זה העדות. ואין הלכה לא כר"א ולא כרבי יהושע ולא כר"ע אלא הדין אצלנו משיאים ע"פ אשה וע"פ קרובים חוץ מן הנשים המנויות ועד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה כשר לעדות אשה. וזאת הפונדקית היתה עובדת כוכבים ומסיחה לפי תומה ולכך אמרו לא תהא כהנת כפונדקית שאנו מקבלים עדותה לפי מה שבארנו שהעובד כוכבים המסיח לפי תומו כשר:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת יבמות (רמב"ם)

